

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารคำสอน
วิชา วก 314

การพูดเชิงวิชาการ

808.5107
ส837ถ

สุภา ปานเจริญ

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ISBN 974-522-972-5

๘๐๘. ๕๑๐๗
๙๘๖๗๑

เอกสารคำสอน
วิชา วก 314 การพูดเชิงวิชาการ

ภาควิชาภาษาไทย และภาษาตะวันออก
คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2543

คำนำ

เอกสารคำสอนการพูดเชิงวิชาการนี้เขียนขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน วิชา
วท 314 การพูดเชิงวิชาการ ซึ่งเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรวิชาโทวาทการของคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เนื้อหาในเล่มประกอบด้วยหลักการและกระบวนการพูดเชิงวิชาการ หลักการพูดเชิง
วิชาการประเภทต่าง ๆ อาทิ ปาฐกถา การพูดรายงาน การพูดวิจารณ์ การพูดบรรยาย และ
การพูดบรรยายสรุป รวมทั้งการใช้เทคนิคประกอบการพูด ซึ่งจะช่วยให้การพูดเชิงวิชาการนั้น ๆ
เข้าใจง่ายและน่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การขยายความเข้าใจ การใช้
อุปกรณ์ การใช้อารมณ์ขัน และการใช้ภาษาท่าทางหรืออากัปกิริยาอาการ

การพูดเชิงวิชาการเป็นการพูดที่ผู้พูดจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาที่พูดเป็นอย่างดี รู้หลัก
การพูด และเทคนิคการนำเสนอเนื้อหาเพื่อช่วยให้การพูดบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้พูดต้องการ
ผู้เขียนจึงได้เรียบเรียงเป็นเอกสารคำสอน ซึ่งได้รวบรวมทั้งหลักการพูด และเทคนิคที่ใช้
ประกอบการพูดเชิงวิชาการโดยหวังว่าผู้ใช้หนังสือเล่มนี้คงได้รับประโยชน์ตามสมควร

สุภา ปานเจริญ

ภาควิชาภาษาไทย และภาษาตะวันออก

คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
หัวข้อสังเขปเนื้อหาวิชา	ก
โครงการสอนวิชาการพุดเชิงวิชาการ	ข
โครงการสอนแบบขยายรายละเอียด	ง
บทที่ 1	หลักการและกระบวนการพุดเชิงวิชาการ
1.1	ความหมายของการพุดเชิงวิชาการ
1.2	ความมุ่งหมายของการพุดเชิงวิชาการ
1.3	ประเภทของการพุดเชิงวิชาการ
1.4	หลักการและกระบวนการพุดเชิงวิชาการ
1.4.1	หลักการพุดเบื้องต้น
1.4.2	หลักการพุดเชิงวิชาการ
บทที่ 2	การใช้เทคนิคประกอบการพุด
2.1	การวิเคราะห์
2.2	การเปรียบเทียบ
2.2.1	เปรียบเทียบกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม
2.2.2	เปรียบเทียบกับประสบการณ์ของผู้พุด
2.2.3	เปรียบเทียบกับสิ่งที่ใกล้ตัว
2.2.4	เปรียบเทียบกับบทเรียนที่เรียนมาแล้ว
2.3	การขยายความเข้าใจ
2.3.1	ขยายความเข้าใจโดยใช้ความจริง (Fact)
2.3.2	ขยายความเข้าใจโดยใช้ตัวอย่าง
2.3.3	ขยายความเข้าใจโดยการเปรียบเทียบ
2.3.4	ขยายความเข้าใจโดยใช้คำจำกัดความ

(ต่อ)

หน้า

	2.4 การใช้อุปกรณ์ประกอบการพูดเชิงวิชาการ	33
	2.4.1 หลักการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ประกอบการพูด	33
	2.4.2 หลักและวิธีการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์บางชนิด	34
	แผ่นภาพโปร่งใสและเครื่องฉายข้ามศีรษะ	35
	ไมโครโฟน	38
	ภาพถ่าย	39
	สไลด์ประกอบเสียง	40
	แผนภูมิ แผนสถิติ	42
	2.5 การใช้อารมณ์ขัน	51
	2.6 การใช้ภาษาท่าทางหรืออากัปกริยาอาการ	53
บทที่ 3	ปาฐกถา	56
	3.1 ความหมาย	56
	3.2 ชนิดและโอกาสที่แสดงปาฐกถา	56
	3.3 หลักการแสดงปาฐกถา	57
	3.4 การแนะนำองค์ปาฐกหรือแขกที่เชิญมาพูด	59
	3.4.1 จุดมุ่งหมายในการแนะนำองค์ปาฐก	59
	3.4.2 หลักการแนะนำองค์ปาฐก	59
	3.5 การปิดปาฐกถา	60
บทที่ 4	การพูดรายงาน	68
	4.1 ความหมาย	68
	4.2 จุดมุ่งหมายของการพูดรายงาน	68
	4.3 หลักการพูดรายงาน	68
	4.4 ประเภทและหลักการพูดรายงานประเภทต่าง ๆ	69
	4.4.1 การพูดรายงานแบบแถลงข้อเท็จจริง	69
	4.4.2 การพูดรายงานแบบสรุปผล	70
	4.4.3 การพูดรายงานแบบประสมการณ	71
	4.4.4 การพูดรายงานแบบความก้าวหน้าและผลสำเร็จ	71

(ต่อ)

หน้า

บทที่ 5	การพูดวิจารณ์	83
	5.1 ความหมาย	83
	5.2 จุดมุ่งหมายของการพูดวิจารณ์	83
	5.3 ประเภทของการพูดวิจารณ์	83
	5.3.1 การพูดวิจารณ์ทางวิชาการ	83
	5.3.2 การพูดวิจารณ์ทั่วไป	83
	5.3.3 การพูดวิจารณ์หนังสือ	83
	5.4 หลักการพูดวิจารณ์	83
	5.4.1 หลักการพูดวิจารณ์ทางวิชาการ	83
	5.4.2 หลักการพูดวิจารณ์ทั่วไป	84
	5.4.3 หลักการพูดวิจารณ์หนังสือ	85
	5.4.3.1 หลักการพูดวิจารณ์หนังสือประเภทวิชาการ	85
	5.4.3.2 หลักการพูดวิจารณ์หนังสือประเภทบันเทิงคดี	86
	5.4.3.3 หลักการพูดวิจารณ์หนังสือประเภทสารคดี	92
บทที่ 6	การพูดบรรยาย	142
	6.1 ความหมาย	142
	6.2 จุดมุ่งหมายของการพูดบรรยาย	142
	6.3 โอกาสที่ใช้การบรรยาย	142
	6.4 การบรรยายที่ดี	142
	6.4.1 การเตรียมผู้ฟัง	142
	6.4.2 การเตรียมเนื้อเรื่องและวิธีบรรยาย	143
	6.4.3 การรักษาระดับความสนใจของผู้ฟังให้อยู่ในระดับสม่ำเสมอ	143
	6.4.4 ความสามารถในการบรรยาย	145
	6.5 ข้อดี ข้อเสีย ของการบรรยาย	146
	6.6 วิธีพูดบรรยาย	146
	6.7 ข้อแนะนำในการบรรยาย	148
	6.8 การแนะนำผู้บรรยาย	149
	6.9 การกล่าวขอบคุณผู้บรรยาย	149

(ต่อ)		หน้า
บทที่ 7	การพูดบรรยายสรุป	158
	7.1 ความเป็นมา	158
	7.2 ความหมาย	158
	7.3 วัตถุประสงค์ของการบรรยายสรุป	158
	7.4 ลักษณะการบรรยายสรุปที่ดี	159
	7.5 การเตรียมการบรรยายสรุป	159
	7.5.1 การเตรียมด้านเนื้อหา	159
	7.5.2 การเตรียมตัวผู้พูด	159
	7.5.3 การเตรียมสื่อทัศนูปกรณ์เพื่อการบรรยายสรุป	160
	7.6 วิธีการบรรยายสรุป	161
	7.7 การบรรยายสรุปเป็นคณะ	162
บทที่ 8	บทสรุป	170
บรรณานุกรม		174
ภาคผนวก		179

หัวข้อสังเขปเนื้อหาวิชา
วก 314 การพูดเชิงวิชาการ
(SP 314) Informative Speaking)

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาหลักการ และกระบวนการในการพูดเชิงวิชาการแบบต่าง ๆ ฝึกการพูดตามหลักการและกระบวนการนั้น ๆ

หัวข้อสังเขปเนื้อหาวิชา

- บทที่ 1 หลักการและกระบวนการพูดเชิงวิชาการ
- บทที่ 2 การใช้เทคนิคประกอบการพูด
- บทที่ 3 การปาฐกถา
- บทที่ 4 การพูดรายงาน
- บทที่ 5 การพูดวิจารณ์
- บทที่ 6 การพูดบรรยาย
- บทที่ 7 การพูดบรรยายสรุป
- บทที่ 8 บทสรุป

โครงการสอนวิชาการพูดเชิงวิชาการ

โครงการสอนระยะยาว

ชื่อวิชา	การพูดเชิงวิชาการ
ระยะเวลาในการสอน	16 สัปดาห์
สัปดาห์ละ	2 ชั่วโมง

แผนการสอน

สัปดาห์ที่ 1	อธิบาย ชี้แจงเกี่ยวกับรายวิชา ขอบเขตของเนื้อหา วิธีประเมินผล และหนังสืออ่านประกอบ
สัปดาห์ที่ 2	หลักการและกระบวนการพูดเชิงวิชาการ
สัปดาห์ที่ 3	การใช้เทคนิคประกอบการพูด
สัปดาห์ที่ 4	ปาฐกถา
สัปดาห์ที่ 5	(ต่อ) ปาฐกถา / ฝึกพูดแนะนำองค์ปาฐก
สัปดาห์ที่ 6	การพูดรายงาน
สัปดาห์ที่ 7	(ต่อ) การพูดรายงาน / ฝึกพูดรายงาน
สัปดาห์ที่ 8	การพูดวิจารณ์ / ฝึกพูดวิจารณ์ทางวิชาการ
สัปดาห์ที่ 9	(ต่อ) การพูดวิจารณ์ / ฝึกพูดวิจารณ์ทั่วไป
สัปดาห์ที่ 10	(ต่อ) การพูดวิจารณ์ / ฝึกพูดวิจารณ์หนังสือ
สัปดาห์ที่ 11	(ต่อ) การพูดวิจารณ์ / ฝึกพูดวิจารณ์หนังสือ
สัปดาห์ที่ 12	การพูดบรรยาย
สัปดาห์ที่ 13	(ต่อ) การพูดบรรยาย / ฝึกพูดบรรยาย
สัปดาห์ที่ 14	การพูดบรรยายสรุป
สัปดาห์ที่ 15	(ต่อ) การพูดบรรยายสรุป / ฝึกพูดบรรยายสรุป
สัปดาห์ที่ 16	สรุปและทบทวน

แนวการเรียนรู้การสอน

1. การบรรยายของผู้สอนและการค้นคว้าของผู้เรียน
2. ฟังและวิจารณ์การพูดเชิงวิชาการของวิทยากร ผู้สอน ผู้เรียน และจากวีดิทัศน์
3. ฝึกพูด

ค

แนวการวัดและประเมินผล

1. ประเมินผลจากการพูดตลอดภาคเรียน 50%
2. ประเมินผลจากการฟังและวิจารณ์ 20%
3. สอบข้อเขียนปลายภาค 30%

หมายเหตุ : แผนการสอนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

โครงการสอนแบบขยายรายละเอียด

สัปดาห์ที่ 1

เกริ่นนำ อธิบาย ชี้แจงเกี่ยวกับรายวิชา ขอบเขตของเนื้อหา วิธีการประเมินผล และหนังสืออ่านประกอบ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนทราบขอบข่ายของวิชาที่เรียน จุดมุ่งหมายของรายวิชา ขั้นตอนในการศึกษา แนวการเรียน การวัด และประเมินผลการเรียน
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีเวลาเตรียมหนังสือที่ใช้อ่านประกอบ เพื่อเสริมความรู้เกี่ยวกับหลักการพูดเชิงวิชาการประเภทต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. บรรยาย
2. อภิปราย ตอบคำถาม
3. ฝึกพูด ฝึกวิจารณ์การพูด

สัปดาห์ที่ 2

บทที่ 1 หลักการและกระบวนการพูดเชิงวิชาการ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนทราบความหมาย ความมุ่งหมายของการพูดเชิงวิชาการ
2. เพื่อให้ผู้เรียนทราบหลักการพูดเชิงวิชาการ

เนื้อหาวิชา

1. ความหมายและจุดมุ่งหมายของการพูดเชิงวิชาการ
2. หลักการพูดเชิงวิชาการ
 - 2.1 หลักการพูดเบื้องต้น
 - 2.2 หลักการพูดเชิงวิชาการ

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ผู้สอนมอบหมายล่วงหน้าให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาของบทเรียนข้อ 1-2 จากเอกสารประกอบการสอน
2. แบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ให้ดูวิดีโอเกี่ยวกับการพูดเชิงวิชาการ แล้วมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ผู้พูดในเรื่อง หลักการพูดเบื้องต้น และหลักการพูดเชิงวิชาการตามเกณฑ์ที่ได้ศึกษามา สรุปเพื่อเตรียมพูดหน้าชั้น

3. ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้นเรียน โดยผลัดกันวิจารณ์การพูดของกันและกัน
4. ผู้สอนสรุปเนื้อหาทั้งหมดร่วมกับผู้เรียนและซักถามคำถามท้ายบท

สัปดาห์ที่ 3

บทที่ 2 การใช้เทคนิคประกอบการพูด

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักเทคนิคประกอบการพูดแต่ละประเภท
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกใช้เทคนิคประกอบการพูดเชิงวิชาการได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหาวิชา

การใช้เทคนิคประกอบการพูดแต่ละประเภท ได้แก่

1. การวิเคราะห์
2. การเปรียบเทียบ
3. การขยายความเข้าใจ
4. การใช้อุปกรณ
5. การใช้อารมณ์ขัน
6. การใช้ภาษาท่าทาง หรืออากัปกริยาอาการ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้สอนแบ่งเนื้อหาในบทเรียนเป็น 6 หัวข้อ มอบหมายล่วงหน้าให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเป็น 6 กลุ่ม ศึกษาการใช้เทคนิคประกอบการพูดแต่ละประเภทแล้วส่งตัวแทนกลุ่มมาอธิบายหน้าชั้นเรียน ผู้สอนช่วยสรุป
2. ให้ผู้เรียนเตรียมล่วงหน้าเพื่อแบ่งกลุ่มเป็น 6 กลุ่ม ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนพูดเรื่องสั้น ๆ ประมาณกลุ่มละ 10 นาที โดยผู้เรียนเลือกเรื่องและใช้เทคนิคต่าง ๆ ประกอบการพูดอย่างเหมาะสม ตามหลักการที่ได้ศึกษามา
3. ผู้เรียนผลัดกันวิจารณ์ ผู้สอนสรุป และซักถามคำถามท้ายบทในตอนท้าย

สัปดาห์ที่ 4

บทที่ 3 ปาฐกถา

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของการปาฐกถา
2. เพื่อให้ผู้เรียนทราบชนิดและโอกาสที่แสดงปาฐกถา
3. เพื่อให้ผู้เรียนทราบและเข้าใจหลักการแสดงปาฐกถา

เนื้อหาวิชา

1. ความหมายของปาฐกถา
2. ชนิดและโอกาสที่แสดงปาฐกถา
3. หลักการแสดงปาฐกถา

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. มอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาล่วงหน้าเกี่ยวกับเนื้อหาข้อ 1-3 ผู้สอน

บรรยายสรุป

2. ให้ผู้เรียนดูวีดิทัศน์ หรือไปฟังปาฐกถานอกสถานที่ ตามควรแก่กรณี
สังเกตการแนะนำองค์ปาฐก และกระบวนการแสดงปาฐกถาแล้วสรุปข้อคิดเห็นนำมา
อภิปรายในชั้นเรียน

3. ผู้สอนสรุปร่วมกับผู้เรียน

สัปดาห์ที่ 5

บทที่ 3 (ต่อ) ปาฐกถา / ฝึกพูดแนะนำองค์ปาฐก

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้ผู้เรียนทราบจุดมุ่งหมาย เข้าใจหลักการ วิธีการแนะนำองค์ปาฐก
และสามารถพูดแนะนำองค์ปาฐกได้

เนื้อหาวิชา

1. จุดมุ่งหมาย และหลักการแนะนำองค์ปาฐก
2. แบบการพูดแนะนำองค์ปาฐกและการปิดปาฐกถา

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. มอบหมายล่วงหน้าให้ผู้เรียนเตรียมร่างข้อมูลตามแบบการพูดแนะนำ
องค์ปาฐก
2. ฝึกพูดแนะนำองค์ปาฐกคนละ 2-3 นาที
3. ผู้เรียนผลัดกันวิจารณ์การพูดของเพื่อนคนละ 1 คน
4. ผู้สอนสรุปร่วมกับผู้เรียน ชักถามคำถามท้ายบท

สัปดาห์ที่ 6

บทที่ 4 การพูดรายงาน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของการพูดรายงาน
2. เพื่อให้ผู้เรียนทราบจุดมุ่งหมายของการพูดรายงาน
3. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการพูดรายงานโดยทั่วไป

เนื้อหาวิชา

1. ความหมายและจุดมุ่งหมายของการพูดรายงาน
2. หลักการพูดรายงาน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. แบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง ความหมายของการพูดรายงาน จุดมุ่งหมายของการพูดรายงาน และหลักการพูดรายงาน เพื่อเตรียมพูดหน้าชั้นเรียน
2. ให้แต่ละกลุ่มผลัดกันออกมาพูดตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย
3. ให้ผู้ฟังซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ผู้สอนร่วมซักถามและสรุปในตอนท้าย

สัปดาห์ที่ 7

บทที่ 4 (ต่อ) การพูดรายงาน / ฟังการพูดรายงาน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแบบของการพูดรายงานประเภทต่าง ๆ และเข้าใจหลักการพูดรายงานประเภทนั้น ๆ
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพูดรายงานแต่ละประเภทได้

เนื้อหาวิชา

แบบของการพูดรายงาน และหลักการพูดรายงานแต่ละประเภท

1. การพูดรายงานแบบข้อเท็จจริง
2. การพูดรายงานแบบสรุปผล
3. การพูดรายงานแบบประสบการณ์
4. การพูดรายงานแบบความก้าวหน้าและผลสำเร็จ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. แบ่งผู้เรียนเป็น 4 กลุ่ม ผู้สอนแจกเอกสารประกอบการสอนล่วงหน้า เรื่องหลักการพูดรายงานทั้ง 4 ประเภท ให้แต่ละกลุ่มศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการพูดรายงาน
2. ผู้สอนมอบหมายล่วงหน้าให้ผู้เรียนเตรียมร่างต้นฉบับการพูดรายงาน แต่ละประเภท เพื่อพูดหน้าชั้นเรียนกลุ่มละประเภท โดยให้แต่ละกลุ่มเลือกและตกลงกันว่า จะพูดรายงานประเภทใด
3. ผู้สอนซักถามหลักการรายงานแต่ละประเภทที่มอบหมายไว้ สรุปเพื่อทำความเข้าใจร่วมกับผู้เรียน
4. ให้แต่ละกลุ่มผลัดกันออกไปพูดรายงานหน้าชั้น กลุ่มละ 20 นาที กลุ่มที่เหลือสังเกตและวิจารณ์การพูด
5. ผู้สอนซักถาม อภิปรายร่วมกับผู้เรียนและสรุป ซักถามคำถามท้ายบท

สัปดาห์ที่ 8

บทที่ 5 การพูดวิจารณ์ / ฝึกพูดวิจารณ์ทางวิชาการ จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนทราบความหมายและจุดมุ่งหมายของการพูดวิจารณ์
2. เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงประเภทของการพูดวิจารณ์
3. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการพูดวิจารณ์
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพูดวิจารณ์ทางวิชาการได้ตามควรแก่กรณี

เนื้อหาวิชา

1. ความหมาย จุดมุ่งหมาย และประเภทของการพูดวิจารณ์
2. หลักการพูดวิจารณ์
3. หลักการพูดวิจารณ์ทางวิชาการ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้สอนมอบหมายล่วงหน้าให้ผู้เรียนศึกษาเอกสารประกอบการสอนเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

ณ

- ความหมายและจุดมุ่งหมายของการพูดวิจารณ์
- ประเภทของการพูดวิจารณ์
- หลักการพูดวิจารณ์
- หลักการพูดวิจารณ์ทางวิชาการ

2. ผู้สอนอภิปราย ชักถาม เพื่อทำความเข้าใจเรื่องที่มอบหมาย แล้วสรุป
ร่วมกับผู้เรียน

3. คู่มือทิศทางการพูดทางวิชาการ

4. แบ่งกลุ่มผู้เรียน ให้ปรึกษาและเตรียมการพูดวิจารณ์ทางวิชาการ
จากการคู่มือทิศทางการพูดในกล่ม

5. ส่งตัวแทนในกลุ่มมาพูดวิจารณ์ทางวิชาการหน้าชั้นเรียน หรือ
ให้ผู้เรียนได้พูดทุกคน ตามควรแก่กรณี

6. ผู้สอนวิจารณ์การพูดร่วมกับผู้เรียน และสรุปในตอนท้าย

สัปดาห์ที่ 9

บทที่ 5 (ต่อ) การพูดวิจารณ์ / ฝึกพูดวิจารณ์ทั่วไป

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการพูดวิจารณ์ทั่วไป
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพูดวิจารณ์ทั่วไป ตามที่ตนสนใจได้

เนื้อหาวิชา

หลักการพูดวิจารณ์ทั่วไป เช่น การวิจารณ์ละคร การวิจารณ์เหตุการณ์และ
สถานการณ์ ฯลฯ

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. มอบหมายล่วงหน้าให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการพูด
วิจารณ์ทั่วไปประเภทอื่น ๆ ที่สนใจ เช่น การวิจารณ์โฆษณาสินค้า การวิจารณ์ภาพยนตร์
ฯลฯ แล้วสรุปเป็นแผ่นเอกสารมาแลกเปลี่ยนกันในห้องเรียน

2. ผู้สอนมอบหมายล่วงหน้าให้ผู้เรียนศึกษาหลักการพูดวิจารณ์ทั่วไป
พร้อมกับเตรียมพูดวิจารณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่งที่สนใจมาพูดหน้าชั้นเรียน โดยฝึกใช้อุปกรณ์
ประกอบการพูดเท่าที่จะทำได้

3. ผู้สอนสรุปหลักการพูดวิจารณ์ทั่วไป โดยใช้แผ่นโปสเตอร์ ให้ผู้เรียน
อภิปรายซักถาม

4. ผู้เรียนฝึกพูดวิจารณ์ เพื่อน ผู้สอน ร่วมวิจารณ์เพิ่มเติม และสรุปในตอนท้าย

สัปดาห์ที่ 10

บทที่ 5 (ต่อ) การพูดวิจารณ์ / ฟังพูดวิจารณ์หนังสือ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการพูดวิจารณ์หนังสือวิชาการ
2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีร้อยแก้ว :

นวนิยาย เรื่องสั้น

3. เพื่อให้ผู้เรียนพูดวิจารณ์หนังสือวิชาการ และหนังสือบันเทิงคดีร้อยแก้ว

ได้ตามความสนใจ

เนื้อหาวิชา

1. หลักการพูดวิจารณ์หนังสือวิชาการ
2. หลักการพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีร้อยแก้ว
 - 2.1 หลักการพูดวิจารณ์นวนิยาย
 - 2.2 หลักการพูดวิจารณ์เรื่องสั้น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้สอนมอบหมายล่วงหน้าให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจเอกสารประกอบการสอนเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 หลักการพูดวิจารณ์หนังสือวิชาการ
 - 1.2 หลักการพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีร้อยแก้ว
2. มอบหมายล่วงหน้าให้ผู้เรียนเตรียมพูดวิจารณ์หนังสือวิชาการ นวนิยาย เรื่องสั้น ประเภทใดประเภทหนึ่งตามความสนใจ คนละ 1 เรื่อง โดยให้ผู้สอนตรวจร่างต้นฉบับที่จะใช้พูดก่อนที่จะนำมาพูดหน้าชั้นเรียน
3. ให้ผู้เรียนออกมาพูดวิจารณ์สั้น ๆ หน้าชั้นเรียนคนละประมาณ 5-7 นาที พร้อมกับใช้อุปกรณ์ประกอบการพูดเท่าที่จะทำได้
4. ผู้สอนวิจารณ์ร่วมกับผู้เรียน และชี้ให้เห็นความแตกต่างของการพูดวิจารณ์แต่ละประเภท พร้อมสรุปในตอนท้าย

สัปดาห์ที่ 11

บทที่ 5 (ต่อ) การพูดวิจารณ์ / ฟังพูดวิจารณ์หนังสือ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีร้อยกรอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการพูดวิจารณ์หนังสือสารคดี
3. เพื่อให้ผู้เรียนพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีร้อยกรอง และหนังสือสารคดีได้

เนื้อหาวิชา

1. หลักการพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีร้อยกรอง
2. หลักการพูดวิจารณ์หนังสือสารคดี

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้สอนมอบหมายล่วงหน้าให้ผู้เรียนศึกษาเอกสารประกอบการสอนเกี่ยวกับเรื่องหลักการพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีร้อยกรอง และหลักการพูดวิจารณ์หนังสือสารคดี และเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ประกอบการพูดให้เหมาะสม
2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็น 2 กลุ่ม มอบหมายล่วงหน้าให้เตรียมร่างบทพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีร้อยกรองและหนังสือสารคดี เพื่อนำมาพูดหน้าชั้นเรียน
3. ผู้สอนสรุปหลักการพูดวิจารณ์หนังสือที่มอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษามาล่วงหน้า โดยการใช้แผ่นโปสเตอร์
4. ให้ผู้เรียนผลัดกันออกมาพูดหน้าชั้นเรียนตามที่มอบหมายไว้ กลุ่มละประมาณ 30 นาที
5. ผู้สอนวิจารณ์การพูดร่วมกับนักเรียน อภิปรายสรุป และซักถามคำถามท้ายบท

สัปดาห์ที่ 12

บทที่ 6 การพูดบรรยาย

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนทราบความหมาย จุดมุ่งหมาย และโอกาสที่ใช้การบรรยาย
2. เพื่อให้ผู้เรียนทราบลักษณะการบรรยายที่ดี และข้อดีข้อเสียของการบรรยาย
3. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการพูดบรรยาย
4. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการบรรยาย

เนื้อหาวิชา

1. ความหมาย จุดมุ่งหมาย และโอกาสที่ใช้การบรรยาย
2. การบรรยายที่ดี
3. ข้อดี ข้อเสีย ของการบรรยาย
4. วิธีพูดบรรยาย
5. ข้อแนะนำในการบรรยาย การแนะนำผู้บรรยาย การกล่าวขอบคุณ

ผู้บรรยาย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้สอนแบ่งเนื้อหาในบทเรียนเป็น 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ความหมาย จุดมุ่งหมาย และโอกาสที่ใช้การบรรยาย
 - ตอนที่ 2 การบรรยายที่ดี ข้อดีข้อเสียของการบรรยายและวิธีพูดบรรยาย
 - ตอนที่ 3 ข้อแนะนำในการบรรยาย การแนะนำผู้บรรยาย การกล่าวขอบคุณผู้บรรยาย

มอบหมายล่วงหน้าให้ผู้เรียนไปศึกษาเอกสารประกอบการสอน โดยแบ่งกลุ่มกันเอง เพื่อนำมาพูดสรุปหน้าชั้นเรียน และผลัดกันซักถามโดยผู้สอนช่วยสรุปในตอนท้าย

2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อพูดแสดงความคิดเห็นหน้าชั้นเรียน
 - 2.1 การบรรยายที่ดี
 - 2.2 ข้อแนะนำในการบรรยาย
 - 2.3 ข้อดีข้อเสียของการบรรยาย
3. ให้ผู้เรียนผลัดกันวิจารณ์การพูดของแต่ละกลุ่ม โดยมีผู้สอนช่วยวิจารณ์

และสรุปเพิ่มเติม

สัปดาห์ที่ 13

บทที่ 6 (ต่อ) การพูดบรรยาย /ฝึกพูดบรรยาย

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำหลักการพูดบรรยายที่ได้เรียนมา ประยุกต์ใช้ในการฝึกพูดบรรยายได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนพูดวิจารณ์การพูดบรรยายได้

เนื้อหาวิชา

การฝึกพูดบรรยาย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. กำหนดให้ผู้เรียนดูวีดิทัศน์การบรรยาย หรือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ หรือนักพูดที่มีชื่อเสียงมาบรรยายตามควรแก่กรณี และให้ผู้เรียนช่วยกันวิจารณ์ตามหลักเกณฑ์ของการพูดบรรยาย ผู้สอนช่วยสรุป
2. มอบหมายผู้เรียนล่วงหน้าให้ผู้เรียนเตรียมพูดบรรยายสั้น ๆ โดยมีร่างต้นฉบับประกอบ และใช้อุปกรณ์ประกอบการพูด เช่น แผ่นโป่งใส แผนภูมิ สไลด์ ภาพถ่าย ฯลฯ ตามความเหมาะสม
3. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิจารณ์ การพูดบรรยายของผู้เรียน แล้วสรุป ผู้สอนซักถามคำถามท้ายบท

สัปดาห์ที่ 14

บทที่ 7 การพูดบรรยายสรุป

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนทราบความเป็นมา ความหมาย และวัตถุประสงค์ของการบรรยายสรุป
 2. เพื่อให้ผู้เรียนทราบ ลักษณะการบรรยายสรุปที่ดี
 3. เพื่อให้ผู้เรียนทราบการเตรียมการบรรยายสรุป
 4. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการบรรยายสรุปแบบคนเดียว และวิธีการบรรยายสรุปเป็นคณะ
- เนื้อหาวิชา

1. ความเป็นมา ความหมาย และวัตถุประสงค์ของการบรรยายสรุป ลักษณะการบรรยายสรุปที่ดี
2. การเตรียมการบรรยายสรุป
3. วิธีการบรรยายสรุป และการบรรยายสรุปเป็นคณะ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้สอนแบ่งเนื้อหาของบทเรียนเป็น 3 หัวข้อ มอบหมายล่วงหน้าให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาแต่ละหัวข้อ จากเอกสารประกอบการสอน และส่งผู้แทนกลุ่มออกมาอธิบายสรุปหน้าชั้นเรียน
2. ผู้เรียนช่วยกันวิจารณ์ร่วมกับผู้สอนและสรุป

3. ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนฟังการบรรยายสรุปจากสถานการณ์จริง หรือ ดูวีดิทัศน์ การบรรยายสรุปเพื่อเตรียมทำร่างบรรยายสรุป นำมาพูดหน้าชั้นเรียน

สัปดาห์ที่ 15

บทที่ 7 (ต่อ) การพูดบรรยายสรุป / ฟังพูดการบรรยายสรุป

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้ผู้เรียนพูดบรรยายสรุปได้

เนื้อหาวิชา

การฝึกพูดบรรยายสรุป

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ให้ผู้เรียนพูดบรรยายสรุปสั้น ๆ ไม่เกินคนละ 5 นาที โดยไม่กำหนดหัวข้อเรื่อง ตามที่ผู้สอนมอบหมายไว้ล่วงหน้า
2. บันทึกเทปวีดิทัศน์การพูดบรรยายสรุปของผู้เรียน ให้ผู้เรียนดูวีดิทัศน์การพูดบรรยายสรุปของตนเองและเพื่อน
3. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวิจารณ์การพูดบรรยายสรุปจากวีดิทัศน์ตามหลักเกณฑ์ที่ได้ศึกษามา ผู้สอนสรุป ชักถาม และทบทวนคำถามท้ายบท

สัปดาห์ที่ 16

บทสรุป

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมาย จุดมุ่งหมาย หลักการและกระบวนการพูดเชิงวิชาการ หลักการพูดเชิงวิชาการแต่ละประเภทรู้จักใช้เทคนิคประกอบการพูดอย่างเหมาะสม
2. เพื่อให้ผู้เรียนทราบข้อดีและข้อบกพร่องในการฝึกพูดเชิงวิชาการของตนเองและของผู้อื่น

เนื้อหาวิชา

สรุปและทบทวนเนื้อหาตั้งแต่บทที่ 1 – บทที่ 7

ฒ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. บรรยาย ทบทวน สรุป
2. ชักถาม อภิปราย เกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน
3. ให้ผู้เรียนวิจารณ์และประเมินผลการพูดของตนเองเท่าที่จะทำได้

บทที่ 1

หลักการและกระบวนการพูดเชิงวิชาการ

1.1 ความหมายของการพูดเชิงวิชาการ

การพูดเชิงวิชาการเป็นการพูดที่ผู้พูดมุ่งถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นวิชาการ หรือ เรื่องที่เน้นหนักไปในทางให้ความรู้ ความคิดแก่ผู้ฟังเป็นประการสำคัญ และเนื่องจากการพูดเชิงวิชาการมีลักษณะ เนื้อหาสาระแตกต่างจากการพูดสนทนาหรืออภิปราย เรื่องทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ เน้นการพูดเพื่อเสนอสาระในวงการของศาสตร์ต่าง ๆ อย่างมีหลักวิชา เช่น เรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ อักษรศาสตร์ ฯลฯ ลักษณะของการพูดเชิงวิชาการจึงมีระบบ และขั้นตอนในการเสนอเรื่องราวโดยลำดับ

1.2 ความมุ่งหมายของการพูดเชิงวิชาการ

การพูดเชิงวิชาการมีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องราวที่ผู้พูดนำเสนอเป็นประการสำคัญ เมื่อผู้ฟังได้รับทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ แล้วอาจมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือความคิดจากเดิมเป็นเห็นด้วย หรือคัดค้านก็เป็นดุลยพินิจของผู้ฟังแต่ละคน

1.3 ประเภทของการพูดเชิงวิชาการ

การพูดที่มีเนื้อหาสาระในเชิงวิชาการมีหลายประเภท ในที่นี้จะแบ่งประเภทของการพูดเชิงวิชาการเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- 1.3.1 ปาฐกถา
- 1.3.2 การพูดรายงาน
- 1.3.3 การพูดวิจารณ์
- 1.3.4 การพูดบรรยาย
- 1.3.5 การพูดบรรยายสรุป

1.4 หลักการและกระบวนการพูดเชิงวิชาการ

การพูดเชิงวิชาการเป็นการพูดที่ใช้หลักการพูดเช่นเดียวกับการพูดประเภทอื่น ๆ แต่ในขณะที่เดียวกันการพูดเชิงวิชาการก็มีลักษณะและเนื้อหาแตกต่างจากการพูดประเภทอื่น กล่าวคือ เป็นการพูดที่ผู้พูดมุ่งเสนอเรื่องราวอันเป็นความรู้และความคิดเห็นอย่างมีหลักวิชา เนื้อหาที่นำเสนอหนักไปในทางวิชาการด้านต่าง ๆ เช่น สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ การศึกษา

เศรษฐศาสตร์ ปรัชญา ฯลฯ โดยผ่านการคิดอย่างมีระบบมีเหตุผล และใช้ภาษาสื่อความได้ถูกต้องเหมาะสม

ดังนั้นการพูดเชิงวิชาการทุกประเภทนอกจากจะใช้หลักการพูดเช่นเดียวกับการพูดทั่ว ๆ ไปแล้ว ผู้พูดยังต้องใช้หลักการพูดเชิงวิชาการโดยเฉพาะเพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็นไปสู่ผู้ฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในที่นี้จะได้กล่าวถึงหลักการพูดเบื้องต้นซึ่งเป็นหลักการทั่วไปสำหรับการพูดทุกประเภทและหลักการเฉพาะการพูดเชิงวิชาการตามลำดับดังนี้

1.4.1 หลักการพูดเบื้องต้น

1.4.2 หลักการพูดเชิงวิชาการ

ส่วนหลักการพูดเฉพาะแบบที่ใช้กับการพูดเชิงวิชาการแต่ละประเภทจะได้กล่าวภายหลังเมื่ออธิบายถึงการพูดประเภทนั้น ๆ

1.4.1 หลักการพูดเบื้องต้น

การพูดเชิงวิชาการไม่ว่าจะเป็นการปาฐกถา การพูดรายงาน การพูดวิจารณ์ การพูดบรรยาย ฯลฯ ก็ตาม หลักในการพูดคือต้องมีความคิดที่ชัดเจนแล้ว ถ่ายทอดความคิดออกมาอย่างเป็นระบบ โดยใช้ภาษาถ่ายทอดได้ตรงกับความต้องการของผู้พูด ซึ่งการพูดในลักษณะดังกล่าว ผู้พูดอาจต้องพูดในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และต้องแสดงออกต่อหน้าคนเป็นจำนวนมาก ผู้พูดจึงควรรู้หลักการพูดต่อที่ประชุมชน เพื่อการแสดงออกที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ หลักการพูดที่ผู้พูดควรรู้เมื่อพูดในที่ประชุมชน คือ

1.4.1.1 การวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟัง โอกาส เวลา และสถานที่

1.4.1.2 การเตรียมเรื่อง

1.4.1.3 การใช้ภาษาในการพูด

1.4.1.4 การใช้เสียง

1.4.1.5 การใช้สายตา

1.4.1.6 การแสดงสีหน้าท่าทาง

1.4.1.7 การแต่งกาย

1.4.1.8 การเตรียมตัวของผู้พูด

1.4.1.1 การวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟัง โอกาส เวลา และสถานที่ ผู้พูดควรศึกษาวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟัง โอกาส เวลา และสถานที่ให้ชัดเจน เพื่อจะนำไปใช้ในการเตรียมเนื้อหาได้เหมาะสมและน่าสนใจ เพราะหากผู้ฟังสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ตรงตามที่ผู้พูดต้องการก็ถือว่าการพูดประสบความสำเร็จ แนวทางในการวิเคราะห์ผู้ฟังมีดังนี้

1) การวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟัง การวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟังมีความจำเป็นมาก เพราะ การพูดบางประเภทต้องพูดกับผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ซึ่งการพูดกับกลุ่มผู้ฟังเป็นจำนวนมากนั้น ผู้ฟังแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการพูดที่จะพูดให้ประสบความสำเร็จตามความต้องการของผู้พูดได้นั้น ควรวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟังในด้านต่าง ๆ ดังนี้

วัย ผู้พูดจะต้องรู้ว่าผู้ฟังอยู่ในวัยใด เพราะคนที่มีวัยต่างกันย่อมจะมี ประสบการณ์ ความสนใจ ความต้องการ และสมาธิในการฟังแตกต่างกัน เช่น วัยผู้ใหญ่มีประสบการณ์มาก จึงมีความคิดเป็นของตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง ผู้พูดควรเตรียมเรื่องที่มีสาระ มีประโยชน์ มีเหตุผล น่าเชื่อถือ แต่ผู้ที่อยู่ในวัยเด็กอาจมี ความสนใจเรื่องที่สนุกสนาน เข้าใจง่าย และเป็นเรื่องสั้น ๆ เนื่องจากวัยเด็กจะมีความสนใจในระยะเวลาสั้น ๆ เป็นต้น

เพศ เพศหญิงและเพศชายต่างมีความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ ความสนใจ และรสนิยมแตกต่างกันอยู่บ้าง เช่น ส่วนมากผู้หญิงจะสนใจเรื่องความสวยงาม การแต่งกาย การบ้านการเรือน ส่วนผู้ชายมักจะสนใจเรื่องผจญภัย เครื่องจักรกล ฯลฯ ถ้าผู้พูดรู้ว่า กลุ่มผู้ฟังเป็นชายหรือหญิงส่วนใหญ่ หรือมีทั้งชายและหญิงปะปนกันจำนวนมากน้อยเท่าใดย่อมจะ เลือกและเตรียมเนื้อหา รวมทั้งใช้ภาษาได้เหมาะสม

การศึกษาและประสบการณ์ ผู้พูดควรทราบว่ากลุ่มผู้ฟังที่มีระดับ การศึกษาและประสบการณ์ต่างกัน จะต้องเตรียมเรื่องที่พูดต่างกันไปตามลักษณะของกลุ่มผู้ฟัง เช่น ผู้ฟังที่มีการศึกษาน้อยควรเลือกเรื่องที่เข้าใจง่าย หรือกลุ่มผู้ฟังที่มีการศึกษาและ ประสบการณ์ใกล้เคียงกันก็จะทำให้ผู้พูดเตรียมเรื่องได้ง่ายและสะดวกขึ้น

อาชีพและฐานะทางสังคม ผู้ที่มีอาชีพเดียวกัน หรือมีฐานะทางสังคม ใกล้เคียงกันอยู่ในกลุ่มสังคมเดียวกัน ย่อมมีประสบการณ์ ความรู้พื้นฐานใกล้เคียงกัน หากผู้ฟัง มีอาชีพต่างกัน หรือมีฐานะทางสังคมต่างกันก็ย่อมมีประสบการณ์ ความรู้ต่างกันไปด้วย เช่น อาชีพนักธุรกิจย่อมมีความรู้และประสบการณ์ในอาชีพธุรกิจ ผู้ที่เป็นเกษตรกรย่อมมี ประสบการณ์ในวิชาชีพเกษตรกรรม เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้หากผู้พูดทราบล่วงหน้าก็จะช่วยให้สามารถเลือกเรื่อง เตรียมเรื่องและวิธีพูดได้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังได้ง่ายขึ้น

2) โอกาส โอกาสในการพูดมีหลายโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น การพูดในโอกาสที่ จะให้ความรู้ ความบันเทิง หรือในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เช่น กล่าวอวยพร การกล่าวในโอกาสรับ รางวัลและของขวัญ การกล่าวต้อนรับสมาชิกใหม่ของหน่วยงานการกล่าวในโอกาสเข้ารับ ตำแหน่งใหม่ การกล่าวต้อนรับผู้มาเยือน การกล่าวในพิธีต่าง ๆ

เช่น การเปิดหรือปิดการสัมมนา การกล่าวในพิธีเปิดอาคาร การกล่าวแสดงความอาลัย ฯลฯ การกล่าวในโอกาสต่าง ๆ เหล่านี้ มีจุดประสงค์และวิธีพูดแตกต่างกัน ผู้พูดต้องรู้ว่าจะพูดในโอกาสใด เพื่อจะได้เตรียมเนื้อหาและวิธีพูดให้เหมาะสมกับโอกาสนั้น ๆ ได้

3) เวลา ผู้พูดควรรู้ล่วงหน้าว่าจะต้องพูดในเวลาใด เช่น เช้าหรือบ่าย ซึ่งเป็นเวลาหลังจากรับประทานอาหารกลางวัน หรือพูดในตอนค่ำ การพูดในเวลาต่างกัน อาจทำให้ผู้ฟังมีระดับความสนใจต่างกันไปด้วย ผู้พูดควรเตรียมเนื้อหาสาระให้มีความเหมาะสมกับช่วงเวลา

นอกจากนี้ ผู้พูดจะต้องทราบด้วยว่าเวลาที่กำหนดให้พูดมีมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้เตรียมเนื้อหาให้พอเหมาะกับเวลา

4) สถานที่ ผู้พูดต้องทราบว่าพูดที่สถานที่ใด สถานที่นั้นมีลักษณะอย่างไร เช่น พูดในสนาม ในห้องประชุม ในห้องเรียน เพื่อจะได้เตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการพูดอันได้แก่ ไมโครโฟน เครื่องฉายแผ่นใส ได้อย่างเหมาะสมซึ่งจะเป็นการช่วยให้การพูดประสบผลสำเร็จได้ทางหนึ่ง

1.4.1.2 การเตรียมเรื่อง การพูดทุกประเภทผู้พูดควรเตรียมเรื่องที่จะพูดทุกครั้ง การเตรียมเรื่องให้เหมาะสมกับผู้ฟัง และเตรียมเรื่องได้สมบูรณ์ มีการจัดลำดับในการนำเสนออย่างถูกต้องเหมาะสม ย่อมทำให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์และประทับใจ การเตรียมเรื่องโดยทั่วไปทำได้ดังนี้

1) การเลือกเรื่องและกำหนดขอบเขต

การเลือกเรื่องเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งซึ่งผู้พูดควรจะให้มีความสำคัญ เพราะถ้าเรื่องน่าสนใจจะทำให้ผู้ฟังอยากติดตามฟัง ในทางตรงกันข้ามหากเรื่องที่พูดไม่น่าสนใจ อาจเนื่องมาจากไม่ตรงกับความสนใจของกลุ่มผู้ฟัง หรือเป็นเรื่องที่ผู้ฟังคิดว่าไม่เป็นประโยชน์ ก็อาจทำให้การพูดในครั้งนั้นไม่ได้รับความสนใจตั้งแต่แรก ดังนั้นการเลือกเรื่องพูดควรมีแนวทางในการเลือกที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1.1) เลือกเรื่องที่ผู้ฟังสนใจและมีคุณค่าต่อผู้ฟัง

1.2) เลือกเรื่องที่ตรงกับโอกาสและความมุ่งหมายใน

การพูดแต่ละครั้ง

1.3) เลือกเรื่องที่ผู้พูดมีความรู้ มีประสบการณ์ หรือมีความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี

ส่วนการกำหนดขอบเขตนั้น ผู้พูดควรเป็นผู้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะพูดเอง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับเวลาที่กำหนดให้ และเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง ในกรณีที่เป็น การพูดที่มีการกำหนดหัวข้อมาให้แล้ว ผู้พูดต้องเลือกประเด็นเนื้อหาที่จะพูดให้พอเหมาะ

กับเวลา จัดลำดับประเด็นเหล่านั้นและคิดวิธีพูดให้เหมาะสม เพื่อจะพูดได้ทันเวลาโดยที่ไม่มีเนื้อหาสำคัญตกหล่นไป

2) การกำหนดจุดประสงค์และรวบรวมเนื้อหา เมื่อเลือกเรื่องที่จะพูดได้แล้ว วิเคราะห์กลุ่มผู้ฟัง โอกาส เวลา สถานที่แล้ว สิ่งที่คุณควรทำต่อไปคือผู้พูดจะต้องกำหนดจุดประสงค์ในการพูดครั้งนั้น ๆ ว่า มีจุดประสงค์เฉพาะที่ต้องการให้ผู้ฟังได้อะไรจากการพูดแต่ละครั้ง เช่น ต้องการให้ทราบหลักการเขียนหนังสือราชการและสามารถเขียนหนังสือราชการได้ ต้องการให้ทราบกฎจรรยาบรรณและปฏิบัติตามกฎจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด เป็นต้น การกำหนดจุดประสงค์เฉพาะจะเป็นประโยชน์ในการรวบรวมข้อมูล รายละเอียดของเรื่องเพื่อเตรียมจัดทำเนื้อหาที่จะพูดต่อไป

การรวบรวมเนื้อหาหรือข้อมูล ทำได้หลายวิธี เช่น จากการอ่าน การฟัง การสัมภาษณ์ ประสบการณ์ และการสังเกต ฯลฯ การรวบรวมเนื้อหาซึ่งเป็นรายละเอียดในขั้นนี้ ควรรวบรวมให้ได้มากที่สุด เพื่อให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

3) การจัดลำดับเนื้อหา เมื่อรวบรวมเนื้อหาที่จะพูด ซึ่งมีทั้งรายละเอียด ตัวอย่าง และประเด็นสำคัญได้แล้ว ผู้พูดต้องนำมาคัดเลือกไว้เฉพาะข้อมูลที่จำเป็น ดัดสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้อง หรือไม่จำเป็นจะต้องไข่ออกไป แล้วจึงจัดลำดับข้อมูลให้เป็นระเบียบ เพื่อไม่ให้ผู้พูดสับสน และพูดประเด็นต่าง ๆ ตามที่เตรียมไว้ได้ครบถ้วน ในด้านผู้ฟังก็จะเข้าใจได้ง่าย การจัดลำดับเนื้อหาดังกล่าวอาจใช้วิธีเขียนเป็นคำ ประโยคแล้วเพิ่มเติมรายละเอียดตามสมควร หรืออาจเขียนเฉพาะประเด็นก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความถนัด หรือความชำนาญของผู้พูด

การจัดลำดับเนื้อหา มักจะเตรียมเนื้อหาตามความสำคัญของเรื่องที่จะพูดเป็น 3 ส่วน ดังนี้

คำนำ เป็นการกล่าวอารัมภบทเพื่อสร้างความสนใจของผู้ฟัง ให้ผู้ฟังอยากติดตามเรื่องที่จะพูดต่อไป และเป็นการนำเข้าสู่เรื่องที่จะพูด การพูดส่วนที่เป็นคำนำนี้ พูดได้หลายวิธี เช่น ชี้ให้เห็นความสำคัญหรือประโยชน์ของเรื่อง ใช้คำพูดหรือข้อความ สำนวน ที่กระตือรือร้นของผู้ฟัง ตั้งคำถามที่น่าสนใจ เป็นต้น

เนื้อหา เป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ผู้พูดจะต้องพูดตามประเด็นที่เตรียมไว้ตามลำดับ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ฟังเกิดความสับสนได้ การเรียงลำดับเนื้อหาอาจใช้วิธีจัดหมวดหมู่ เรียงตามลำดับ วัน เวลา เรียงตามความสำคัญจากเรื่องที่สำคัญน้อยไปหาเรื่องที่มีความสำคัญมาก หรือเรียงตามลำดับเหตุและผลก็ได้ และเนื่องจาก

ลักษณะของเนื้อหาอาจมีความยากง่ายต่างกันเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย ผู้พูดควรหาวิธีที่จะนำเสนอเนื้อหาแก่ผู้ฟังให้เหมาะสม ดังนั้นในการพูด ผู้พูดอาจต้องขยายความเนื้อเรื่องบางตอนที่เข้าใจยาก อาจต้องใช้หลาย ๆ วิธี เช่น การยกตัวอย่างประกอบการใช้เหตุผล การเสริมข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติม การเปรียบเทียบชี้ให้เห็นข้อแตกต่าง เป็นต้น

สรุป เป็นการชี้ประเด็นสำคัญของการพูดแต่ละครั้ง การสรุปจะช่วยให้ผู้ฟังได้ความคิดหรือแนวทางในการนำไปปฏิบัติชัดเจนขึ้น ผู้พูดอาจเลือกใช้วิธีสรุปแบบใดแบบหนึ่งตามความเหมาะสมกับเรื่องที่พูด เช่น สรุปโดยการตั้งคำถาม ทิ้งประเด็นไว้ให้คิด สรุปโดยการชักชวนหรือขอรับรองให้ปฏิบัติ ใช้สุภาษิต คำพังเพยที่เหมาะสม กับเรื่อง เป็นต้น ถ้าผู้พูดสรุปได้ดีก็จะทำให้ผู้ฟังประทับใจ

1.4.1.3 การใช้ภาษาในการพูด การใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ รวมทั้งความรู้สึกของผู้พูดไปสู่ผู้ฟังเป็นสิ่งที่ผู้พูดควรคำนึงถึง และให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลที่ว่า หากผู้พูดสามารถใช้ภาษาได้ดี สามารถถ่ายทอดสิ่งที่ต้องการจะพูดไปยังผู้ฟังได้ครบถ้วน ทั้งยังทำให้ผู้ฟังเกิดความประทับใจ และมีอารมณ์คล้อยตามผู้พูดไปด้วย ย่อมจะทำให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์มาก การใช้ภาษาในการพูดควรมีลักษณะดังนี้

1) เหมาะสมกับผู้ฟัง เนื้อหา และโอกาส การใช้ภาษาพูดให้เหมาะสมกับผู้ฟังนั้น ผู้พูดจะต้องวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟังให้ชัดเจนว่า ผู้ที่เราจะพูดด้วยนั้นมีอาชีพ ประสบการณ์ ยศ บรรดาศักดิ์ เพศ วัย และคุณวุฒิใกล้เคียงหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อจะได้เตรียมการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังนั้น ๆ โดยปรกติการพูดต่อสุภาพชน ควรใช้ภาษาเรียบง่ายตามแบบแผนที่นิยมกัน หากจำเป็นต้องใช้ศัพท์เฉพาะบ้างเนื่องจากเป็นการพูดเชิงวิชาการ ก็ควรอธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังต้องใช้ภาษาให้เหมาะสมกับเนื้อหาและโอกาสที่พูดอีกด้วย ตัวอย่างเช่น ถ้าพูดให้เด็กนักเรียนเห็นภัยของยาเสพติด ผู้พูดควรจะทราบว่าผู้ฟังกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กและวัยรุ่น แม้จะกำลังศึกษาอยู่ แต่วัยนี้มักจะถูกชักจูงได้ง่าย การพูดนอกจากจะใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายแล้ว ยังต้องรู้จักใช้ภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ ชี้ให้เห็นโทษของยาเสพติดอีกด้วย

2) ถูกต้องตามหลักภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทยเป็นสิ่งที่ผู้พูดควรตระหนักเป็นอย่างยิ่ง เพราะการใช้ภาษาถูกต้องจะทำให้การสื่อความหมายระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังมีความชัดเจน และเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องอีกด้วย

3) สั้น และตรงกับความต้องการ ภาษาไทยมีคำที่มีความหมายหลายอย่าง บางคำมีความหมายใกล้เคียงกัน ผู้พูดต้องรู้ความหมายของคำเหล่านั้น และเลือกใช้ให้ตรงกับความต้องการ เช่นคำว่า นิสิต กับ นักศึกษา คำว่า ดายใจ กับ นอนใจ คำว่า สิ้นชีวิต เสียชีวิต และจบชีวิต เป็นต้น ถ้าคำใดผู้ฟังยังเข้าใจไม่ชัดเจนอาจใช้คำขยายหรืออธิบายเพิ่มเติม แต่ไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือยเพราะจะทำให้ผู้ฟังเบื่อได้

4) สุภาพเป็นกันเอง โดยทั่วไปภาษาที่ใช้ในการพูดไม่ควรใช้คำด่า คำสแลง คำสบถ คำที่ใช้เฉพาะถิ่น คำเหล่านี้ถ้านำมาใช้ในการพูดที่เป็นทางการจะไม่เหมาะสม ควรใช้คำที่สุภาพ แต่ถ้าเป็นการพูดในโอกาสที่ไม่เป็นทางการ อาจนำมาใช้ได้ แต่ควรเลือกคำที่สุภาพ

5) เข้าใจง่ายและมีชีวิตชีวา การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายคือไม่ใช่ศัพท์วิชาการ หรือคำภาษาต่างประเทศโดยไม่จำเป็น หากจำเป็นต้องใช้บ้างก็ควรอธิบายเพิ่มเติมให้ผู้ฟังเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนการใช้ภาษาให้มีชีวิตชีวานั้น หมายถึงการใช้ภาษาที่ทำให้ผู้ฟังมีความรู้สึกและอารมณ์ จนเกิดจินตนาการตามไปด้วย ผู้พูดอาจใช้โวหารเปรียบเทียบการพูด ยกคำคม สำนวน หรือข้อความที่กินใจ หรือเล่านิทานแทรกในขณะที่พูดได้ ทั้งนี้ควรพิจารณาเลือกใช้ภาษาดังกล่าวอย่างเหมาะสม

6) เหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้พูด โดยปรกติผู้พูดแต่ละคนย่อมมีแบบการพูดเป็นของตนเอง การใช้ภาษาในการพูดจึงควรเลือกให้เหมาะสมกับความรู้ความสนใจและบุคลิกภาพของผู้พูด ไม่ใช่ถ้อยคำหรือศัพท์ที่ผู้พูดยังไม่เข้าใจดี เช่น ใช้คำศัพท์ภาษาต่างประเทศ หรือเลียนแบบคำพูดของนักพูดที่มีชื่อเสียงมาทั้งหมดโดยไม่พิจารณาว่าเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเองหรือไม่

1.4.1.4 การใช้เสียง การพูดนอกจากจะต้องออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจนแล้ว คุณภาพของเสียงและระดับความดังของเสียงยังเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเสียงเป็นสื่อที่จะนำเนื้อหาไปสู่ผู้ฟัง หากคุณภาพของเสียงดี เสียงไม่เล็ก ไม่แหบแห้ง หรือกระด้าง เกินไปจะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้ ส่วนระดับความดัง-ค่อยของเสียงก็เช่นเดียวกันผู้พูดควรเปล่งเสียงให้ดังพอที่ผู้ฟังจะได้ยินชัดเจน แต่ไม่ควรตะโกนดังมากจะทำให้เสียงไม่น่าฟัง หรือพูดค่อยเกินไปผู้ฟังจะไม่สามารถจับใจความได้ ผู้พูดควรเปล่งเสียงดัง-ค่อยให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่พูด ไม่ควรพูดโดยใช้ระดับเสียงเดียวกันตลอดเวลา เพราะจะทำให้ผู้ฟังเบื่อได้ นอกจากนี้ผู้พูดยังต้องศึกษาเทคนิคการใช้ไมโครโฟน และควรคำนึงถึงจังหวะการพูดให้พอเหมาะกับเนื้อหาอีกด้วย

1.4.1.5 การใช้สายตา ในขณะที่พูด ผู้พูดควรมองผู้ฟัง โดยกวาดสายตาไปยังผู้ฟังให้ทั่วถึง อาจสบตากับผู้ฟังบ้างในบางโอกาส เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณพูดสนใจและพูดกับผู้ฟังโดยตรง บางครั้งผู้พูดควรประสานสายตากับผู้ฟัง และสังเกตปฏิกิริยาของผู้ฟังด้วย เพื่อจะได้ปรับเปลี่ยนน้ำเสียงและวิธีการพูดให้เหมาะสมกับผู้ฟังเสมอ

1.4.1.6 การแสดงสีหน้า ท่าทาง การแสดงออกทางสีหน้าของผู้พูดนั้นต้องให้สอดคล้องกับเรื่องที่พูด ในการพูดทั่ว ๆ ไป ผู้พูดควรมีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสแสดงความกระตือรือร้นที่จะพูดเพราะจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกอยากฟัง แต่เมื่อผู้พูดจะพูดเรื่องเศร้า หรือเรื่องที่สนุกสนาน เรื่องน่ากลัว หวาดเสียว ก็ควรแสดงสีหน้าให้คล้ายคลึงตามเรื่องนั้น ๆ จะช่วยให้การพูดสมจริงและทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกร่วมได้ง่าย

ส่วนการแสดงท่าทางประกอบการพูดนั้น ฟังระลึกว่าการแสดงท่าทางประกอบการพูดต้องเป็นธรรมชาติ และช่วยทำให้การพูดสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ไม่ควรแสดงท่าทางประกอบการพูดโดยไม่จำเป็นและไม่มีความหมายเป็นอันขาด

1.4.1.7 การแต่งกาย การแต่งกายในที่นี้รวมถึง เสื้อผ้า ทรงผม การแต่งหน้า และการใช้เครื่องประดับอื่น ๆ ด้วย การแต่งกายเป็นสิ่งที่ผู้พูดควรให้ความสำคัญเพราะเป็นบุคลิกอย่างหนึ่งที่ปรากฏแก่สายตาของผู้ฟังตั้งแต่แรกเห็น การแต่งกายของผู้พูดโดยทั่วไปควรยึดหลักความสุภาพ เรียบร้อย และให้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่ที่พูดด้วย

1.4.1.8 การเตรียมตัวของผู้พูด การเตรียมตัวของผู้พูดเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะถ้าหากผู้พูดเตรียมตัวดีก็จะช่วยให้การพูดมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพูดทุกประเภทผู้พูดจะต้องเตรียมพร้อมที่จะพูดล่วงหน้า เพื่อจะได้ทราบปัญหาและข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นได้ในขณะที่พูด สิ่งที่คุณพูดควรเตรียมตัวมีหลายประการ ในที่นี้จะกล่าวถึงการเตรียมตัวของผู้พูด โดยสรุปเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

1) การเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้ตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยเฉพาะผู้ที่พูดเป็นครั้งแรก ๆ หากผู้พูดขาดความเชื่อมั่นในตนเองจะทำให้เสียบุคลิกภาพ และไม่สามารถพูดได้ดังที่ตั้งใจไว้ ดังนั้นผู้พูดจึงควรทราบวิธีเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อเตรียมพร้อมที่จะพูดอย่างมั่นใจทุกครั้ง การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองอาจทำได้หลายวิธี ดังนี้

3.1) ไม่กลัวผู้ฟัง ให้คิดว่าผู้ฟังคือเพื่อนที่ต้องการรับฟังสิ่งที่เราจะถ่ายทอดประสบการณ์ให้ ไม่ใช่ผู้ที่คอยจะมาจับผิด

1.2) เตรียมพร้อมที่จะพูดให้ดีที่สุด เช่น เตรียมเนื้อหาที่จะพูด ให้เข้าใจแจ่มแจ้งก่อนพูด เพื่อช่วยให้มีความมั่นใจขึ้น เตรียมข้อมูล ตัวอย่าง และอุปกรณ์ ที่ใช้ประกอบการพูดให้พร้อมและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ทันที เพื่อตัดความกังวล สรุปได้ว่า ผู้พูดควรเตรียมทุกอย่างที่จำเป็นในการพูดให้พร้อม เพราะการเตรียมพร้อมเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้พูดได้วิธีหนึ่ง ฟังระลึกไว้เสมอว่ายิ่งเตรียมพร้อมมากเท่าใดก็จะช่วยให้ผู้พูดมีความเชื่อมั่นได้มากขึ้นเท่านั้น

1.3) เตรียมภาษาที่ใช้ในการพูด การเตรียมตัวในด้านภาษา ในที่นี้หมายถึงการนำเอาทักษะทางด้านภาษาที่ผู้พูดมีอยู่แล้วมาฝึกฝนให้คล่องแคล่ว ยิ่งขึ้น และการเตรียมถ้อยคำภาษาที่อาจต้องใช้พูดกับผู้ฟัง เมื่อเนื้อหายาก ผู้ฟังไม่เข้าใจ การฝึกออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน และการใช้คำคม สำนวน สุภาษิต ที่เหมาะสมกับเรื่อง เพื่อช่วยให้การพูดมีชีวิตชีวาขึ้น

1.4) ช่อมพูด เมื่อเตรียมทุกอย่างที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจ ให้ตนเองมาโดยลำดับแล้ว ผู้พูดควรฝึกซ้อมก่อนออกไปพูดจริง เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจ มากยิ่งขึ้น การซ้อมพูดจะทำให้เกิดทักษะ และทำให้ผู้พูดมีโอกาสรอบปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในขณะที่พูดจริง

2.) รักษาสุขภาพ ผู้พูดควรรักษาสุขภาพให้แข็งแรง โดยการไม่นอนดึกเกินไป รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และพักผ่อนให้เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใกล้เวลา จะต้องพูด เพราะการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงย่อมทำให้มีความรู้สึกสดชื่น กระปรี้กระเปร่า กระตือรือร้น ที่จะทำงานและไม่ต้องกังวลว่าจะเจ็บป่วยในขณะที่พูด หากสุขภาพไม่ดี เช่น เป็นหวัด เจ็บคอ ฯลฯ จะทำให้การพูดมีอุปสรรคได้ ดังนั้นการรักษา สุขภาพให้ดีไว้เสมอจึงเป็นเรื่องที่ผู้พูดควรให้ความสำคัญไม่น้อยกว่าการเตรียมในเรื่องอื่น ๆ เนื่องจากจะมีผลกระทบต่อผู้พูดโดยตรง

1.4.2 หลักการพูดเชิงวิชาการ

การพูดเชิงวิชาการ เป็นการพูดที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ความรู้และความ เข้าใจแก่ผู้ฟังเป็นสำคัญ จึงทำให้เนื้อหาค่อนข้างมีสาระและเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์สาขา ต่าง ๆ อยู่มาก ดังนั้นผู้พูดจึงควรมีหลักในการถ่ายทอดเนื้อหาดังกล่าว เพื่อจะช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจและได้รับความรู้อย่างเต็มที่ หลักสำคัญในการพูดเชิงวิชาการมีดังนี้

1.4.2.1 มีความชัดเจน

1.4.2.2 มีหลักและวิธีการอธิบาย

1.4.2.3 มีการเชื่อมโยงความคิด

1.4.2.4 หลีกเลี้ยงการพูดในเชิงนามธรรม

1.4.2.5 ใช้เทคนิคหรือกลวิธีในการพูด

1.4.2.1 มีความชัดเจน เนื้อหาที่นำมาพูดควรมีความชัดเจน

เพื่อให้ผู้ฟังสามารถทำความเข้าใจได้ตลอดเรื่อง ผู้พูดควรมีหลักการสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับเนื้อหา ดังนี้

1) ศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องที่จะพูดให้กระจ่างชัดทุก

ขั้นตอน

2) กำหนดประเด็นที่จะพูดให้พอดีกับเวลา ไม่ควรพูดหลายประเด็นเกินไป เพราะผู้ฟังอาจรู้สึกเบื่อหน่าย และเกิดความสับสนได้

3) คัดเลือกและจัดหัวข้อย่อยที่จะพูดเสริมหัวข้อใหญ่หรือประเด็นสำคัญให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

4) จัดประเด็นของเนื้อหาที่จะพูดให้เป็นไปตามลำดับอาจเป็นการจัดแบบง่ายไปหายาก จากเหตุไปสู่ผล ฯลฯ ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสม

5) ควรเตรียมส่วนประกอบของเนื้อหา เช่น ตัวอย่าง ข้อมูล ตลอดจนสถิติสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อจะได้นำมาใช้อย่างเหมาะสม เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ฟัง

6) ใช้ถ้อยคำที่ชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย ถ้ามีศัพท์เฉพาะควรอธิบายเพิ่มเติมให้เข้าใจ

ตัวอย่าง การใช้คำที่ชัดเจน เข้าใจง่าย

บุญเสริม ฤทธาภิรมย์ ได้เล่าถึงประเทศสิงคโปร์ เรื่อง “ความสะอาดคือหัวใจในการสร้างชาติ” โดยใช้ภาษาที่กระชับและง่าย ดังนี้

ก้าวกระโดดสำคัญในการควบคุมสภาพสิ่งแวดล้อม คือการจัดตั้งกระทรวงสิ่งแวดล้อมขึ้นมาเมื่อเดือนกันยายน 2515 นับเป็นแห่งแรกในบรรดาประเทศที่กำลังพัฒนา กระทรวงสิ่งแวดล้อมรับผิดชอบงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม การรักษาความสะอาดที่กระทรวงสาธารณสุขเคยรับผิดชอบมาก่อนมาดำเนินการเสียเอง รวมทั้งการจัดระบบระบายน้ำระบายสิ่งโสโครกซึ่งหน่วยงานอื่นทำอยู่มารวมไว้ในกระทรวงสิ่งแวดล้อม ทำให้งานมีประสิทธิภาพขึ้น

คงมีไม่กี่ประเทศในโลกนี้ที่จัดตั้งกระทรวงสิ่งแวดล้อมขึ้นมา ฟังชื่อแล้วอาจจะแปลก ๆ ไปบ้าง แต่สิงคโปร์เห็นว่า งานควบคุมสิ่งแวดล้อมมีความจำเป็นมากต้องดำเนินการกันอย่างจริงจังจึงจะได้ผล หน่วยงานระดับกรมของกระทรวงสิ่งแวดล้อมมีอยู่ 2 กรม ได้แก่

1. กรมวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม มีส่วนของงานด้านการวางแผนการระบาย
สิ่งสกปรก งานบริการวิศวกรรม งานดูแลท่อระบายน้ำ
2. กรมอนามัยสิ่งแวดล้อม มีส่วนของงานด้านป้องกันและกักกันโรคติดต่อ
งานตรวจตราดูแลหาบเร่ หรือแผงลอย งานควบคุมอนามัยสิ่งแวดล้อมซึ่งรวมทั้งการสุขาภิบาล
การตรวจอาหาร การควบคุมที่ฝังและเผาศพ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่¹

ตัวอย่าง การใช้คำศัพท์เฉพาะทางวิชาการ ที่มีการอธิบายเพิ่มเติมทำให้เข้าใจ
ชัดเจนยิ่งขึ้น

บุษบา สุธีธร อธิบายคำว่า “เนกาตีฟ” ซึ่งเป็นคำศัพท์เฉพาะของ
การล้างฟิล์มในการผลิตแผ่นโปร่งใสว่า “เมื่อล้างฟิล์มที่ถ่ายแล้วจะได้ฟิล์มเป็นเนกาตีฟ
คือกลับดำเป็นขาว ขาวเป็นดำ ฉะนั้นเมื่อจะต้องการพื้นดำตัวอักษรขาว (ใส) ก็ต้องทำ
ต้นฉบับให้เป็นพื้นกระดาษสีขาว ตัวอักษรสีดำ”²

1.4.2.2 มีหลักและวิธีการอธิบาย

การพูดเชิงวิชาการซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ความเข้าใจ
อย่างชัดเจนนั้น วิธีหนึ่งที่จะทำให้บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าวก็คือ ผู้พูดควรมีหลักและวิธีการ
อธิบาย

หลักและวิธีการอธิบาย มีดังนี้

1) กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ การกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะก่อนการอธิบาย
ก็เพื่อจะได้ทำให้การพูดเชิงวิชาการครั้งนั้น ๆ มีความชัดเจนขึ้น ผู้พูดควรที่จะกำหนดเนื้อหาและ
วิธีการพูดให้เหมาะสมกับผู้ฟัง เพราะจะช่วยให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์มากที่สุด ในด้านผู้พูดก็จะ
สะดวกในการเตรียมเพราะทราบแนวทางที่จะพูดชัดเจนแล้ว

2) ศึกษากลุ่มผู้ฟัง การศึกษากลุ่มผู้ฟังทำได้โดยผู้พูดวิเคราะห์
กลุ่มผู้ฟังก่อนที่จะเตรียมเนื้อเรื่อง เช่น ผู้ฟังเป็นกลุ่มใด มีการศึกษา ฐานะและอาชีพอะไร
มีวัย เพศ เดียวกันหรือต่างกันมากน้อยเพียงใด เมื่อทราบลักษณะกลุ่มผู้ฟังแล้ว ผู้พูด
ควรเตรียมเนื้อเรื่องและวิธีการอธิบายให้เหมาะกับกลุ่มผู้ฟัง

¹บุญเสริม ฤทธาภิรมย์. (2525). สิงคโปร์แดนเนรมิตร. หน้า 80-81.

²บุษบา สุธีธร และคนอื่น ๆ. (2539). เอกสารการสอนชุดวิชา การผลิตงาน
ประชาสัมพันธ์ หน่วยที่ 1-8. หน้า 371.

3) การเตรียมเนื้อเรื่อง การเตรียมเนื้อเรื่องสำหรับการพูดเชิงวิชาการมีความสำคัญมาก เพราะการพูดแบบนี้มีจุดประสงค์จะให้ผู้ฟังได้รับความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง และถูกต้องตามหลักวิชาการของศาสตร์สาขานั้น ๆ การเตรียมเนื้อเรื่องอย่างสมบูรณ์มีขั้นตอนที่ดีในการนำเสนอต่อผู้ฟัง ย่อมทำให้การพูดบรรลุจุดประสงค์ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

หลักในการเตรียมเนื้อเรื่องคือ เริ่มตั้งแต่การเลือกเรื่อง ถ้าผู้พูดเลือกเรื่องเอง ควรนำผลจากการวิเคราะห์ กลุ่มผู้ฟังมาเป็นแนวทางในการเลือกเรื่อง ถ้าเป็นเรื่องที่กำหนดให้ การเตรียมเรื่องก็จะเริ่มที่ การวางโครงเรื่อง โดยจัดลำดับในการนำเสนอเนื้อเรื่องอย่างมีขั้นตอน แล้วเลือกที่จะใช้วิธีอธิบายแบบใดจึงจะเหมาะสมกับเนื้อเรื่องตอนนั้น ๆ และเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังด้วย

4) ศึกษาค้นคว้ารายละเอียดของเรื่องที่จะพูดให้สมบูรณ์และชัดเจนที่สุดในการพูดเชิงวิชาการ ผู้พูดควรมีความรู้และความเข้าใจเรื่องที่จะพูดอย่างถ่องแท้ การเตรียมข้อมูลดีจะช่วยให้ผู้พูดเกิดความมั่นใจ และทำให้ผู้ฟังศรัทธาในตัวผู้พูดด้วย

5) เตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการอธิบายให้พร้อม เช่น สติ๊กเกอร์ ข้อมูล ตาราง แผนภูมิ รูปภาพ ฯลฯ เนื่องจากบางครั้งการอธิบายโดยใช้คำพูดเพียงอย่างเดียว ผู้ฟังอาจยังไม่เข้าใจลึกซึ้ง หรือยังไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง ผู้พูดจึงควรใช้อุปกรณ์ช่วยในการอธิบาย ดังนั้นการใช้อุปกรณ์แต่ละครั้งควรใช้เพื่อช่วยให้การอธิบายชัดเจนขึ้น และไม่ควรรใช้โดยไม่มีจุดมุ่งหมาย หรือใช้มากเกินไป

6) เลือกวิธีการอธิบาย การเลือกวิธีการอธิบายมีความสำคัญมาก เพราะถ้าเลือกได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องก็จะช่วยให้การพูดชัดเจนมากขึ้น ผู้ฟังสามารถเข้าใจเนื้อเรื่องได้ดีและเร็วขึ้น เช่น ถ้าเป็นเรื่องความรู้ที่เข้าใจยาก เป็นเรื่องไกลตัว หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับนามธรรม ควรใช้วิธีอธิบายด้วยการยกตัวอย่างประกอบ หรืออธิบายโดยใช้การเปรียบเทียบกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวผู้พูด บางเรื่องอาจต้องใช้วิธีอธิบายมากกว่าหนึ่งวิธีก็ได้

วิธีการอธิบายมีหลายวิธี ในที่นี้จะกล่าวถึงวิธีการอธิบายที่ผู้พูดสมควรจะได้ทราบเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา ดังนี้

6.1) การอธิบายโดยการยกตัวอย่าง การอธิบายโดยการยกตัวอย่าง มักจะใช้เมื่อผู้พูดต้องการกล่าวถึงหลักการ หรือความรู้บางเรื่องที่เข้าใจยากการใช้ตัวอย่างประกอบการอธิบายจะช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจชัดเจนขึ้น วิธีการอธิบายเริ่มต้นด้วยการอธิบายหลักการโดยทั่ว ๆ ไป ของเรื่องนั้น แล้วจึงยกตัวอย่างประกอบเฉพาะตอนที่เข้าใจยาก เช่น การอธิบายเนื้อหาบางตอนในรายวิชาต่าง ๆ อธิบายหลักการพูดโน้มน้าวใจเป็นต้น

6.2) การอธิบายด้วยการเปรียบเทียบ คือการที่ผู้พูดชี้ให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งสองสิ่งระหว่างสิ่งที่ผู้ฟังรู้จักคุ้นเคยกับสิ่งใหม่ที่กำลังอธิบายอยู่ การอธิบายด้วยวิธีนี้เหมาะที่จะใช้อธิบายสิ่งแปลกใหม่ที่ผู้ฟังไม่คุ้นเคยหรือไม่เคยรู้จักมาก่อน เช่น การอธิบายศิลปะหรือสถาปัตยกรรมของต่างชาติ เป็นต้น

6.3) การอธิบายโดยใช้วิธีวิเคราะห์ การอธิบายโดยวิธีนี้หมายถึงการแยกแยะออกพิจารณา หรืออธิบาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจอย่างละเอียดลึกซึ้ง เช่น การพูดถึงปัญหาว่ามีอะไรบ้าง จากนั้นวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่จะประเด็น โดยจัดลำดับขั้นตอนของสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาให้ชัดเจน ขั้นตอนต่อไปพิจารณาถึงผลที่เกิดจากสาเหตุเหล่านั้น ขั้นสุดท้ายพูดถึงวิธีแก้ปัญหา ซึ่งวิธีแก้ปัญหามีหลายวิธี การอธิบายในส่วนนี้อาจเสนอทีละวิธีโดยพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหานั้น

6.4) การอธิบายตามลำดับขั้น หรือ เรียงตามลำดับเวลาก่อน-หลังเช่น เรียงตามลำดับที่เกิดเหตุการณ์ ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นก่อนก็อธิบายก่อนและเรียงลำดับต่อไปจนสิ้นสุดเหตุการณ์ที่ต้องการอธิบาย หรือเรียงลำดับเหตุผล ลำดับสถานที่ เป็นต้น การอธิบายด้วยวิธีนี้ ผู้พูดควรจัดเตรียมเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนไว้ให้พร้อม

6.5) การอธิบายโดยการให้คำจำกัดความ (นิยาม) เป็นการอธิบายความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างกระชับรัดกุม เพื่อให้เข้าใจกระจ่างชัดและใช้ได้ตรงกัน เช่น การอธิบายศัพท์ สำนวน หรือข้อความต่าง ๆ เป็นต้น

6.6) การอธิบายโดยการใช้อุปกรณ์ การอธิบายโดยใช้อุปกรณ์สามารถใช้กับเนื้อหาได้หลายประเภท โดยเฉพาะเนื้อหาที่เข้าใจยาก เพราะการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น รูปภาพ แผนที่ ตาราง แผนภูมิ ภาพยนตร์ ฯลฯ ประกอบการอธิบายจะช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจเนื้อหาที่ยากได้ง่ายขึ้นและเข้าใจเนื้อหาที่ไม่ยากนักได้ชัดเจนแจ่มแจ้งยิ่งขึ้นการใช้อุปกรณ์ประกอบการอธิบาย ควรคำนึงถึงความพอดีและความเหมาะสมของเนื้อหาแต่ละประเภทด้วย

7) การใช้ภาษาในการอธิบาย เนื้อหาของการพูดเชิงวิชาการอาจทำให้ผู้ฟังเข้าใจยาก การใช้ภาษาในการอธิบายเนื้อหาดังกล่าวจึงควรใช้ภาษาธรรมดาที่เข้าใจง่ายไม่วกวนและไม่ต้องตีความ เพราะจะไม่ทำให้ผู้ฟังเบื่อ เนื่องจากไม่เข้าใจภาษาที่ใช้อธิบายและทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ยากขึ้นไปอีก อนึ่ง การใช้ภาษาในการอธิบายควรพูดเว้นจังหวะไม่พูดเร็วหรือช้าเกินไป พูดถูกต้องตามจังหวะ วรรคตอน ใช้ภาษาที่สมเหตุสมผล มีชีวิตชีวา น่าติดตามฟัง การออกเสียงชัดเจน ถูกต้องตามอักขระวิธี และควรคำนึงถึงการใช้ระดับเสียงให้สูงต่ำเหมาะสมกับเนื้อเรื่องด้วย

ตัวอย่าง การใช้ภาษาในการอธิบาย

จากคุณค่าแท้ / คุณค่าเทียมสู่พฤติกรรมในการบริโภค

จากหลักความต้องการสองแบบ ก็นำไปสู่หลักที่เรียกว่า คุณค่าแท้และคุณค่าเทียม เพราะฉะนั้นในตอนนี้อาจหันมาพิจารณาเรื่องคุณค่าของสิ่งทั้งหลาย

การที่มนุษย์ต้องการสิ่งทั้งหลาย ก็เพราะสิ่งเหล่านั้นมีคุณค่าแก่เขา หรือเพราะเขามองเห็นคุณค่าของสิ่งเหล่านั้น แต่ว่าที่จริงแล้วความต้องการของมนุษย์นั้นแหละเป็นตัวกำหนดคุณค่า เมื่อเราต้องการสิ่งใดสิ่งนั้นก็มีความค่าขึ้น

ทีนี้ เมื่อความต้องการเรามีสองแบบ คุณค่าก็เกิดเป็นสองแบบด้วยคือ

1. ถ้าเราต้องการคุณภาพชีวิต คุณค่าที่เรามองหาหรือมองเห็นในสิ่งนั้นก็จะเป็นแบบหนึ่ง ซึ่งขอเรียกว่า **คุณค่าแท้** เช่น อาหารมีคุณค่าที่หล่อเลี้ยงร่างกายทำให้เจริญเติบโตแข็งแรง มีสุขภาพดี ทำให้ชีวิตอยู่ผาสุก เป็นต้น อย่างที่เคยพูดมาแล้วแต่อีกด้านหนึ่ง

2. ถ้าเราต้องการเสพรส หรือบำรุงบำเรอปรนเปรอตน เราก็จะมองหาและมองเห็นคุณค่าในสิ่งทั้งหลายไปอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า **คุณค่าเทียม** เป็นคุณค่าที่สนองความต้องการแบบเสพรส หรือปรนเปรอ เช่น อาหารมีคุณค่าก็คือ การที่มันมีรสเอร็ดอร่อยตลอดจนกระทั่งก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเรานี้มีรสนิยมสูง กินของชั้นดี เป็นผู้นำสังคม อะไรต่าง ๆ ทำนองนี้¹

จากตัวอย่างจะเห็นการใช้คำธรรมดาแบบตรงไปตรงมา การอธิบายมีลำดับ ก่อนหลังไม่วกวน การอธิบายตรงประเด็นและมีการยกตัวอย่างประกอบทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

¹พระธรรมปิฎก (ประยุทธ ปยุตฺโต). (2539). “ความต้องการตัดตอนมาจากเศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์,” ใน *ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ นางสอึง เหง้าพรหมมินทร์ เป็นกรณีพิเศษ*. หน้า 80.

ตัวอย่าง การอธิบายโดยการยกตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้อธิบายการศึกษาลักษณะนิสัยของตัวละครโดยยกตัวอย่างประกอบไว้ดังนี้

ลักษณะนิสัยของตัวละคร ในเรื่องเหมาะสมแก่นเนื้อเรื่องและโครงเรื่องตามตำราวรรณคดีของตะวันตก มักจะกล่าวว่าเนื้อเรื่องของนวนิยายนั้น ควรจะถูกตัวละครพาให้ดำเนินไปตามลักษณะนิสัยของตัวละคร ไม่ใช่ให้มีเหตุการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัย เช่น กล่าวถึงพายุฝน แล้วนางเอกคนหนึ่งต้องหลบฝนเข้าไปอยู่ในที่ลับกับพระเอก แล้วก็เลยเกิดนิกรรักกัน จึงแต่งงานกัน ซึ่งถ้าต้องการจะให้นางเอกรักพระเอกก็ไม่จำเป็นต้องมีพายุฝน จะให้มีเหตุการณ์อะไรก็ได้ เช่น ไปในงานลีลาศด้วยกัน หรือเที่ยวเรือ หรือไปไหนก็ได้ แต่ถ้าเกิดพายุฝนก็น่าจะต้องแสดงให้เห็นว่าคนหนึ่งจะมีปฏิกิริยาอย่างไร ถ้าต้องหลบฝนอยู่ในที่ลับหูลับตา กับชายหนุ่ม และพระเอกใช้กุศโลบายอย่างไร จึงทำให้นางเอกหยิ่งยอมรักได้¹

¹ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2539). *แว่นวรรณกรรม*. หน้า 76.

ตัวอย่างที่ 2

หนังสือสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ “คอลัมน์ ‘ตกเขี้ยว’ ทุกข์ของคนแสวงชีวิตจริง” ได้อธิบายคำว่า ตกเขี้ยว โดยยกตัวอย่างประกอบทำให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ถามว่า “ตกเขี้ยว” เขาทำกันอย่างไร อธิบายกันไม่ค่อยยากนัก เพราะเดิมก็มี การทำกันเกร่อพอสมควร เพียงแต่ยังไม่บัญญัติศัพท์ขึ้นมาเท่านั้น แต่ถ้าพูดถึง “ตกเขี้ยว” ของพรรคใหม่ที่เขากำลังฮอตอยู่ในขณะนี้ ก็ขอเรียนว่ามีวิธีง่าย ๆ คือ หลังจากนั่งจับเข่าคุยกันว่า ส.ส.ก. (นามสมมุติ) ตกลงจะเลือกตั้งในนามพรรคหรือไม่ ได้แนร์ร้อยเปอร์เซ็นต์ไหม ถ้าโอเคทุกอย่างก็ตกลงกันด้วยสัญญาใจ แล้วมีคำตอบแทน ค่าเลี้ยงดู หรือเบี้ยเลี้ยงจ่ายให้ เป็นรายเดือน เป็นการให้ “เงิน” สาธิตความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นว่ากันเถอะ

บางรายเดือนละ 50,000 บาท บวกเงินเดือน ส.ส. ของตนเองเข้าไปเดือนหนึ่งก็รับสบาย ๆ บางคนอดใจไม่ไหวถึงกับมานั่งทำงานที่พรรคใหม่ที่ตกเขี้ยวไว้แล้วก็มี

แต่บางรายไม่อย่างนั้น อาจจะมากกว่าการจ่ายเงินรายเดือนให้ เพื่อให้แน่ใจว่าเมื่อถึงเวลายุบสภา เขาจะมาสังกัดพรรคแน่ ก็มีการตกลงกัน ตัวเงินในการใช้จ่ายเลือกตั้งตัวเลขขึ้น ๆ ลง ๆ อยู่ที่ 30 - 50 ล้านบาท เหมือนดัชนีตลาดหลักทรัพย์ดัชนีนั้น ถ้ามีการแย่งกันหลายพรรค อัตราก็ผันผวนหรือแกว่งรุนแรงหน่อย บางทีอาจจะพุ่งสูงถึง 50 ล้านบาทก็มี

บางคนขอจ่ายก่อนครึ่งหนึ่ง แต่บางคนก็จ่ายเพียง 1 ส่วน 4 ของราคา แล้วแต่จะตกลงกัน ถ้าทำแบบนี้โอกาสเบี่ยงกันภายหลังไม่มีแน่นอน

นี่เฉพาะการตกเขี้ยวที่เป็นเงิน ยังมีวิธีที่พิสดารกว่าการใช้เงินก็มี เช่น บางพรรคหัวหน้าพรรคเป็นรัฐมนตรี กำกับดูแลหน่วยงานไหน ส.ส. ที่เรามาขายตัวก็จะขอโครงการของงบประมาณลงพื้นที่ ซึ่งจะได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากรัฐมนตรีหัวหน้าพรรคเป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่น หัวหน้าพรรคดูแลกรมโยธาธิการ กรมทางหลวง ที่เกี่ยวกับการสร้างถนนหนทาง ก็จะได้เปรียบหน่อย คือเมื่อมีงบประมาณก็จะผันงบประมาณเหล่านั้นลงพื้นที่ของ ส.ส. คนนั้น เป็นวิธีการมัดใจอย่างหนึ่ง แบบนี้เรียกว่าได้สองต่อ นอกจากได้โครงการแล้วยังได้ราคาค่าตัวอีกต่างหาก¹

¹ “ ‘ตกเขี้ยว’ ทุกข์ของคนแสวงชีวิตจริง.” (2542, 1-7 สิงหาคม). สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 46(9) : 16-17.

ตัวอย่าง การอธิบายด้วยการเปรียบเทียบ

ส. พลายน้อย อธิบายลักษณะของดอกเกา โดยการเปรียบเทียบกับดอกเหมย ไว้ดังนี้

เกาเป็นต้นไม้ผลขนาดกลาง ใบเกามีรูปร่างยาวรี และร่วงในฤดูใบไม้ร่วง ดอกเกาฝรั่งเรียกว่า peach blossoms ลักษณะของดอกเกาคคล้าย ๆ กับดอกเหมย คือมีกลีบมน ๆ และเรียวแหลมน้อย ๆ ตอนปลายซับซ้อนและมีเกสรสีเหลืองกระจายอยู่ตรงใจกลางคล้ายกับดอกเหมย จะผิดกันก็คือ กลีบดอกของดอกเกาอบบางกว่าของดอกเหมย และดอกเหมยมีสีขาวแกมโศกอ่อน ๆ ส่วนดอกเกามีสีแดงหรือชมพูเข้ม ดอกเกาที่มีสีขาวสวยสุนัขที่มียีสแดงหรือชมพูเข้มไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงนับว่าสีแดงหรือสีชมพูเข้มนี้เป็นสีที่แท้ของดอกเกา และหญิงสาวที่มีแก้มเหมือนดอกท้อ (เกา) จึงมีแก้มสีแดงหรือชมพูเข้ม ไม่ใช่สีขาวซึ่งไม่ใช่สีที่แท้ของดอกเกา

ดอกเกายังมีสิ่งที่ผิดกันกับดอกเหมยอีกอย่างหนึ่ง คือ ดอกเกาเวลาแย้มบานต้องมีใบสีโศกเล็ก ๆ ซ้อนกันเป็นช่อ แซมอยู่ตามกิ่งโดยทั่วไป ดอกและใบเหล่านี้แสดงให้เห็นสีที่ติดกันเป็นสะดุดตาอยู่ คือสีแดงของกลีบ สีเขียวของใบ และสีเหลืองของเกสร เป็นต้น ส่วนดอกเหมยนั้นมีสีขาวของกลีบเป็นส่วนมาก และสีเหลืองของเกสรเป็นส่วนน้อย และไม่มีใบ เมื่อมองดูแต่ไกล จะเห็นแต่เพียงสีขาวเท่านั้น.....¹

¹ส.พลายน้อย. (2513). *พฤษภณียา*. หน้า 226-228.

ตัวอย่าง การอธิบายโดยใช้วิธีวิเคราะห์

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ ปยุตโต) ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่อง “ความต้องการในพระศนะของเศรษฐศาสตร์และพุทธศาสตร์” โดยวิเคราะห์ให้เห็นว่า คนที่มีความต้องการในพระศนะของเศรษฐศาสตร์และพุทธศาสตร์นั้น มีความแตกต่างกัน และจะมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดผลสืบทอดตามมาแตกต่างกันไปด้วย

คนที่มีความต้องการต่างกันนี้ ก็จะมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจและก่อให้เกิดผลสืบทอดตามมาแตกต่างกันไป เช่น ผู้ที่กินอาหารโดยอยากเสพรสอร่อย **หนึ่ง** ก็ย่อมมีทางที่จะใช้จ่ายสิ้นเปลืองเงินทองมาก เพราะของที่จะให้เสพรสอร่อยอาจจะต้องทำให้แพงมาก เพราะต้องปรุงแต่งสี สันกลิ่นรส และทำให้โก้เก๋สวยงาม ต้องย่วยความต้องการ ซึ่งอาจจะต้องมีการโฆษณาที่เอาเงินค่าโฆษณาไปรวมในต้นทุน **สอง** สิ่งที่เขาเพื่อสนองค้นหาหรือความอยากเสพรส มักจะมีพิษเป็นโทษต่อร่างกายโดยไม่รู้ เช่น มีสารที่ปรุงแต่งสี ปรุงแต่งกลิ่น ซึ่งเตี้ยวนี่ใช้กันมาก และ **สาม** เมื่อกินโดยมุ่งแต่จะเสพรส ก็มักทำให้กินเกินประมาณ กลายเป็นโทษต่อร่างกายของตัวเองอีก และทำให้มีการแย่งชิงเบียดเบียนกันในสังคมมากขึ้น พร้อมทั้งนำไปสู่การทำลายทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นด้วย เพราะฉะนั้น พฤติกรรมหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พร้อมทั้งผลที่ตามมาจากการสนองความต้องการแบบนี้ ก็จะเป็นไปอย่างหนึ่ง

ที่นี่ พอมนุษย์มีปัญญา รู้จักกินโดยสนองความต้องการคุณภาพ พฤติกรรมการกินก็จะต่างออกไปเลย เขาอาจจะไม่ซื้อของบางอย่างทั้งที่อร่อยแต่แพงและไม่ค่อยมีคุณค่าอาหาร หรือรู้จักปรับตัวเองให้ได้ความอร่อยพอสมควรแต่มุ่งที่คุณภาพชีวิต ฉะนั้นการใช้จ่ายของเขาจะมีความหมายทางเศรษฐกิจต่างออกไปมาก ไม่ว่าในด้านการสิ้นเปลืองเงินทองก็ตาม ในด้านเป็นโทษเป็นคุณแก่ร่างกายก็ตาม และในด้านการกินเกินประมาณหรือไม่เกินประมาณก็ตาม ตลอดจนถึงผลต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่จะแตกต่างออกไปทั้งหมด¹

¹พระธรรมปิฎก (ประยุทธ ปยุตโต). (2539). “ความต้องการ ดัดดองมาจากเศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์,” ใน *ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ นางสอ้งเหง้าพรหมมินทร์เป็นกรณีพิเศษ*. หน้า 79.

ตัวอย่าง การอธิบายตามลำดับขั้น

ตำราอาหาร “แม่บ้านที่รัก” อธิบายวิธีทำ ข้าวเหนียวหน้ากุ้งไว้ดังนี้
เครื่องปรุง (ขนาดรับประทาน 3 – 4 คน)

ข้าวเหนียวมูล

ข้าวเหนียว	3	ถ้วยตวง
กะทิ	1 1/4	ถ้วยตวง
น้ำตาลทราย	1/2	ถ้วยตวง
เกลือ	1 1/2	ถ้วยตวง

หน้ากุ้ง	กุ้งนางปอกเปลือกดึงไส้แล้วสับ	1	ช้อนชา
	มะพร้าวทึนทึกขูดฝอย	1/2	ถ้วยตวง
	รากผักชีหั่นละเอียด	1	ช้อนชา
	พริกไทยเม็ด	1/2	ช้อนชา
	น้ำมัน	2	ช้อนโต๊ะ
	เกลือ	1 1/2	ช้อนชา
	น้ำตาลทราย	1	ช้อนโต๊ะ
	ใบมะกรูดหั่นฝอย	1	ช้อนโต๊ะ

วิธีทำ

ข้าวเหนียวมูล

- นำข้าวเหนียวมาเก็บกรวดทรายออกให้หมด ซาวแล้วแช่น้ำไว้ 3 ชั่วโมง (ปอกขมิ้นชันยาวประมาณ 1 1/2 นิ้ว ทูบให้แตก ใส่ลงในน้ำที่แช่ข้าวพร้อม บีบมะนาว 1 ช้อนชาลงไปด้วย)
- สงข้าวเหนียวที่แช่ไว้ใส่หวดหรือลังถึงนึ่งให้สุก (ประมาณ 25 – 30 นาที)
- ผสมกะทิ น้ำตาล และเกลือ คนให้น้ำตาลละลาย (หากต้องเก็บไว้เสิร์ฟนาน หลายชั่วโมง นำขึ้นต้มให้เดือดก่อนใช้)
- เมื่อข้าวสุกเทลงชามผสม เทกะทิที่ปรุงไว้ลงในข้าวคลุกเคล้าให้เข้ากัน ปิดฝาซามทิ้งไว้ประมาณ 15 นาที

หน้ากั้ว

1. สับกั้วกับมะพร้าวให้แหลก ใส่เกลือและอายิโนะโมะโต๊ะลงในกั้วระหว่างสับ
2. โขลกรากผักชีกับพริกไทยรวมกันให้แหลก
3. ตั้งกระทะใส่น้ำมัน นำรากผักชีที่โขลกไว้ลงผัดจนมีกลิ่นหอม จึงใส่กั้วสับ ผัดให้กระจายตัว (ควรใส่น้ำมันในกั้วเล็กน้อย จะกระจายตัวได้ง่ายขึ้น)
4. ปรงรสด้วยน้ำตาล ชิมรสหากไม่เค็มเค็มเกลือ ใส่ใบมะกรูด ผัดให้กระจายตัวในกั้ว ตักใส่ซามไว้

การจัด

ตักข้าวเหนียวมูนใส่จาน โรยหน้าด้วยหน้ากั้ว หรือจัดใส่กระทงใบตอง หรือใบเตยก็ได้¹

¹บุญศรี สุธรรมานวัณณ์. บรรณาธิการ. (2541, พฤษภาคม-สิงหาคม). แม่บ้านที่รัก ตำรับอาหารและการเรือน เล่ม 58. หน้า 39.

ตัวอย่าง การอธิบายตามลำดับที่เกิดเหตุการณ์

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้อธิบายถึงสาเหตุที่ยิวจากยูดาห์ยังคงเป็นยิวอยู่ได้ ไม่กลายเป็นชนชาติอื่น โดยยกเหตุการณ์ขึ้นมาประกอบการอธิบายตามลำดับ ดังนี้

ขอย้อนกลับมาพูดถึงเรื่องยิวจากอิสราเอลและยิวจากยูดาห์นั้นต่อไปอีก ที่พวกยิวสืบเชื้อสายจากอิสราเอลสูญหายไปจากประวัติศาสตร์นั้น ก็เพราะยิวจากอิสราเอลไม่มีกำลังใจเหลือที่จะคงความเป็นยิวต่อไป เมื่อบ้านเมืองแตกฉานชานเชินต้องถูกจับไปอยู่ในประเทศอื่น หรือหลบหลีกไปอยู่ในประเทศอื่น พวกยิวจากอิสราเอลก็รีบกลายเป็นคนในประเทศอื่น ๆ นั้นไปด้วยความสมัครใจของตนเอง แต่พวกยิวจากยูดาห์นั้นมีเจตนา อันแรงกล้าที่จะคงเป็นยิวตลอดไปไม่ยอมปล่อยให้ตนเองเป็นชนชาติอื่น ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะเหตุว่าในระยะเวลาตั้งแต่อิสราเอลเสียแก่ข้าศึกไปจนถึงเวลาที่ยูดาห์ต้องพ่ายแพ้แก่บาบิโลนนั้น ได้มีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นในยูดาห์ ซึ่งได้ทำให้ความเป็นยิวของพวกยิวในยูดาห์นั้นแข็งแกร่งถาวร ไม่มีสิ่งใดมาทำลายลงได้

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีอยู่สองเหตุการณ์ เหตุการณ์แรกคือ พวกยิวในยูดาห์ได้ทำคัมภีร์ในทางศาสนาของตนขึ้นแน่นอน คัมภีร์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของพระคัมภีร์ไบเบิล ในปัจจุบันเรียกว่า พระคัมภีร์เก่า (Old Testament) เหตุการณ์อีกอย่างหนึ่งนั้นก็คือ พวกยิวได้รวบรวมศาสนาของตนนั้นเข้าหีบห่อพร้อมที่จะขนเอาติดตัวไปใช้ในต่างประเทศได้ ศาสนาของยิวที่ส่งออกนอกประเทศได้นี้ ต่อมาได้ทำให้เกิดศาสนาคริสต์ขึ้น และได้ทำให้ เกิดศาสนาอิสลามขึ้นอีกศาสนาหนึ่ง¹

¹ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. (2534). ยิว. หน้า 41-42.

ตัวอย่าง การอธิบายด้วยการให้นิยาม หรือคำจำกัดความ

ตัวอย่างที่ 1

การวิจารณ์วรรณคดี คือการศึกษา การวิเคราะห์และการทำความเข้าใจวรรณคดี ทั้งนี้ จะมีการตัดสินประเมินค่าหรือไม่ก็ได้ การวิจารณ์วรรณคดีประกอบด้วยเหตุผลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นไปตามหลักทฤษฎีวรรณกรรม และตามจิตวิสัย การทำความเข้าใจวรรณคดีในทุกแง่มุมเป็นช่องทางนำไปสู่ความสำนึกในคุณค่าและความซาบซึ้งการวิจารณ์วรรณคดีเป็นทั้งศาสตร์แห่งวิทยาการ และเป็นทั้งศิลป์แห่งวิจิตรศิลป์ วิชาวรรณคดีวิจารณ์ประกอบด้วยทฤษฎีและการปฏิบัติ การวิจารณ์วรรณคดีเป็นการนำความรู้ด้านทฤษฎีไปปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ อันมีผลให้งานวิจารณ์วรรณคดีมีลักษณะ เป็นวรรณคดีประเภทหนึ่ง¹

ตัวอย่างที่ 2

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้นิยามของธงยาวราชน้อย ว่า
ธงสำหรับองค์สมเด็จพระยุพราช แบ่งความยาวออกเป็น 2 ตอน ตอนต้นมีลักษณะอย่างเดียวกับธงยาวราชใหญ่ แต่กว้างไม่เกิน 60 เซนติเมตร ตอนปลายมีลักษณะเป็นชายต่อสีขาวแปลงเป็นรูปธงยาวเรียว โดยให้ปลายสุดกว้างครึ่งหนึ่งของตอนต้นปลายธงตัดเป็นแฉกรูปหางนกแซงแซว ลึก 3 ใน 8 ส่วนของความกว้างของผืนธง ความยาวของผืนธงเป็น 8 เท่าของความกว้างของตอนต้น ธงนี้ถ้าชักขึ้นแทนธงยาวราชใหญ่ หมายความว่า โปรดเกล้าให้จัดการยิงสลุดถวายคำนับ²

¹ลิตธา พินิจภูวดล. (2532). เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู). หน่วยที่ 9-15. หน้า 9.

²ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. หน้า 418.

1.4.2.3 มีการเชื่อมโยงความคิด ผู้พูดอาจเชื่อมโยงความคิดหรือเรื่องราวที่นำเสนอใหม่ให้สัมพันธ์กับความคิดเก่าหรือเรื่องที่คุณคุ้นเคยอยู่ก่อนแล้วเพื่อช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งใหม่ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

1.4.2.4 หลีกเลี่ยงการพูดในเชิงนามธรรม การพูดในเชิงวิชาการนั้น ผู้พูดควรเสนอสิ่งที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมให้มากที่สุด เช่น อาจนำเสนอในรูปแบบตาราง แบบจำลอง แผนภูมิ แผนสถิติ หรือใช้สื่อทัศนูปกรณ์ประกอบเพื่อช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจดีขึ้นข้อควรระวังคือไม่ควรเสนอข้อมูลที่เป็นรายละเอียดมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้ฟังจำได้ยากและทำให้สับสนได้

1.4.2.5 ใช้เทคนิคหรือกลวิธีในการพูด การใช้กลวิธีในการพูดอาจทำได้หลายวิธี เช่น พูดสร้างความสนใจของผู้ฟังโดยวิธีขึ้นคำนำที่น่าสนใจชวนให้ติดตาม ใช้ภาษาท่าทางหรืออากัปกิริยาประกอบการพูด หรือใช้อารมณ์ขันแทรกในการพูด ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้ผู้ฟังสนใจติดตามฟังในบรรยากาศที่ดีขึ้น ไม่เบื่อหน่ายหรือเครียดจนเกินไป เนื่องจากต้องฟังเนื้อหาที่มุ่งเน้นไปในเชิงวิชาการเป็นเวลานาน

คำถามท้ายบท บทที่ 1

1. การพูดเชิงวิชาการมีลักษณะแตกต่างจากการพูดประเภทอื่นอย่างไรบ้าง อธิบายและยกตัวอย่างประกอบการอธิบายให้เข้าใจ
2. การเตรียมเรื่อง เพื่อจะพูดเชิงวิชาการมีวิธีเตรียมอย่างไร และมีความสำคัญต่อการพูดประเภทนี้เพียงใด
3. การพูดเชิงวิชาการจะประสบความสำเร็จได้ควรใช้หลักการพูดอะไรบ้าง อธิบายให้เข้าใจ

บทที่ 2

การใช้เทคนิคประกอบการพูด

การพูดเชิงวิชาการเป็นการพูดที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจแก่ผู้ฟังเป็นสำคัญ ดังนั้นเรื่องที่พูดจึงประกอบด้วยเนื้อหาที่ให้สาระประโยชน์ อาจมีการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พูดด้วย แต่ต้องเป็นความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่พูด โดยไม่พาดพิงถึงบุคคลอื่นจนทำให้เกิดความเสียหายได้ ด้วยเหตุที่การพูดเชิงวิชาการมีลักษณะเน้นหนักในเชิงวิชาการซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกเครียดและเบื่อหน่ายได้ง่าย ผู้พูดจึงควรมีเทคนิค หรือมีกลวิธีต่าง ๆ ประกอบการพูด เพื่อช่วยให้บรรยากาศการฟังดีขึ้น เช่น การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การขยายความเข้าใจ การใช้อุปกรณ การใช้อารมณ์ขัน และการใช้ภาษาท่าทางหรืออากัปกริยาประกอบการพูด เป็นต้น ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 การวิเคราะห์ วิเคราะห์ในที่นี้หมายถึงการศึกษาและพิจารณาสิ่งที่พูดและนำเสนอ โดยวิธีการพูดอย่างละเอียดทุกแง่มุม ในการพูดเชิงวิชาการซึ่งมีเนื้อหามุ่งเน้นให้ผู้ฟังได้รับความรู้และสาระประโยชน์เป็นประการสำคัญนั้น อาจมีเนื้อหาบางตอนที่เป็นองค์ความรู้ซึ่งเข้าใจยากหรือมีเนื้อหาซับซ้อน ผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจได้ทันทีในขณะที่ฟัง ผู้พูดจึงควรใช้กลวิธีในการวิเคราะห์เนื้อหาเข้าช่วย กล่าวคือ แทนที่ผู้พูดจะใช้วิธีบรรยายเพื่อถ่ายทอดความรู้ไปเรื่อย ๆ ก็อาจจะนำเรื่องนั้นมาแยกประเด็นเป็นข้อ ๆ แสดงที่มาของเรื่องนั้น ๆ วิเคราะห์หาสาเหตุ และผลที่เกิดขึ้นที่ละประเด็น เชื่อมโยงให้เห็นความต่อเนื่องของประเด็นต่าง ๆ ในเรื่องนั้น และจับสาระสำคัญของเรื่องนั้น ๆ ให้เห็นชัดเจน การใช้วิธีวิเคราะห์โดยการนำเนื้อหามาพิจารณาอย่างละเอียด และมีระบบนั้นจะช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องที่ยากได้รวดเร็วและง่ายขึ้น

การใช้เทคนิคการพูดโดยวิธีวิเคราะห์อาจใช้เมื่อผู้พูดต้องการเพิ่มความสนใจให้แก่ผู้ฟังก็ได้ เรื่องที่นำมาพูดอาจไม่ใช่เรื่องที่ซับซ้อนหรือเข้าใจยาก แต่ถ้าใช้วิธีวิเคราะห์ก็จะช่วยให้ผู้ฟังได้รับรู้และเข้าใจเรื่องอย่างกว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น เป็นการสร้างความสนใจให้แก่ผู้ฟังได้อีกทางหนึ่ง บางครั้งการวิเคราะห์อาจใช้ควบคู่ไปกับการวิจารณ์ด้วย แต่ผู้พูดควรจะต้องศึกษาวิธีการวิจารณ์ให้เข้าใจและนำมาใช้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่างการพูดโดยวิธีวิเคราะห์ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้อธิบายให้เข้าใจว่าพระพุทธศาสนาไม่ใช่ปรัชญา โดยใช้วิธีวิเคราะห์ ดังนี้

พระพุทธศาสนาไม่ใช่ปรัชญา

เบื้องต้นต้องรู้ความแตกต่างระหว่างศาสนากับปรัชญาก่อน ปรัชญาเป็นเรื่องของการคิดหาเหตุผล และถกเถียงกันในเรื่องเหตุผลนั้นเพื่อสนับสนุนความจริง เรื่องที่ถกเถียงนั้นอาจจะไม่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ เช่น นักปรัชญาอาจจะถกเถียงกันว่า จักรวาลหรือจักรภพเกิดขึ้นเมื่อไร และจะไปสิ้นสุดเมื่อไร โลกจะแตกเมื่อไร ชีวิตเกิดขึ้นเมื่อไร เป็นต้น

นอกจากนั้น นักปรัชญาก็ไม่จำเป็นต้องดำเนินชีวิตตามหลักการอะไร หรือแม้แต่ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ตนคิด เขาคิดหาเหตุผลหาความจริงของเขาไป โดยที่ว่าชีวิตส่วนตัวอาจจะเป็นไปได้ในทางที่ตรงข้ามก็ได้ เช่น นักปรัชญาบางคนอาจจะเป็นคนคุ่มดี-คุ่มร้าย บางคนส่ำมะเลเทเมา บางคนมีทุกข์จนกระทั่งฆ่าตัวตาย

แต่ศาสนาเป็นเรื่องของการปฏิบัติ เรื่องของการดำเนินชีวิตหรือการนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริง การปฏิบัตินั้นต้องมีหลักการที่แน่นอนอย่างใดอย่างหนึ่ง และจะต้องมีจุดหมายชัดเจนด้วยว่าต้องการอะไร การที่ต้องมีข้อปฏิบัติที่แน่นอนและต้องมีจุดหมายที่ชัดเจนนั้น ผู้ปฏิบัติก็ต้องยอมรับหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง และก็ต้องถามต่อไปว่าจะยอมรับหลักการที่บุคคลผู้ใดได้ค้นพบหรือแสดงไว้ ซึ่งเราเรียกว่าพระ “ศาสดา”

เพราะฉะนั้น ผู้ปฏิบัติคือ ศาสนิกชน เริ่มต้นก็ต้องยอมรับหรือเชื่อการตรัสรู้หรือการค้นพบความจริงขององค์พระศาสดา หรือยอมรับหลักการที่ศาสนานั้นได้แสดงไว้ ซึ่งเราเรียกว่าคำสอน เพราะฉะนั้นศาสนิกจึงมุ่งไปที่ตัวคำสอนของพระศาสดา หรือหลักการที่ศาสนาวางไว้ คำสอนของพระศาสดานั้นก็รวบรวมและรักษาสืบทอดกันไว้ในสิ่งที่เรียกกันว่าคัมภีร์

ในพระพุทธศาสนา เรียกคัมภีร์ที่รักษาคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นพระศาสดาของพระพุทธศาสนาว่า “พระไตรปิฎก”¹

2.2 การเปรียบเทียบ การพูดเชิงวิชาการ โดยทั่วไปจะเสนอเรื่องราวที่เป็นสาระ หรือเป็นความรู้เกี่ยวกับศาสตร์สาขาต่าง ๆ ซึ่งผู้ฟังเข้าใจยาก เช่นเรื่องที่เป็นนามธรรม หรือเรื่อง πουผู้ฟังไม่เคยรู้จักมาก่อน เรื่องที่ประกอบด้วยกระบวนการซับซ้อน ไม่สามารถเข้าใจได้ทันที ผู้พูดอาจเลือกใช้วิธีการเปรียบเทียบเพื่อช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจง่ายขึ้น ชัดเจนขึ้น

¹พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). *กรณีธรรมกาย*. หน้า 13-14.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้อธิบายคำว่า “เปรียบเทียบ” ว่า “เอาสิ่งหนึ่งเข้าเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้เห็นว่าใกล้เคียง เสมอกัน หรือผิดกัน”¹

จากความหมายดังกล่าว จะเห็นว่าการนำเอาของสองสิ่งมาเปรียบกันนั้นจะเห็นทั้งในด้านที่เหมือนกันและแตกต่างกัน การที่ผู้ฟังไม่เคยเห็นสิ่งหนึ่งมาก่อน แต่เมื่อนำเอาสิ่งที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบให้ฟังย่อมทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น หรือการที่ผู้ฟังเคยเห็นหรือรู้จักสิ่งนั้นมาแล้วย่อมสะดวก และง่ายขึ้นที่จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจเฉพาะส่วนที่ต่างกัน

ในการพูดเชิงวิชาการนั้นผู้พูดอาจใช้วิธีเปรียบเทียบเข้าช่วยในการพูดได้หลายวิธี ดังนี้

2.2.1 เปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม เป็นการนำเอาสิ่งที่เป็นนามธรรมซึ่งไม่มีตัวตนไปเปรียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม จุดประสงค์ของการเปรียบก็เพื่อช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจชัดเจนขึ้น ดังตัวอย่าง

ผู้พูดได้นำเอาวิชาการพูดไปเปรียบกับอาวุธว่าวิชาการพูดเป็นศิลปะอันประเสริฐสามารถดับทุกข์ และให้ความสุขแก่คนทั้งหลายได้โดยการปลุกหรือปลอบหัวใจด้วยคำพูดอันฉลาด แต่ในขณะที่เดียวกันถ้าให้นำเอาไปใช้ในทางที่ผิดก็จะเกิดผลร้ายมากเช่นเดียวกับอาวุธ ซึ่งเรารู้จักดีว่ามีทั้งคุณและโทษอยู่ที่การนำเอาไปใช้ดังที่หลวงวิจิตรวาทการ ได้กล่าวเปรียบเทียบว่า “แต่ทว่าไม่ว่าวิชาใด ๆ ย่อมเป็นเหมือนอาวุธที่เราจะนำไปใช้ได้ทั้งในทางดีและทางชั่ว วิชานักพูดก็เช่นเดียวกัน ถ้าผู้เป็นเจ้าของวิชานี้ นำเอาไปใช้ในทางไม่ดีก็อาจเป็นผลร้ายได้มาก”²

การอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมบางประการ เช่น ความดี ความเลว ความโกรธ ฯลฯ ถ้าใช้วิธีเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม มองเห็นได้ จับต้องได้ก็จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายและเร็วขึ้น ทำให้การพูดมีชีวิตชีวาทั้งยังทำให้ผู้ฟังจดจำเรื่องที่ฟังได้ดีอีกด้วย ดังตัวอย่าง

การพูดถึงวิธีที่จะเอาชนะความโกรธ โดยให้พิจารณาบุคคลที่เรากำลังโกรธว่า ทุกคนในโลกนี้ย่อมมีทั้งส่วนดีและไม่ดีปนกัน ยากที่ใครจะเลวไปหมดเสียทุกอย่าง และในทางตรงกันข้ามก็ไม่มีใครเลยที่จะดีพร้อมไปหมดทุกอย่าง ถ้าเราทำใจให้เป็นกลาง ไม่ลำเอียง แล้วพิจารณาคณที่เราโกรธให้ดีก็จะพบเห็นความดีของเขาบ้างแม้เพียงเล็กน้อยก็ยังดี เหมือนกับการเห็นประโยชน์ของน้ำเพียงเล็กน้อยที่ขังอยู่ในรอยเท้าโค ดังการเปรียบเทียบว่า

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. หน้า 542.

² หลวงวิจิตรวาทการ. (2515). รวมปาฐกถา. หน้า 247.

เปรียบเหมือนน้ำเล็กน้อยอยู่ในรอยเท้าโค บุคคลผู้เดินทางร้อนอบอ้าวเหนื่อยอ่อน กระหายน้ำ เขาพึงเกิดความคิดอย่างนี้ว่า น้ำเล็กน้อยอยู่ในรอยเท้าโคนี้ ถ้าเราจะกอบขึ้นดื่ม หรือ ใช้อาบน้ำดื่มขึ้นดื่มไช้ เราก็จะทำน้ำนั้นให้ไหลบ้าง ให้ชุ่มบ้าง ให้ไม่เป็นที่ควรดื่มบ้าง ถ้ากระไรเรา พึงคุกเข่าก้มลงดื่มแล้วหลีกไปเถิด อุปมานี้อธิบายว่า บุคคลผู้เดินทางร้อนอบอ้าวได้แก่ ตัวเรา รอยเท้าโคคือ คนที่เราโกรธ ความดีเล็กน้อยของบุคคลนั้นคือ น้ำนิดหน่อยในรอยเท้าโค กิริยาอาการที่หมอบก้มลงดื่มน้ำอย่างโค หมายถึงสนใจเฉพาะความดีของเขา ไม่สนใจความไม่ดีของเขา แล้วยังความโกรธให้ดับไปด้วยการระลึกถึงความดีเพียงเล็กน้อยของเขานั้น¹

2.2.2 เปรียบเทียบกับประสบการณ์ของผู้พูด เป็นการนำเอาสิ่งที่ผู้พูดกำลังพูด อยู่ไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของผู้พูดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ใกล้เคียงกัน หรือเหมือนกัน เพื่อผู้ฟังจะได้มีโอกาสเทียบเคียงสิ่งที่ได้ฟังกับประสบการณ์ของผู้พูด ซึ่งโดยปรกติแล้วการพูดโดยใช้ประสบการณ์ของตนเองเป็นตัวเทียบเคียงย่อมทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

ประสบการณ์ที่นำมาเปรียบเทียบ อาจเป็นประสบการณ์ตรงที่ผู้พูดประสบมาด้วยตนเอง เช่น ปฏิบัติด้วยตนเอง ทดลองด้วยตนเอง หรือเป็นประสบการณ์ทางอ้อม ซึ่งผู้พูดได้ศึกษาค้นคว้ามา ได้ยินได้ฟังมาเป็นต้น

ตัวอย่าง การพูดเรื่อง “ประเมินผลกระทบของคนที่ติดต่อคนอื่น” โดย ดร.มอริติเมอร์ อาร์. เฟนเบอร์ก ผู้พูดยกตัวอย่างจากประสบการณ์ของตนเองขึ้นมาเปรียบเทียบว่า การที่เขาได้รับปฏิภิกิริยาโต้กลับอย่างตรงไปตรงมาจากเพื่อนที่สนิทและรักเขามากนั้นเป็นสิ่งที่มีความมากกว่าปฏิภิกิริยาที่โต้กลับจากคนอื่นซึ่งมีแต่ในทางที่เสียอีก ดังตัวอย่าง

คนเราทุกคนย่อมต้องการที่จะรับรู้ปฏิภิกิริยาโต้กลับจากคนอื่นเพื่อที่จะได้รู้ถึงประสิทธิภิกิริยาของตนเอง ปฏิภิกิริยาโต้กลับที่หอมหวานนั้นย่อมง่ายต่อการรับ แต่บางครั้งปฏิภิกิริยาโต้กลับที่ไม่ค่อยดีนักจะให้คุณค่ามากกว่า เพราะมันจะทำให้เราได้ปรับปรุงแก้ไขตัวอย่างให้ดีขึ้น

ยกตัวอย่างตัวผมเองได้รับปฏิภิกิริยาโต้กลับที่ไม่น่าชื่นชมจากเพื่อนหลายคนและเป็นจำนวนมากทีเดียว ว่ากันตามข้อเท็จจริงแล้วเพื่อนที่สนิทและรักมากที่สุดจะเป็นคนที่บอกว่าผมทำอะไรผิดบ้าง บางครั้งมันก็เจ็บปวดหรือหงุดหงิดแต่ผมก็ยินดีที่ได้รับปฏิภิกิริยาเหล่านั้นเพราะไมเช่นนั้นผมก็คงจะต้องทำสิ่งที่ผิดพลาดต่อไป ซึ่งจะทำให้ผมต้องประสบปัญหาหรือความลำบากที่มากกว่า²

¹ ฐมมุฑุโฒ ภิกขุ. (2541). พุทธวิธีชนะความโกรธ. หน้า 46.

² มอริติเมอร์ อาร์. เฟนเบอร์ก. (2527). รู้เขารู้เรา. แปลโดย เรืองศักดิ์ ปานเจริญ. หน้า 64.

2.2.3 เปรียบเทียบกับสิ่งที่ใกล้ตัว เป็นการนำเอาสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งทั้งผู้พูดและผู้ฟังรู้จักกันดีมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่พูดโดยมีความมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งนั้นชัดเจนขึ้น ดังตัวอย่างที่นั่นทียะ บุตรแห่งตระกูลเศรษฐีในเมืองสาวัตถีได้กล่าวโต้ตอบกับบิดา มารดาของตน ในข้อที่บิดามารดาไม่ยอมให้นั่นทียะขอลาไปบวชเพื่อบำเพ็ญความดี เพราะมีบุตรชายอยู่เพียงคนเดียว โดยอ้างว่าไม่มีใครจะปกครองทรัพย์สมบัติของท่านต่อไป และแสดงความเศร้าโศกเสียใจอย่างมากในการที่นั่นทียะบุตรชายจะลาไปสู่สมณเพศ พร้อมกับโต้แย้งว่าการทำความดีนั้น ถ้าไม่บวชจะทำความดีไม่ได้หรือ และไม่เห็นมีข้อจำกัดว่าการทำความดีจะต้องเป็นคฤหัสถ์ บรรพชิต หรือจำกัดกาลเวลา สถานที่แต่อย่างใดเลย นั่นทียะจึงชี้แจงแก่บิดามารดาโดยการนำเอาสิ่งใกล้ตัวเช่น น้ำ พืชมาเปรียบเทียบ ดังนี้

ความดีนั้นทำได้ไม่จำกัดสถานที่ และเพศคฤหัสถ์บรรพชิตจริงแต่สถานที่และเพศนั้นต่างหากที่จำกัดความดี คือสถานที่ซึ่งระคนไปด้วยอารมณ์อันจะยั่วให้เกิดความโลภ ความโกรธ ย่อมทำให้แสวงหาความดีได้น้อยกว่าสถานอันห่างไกลจากอารมณ์เช่นนั้น เพศบรรพชิตเป็นเพศที่ปราศพ้นจากความกังวลห่วงใย และกาม ซึ่งเป็นของสาธารณะสำหรับคฤหัสถ์ทั้งหลาย จึงเป็นโอกาสที่จะแสวงหาความดีทางจิตใจได้มากกว่าเพศคฤหัสถ์

เปรียบเทียบเหมือนน้ำ ถ้ามีภาชนะจะใสแล้วก็ไม่จำกัดว่าจะเป็นภาชนะน้อยใหญ่ โสโครก หรือบริสุทธิ สะอาด เมื่อใส่น้ำได้น้ำก็อยู่ได้ในภาชนะทุกอย่างนั้น แต่ภาชนะต่างหากที่จำกัดน้ำ คือภาชนะใหญ่ก็ขังน้ำไว้ได้มาก ถ้าภาชนะเล็กก็ขังน้ำไว้ได้น้อย ภาชนะโสโครกก็ทำให้น้ำไม่สะอาด

หรือเปรียบเทียบเหมือนพืช อันบุคคลอาจให้งอกขึ้นได้ในนาทุกแห่งไม่มีจำกัด ก็แต่ว่านาอันดีบ้างไม่ดีบ้างนั้นแล ย่อมจำกัดกระทำพืชให้งอกงามบ้าง ไม่งอกงามบ้างตามเนื้อที่นั้น ¹

2.2.4 เปรียบเทียบกับบทเรียนที่เรียนมาแล้ว หรือเรื่องที่คุณฟังเคยผ่าน
ประสบการณ์มา การเปรียบเทียบด้วยวิธีนี้ผู้พูดสามารถเชื่อมโยงความคิดเก่ากับความคิดใหม่ หรือสิ่งที่เสนอใหม่เข้าด้วยกันทำให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งใหม่ได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น

2.2.4.1 การเปรียบเทียบกับบทเรียนที่เรียนมาแล้ว ผู้พูดอาจใช้วิธีนี้กับการบรรยายในชั้นเรียนซึ่งมีแนวทางการพูดดังนี้

¹ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต. (2540). “พรหมจรรย์เพื่ออะไร,” ใน *ชั้นระวิมุตติสังฆคัมภีร์ธรรมะและไตรัมภาสวพัสดร์*. หน้า 63.

- 1) ทบทวนบทเรียนเดิม โดยให้ผู้ฟังช่วยกันสรุปสาระสำคัญร่วมกัน
- 2) เสนอบทเรียนใหม่ อธิบาย วิเคราะห์เปรียบเทียบโดยโยงความคิดเดิมกับความคิดใหม่ ซึ่งให้เห็นส่วนที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับเรื่องเดิม และอธิบายส่วนที่ต่างกันด้วยการชี้ให้เห็นว่าแตกต่างจากเดิมอย่างไร
- 3) ให้ผู้ฟังอภิปราย ผู้พูดสรุปร่วมกับผู้ฟัง

2.2.4.2 การเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของผู้ฟัง เมื่อวิเคราะห์ผู้ฟังแล้วพบว่า ผู้ฟังเคยฟังเรื่องที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเรื่องที่จะพูดมาแล้ว หรือมีประสบการณ์ที่เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการฟังในครั้งนั้น ๆ ผู้พูดอาจใช้วิธีเปรียบเทียบดังนี้

- 1) ทบทวนประสบการณ์เดิมของผู้ฟัง สรุปประเด็น ข้อคิด หรือวิธีการ จากประสบการณ์เดิมที่จะใช้ประโยชน์ในการพูดครั้งนั้น
- 2) เสนอเรื่องใหม่ อธิบาย ชักถาม โดยโยงความคิดจากประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ให้ผู้ฟังอธิบายลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ผู้พูดสรุปประเด็นที่ต้องการให้ผู้ฟังเข้าใจอีกครั้งหนึ่ง

2.3 การขยายความเข้าใจ

ในการพูดเพื่อให้ความรู้ บางประเด็นผู้พูดจำเป็นต้องขยายความเข้าใจในเรื่องที่พูดนั้น เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจง่ายขึ้น การขยายความเข้าใจในการพูดแต่ละครั้งอาจใช้วิธีการต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ ของการพูดเช่น วัย และประสบการณ์ของผู้ฟัง เวลาที่มีอยู่ เป็นต้น การขยายความเข้าใจมีหลายวิธี ในการพูดแต่ละครั้งอาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีผสมกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ ของการพูดเช่นกัน

การขยายความเข้าใจ มีหลายวิธีเช่น

2.3.1 ขยายความเข้าใจโดยใช้ความจริง (Fact) สิ่งที่น่าจะเป็นความจริงมีหลายอย่าง ดังจะได้นำมากล่าวตามลำดับ ดังนี้

2.3.1.1 ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น

“ในฤดูร้อน กลางวันยาวกว่าในฤดูหนาว”

“ในฤดูหนาว กลางคืนยาวกว่าฤดูร้อน”

“เมื่อน้ำกลายเป็นน้ำแข็ง จะขยายตัวมีปริมาตรเพิ่มขึ้น”

“ลมบก พัดจากบกไปสู่ทะเล เกิดในเวลากลางคืน”

“ลมทะเล พัดจากทะเลไปสู่บก เกิดในเวลากลางวัน”

ฯลฯ

2.3.1.2 ทฤษฎีทางวิชาการที่มีผู้พิสูจน์ยอมรับกันแล้ว เช่น

“มูมภายในของรูปสามเหลี่ยมรวมกันเท่ากับสองมุมฉาก”

“เมื่อตลาดมีความต้องการสูง แต่มีสินค้าเข้าสู่ตลาด
จำนวนน้อยราคาสินค้าย่อมแพงขึ้น”

“เมื่อร่างกายได้รับสิ่งเร้า ย่อมมีปฏิกิริยาตอบสนอง”

2.3.1.3 ผลงานวิจัยต่าง ๆ เช่น

“ผลการวิจัยพบว่า สตรีที่มีการศึกษาดีกว่าและมีอายุน้อยกว่า มีความเข้าใจวิธีวางแผนครอบครัวตามธรรมชาติได้ง่ายกว่าและเร็วกว่าสตรีที่ไม่มีการศึกษาและอายุมาก.....”

2.3.1.4 สถิติที่ได้มาด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้ เช่น

“ในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำและคนตกงานอาจกล่าวได้ว่า
คนสนใจเป็นทหารมากขึ้น จากการเปรียบเทียบจำนวน
ผู้มาสมัครเข้าเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก ปรากฏสถิติ
ของผู้สมัคร ดังนี้

ปี พ.ศ. 2542	3,000 คน
--------------	----------

ปี พ.ศ. 2543	5,000 คน”
--------------	-----------

2.3.1.5 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว และเชื่อได้ว่าเป็นความจริง เช่น

“กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า 2 ครั้ง ครั้งแรกในปี พ.ศ.2112
และครั้งที่สองในปี พ.ศ.2310”

“เกิดน้ำท่วมกรุงเทพฯ ครั้งใหญ่ในปี พ.ศ.2522”

“มีการประชุม ANCTAD ครั้งที่ 10 ในประเทศไทย”

ฯลฯ

2.3.2 ขยายความเข้าใจโดยใช้ตัวอย่าง ตัวอย่างที่ใช้อาจใช้ได้ทั้งตัวอย่างจริง คือ ใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นตัวอย่าง หรือจะใช้ตัวอย่างสมมุติก็ได้ เช่น

ตัวอย่างจริง

“สังคมไทยปัจจุบันนี้มีปัญหายู่มาก ยกตัวอย่างตามที่ได้ทราบจากสื่อมวลชน เช่น เมื่อ 2-3 วันมานี้ได้ฟังวิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ว่า ประเทศไทยได้มีคนติดโรคเอดส์มากนำหน้าประเทศอื่นทั้งหลาย ถึงแม้สถิติจะไม่เป็นอันดับหนึ่งของโลก แต่ก็คงเป็นอันดับหนึ่งของเอเชีย รองลงไปได้แก่ประเทศกัมพูชา และอินเดียดำลำดับ”^{*}

ตัวอย่างสมมุติ

“การเลี้ยงลูกเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นควรใจเย็น และพร้อมที่จะรับฟังปัญหาของเขาได้ทุกเรื่อง สมมุติว่าลูกมาบอกว่าติดยาเสพติด ผู้ที่เป็นพ่อแม่ก็ควรรับฟังอย่างมีสติ แล้วให้กำลังใจเขา และค่อยคิดหาทางแก้ไขต่อไป ไม่ควรโวยวาย หรือตำหนิอย่างรุนแรง”

2.3.3 ขยายความเข้าใจโดยการเปรียบเทียบ ซึ่งอาจใช้เปรียบเทียบกับความเป็นจริงหรือการคาดคะเน หรือเปรียบเทียบกับจินตนาการก็ได้ เช่น

เปรียบเทียบกับความเป็นจริง

“นักเชิดสิงโตบางคนจะสามารถเต้นตามจังหวะกลองบนปลายเสาที่สูงเกือบเท่าตึก 6 ชั้น ได้อย่างสวยงาม”

เปรียบเทียบโดยการคาดคะเน

“พอกรรมการให้สัญญาณ รถทุกคันก็พุ่งไปข้างหน้าด้วยความเร็วราวกับลมพัด”

เปรียบเทียบโดยใช้จินตนาการ

“พอพลบค่ำ แสงไฟที่ประดับประดาอยู่ทั่วกรุงเทพฯ ก็สว่างเรืองรองระยิบระยับ กรุงเทพฯ ในวันมหามงคลนี้งามยิ่งกว่าเมืองสวรรค์”

* พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). “ธรรมกับไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน” ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นางชวนลิ้ม ดันสกุล เป็นกรณีพิเศษ ณ ฌาปนสถานวัดโสมนัสวิหาร วันพฤหัสบดีที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2542. หน้า 2.

2.3.4 ขยายความเข้าใจโดยการใช้คำจำกัดความ เช่น

“ผู้วิจัยให้ความสนใจแนวคิดของนักเขียนมากเป็นพิเศษ แนวคิดในที่นี้ผู้วิจัยหมายถึง ทศนะหรือความคิดเห็นของนักเขียนที่มีต่อสังคมและมนุษย์ โดยได้แสดงไว้ในงานเขียน”

“วรรณคดี หมายถึงงานเขียนของกวีที่มีคุณสมบัติเด่นพิเศษจากงานเขียนทั่วไป คือเด่นทั้งความสนุกสนาน ความไพเราะ และช่วยให้มนุษย์เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ด้วยกันมากยิ่งขึ้น”

2.4 การใช้อุปกรณ์ประกอบการพูดเชิงวิชาการ อุปกรณ์ในที่นี้หมายถึงสื่อและโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือประกอบการพูดซึ่งผู้พูดนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายเพราะเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง ทำให้เกิดความเข้าใจและจดจำได้นาน โสตทัศนูปกรณ์ที่สามารถนำมาช่วยเสริมการพูดมีหลายชนิด เช่น แผ่นภาพโป่งใส เครื่องฉายข้ามศีรษะ ไมโครโฟน ภาพถ่าย สไลด์ประกอบเสียง แผนภูมิ แผนสถิติ ฯลฯ

การพูดเชิงวิชาการ เป็นการพูดประเภทที่ต้องอาศัยสื่อและโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ เข้าช่วย เพื่อให้การพูดเกิดประสิทธิผล กล่าวคือช่วยทำให้การพูดน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ช่วยทำให้เนื้อหาที่ยากเข้าใจง่ายขึ้น และช่วยไม่ให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายก่อนที่จะพูดจบ

2.4.1 หลักการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ประกอบการพูด

การพูดเชิงวิชาการ ผู้พูดจะต้องมีหลักในการใช้สื่อ และโสตทัศนูปกรณ์ให้เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้การพูดครั้งนั้น ๆ มีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดประสงค์ตามที่ต้องการ ผู้พูดควรตระหนักอยู่เสมอว่า สื่อและโสตทัศนูปกรณ์แต่ละชนิดย่อมมีความแตกต่างกัน และมีความสามารถในการช่วยเสริม หรือดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้ไม่เท่ากัน ผู้พูดจึงควรมีหลักในการพิจารณาเลือกใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. สื่อและโสตทัศนูปกรณ์เหล่านั้นจะต้องมีความชัดเจนเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังอย่างแท้จริง
2. ผู้พูดควรพิจารณาถึงลักษณะของกลุ่มผู้ฟังว่าเป็นใคร มีทักษะในการฟังหรือไม่ เพียงใด
3. ผู้พูดจะต้องพิจารณาถึงลักษณะเนื้อหาที่จะพูดว่าเหมาะสมกับการใช้สื่อชนิดใด
4. ผู้พูดจะต้องพิจารณาตัวผู้พูดว่ามีความสามารถในการใช้สื่อหรือโสตทัศนูปกรณ์ชนิดนั้น ๆ หรือไม่ เพียงใด

2.4.2 หลักและวิธีการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์บางชนิด

ดังได้กล่าวแล้วว่าสื่อและโสตทัศนูปกรณ์แต่ละชนิดมีความแตกต่างกันและมีความสามารถในการช่วยเสริมการพูดให้น่าสนใจแตกต่างกันไปด้วย ด้วยเหตุนี้หากผู้พูดรู้จักสื่อและโสตทัศนูปกรณ์แต่ละชนิดเป็นอย่างดี รู้วิธีใช้และนำมาเป็นเครื่องมือประกอบการพูดได้อย่างเหมาะสม ย่อมจะทำให้การพูดครั้งนั้น ๆ เกิดประสิทธิผลสูงสุด ในที่นี้จะกล่าวถึงหลักและวิธีการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ ที่ผู้พูดนิยมใช้กัน ดังนี้

แผ่นภาพโปร่งใส และเครื่องฉายข้ามศีรษะ

แผ่นภาพโปร่งใส เป็นสื่อประเภทวัสดุฉาย ซึ่งต้องใช้กับเครื่องฉาย แผ่นภาพโปร่งใสมีคุณสมบัติเหนือสื่อประเภทเดียวกันหลายประการ กล่าวคือ สามารถใช้ได้กับกลุ่มผู้ฟังตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ ให้ภาพที่ชัดเจนแม้จะฉายในห้องที่มีแสงสว่างปกติ วิธีใช้ง่าย ไม่ซับซ้อน ผู้พูดที่ไม่เคยใช้เมื่อใช้เวลาศึกษาเพียงเล็กน้อยก็สามารถใช้ได้ ในขณะที่ใช้แผ่นภาพโปร่งใสผู้พูดสามารถหันหน้าไปทางผู้พูดได้ตลอดเวลา

ลักษณะที่เด่นของการฉายแผ่นภาพโปร่งใส

1. ติดตั้งง่าย ใช้ง่าย เครื่องฉายแผ่นภาพโปร่งใส เป็นเครื่องมือที่ผู้พูดสามารถติดตั้งเองได้โดยไม่ต้องใช้ช่างเทคนิค เมื่อจะใช้เพียงแต่เสียบปลั๊ก เปิดสวิตช์ และปรับความคมชัดบนจอ การตั้งเครื่องฉาย ควรตั้งในระยะห่างพอควร หันเลนส์ฉายเข้าหาจอ ปรับมุมระดับสูงต่ำให้พอดี และปรับลำแสงให้ตั้งฉากกับจอ
2. การตั้งเครื่องฉายไว้ด้านหน้าห้อง ทำให้เกิดผลดีต่อการพูด กล่าวคือ
 - 2.1 ผู้พูดมีโอกาสสังเกตพฤติกรรมของผู้ฟังได้ตลอดเวลา เพราะผู้พูดสามารถหันหน้าเข้าหาผู้ฟังได้
 - 2.2 ผู้พูดสามารถยืนหรือนั่งพูดก็ได้จะไม่บังเครื่องฉายถ้าติดตั้งเครื่องให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม ทำให้ผู้พูดเกิดความคล่องตัวในการเปลี่ยนอิริยาบถ
 - 2.3 ผู้พูดสามารถใช้อุปกรณ์ขนาดเล็กซึ่งประกอบการอธิบายโดยไม่ต้องหันไปชี้บนจอ
3. ผู้พูดสามารถเตรียมเขียนแผ่นภาพโปร่งใสไว้ล่วงหน้าได้ตามที่ต้องการ ทำให้ประหยัดเวลาในการพูดได้มาก
4. สะดวกในการใช้เพราะสามารถฉายได้ในห้องที่มีความสว่างปกติ ได้ภาพที่ชัดเจนโดยไม่ต้องควบคุมแสงให้มีมืดเหมือนเครื่องฉายชนิดอื่น

ขนาดและวิธีเขียน

โดยปกติ แผ่นภาพโปร่งใสมาตรฐาน จะมีขนาด $7 \frac{1}{2}'' \times 9 \frac{1}{2}''$
พื้นที่ฉายของแผ่นภาพโปร่งใส จึงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

การเขียนภาพหรือข้อความไม่ควรเขียนให้ชิดขอบจนเกินไป ควรเว้นให้ห่างจากขอบด้านละ $\frac{1}{4}$ " เป็นอย่างน้อย

การเขียนข้อความลงบนแผ่นโปรงใส จะเขียนด้วยตัวบรรจงหรือตัวประดิษฐ์ก็ได้แล้วแต่ถนัด ผู้พูดควรเตรียมเขียนแผ่นใสมาล่วงหน้า

ถ้าต้องการแผ่นใสที่เขียนแล้วลบทิ้ง ควรใช้ปากกาชนิดชั่วคราว (non-permanent) แต่ถ้าเห็นว่าแผ่นโปรงใสที่เขียนนั้นจะไปใช้ประโยชน์ได้อีกหลายครั้งก็ใช้ปากกาแบบถาวร (permanent) ซึ่งลบออกยาก ไม่ควรใช้ปากกาหลายสีเขียนแผ่นใสลงในแผ่นเดียวกัน เพราะจะทำให้ลายตา

ขนาดตัวอักษรที่เขียน มีหลายขนาด ถ้าต้องการใช้กับผู้ฟังกลุ่มใหญ่ขนาด 100-200 คน ควรเขียนตัวอักษรให้ใหญ่ขึ้น ข้อควรระวังคือ ไม่ควรใช้ตัวอักษรหลายขนาดในแผ่นเดียวกัน แต่โดยปรกติจะใช้ตัวอักษรขนาด $\frac{1}{2}$ เซนติเมตร

การเลือกใช้แผ่นภาพโปรงใส

การเลือกใช้แผ่นภาพโปรงใสควรพิจารณาดังนี้

1. ต้องพิจารณาว่าแผ่นภาพโปรงใสนั้นทำขึ้นเพื่อใช้ในจุดมุ่งหมายอะไรเช่น เพื่อช่วยให้การพูดถ่ายทอดความรู้เป็นไปตามขั้นตอน ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจลำดับขั้นตอนของเนื้อหาชัดเจนขึ้น เป็นต้น
2. ต้องพิจารณาว่าจะนำแผ่นภาพโปรงใสไปใช้กับกลุ่มผู้ฟังขนาดใด ถ้าเป็นกลุ่มผู้ฟังที่มีจำนวนน้อยมาก หรือเป็นรายบุคคลก็ไม่สมควรใช้
3. พิจารณาเนื้อหาที่จะพูดว่ามีความเหมาะสมที่จะต้องใช้แผ่นภาพโปรงใสหรือไม่ หรือสมควรจะใช้อุปกรณ์ประเภทอื่นมาประกอบการพูดมากกว่า

เทคนิคการใช้แผ่นภาพโปรงใส

เทคนิคการใช้แผ่นภาพโปรงใสประกอบการพูดเชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย หรือการพูดประเภทใดก็ตามมีเทคนิคการใช้ดังนี้

1. ใช้แผ่นภาพโปรงใสในการอารัมภบทของการพูด ระหว่างการพูด หรือใช้สรุปการพูด ก็ได้ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้พูด

2. เตรียมการใช้ให้พร้อมก่อนการใช้ทุกครั้ง ก่อนการใช้เครื่องฉายแผ่นภาพโปร่งใส ผู้พูดควรตรวจสอบความเรียบร้อยด้านต่าง ๆ อันได้แก่ สภาพห้อง พร้อมทั้งจะใช้เครื่องฉายแผ่นภาพโปร่งใสหรือไม่ เครื่องฉายตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมหรือไม่ ตำแหน่งที่นั่งของผู้ฟัง สามารถมองเห็นภาพฉายได้ทั่วถึงเพียงพอ ตรวจสอบแผ่นภาพโปร่งใสทุกแผ่นที่จะใช้ว่าอยู่ในสภาพดีพร้อมที่จะใช้ได้หรือไม่ ตัวอักษรส่วนใดลบเลือนไปบ้าง

3. ขณะฉายแผ่นภาพโปร่งใส ควรตรวจดูว่าผู้ฟังเห็นภาพทั่วถึงกันหรือไม่ การวางแผ่นภาพโปร่งใสไม่เอียง ผู้พูดไม่ยืนบังภาพฉาย เป็นต้น

4. เมื่อต้องการอธิบายเนื้อหาตอนใดตอนหนึ่งอย่าใช้มือชี้ ให้ใช้อุปกรณ์การชี้ หรือใช้ปลายดินสอชี้ โดยผู้พูดจับที่ส่วนปลายด้ามระวางอย่างให้ส่วนใดส่วนหนึ่งของมือปรากฏบนจอเพราะจะทำให้บังเนื้อหาส่วนอื่นได้ ถ้าต้องการอธิบายเนื้อหาส่วนใดเป็นเวลานานควรวางอุปกรณ์สำหรับชี้ไว้บนแผ่นภาพโปร่งใสให้ปลายชี้ตรงจุดที่กำลังอธิบาย ไม่ควรชี้ที่จอฉาย

5. ใช้เทคนิคการปิด เมื่อต้องการแสดงเนื้อหาทีละส่วนโดยใช้กระดาษโรเนียวสีขาวปิดเพื่อผู้พูดจะได้มองเห็นรายละเอียดส่วนที่กระดาษปิดอยู่ได้ เมื่อต้องการจะให้ผู้ฟังทราบเนื้อหาตอนใดก็เลื่อนกระดาษที่ปิดออก การใช้เทคนิคเช่นนี้จะทำให้ผู้ฟังเพ่งความสนใจไปเฉพาะบริเวณเนื้อหาที่ผู้พูดต้องการจะให้ทราบ ซึ่งสามารถทำให้ผู้ฟังติดตามเรื่องที่อธิบายได้ตามลำดับ

6. ควรปิดไฟหรือหรี่ไฟเครื่องฉายลงให้หมดเมื่อจะเปลี่ยนแผ่นภาพโปร่งใสเพราะจะไม่รบกวนผู้ฟัง

7. ถ้าต้องการเพิ่มเติมรายละเอียดลงบนแผ่นภาพโปร่งใสก็สามารถทำได้โดยใช้ปากกาชนิดถาวรหรือชั่วคราวเขียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้พูด

8. เมื่อไม่ใช่แผ่นภาพโปร่งใสแล้ว ควรปิดไฟเครื่องฉายทันที การเปิดไฟทิ้งไว้จะทำให้ผู้ฟังลดความสนใจลง

นอกจากนี้การใช้เทคนิคการปิดไฟทันทียังช่วยเปลี่ยนความสนใจของผู้ฟังจากจอภาพมาที่ตัวผู้พูดเป็นการลดความเครียดจากการมองภาพฉายเป็นเวลานานอีกด้วย

9. การอธิบายเนื้อหาที่เป็นตาราง ตัวเลข อาจทำให้ผู้ฟังสับสนได้ ผู้พูดควรใช้เทคนิคการวางเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น รูปลูกศร รูปวงกลม รูปดาว ฯลฯ เมื่อต้องการเน้นเนื้อหาบางตอน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังติดตามเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และยังช่วยทำให้การพูดน่าสนใจยิ่งขึ้นด้วย

ไมโครโฟน

ไมโครโฟนเป็นอุปกรณ์ช่วยในการพูดที่มีประโยชน์มาก เพราะช่วยให้ได้ยินทั่วถึงกัน และถ้ามีเสียงรบกวน ผู้พูดก็สามารถใช้ไมโครโฟนเรียกความสนใจจากผู้ฟังได้ง่ายขึ้น ไมโครโฟนมีหลายชนิดแต่ละชนิดมีคุณลักษณะประจำตัวแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามเมื่อต้องใช้ไมโครโฟนเป็นเครื่องช่วยในการพูด ผู้พูดควรทราบหลักและวิธีใช้ไมโครโฟนดังนี้

หลักและวิธีใช้ไมโครโฟน

1. เพื่อให้การใช้ไมโครโฟนเป็นไปอย่างถูกต้องและได้ผลดี ผู้พูดอาจจะศึกษาจากคู่มือประจำไมโครโฟนตัวนั้น ๆ ได้
2. ถ้ารู้ตัวว่าตื่นไมโครโฟน ควรรีบแก้ไขให้เป็นปกติก่อนที่จะเริ่มพูด อาจใช้วิธีสุดลมหายใจเข้าลึก ๆ ดื่มน้ำหรือสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในใจโดยหาเหตุผลให้ได้ว่าเหตุใดจึงกลัวไมโครโฟน
3. จุดที่ควรวางไมโครโฟนคือ จุดที่อยู่ตรงหน้าผู้พูดเพราะเป็นจุดที่จะฟังเสียงได้ชัดเจนที่สุด ขณะพูดควรยื่นห่างไมโครโฟนประมาณ 8-12 นิ้ว ปรับไมโครโฟนให้ตรงปากและให้เหมาะสมกับความสูงของผู้พูด
4. เมื่อเริ่มต้นพูด ควรหลีกเลี่ยงการทดลองเสียงด้วยการเป่าลมเข้าไปในไมโครโฟน หรือใช้มือเคาะ เพราะจะทำให้ไมโครโฟนชำรุดเสียหายได้ การทดลองเสียงที่ดีที่สุดคือ การพูดที่หน้าไมโครโฟน หรือติดนิ้วมือเหนือไมโครโฟน และไม่ควรแสดงอาการกระดากอายที่ต้องใช้ไมโครโฟน
5. ขณะพูดไม่ควรจับไมโครโฟนหรือฐานไมโครโฟน เพราะอาจทำให้เกิดเสียงรบกวนและยังเป็นการเสียบุคลิกภาพของผู้พูดอีกด้วย
6. ขณะพูด ถ้าเกิดเสียงรบกวนจากไมโครโฟน ควรหยุดพูดและรอจนกว่าจะมีการแก้ไขให้เสียงรบกวนหายไปจึงค่อยพูดต่อ
7. ถ้าใช้ไมโครโฟนแบบมือถือ ไม่ควรถือไมโครโฟนจนชิดปากเกินไปเพราะอาจทำให้เสียงเปลี่ยนหรือเกิดเสียงดังเกินไปได้ ควรถือไมโครโฟนให้ห่างจากปากประมาณ 8-12 นิ้ว
8. กรณีที่ผู้พูดใช้ไมโครโฟนขนาดเล็ก แบบห้อยไว้ที่คอ หรือเสียบไว้ที่เสื้อ ควรให้ไมโครโฟนอยู่ห่างจากคางราว 8-12 นิ้ว
9. การพูดผ่านไมโครโฟนควรพูดด้วยระดับเสียงปกติไม่ควรตะโกน หรือกระแอมไอขณะที่พูด และควรออกเสียงให้ชัดเจนโดยเฉพาะเสียง ร ล และเสียงควบกล้ำ

ภาพถ่าย

ภาพถ่ายหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่ารูปภาพนั้นมีทั้งสีขาว ดำ และสีธรรมชาติ เป็นอุปกรณ์อีกประเภทหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ประกอบการพูดเชิงวิชาการได้เป็นอย่างดีเนื่องจากภาพถ่ายสามารถบันทึกเหตุการณ์ความเป็นมาในอดีตอันทรงคุณค่า ใช้เป็นหลักฐานสำคัญได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริง แม้ในปัจจุบันเรายังใช้ภาพถ่ายบันทึกเหตุการณ์ทั้งเรื่องที่เป็นชีวิตส่วนตัว และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไว้เป็นที่ระลึก หรือเป็นกรณีศึกษาได้อีกด้วย ในด้านวิชาการทางการแพทย์สาขาต่าง ๆ เช่น สัตวแพทย์ วิทยาศาสตร์การแพทย์ เกษตศาตร์ และทันตแพทยศาสตร์ เป็นต้น การแพทย์สาขาดังกล่าวนี้ได้อาศัยภาพถ่ายของคนไข้ไว้เพื่อใช้ศึกษาเปรียบเทียบกับคนไข้รายอื่น ๆ หรือใช้เป็นหลักฐานในทางกฎหมายในคดีอาชญากรรม ใช้ภาพถ่ายในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และวงการอาชีพอื่น ๆ อีก เป็นจำนวนมาก ภาพถ่ายจึงเป็นอุปกรณ์ที่มีเหตุการณ์หลากหลายทั้งในอดีต ปัจจุบัน ผู้พูดสามารถเลือกภาพถ่ายมาใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการพูดเชิงวิชาการได้เป็นอย่างดี แต่การใช้ภาพถ่ายจะได้ผลดีมาน้อยเพียงใด ผู้พูดควรมีเทคนิคและวิธีการใช้ให้ได้ผลมากที่สุด

เทคนิคและวิธีการใช้ภาพถ่าย

1. เตรียมเรื่องที่จะใช้พูดให้เรียบร้อย สำนวญเนื้อเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบว่าควรใช้ภาพถ่ายประกอบการพูดตอนใดบ้าง
2. คัดเลือกภาพถ่ายที่มีคุณภาพดี มีความชัดเจนและพิจารณาให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะพูด มีขนาดใหญ่พอที่จะให้ผู้ฟังทั้งกลุ่มมองเห็นได้ทั่วถึง
3. เตรียมบทพูดโดยจัดเนื้อหาเป็นตอน ๆ ทำเครื่องหมาย หรือเขียนไว้ว่าตอนใดจะใช้ภาพประกอบใดเป็นภาพแรกและภาพต่อไปตามลำดับจนครบทุกภาพ
4. วิธีการใช้ภาพถ่าย ผู้พูดจะต้องจัดลำดับภาพตามลำดับก่อนหลัง ควรใส่หมายเลขกำกับเพื่อกันความสับสน

การใช้ภาพถ่ายจะใช้ขนาดใหญ่หรือเล็กขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มผู้ฟังว่าจะมีจำนวนเท่าใดหรือเป็นรายบุคคล ถ้าเป็นกลุ่มควรมีขนาดไม่เกิน 20 คน ถ้าเป็นรายบุคคลขนาดของภาพถ่ายอาจใช้ขนาดเล็กได้

การให้ดูภาพถ่ายอาจทำได้ 2 วิธี คือ ใช้ขณะพูดหรือใช้ภายหลังพูดเสร็จแล้วโดยติดไว้ให้ผู้ฟังได้ศึกษาอย่างใกล้ชิดด้วย

5. ก่อนการใช้ภาพถ่าย ควรเตรียมสถานที่ ตรวจสอบแสงสว่างภายในห้อง ป้ายที่จะใช้ติดภาพ และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อเวลาใช้จริงจะไม่เกิดข้อผิดพลาด

สไลด์ ประกอบเสียง

สไลด์ประกอบเสียง เป็นสื่อประสมประเภทหนึ่งที่สามารถมองเห็นและได้ยินเสียงไปพร้อม ๆ กัน การมองเห็นภาพและได้ยินเสียงจะช่วยให้เข้าใจเนื้อหาหรือเรื่องราวในตอนนั้น ๆ ได้ชัดเจนขึ้น

สไลด์ประกอบเสียง ประกอบด้วย ภาพสไลด์ เป็นภาพนิ่งโปร่งแสง มองเห็นได้เช่นเดียวกับภาพจริง

เสียงประกอบ ได้แก่ เสียงจากคำบรรยาย เสียงประกอบและเสียงดนตรีที่ประกอบเรื่องราวจากภาพสไลด์

หลักการและเทคนิคการใช้สไลด์ประกอบเสียง

การใช้สไลด์ประกอบเสียงประกอบการพูดเชิงวิชาการให้ได้ผลดี ผู้พูดควรมีหลักการและเทคนิคการใช้ดังต่อไปนี้

1. ก่อนการใช้ควรเตรียมการล่วงหน้า ดังนี้

1.1 คัดเลือกและจัดเตรียมสไลด์ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่จะพูด และกลุ่มผู้ฟัง

1.2 เตรียมเนื้อเรื่องที่จะพูดโดยมีการฉายสไลด์ประกอบให้ชัดเจนว่าเนื้อเรื่องตอนใด

ผู้พูดจะบรรยาย ตอนใดจะฉายสไลด์

1.3 เตรียมสถานที่ให้เรียบร้อย เช่น ลักษณะห้องที่ใช้ฉายสไลด์ ควรเป็นห้องที่ควบคุมแสงสว่างได้ มีม่านกันแสงสว่างมีจอฉายขนาดที่พอเหมาะกับจำนวนผู้ฟัง มีที่นั่งสำหรับผู้ฟังอย่างพอเพียง นอกจากนี้ควรสำรวจความพร้อมของสถานที่ในประการอื่น ๆ เช่น ปลั๊กไฟ พัดลมระบายอากาศ เป็นต้น

1.4 ติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อจัดเตรียมอุปกรณ์ในการฉายให้พร้อมล่วงหน้าก่อนที่จะมีการพูด

1.5 ขณะพูด หากกลุ่มผู้ฟังมีขนาดใหญ่ และเนื้อหาที่จะพูดมีจำนวนมาก ผู้พูดอาจให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้เลื่อนสไลด์ตามคำสั่งของผู้พูด ในกรณีนี้จะต้องมีการซักซ้อมกับเจ้าหน้าที่ให้เข้าใจ

ตรงกัน เพื่อป้องกันความผิดพลาด ซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังสับสนได้ ถ้ากลุ่มผู้ฟังมีขนาดเล็ก และเนื้อหา มีจำนวนน้อยผู้พูดอาจจะเลื่อนสไลด์เองก็ได้ ทั้งนี้จะต้องมีการขออนุญาตสลับการบรรยายให้สอดคล้อง กันโดยตลอด

1.6 ก่อนการใช้สไลด์ประกอบการพูดทุกครั้ง ผู้พูดจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาพสไลด์ ที่จะนำมาใช้เป็นอย่างดี

1.7 เมื่อเตรียมทุกอย่างพร้อมแล้ว ก่อนการพูดจริงควรจัดให้มีการซ้อมพูดโดยฉาย สไลด์ประกอบ หากมีปัญหาก็จะได้แก้ไขให้เรียบร้อยเสียก่อน

แผนภูมิ แผนสถิติ

แผนภูมิเป็นสื่อวัสดุที่นิยมใช้ประกอบการพูดอีกประเภทหนึ่งประกอบด้วย ตัวอักษร ตัวเลข และรูปภาพ ลักษณะเด่นของแผนภูมิ แผนสถิติ คือมีลักษณะของการนำเสนอขั้นตอนและการสรุปเค้าโครงของเนื้อหาได้ชัดเจน

แผนภูมิ มีหลายชนิดตามลักษณะของการนำเสนอ เช่น แผนภูมิอธิบายภาพ (Pictorial Chart) แผนภูมิแบบต้นไม้ (Tree Chart) แผนภูมิแบบองค์กร (Organization Chart) แผนภูมิแบบวิวัฒนาการ (Evaluation Chart) แผนภูมิแบบสายธาร (Stream Chart) แผนภูมิแบบต่อเนื่อง (Flow Chart) แผนภูมิแต่ละชนิดจะมีลักษณะของการนำเสนอแตกต่างกัน ดังนั้น การที่จะนำเอาแผนภูมิชนิดใดไปใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการพูดให้ได้ผลดี ผู้พูดจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจแผนภูมิแต่ละชนิดให้ดีเสียก่อน

เทคนิคและวิธีใช้แผนภูมิประกอบการพูดเชิงวิชาการ

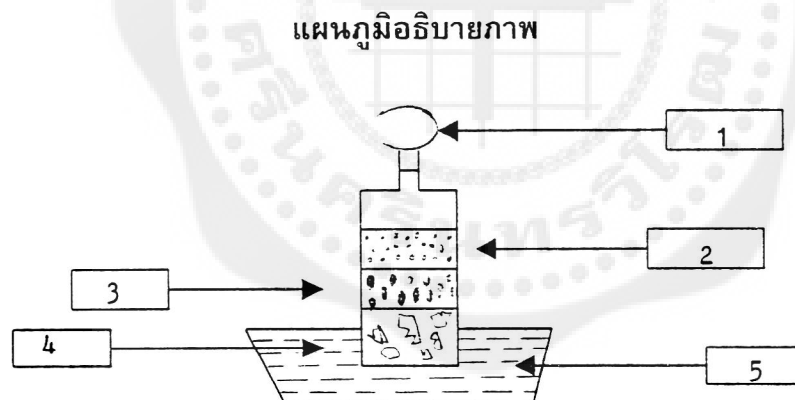
1. พิจารณาเนื้อหาที่จะพูดตั้งแต่ต้นจนจบ แล้ววิเคราะห์ว่าเนื้อหาตอนใดเหมาะสมที่จะใช้แผนภูมิชนิดใด
2. ศึกษาแผนภูมิแต่ละชนิดที่ต้องการนำมาใช้ประกอบการพูดโดยละเอียด ว่าแผนภูมิแต่ละชนิดมีลักษณะและมีจุดเด่นอย่างไร
3. เตรียมที่สำหรับติดแผนภูมิให้เรียบร้อย โดยคำนึงถึงจำนวนผู้ฟังว่าเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ ถ้าผู้ฟังมีจำนวนมาก ควรใช้แผนภูมิที่มีขนาดใหญ่พอที่จะให้ผู้ฟังเห็นอย่างทั่วถึง
4. ขณะใช้แผนภูมิไม่ควรหันหลังให้ผู้ฟังเป็นเวลานาน ๆ หรือนำแผนภูมิมาติดไว้โดยไม่กล่าวถึงเลย ปล่อยให้ผู้ฟังดูกันเอง
5. ควรใช้แผนภูมิเพื่อช่วยทำให้การพูดน่าสนใจขึ้นเท่านั้น ไม่ควรให้ผู้ฟังสนใจแผนภูมิมากกว่าตัวผู้พูด หรือเนื้อเรื่องที่นำเสนอในขณะนั้น

ลักษณะและวิธีใช้แผนภูมิแต่ละชนิด

แผนภูมิแต่ละชนิดมีลักษณะและวิธีใช้ประกอบการพูดดังนี้

1. **แผนภูมิอธิบายภาพ** แผนภูมิแบบนี้ใช้สำหรับอธิบายรายละเอียดของภาพเพื่อให้ทราบว่าจะอะไรเรียกอย่างไร เช่น ผู้พูดต้องการจะอธิบายเครื่องแต่งกายของตัวละครไทยว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง แต่เครื่องแต่งกายของตัวละครแต่ละชนิดมีรายละเอียดมาก และเป็นสิ่งที่ผู้ฟังไม่คุ้นเคยเนื่องจากไม่ใช่ของใช้ในชีวิตประจำวัน การจะแนะนำให้ผู้ฟังรู้จัก และทราบว่าเครื่องแต่งกายแต่ละชนิดเป็นอย่างไร เรียกว่าอะไร และใช้แต่งส่วนไหนของร่างกายบ้างถ้าใช้วิธีอธิบายโดยไม่ใช้แผนภูมิประกอบจะทำให้ผู้ฟังนึกภาพไม่ออก และคงจะไม่สะดวกที่จะนำเครื่องแต่งกายแต่ละชิ้นมาสวมใส่ หรือแต่งให้ดู ดังนั้นการใช้แผนภูมิอธิบายภาพ จึงสะดวกและทำให้ผู้ฟังเห็นภาพ ตำแหน่งของเครื่องแต่งกายที่ใช้กับตัวละครไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

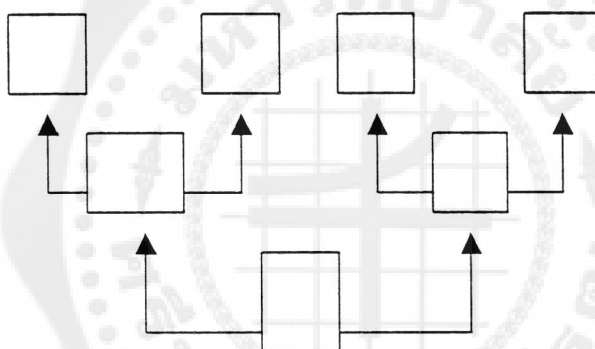
ลักษณะของแผนภูมิอธิบายภาพจะประกอบด้วยภาพขนาดใหญ่ แล้วโยงคำอธิบายแต่ละส่วนนั้น ๆ อาจโยงด้วยเส้นแล้วทำคำอธิบาย หรือใส่หมายเลขแล้วอธิบายรายละเอียดตามลำดับที่ต้องการก็ได้ เช่น

2. แผนภูมิแบบต้นไม้ แผนภูมิแบบนี้มีลักษณะที่แสดงความสัมพันธ์ต่อกันจากจุดหนึ่ง แล้วขยายออกไปเรื่อยๆ เหมาะที่จะใช้สำหรับเนื้อหาที่จะพูดถึงความสัมพันธ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การอธิบายถึงการขยายเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ สัตว์ หรือเนื้อหาที่มีลักษณะคล้ายเช่นนี้ ผู้พูดอาจใช้แผนภูมิแบบต้นไม้ประกอบการพูดได้เช่นเดียวกัน

วิธี การใช้แผนภูมิแบบต้นไม้ ผู้พูดต้องชี้ให้เห็นว่าปลายลูกศรชี้ไปที่ใด แต่ละจุดมาจากที่ใด และขยายออกไปจากจุดใด มีความสัมพันธ์ระหว่างจุดต่าง ๆ อย่างไรบ้าง

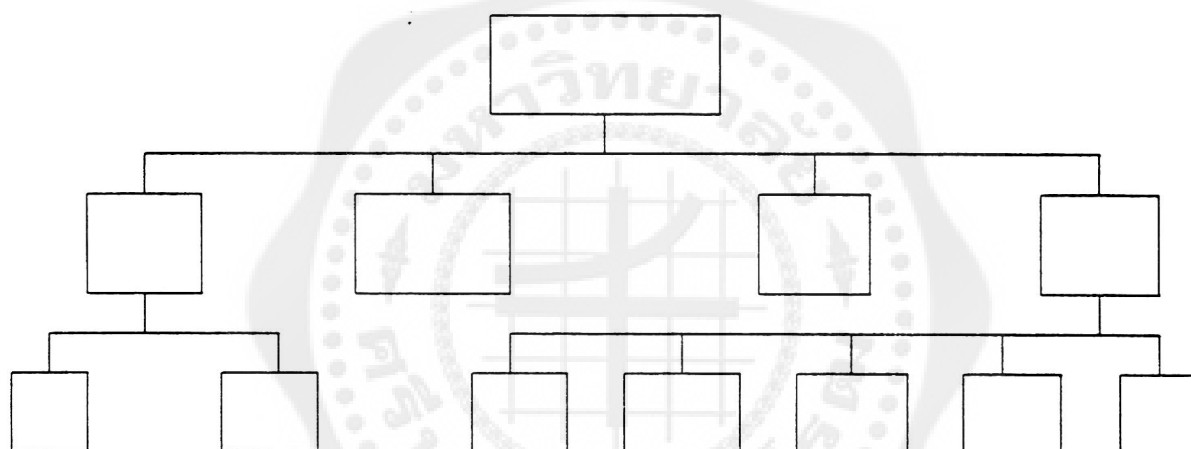
แผนภูมิแบบต้นไม้

3. **แผนภูมิแบบองค์กร** แผนภูมิแบบนี้เหมาะที่จะใช้เพื่อต้องการอธิบายหรือแสดงสายงานการบริหาร การบังคับบัญชาจากหน่วยที่มีอำนาจสูงสุดมาสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งจะมีหลายชั้น ดังนั้นถ้าผู้พูดจะอธิบายโดยไม่มีแผนภูมิประกอบก็จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ยาก เพราะไม่สามารถจำลำดับสายงานการบังคับบัญชาได้หมด และอาจทำให้เกิดความสับสนขึ้นได้

หลักการสำคัญของแผนภูมิแบบองค์กรนี้อยู่ที่เส้นแนวตั้งกับแนวนอน ซึ่งผู้พูดอาจอธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจวิธีดูแผนภูมิแบบนี้ในขณะที่ดูแผนภูมิก็ได้ เช่น

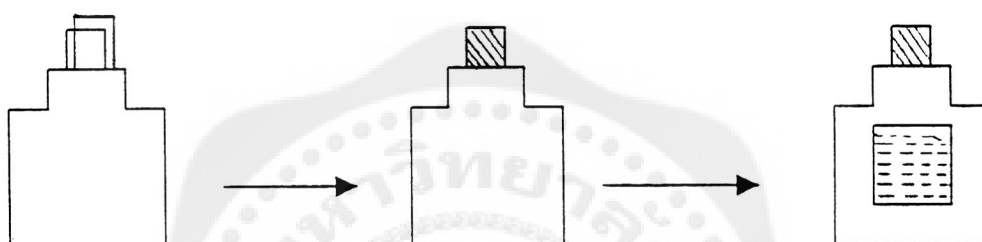
แผนภูมิแบบองค์กร

จากแผนภูมิ เส้นแนวตั้งใช้แสดงสายการบังคับบัญชาโดยตรง อาจมีหลายชั้นก็ได้ เส้นแนวนอนแสดงว่าเป็นหน่วยงานในระดับเดียวกัน จะบังคับบัญชาหรือสั่งการกันเองไม่ได้ แต่ขอความร่วมมือกันหรือประสานงานกันได้ ดังนั้น เมื่อผู้ฟังเห็นแผนภูมิในลักษณะนี้ก็สามารถเข้าใจได้ทันที และผู้พูดก็สามารถอธิบายเพิ่มเติมให้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้อีกด้วย

4. แผนภูมิแบบวิวัฒนาการ เมื่อผู้พูดต้องการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับอดีตจนถึงปัจจุบัน ในลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยลำดับ แต่จะไม่วนกลับไปเริ่มที่จุดเดิมใหม่ เช่น จะพูดถึงวิวัฒนาการของรถสามล้อ การแต่งกาย ฯลฯ เมื่อจะใช้แผนภูมิประเภทนี้ ผู้พูดควรเน้นให้เห็นส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หรือมีวิวัฒนาการไปจากเดิมอย่างไรบ้าง แผนภูมิแบบวิวัฒนาการจะมีลักษณะที่แสดงจุดเด่นเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงดังนี้

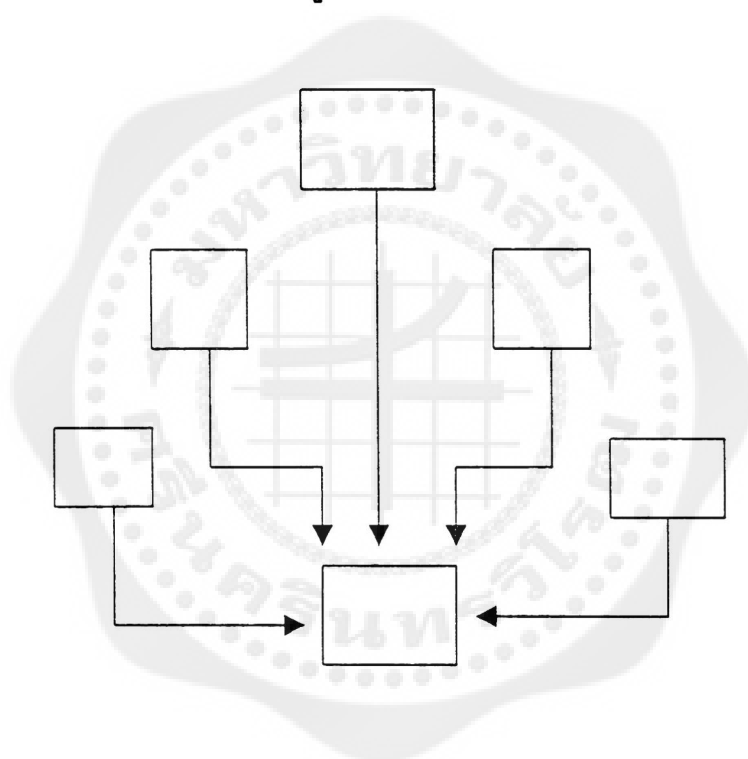
แผนภูมิแบบวิวัฒนาการ

จากแผนภูมิ แสดงความเปลี่ยนแปลงของภาชนะจากฝาปิดแบบธรรมดาไม่มีเกลียว เป็น ฝาแบบเกลียว และภาพสุดท้ายจะมีป้ายสำหรับเขียนบอกรายละเอียดเพิ่มขึ้นมา เป็นต้น

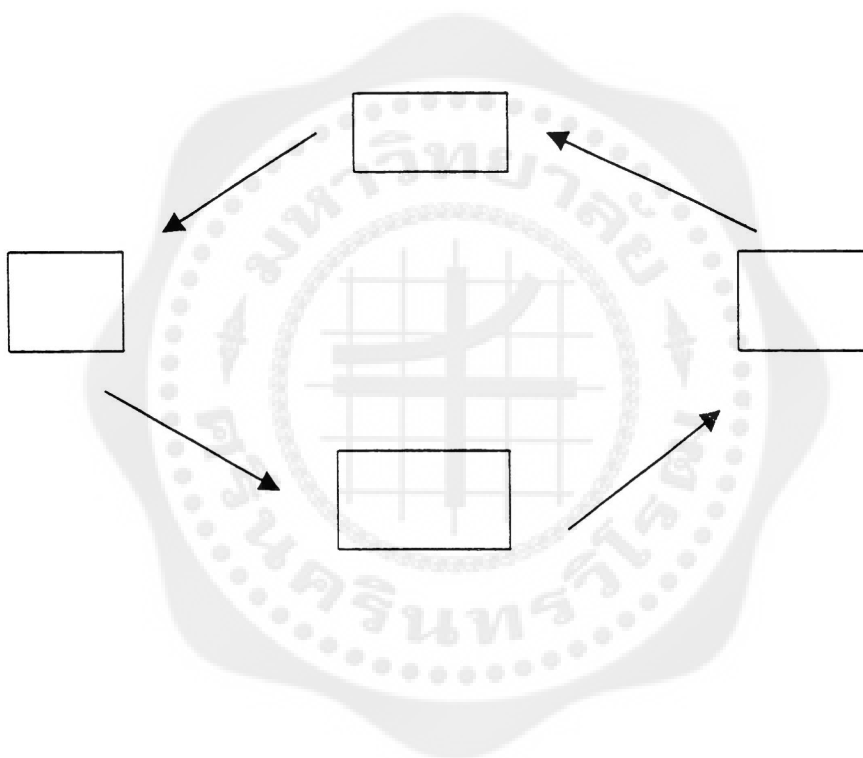
5. แผนภูมิแบบสายธาร แผนภูมิแบบนี้มีลักษณะคล้ายกับแผนภูมิแบบต้นไม้ แต่ทิศทางของลูกศรที่ชี้ แสดงความสัมพันธ์ตรงกันข้าม แผนภูมิแบบสายธารจะแสดงส่วนประกอบจากภายนอกกรวมเข้าสู่จุดกลางเพียงจุดเดียว ผู้พูดที่ต้องการนำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะทำนองเดียวกันนี้สามารถใช้แผนภูมิแบบสายธารช่วยประกอบการพูดได้จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจองค์ประกอบของสิ่งที่พูดดียิ่งขึ้น ลักษณะแผนภูมิสายธารดังตัวอย่าง

แผนภูมิแบบสายธาร

6. แผนภูมิแบบต่อเนื่อง ในการพูดเชิงวิชาการบางเรื่อง อาจมีเนื้อหาที่มีความต่อเนื่องกัน จากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่งแล้ววนต่อเนื่องกันไปเป็นวัฏจักร เช่น วงจรชีวิตของสัตว์บางประเภท วัฏจักรของธรรมชาติเช่น น้ำ เป็นต้น แผนภูมิแบบต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจลักษณะที่เป็นวัฏจักรเหล่านี้ได้ง่ายขึ้น เพราะเห็นภาพตั้งแต่จุดเริ่มต้น แสดงความต่อเนื่องแล้วกลับเข้าสู่ที่เดิมอีก ลักษณะของแผนภูมิแบบต่อเนื่องจะเป็นดังนี้

แผนภูมิแบบต่อเนื่อง

แผนสถิติ สื่อวัสดุอีกประเภทหนึ่งที่นิยมใช้กันมากคือ แผนสถิติ บุษบา สุธีธร ได้แบ่งแผนสถิติออกเป็น 4 ชนิดได้แก่

1. กราฟแท่ง (Bar graph)
2. กราฟเส้น (Line graph)
3. กราฟวงกลม (Pie graph)
4. กราฟภาพ (Pictorial graph)¹

แผนสถิติแต่ละชนิดมีลักษณะและวิธีใช้แตกต่างกัน ในที่นี้จะกล่าวถึงเทคนิคและวิธีการใช้แผนสถิติบางชนิดที่นิยมใช้เพื่อประกอบการพูด ดังนี้

¹บุษบา สุธีธร และคนอื่น ๆ. (2539). เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตงานประชาสัมพันธ์ หน่วยที่ 1-8. หน้า 352.

เทคนิคและวิธีการใช้แผนสถิติประกอบการพูดเชิงวิชาการ

การพูดเชิงวิชาการบางประเภท เช่น การนำเสนอความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ในสาขาวิชาต่าง ๆ บางครั้งอาจมีความจำเป็นต้องเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสถิติ ซึ่งต้องใช้ตัวเลขหลายหลัก บางครั้งผู้พูดต้องการแสดงข้อมูลในเชิงเปรียบเทียบ การใช้แผนสถิติจะช่วยให้การรับรู้ของผู้ฟังง่ายและรวดเร็วขึ้น เนื่องจากแผนสถิติเป็นสื่อที่แปลความจากเนื้อหาให้เป็นรูปธรรมแล้ว ผู้พูดจึงควรทราบเทคนิคและวิธีการใช้แผนสถิติ ดังนี้

1. ใช้แผนสถิติประเภทกราฟแท่ง เมื่อต้องการพูดเนื้อหาที่มีการเปรียบเทียบเชิงปริมาณ เพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ได้รวดเร็วและง่ายขึ้นกว่าการอธิบายโดยใช้คำพูดเพียงอย่างเดียว ดังตัวอย่าง

1)

ปี พ.ศ.2542 มีนักเรียนมัธยมศึกษา
เข้าเรียน ชั้นปีที่ 1 มศว ประสานมิตร
1,040 คน โดยแยกเป็นคณะต่าง ๆ
ดังนี้

คณะแพทยศาสตร์	60 คน
คณะสังคมศาสตร์	200 คน
คณะวิทยาศาสตร์	217 คน
คณะเภสัชศาสตร์	70 คน
คณะมนุษยศาสตร์	210 คน
คณะศิลปกรรมศาสตร์	313 คน

2)

นิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2542

รวม 1,040 คน

ตัวอย่างที่ 1

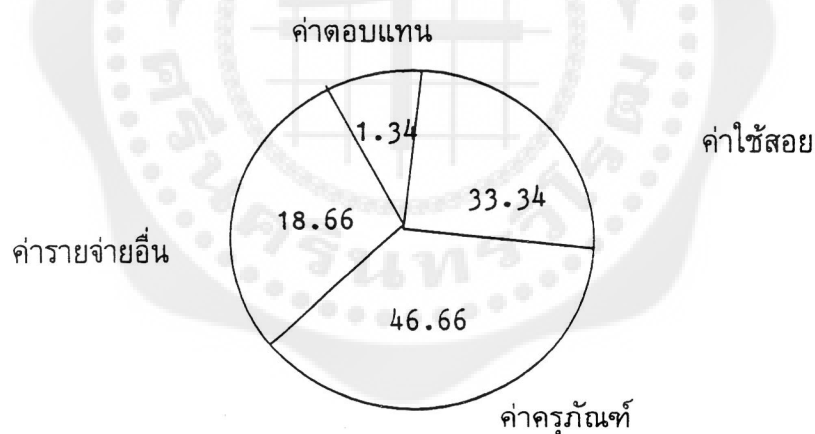
ผู้พูดนำเสนอข้อมูลโดยไม่ใช้แผนสถิติประกอบ

ตัวอย่างที่ 2

ผู้พูดทำแผนสถิติโดยใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขแปลความให้เป็นกราฟแท่งเป็นภาพที่มองเห็นชัดเจนว่าคณะใดที่รับนิสิตได้มากที่สุด น้อยที่สุด คณะที่เปิดรับนิสิตปีที่ 1 มีจำนวนกี่คณะ ดังนี้ เป็นต้น

2. ผู้พูดจะใช้แผนสถิติประเภทใดประกอบการพูดขึ้นอยู่กับเนื้อหาและจุดประสงค์ของการพูดแต่ละครั้ง เช่นถ้าต้องการจะแสดงให้เห็นว่าในปีงบประมาณ 2543 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ของบประมาณ 300 ล้านบาท แบ่งออกเป็นหมวดต่าง ๆ ได้แก่ หมวดค่าใช้สอย 100 ล้านบาท หมวดค่าตอบแทน 4 ล้านบาท หมวดวัสดุ ครุภัณฑ์ 140 ล้านบาท และหมวดรายจ่ายอื่น 56 ล้านบาท

ถ้าใช้กราฟวงกลมแสดงจำนวนเงินที่ขอตั้งงบประมาณก็จะเห็นภาพที่แสดงสัดส่วนมากน้อยเปรียบเทียบกันแต่ละหมวดคิดเป็นร้อยละดังนี้

3. ควรระวังการใช้แผนสถิติประกอบการพูดเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ฟังนั้นต้องช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องดีขึ้น ไม่ควรทำให้ผู้ฟังเกิดความสับสนและทำให้อรรถาธิบายยากขึ้นกว่าเดิม

2.5 การใช้อารมณ์ขัน การพูดเชิงวิชาการซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะถ่ายทอดความรู้ ความคิดแก่ผู้ฟังนั้น บางครั้งผู้พูดอาจต้องนำเสนอเนื้อหาที่ประกอบด้วยสาระและข้อมูลต่างๆ อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน การฟังในลักษณะดังกล่าวอาจทำให้ผู้ฟังเกิดความเครียด ล้า และเบื่อหน่าย

ได้ง่าย วิธีที่จะช่วยให้ผู้ฟังคลายความเครียด และช่วยให้บรรยากาศในการฟังดีขึ้นก็คือการใช้
อารมณ์ขันช่วยในการพูด

ประเภทของอารมณ์ขัน อารมณ์ขันมีหลายประเภท ประสงค์ รายนสุข ได้กล่าวถึง ประเภท
ของอารมณ์ขันไว้อย่างละเอียดในเอกสารประกอบการสอนวิชา “การพูดเพื่อประสิทธิผล” ซึ่งผู้เรียน
ได้ศึกษามาแล้ว เนื่องจากอารมณ์ขันมีหลายประเภท ผู้พูดต้องรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเรื่อง
เหมาะสมกับผู้ฟัง และเหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้พูดด้วย

วิธีใช้อารมณ์ขันประกอบการพูดเชิงวิชาการ

การพูดโดยทั่วไปผู้พูดพยายามสอดแทรกอารมณ์ขันลงในเนื้อหาเพื่อเรียกเสียงหัวเราะจาก
ผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังสนุกสนานและเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดี นอกจากนี้การทำให้ผู้ฟังหัวเราะยังช่วย
ผ่อนคลายความเครียดได้ ทั้งยังทำให้ผู้ฟังติดตามฟังการพูดซึ่งแม้จะมีเนื้อหาหนักหน่วงในเชิงวิชา
การมีรสชาติไม่น่าเบื่อหน่าย แต่การใช้อารมณ์ขันกับการพูดประเภทนี้ ผู้พูดควรมีเทคนิควิธีที่
เหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดการพูดที่มีสาระกลายเป็นเรื่องตลกไป ในที่นี้จะได้ประมวลวิธีใช้อารมณ์ขันมานำ
เสนอดังต่อไปนี้

1. พิจารณาเนื้อหาที่จะพูดว่าเป็นเรื่องประเภทใดแล้วเลือกประเภทของอารมณ์ขันมาสอด
แทรกให้เหมาะกับเรื่องนั้น ๆ
2. วิเคราะห์ผู้ฟัง โอกาสในการพูดแล้วเลือกใช้ประเภทของอารมณ์ขันให้เหมาะสมรวมทั้ง
พิจารณาให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้พูดด้วย
3. เตรียมบทพูด โดยแทรกอารมณ์ขันลงในเนื้อเรื่องตามที่ได้เลือกไว้ อาจทำเครื่องหมาย
หรือบอกไว้ในวงเล็บอย่างคร่าว ๆ ส่วนรายละเอียดที่เกี่ยวกับอารมณ์ขันควรเตรียมซ้อมพูดถ้าเป็น
การใช้อารมณ์ขันประเภทเล่าเรื่องซ้ำชั้น ถ้าเป็นอารมณ์ขันประเภทสั้น ๆ เช่น การเล่นคำอาจเขียน
ไว้ในวงเล็บได้เลย
4. ควรพิจารณาสัดส่วนของเนื้อหาที่จะพูดกับการใช้อารมณ์ขัน ไม่ควรใช้เรื่องตลกมาก
เกินไปเพราะอาจทำให้ผู้ฟังลืมสาระสำคัญของเรื่องที่พูด
5. หลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์ขันบางประเภท เช่น การล้อเลียนเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม
ประเพณี เรื่องประเภทสองแง่สองมุม เพราะผู้ฟังอาจไม่ชอบใจ และเข้าใจว่าผู้พูดเป็นคนไม่สุภาพ
6. ใช้อารมณ์ขันแต่พอควร ถ้าใช้พรั้งเพื่อบรรเทาที่จะทำให้เรื่องน่าสนใจ กลับจะทำให้ผู้ฟัง
เบื่อได้

2.6 การใช้ภาษาท่าทางหรืออากัปกริยาอาการ ภาษาท่าทางหรืออวัจนภาษาหมายถึง ภาษาที่ไม่ใช่ถ้อยคำ ได้แก่ กิริยาอาการเคลื่อนไหวทางร่างกาย รวมถึงน้ำเสียง สีหน้า แววตา ซึ่งบ่งบอกถึงความรู้สึก อารมณ์และลักษณะท่าทีของผู้ใช้ที่สามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้

การพูดเชิงวิชาการ นอกจากผู้พูดจะใช้ภาษาพูดกับผู้ฟังอย่างเหมาะสมแล้ว การใช้ภาษาท่าทางหรืออากัปกริยาอาการเข้าช่วยในการพูดย่อมทำให้การพูดบังเกิดผลดีมากกว่าการใช้ภาษาพูดเพียงอย่างเดียว กล่าวคือ ช่วยเสริมให้การสื่อสารระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังมีความหมายเด่นชัดขึ้น ในการพูดเชิงวิชาการทุกประเภทผู้พูดอาจใช้ภาษาท่าทางหรืออากัปกริยาอาการได้หลายลักษณะด้วยกัน ดังนี้

1. การใช้ดวงตา หมายถึง การใช้ดวงตาหรือสายตาเพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความประสงค์และทัศนคติบางประการของผู้พูดไปยังผู้ฟัง เช่น การสบตากัน แสดงถึงความสนใจต่อกัน การหรี่ตาแสดงถึงความสงสัย ความไม่แน่ใจ การลืมตาหรือเบิกตาโต บ่งบอกความตื่นเต้น ความตกใจกลัว เป็นต้น

2. การใช้น้ำเสียง หมายถึง ภาษาท่าทางอันเกิดจากการใช้น้ำเสียงประกอบถ้อยคำที่พูด ซึ่งในการพูดจะมีการใช้น้ำเสียงเพื่อสื่อความหมายอันได้แก่ ความดัง-ค่อยของเสียง การเน้นเสียงหนัก-เบา ระดับเสียง สูง-ต่ำ ความเร็ว-ช้า ความทุ้ม-แหลม จังหวะการพูด ความชัดเจน และคุณภาพของเสียง ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้สามารถบอกให้ทราบถึงเจตนา อารมณ์ เพศ วัย และภูมิหลังบางประการของผู้พูดได้ ผู้พูดจึงควรใช้น้ำเสียงประกอบการพูดให้เหมาะสม และเกิดผลดีต่อการพูดทุกครั้ง

3. การใช้วัตถุ หมายถึง การเลือกและการใช้วัตถุเพื่อแสดงความหมายบางประการให้ปรากฏ ในการสื่อสารด้วยการพูด วัตถุในความหมายดังกล่าวนี้หมายถึงสิ่งของทุกประเภทที่สามารถใช้สื่อสารได้ เช่น เครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า เครื่องประดับ ของใช้ ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงรสนิยม และอุปนิสัยใจคอของผู้พูด แสดงถึงการให้เกียรติแก่ผู้ฟังหรือสถาบันที่เชิญไปพูด หรือไม้มากน้อยเพียงใด รวมทั้งอาจส่งผลไปถึงความนิยมชมชอบและความศรัทธาของผู้ฟังได้

4. การใช้อาการสัมผัส หมายถึง ภาษาท่าทางที่เกิดจากการสัมผัส เพื่อสื่อความรู้สึกและอารมณ์ ตลอดจนความปรารถนาของผู้พูดไปยังผู้ฟัง ภาษาท่าทางที่เกิดจากการสัมผัสนี้มีทั้งการจับมือ แสดงความเป็นมิตร การสัมผัสอย่างแผ่วเบาด้วยมือเพื่อแสดงความเห็นใจ ความเข้าใจ และการผลักหน้าอกแสดงความโกรธ ไม่พอใจ และเป็นศัตรูกัน ผู้พูดจึงควรพิจารณาใช้แต่เฉพาะอาการสัมผัสที่สื่อความหมายไปในทางที่ดีเท่านั้น

5. การใช้ช่วงระยะ หมายถึง ช่วงระยะห่างระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ซึ่งแสดงออกถึงภาษาท่าทางที่มีความหมายได้ด้วย เช่น บุคคลที่นั่งใกล้ชิดกันย่อมแสดงถึงความสนิทสนมกัน หรือมีความสัมพันธ์กันเป็นพิเศษกว่าบุคคลที่นั่งพูดกันอยู่ในระยะห่าง ๆ ในทางการพูดเชิงวิชาการนั้น

ระยะห่างระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังแสดงความรู้สึกเป็นพิธีการหรือเป็นกันเองต่างกัน ดังนั้นผู้พูดควรพิจารณาว่าต้องการบรรยากาศแบบใดแล้วเลือกใช้ให้เหมาะสมแก่โอกาสนั้น ๆ

6. การใช้เวลา หมายถึง การใช้เวลาเป็นเครื่องแสดงเจตนาของผู้พูด เช่น ผู้พูดที่ตรงต่อเวลา คือมาถึงสถานที่พูดภายในเวลาอันสมควร และรักษาเวลาในการพูดยอมทำให้ผู้ฟังพอใจและเกิดความนิยมนับถือในตัวผู้พูด เพราะแสดงให้เห็นว่าผู้พูดนั้นรู้จักให้เกียรติ เคารพในสิทธิของผู้อื่น และเห็นความสำคัญของผู้อื่น ตรงกันข้ามกับผู้พูดที่ไม่ตรงต่อเวลา ผิดนัด ขาดเวลาไม่รักษาเวลาก็เป็นการส่งสารให้ผู้ฟังเห็นลักษณะนิสัยที่ไม่น่านิยมนั้นจะส่งผลให้ผู้ฟังไม่ศรัทธาและเสื่อมความนิยมนได้

7. การเคลื่อนไหว หมายถึง การเคลื่อนไหวทางร่างกาย รวมถึงการแสดงสีหน้า การเคลื่อนไหวทางร่างกาย เช่น การใช้มือแสดงท่าทางประกอบการพูด การสั่นศีรษะแสดงความหมายปฏิเสธ การเอียงศีรษะแสดงอาการสงสัย การแสดงออกทางสีหน้า เช่น การมีสีหน้ายิ้มแย้มแสดงถึงความพอใจ การขมวดคิ้ว และมีสีหน้าเคร่งเครียด อาจแสดงถึงความสงสัยหรือไม่พอใจ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้หากผู้พูดรู้จักนำไปใช้ประกอบการพูดอย่างเหมาะสมและมีความหมายก็จะทำให้การพูดน่าสนใจยิ่งขึ้น

คำถามท้ายบท บทที่ 2

1. การใช้เทคนิคประกอบการพูด มีความสำคัญต่อการพูดเชิงวิชาการหรือไม่ เพียงใด อธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ
2. การใช้เทคนิคประกอบการพูดเชิงวิชาการทำได้กี่วิธี อธิบายให้เข้าใจโดยสังเขป
3. การใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ประกอบการพูดมีหลักการใช้อย่างไรบ้าง อธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบให้ชัดเจน

บทที่ 3

ปาฐกถา

3.1 ความหมาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้อธิบายว่า ปาฐกถาหมายถึง “ถ้อยคำหรือเรื่องราวทางวิชาการที่กล่าว หรือบรรยายในที่ชุมนุมหรือในห้องเรียนชั้นอุดมศึกษา”¹

จากความหมายของคำว่า “ปาฐกถา” อาจนำมาอธิบายคำว่า การแสดงปาฐกถาได้ว่า การแสดงปาฐกถาคือ การพูดหรือบรรยายเรื่องราวทางวิชาการและรวมถึงเรื่องราวที่เป็นความรู้ ความคิด หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังจำนวนมาก ซึ่งจัดขึ้นมาอย่างเป็นทางการ การแสดงปาฐกถาจึงเป็นการพูดแบบให้ความรู้ การพูดแบบนี้จะมีผู้พูดเพียงหนึ่งคน เรียกว่า **องค์ปาฐก** การแสดงปาฐกถานับว่าเป็นการพูดที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถและบุคลิกเฉพาะตัวของผู้พูดประกอบด้วยเป็นอย่างมาก เพราะการที่ผู้พูดต้องพูดคนเดียวให้ผู้ฟังจำนวนมากฟังเป็นระยะเวลานาน โดยให้ผู้ฟังสนใจฟังได้ตลอดเวลา นั้น ผู้พูดต้องใช้กลวิธีต่าง ๆ มากมายจึงจะประสบความสำเร็จในการพูดแบบนี้ได้

3.2 ชนิดและโอกาสที่แสดงปาฐกถา

การแสดงปาฐกถาเป็นการพูดเพื่อให้ความรู้ แต่มีได้หมายความว่า องค์ปาฐกจะต้องพูดเกี่ยวกับวิชาการอย่างเดียวเสมอไป อาจจะพูดเรื่องที่เป็นความรู้ทั่ว ๆ ไป หรือเป็นการแสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์ของผู้พูดเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ฟังที่สนใจก็ได้ อาจแบ่งปาฐกถาออกได้เป็น 2 ชนิด ตามโอกาสที่แสดงปาฐกถาดังต่อไปนี้

1. การแสดงปาฐกถาในด้านวิชาการ การแสดงปาฐกถาแบบนี้มักจะเป็นการบรรยายในแง่วิชาการที่กำหนดเอาไว้ในหลักสูตร เช่น ในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และในโรงเรียน เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ในด้านนั้น ๆ แก่ผู้ที่อยู่ในวงวิชาการหรือแก่ผู้สนใจ
2. การแสดงปาฐกถาในด้านความรู้ทั่วไป ในบางครั้งสถานที่แสดงปาฐกถาอาจมิใช่สถาบันการศึกษา แต่เป็นบริษัท สมาคม หน่วยงาน โรงแรม ฯลฯ ดังนั้นองค์ปาฐกจึงไม่จำเป็นต้องพูดเฉพาะเรื่องวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว อาจพูดในรูปของการเล่าประสบการณ์ที่น่าสนใจ เช่น

¹ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. หน้า 532.

เล่าถึงประสบการณ์การเดินทางไปสัมมนาในต่างประเทศ เล่าเรื่องน่ารู้ต่าง ๆ จากประสบการณ์ของชีวิตการทำงาน เป็นต้น

การแสดงปาฐกถาแบบนี้ มักจะแสดงหลังจากการรับประทานอาหารกลางวันที่สโมสร หรือที่โรงแรม สมาคม โดยมีผู้เชิญองค์ปาฐกมาพูดให้ความรู้ทั่ว ๆ ไปเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่สมาชิก

3.3 หลักการแสดงปาฐกถา

การแสดงปาฐกถาเป็นการพูดเพื่อให้ความรู้ ความคิดเห็น ตลอดจนข้อเท็จจริง จึงมีหลักใหญ่ ๆ เช่นเดียวกับหลักการพูดแบบอื่น ๆ คือ ต้องมีการวิเคราะห์ผู้ฟังและกาลเทศะจะต้องมีการเตรียมเนื้อเรื่องให้เหมาะสมกับการศึกษา เพศ วัย สังคม และทัศนคติของผู้ฟัง จากนั้นก็จัดลำดับเนื้อเรื่องและเตรียมตัวผู้พูดให้พร้อม อย่างไรก็ตามการแสดงปาฐกถาซึ่งเป็นการพูดเชิงวิชาการประเภทหนึ่งก็มีหลักการพูดเฉพาะแบบ สรุปได้ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการพูดให้ชัดเจน
2. ผู้แสดงปาฐกถาจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริงในขอบเขตของเรื่องที่พูด เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้ผิดพลาดและขาดเหตุผลที่เหมาะสม
3. พูดตามลำดับหัวข้อที่เตรียมมาและพูดให้ตรงหัวข้อ ไม่พูดวกวนหรือพูดนอกเรื่องจนผู้ฟังสับสนและจับประเด็นสำคัญไม่ได้
4. ต้องมีเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งพอสมควร เนื้อหาส่วนที่เป็นรายละเอียดข้อเท็จจริง หรือข้ออ้างอิงต่าง ๆ จะต้องถูกต้องและเชื่อถือได้ ตัวอย่างที่นำมาใช้ประกอบการแสดงปาฐกถาควรคัดเลือกที่ใช้ได้เหมาะสม ไม่ยากจนเกินไป หรือเป็นตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังพูด
5. การพูดไม่ควรเคร่งเครียดจนเกินไป พยายามพูดเรื่องที่เข้าใจยากให้เป็นเรื่องง่าย โดยไม่ใช้คำศัพท์ยาก ประโยคยาว หรือสำนวนโวหารที่หรูหราไม่เหมาะสมกับเรื่องที่พูด
6. เตรียมเนื้อเรื่องที่พูดให้พร้อม โดยเรียบเรียงและเขียนเป็นบทพูด เพื่อให้พูดจริง การพูดไม่ควรก้มหน้าอ่านจากบทที่เตรียมไว้จนดูไม่เป็นธรรมชาติ
7. เมื่อเริ่มแสดงปาฐกถาควรดำเนินเรื่องไปตามลำดับดังนี้

7.1 อารัมภบท ส่วนอารัมภบทควรพูดกว้าง ๆ โดยมีข้อความให้สัมพันธ์กับใจความสำคัญเพื่อเป็นการบอกให้ผู้ฟังทราบถึงเรื่องที่จะฟังต่อไป

การขึ้นต้น อาจอ้างสุภาษิต คำพังเพย หรือประโยคคำถามก็ได้

คำขึ้นต้นใช้คำสั้น มีใจความดี และเรียกความสนใจได้เป็นอย่างดี การขึ้นต้นหรือ
อรรถกถาจะดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับเทคนิคของผู้พูดด้วย

7.2 เนื้อหาแต่ละตอนจะต้องมีสาระและมีความชัดเจน การนำเสนอเนื้อหาอาจใช้
วิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น เรียงลำดับจากเรื่องง่ายไปหาเรื่องยาก จากเรื่องสำคัญน้อยไปสู่เรื่องสำคัญมาก
หรือเรียงตามลำดับเวลาที่เกิดก่อน - หลัง ฯลฯ ไม่ว่าจะใช้วิธีนำเสนอเนื้อหาแบบใดก็ตาม
ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อหาเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องได้ง่าย

การใช้ภาษาในการแสดงปาฐกถา ควรเลือกใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงการใช้
ศัพท์วิชาการหรือศัพท์ยาก หากจำเป็นต้องใช้ควรอธิบายความหมายเพิ่มเติม

นอกจากนี้ผู้แสดงปาฐกถาอาจใช้สำนวน ภาษิต คำคม หรือโวหารเปรียบเทียบ
ประกอบการพูดได้ตามความเหมาะสมเพื่อให้การพูดไม่น่าเบื่อจนเกินไป

การใช้ข้อมูลหรือตัวอย่างประกอบการนำเสนอเรื่องก็มีความจำเป็นเช่น เนื้อหา
บางตอนถ้าใช้รูปภาพ สไลด์ ภาพยนตร์ ตาราง หรือแผนภูมิประกอบการพูดจะทำให้ผู้ฟังสนใจเพิ่ม
ขึ้น ทั้งยังทำให้เห็นภาพและเข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

7.3 การสรุป การสรุปมีความสำคัญมากในการแสดงปาฐกถา เช่นเดียวกับการพูด
ประเภทอื่น ๆ เนื่องจากการพูดแบบนี้ผู้พูดต้องพูดคนเดียวเป็นเวลานาน จึงเป็นการยากที่จะทำให้
ผู้ฟังสนใจฟังอยู่ตลอดเวลา ยกเว้นผู้พูดที่มีความสามารถมากและเรื่องที่พูดเป็นที่สนใจของผู้ฟัง
จริง ๆ การสรุปจึงมีความสำคัญที่จะทำให้ผู้ฟังรู้สึกประทับใจ ดังนั้นในการแสดงปาฐกถาองค์ปาฐก
จึงต้องคำนึงถึงเวลาในการพูดสรุปไว้ด้วย การสรุปทำได้หลายวิธี เช่น

7.3.1 สรุปสาระสำคัญของการพูดทั้งหมดให้กะทัดรัดแต่มีใจความครบถ้วน เพื่อ
ให้ผู้ฟังจดจำเรื่องได้ดียิ่งขึ้น

7.3.2 สรุปโดยเสนอข้อคิดให้ผู้ฟังนำไปติดต่อ เสนอข้อแนะนำ เรียกร้อง หรือชัก
ชวนให้ปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

7.3.3 สรุปด้วยบทกลอน คำคม สุภาษิต เรื่องที่สนุกสนาน หรือจบด้วยการตั้งคำ
ถาม ทั้งนี้องค์ปาฐกควรเลือกวิธีสรุปให้น่าสนใจ และกล่าวถึงเฉพาะเรื่องที่เห็นว่าสำคัญและสามารถ
ทำให้ผู้ฟังประทับใจได้

3.4 การแนะนำองค์ปาฐก หรือแขกที่เชิญมาพูด

การพูดทั้งแบบที่เป็นพิธีการและแบบที่ไม่เป็นพิธีการนั้น จำเป็นจะต้องมีผู้แนะนำตัวผู้พูด หรือองค์ปาฐก ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้พูดแนะนำมักจะเป็นพิธีกร หรือผู้ที่จัดให้มีการปาฐกถาขึ้น และในการแนะนำตัวผู้พูดหรือองค์ปาฐกนั้นมีจุดมุ่งหมายดังนี้

3.4.1 จุดมุ่งหมายในการแนะนำองค์ปาฐก

3.4.1.1 เพื่อให้ผู้ฟังรู้จักผู้พูด (องค์ปาฐก) ว่าเป็นใคร มีอาชีพอะไร และมีความสำคัญอย่างไร

3.4.1.2 เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่ผู้พูด ทำให้รู้สึกว่าได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากผู้จัด

3.4.1.3 เพื่อสร้างความสนใจให้แก่ผู้ฟัง เมื่อผู้ฟังรู้จักผู้พูด และความสามารถของผู้พูดจากการแนะนำแล้ว ผู้ฟังยังเกิดความกระตือรือร้นใคร่ที่จะฟังเรื่องที่จะปาฐกถาขึ้น

3.4.1.4 เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง กล่าวคือ เมื่อผู้ฟังเกิดความสนใจที่จะฟังย่อมทำให้มีความตั้งใจที่จะฟังมากขึ้น ส่วนผู้พูดเมื่อเห็นว่าผู้ฟังมีความสนใจในเรื่องที่ตนพูดอยู่และตั้งใจฟังเป็นอย่างดีก็ย่อมทำให้เกิดกำลังใจ ทำให้พูดได้ดีขึ้นด้วย

3.4.2 หลักการแนะนำองค์ปาฐก

การแนะนำองค์ปาฐกที่ดีนั้น ควรแนะนำอย่างจริงใจมากกว่าจะสรรเสริญไปตามหน้าที่หรือยกยอมากเกินไป การแนะนำองค์ปาฐกควรคำนึงถึงหลักต่อไปนี้

3.4.2.1 แนะนำว่า องค์ปาฐกคือใคร มีตำแหน่งและหน้าที่อะไร มีความสามารถพิเศษหรือมีความชำนาญในด้านใด มีผลงานดีเด่นอะไรบ้าง ในการแนะนำควรกล่าวถึงประวัติหรือภูมิหลังที่ดีขององค์ปาฐกอย่างสั้น ๆ

3.4.2.2 การแนะนำควรพูดให้สั้นแต่รวมประเด็นสำคัญที่ต้องการพูดไว้ได้หมด และไม่ควรอย่างยิ่งที่จะนำเรื่องส่วนตัวขององค์ปาฐกมาพูด ถ้าจำเป็นควรขออนุญาตเสียก่อน

3.4.2.3 เรื่องที่จะนำมาพูดในการแนะนำ ควรจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณงามความดีขององค์ปาฐกเท่านั้น ควรระวังอย่าพูดออกนอกเรื่องหรือแนะนำจนเกินความจริง เพราะจะทำให้องค์ปาฐกเกิดความกระดากอายต่อที่ประชุม

3.4.2.4 ถ้าผู้แนะนำไม่รู้จักองค์ปาฐกดีก็ควรติดต่อองค์ปาฐกว่าจะให้แนะนำอย่างไร และควรติดต่อก่อนวันแนะนำจริง

3.5 การปิดปาฐกถา

เมื่อองค์ปาฐกได้ปาฐกถาจบลงแล้ว พิธีกรหรือผู้ที่จัดให้มีการปาฐกถาขึ้นจะเป็นผู้กล่าวขอบคุณ องค์ปาฐกและผู้ฟัง ในการกล่าวขอบคุณนั้นมักจะกล่าวเป็นข้อความสั้น ๆ หรืออาจกล่าวขอบคุณโดยการชักชวนให้ผู้ฟังปรบมือเป็นการให้เกียรติองค์ปาฐก

ตัวอย่างการกล่าวขอบคุณองค์ปาฐก

ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ฝ่ายบุคคลขอขอบพระคุณ ดร.กิติมา เกษมโสภาค เป็นอย่างมากที่ได้กรุณาสละเวลามาปาฐกถาพิเศษในวันนี้ ความรู้และข้อคิดเห็นของท่านเป็นประโยชน์มากต่อบุคลากรในหน่วยงานของเรา ฝ่ายบุคคลหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านอีกในโอกาสต่อไป ขอเชิญพวกเราปรบมือเป็นการแสดงความขอบคุณต่อองค์ปาฐกด้วยค่ะ

ในโอกาสนี้ขอเรียนเชิญ.....หัวหน้าฝ่ายบุคคล
มอบของที่ระลึกแด่ ดร.กิติมา ขอเรียนเชิญค่ะ

ขอบคุณค่ะ

แบบของการพูดแนะนำ

โดยทั่วไปการแนะนำองค์ปาฐกมักจะพูดให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ซึ่งจัดเป็นแบบของการแนะนำได้ดังนี้

ท่านผู้ฟัง (ครับ, ค่ะ) กระผม, ดิฉัน สถาบัน สมาคม สโมสร ชุมนุม ฯลฯ	รู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ เป็นผู้แนะนำให้ท่านผู้ฟังได้รู้จักกับ (ยศ) คุณ	ซึ่งท่านจะได้แสดงปาฐกถาเรื่อง.....
(ยศ) { คุณ ท่าน	ปัจจุบันทำงานอยู่ที่.....ตำแหน่ง.....และยังคงดำรงตำแหน่งเป็น	
สมาชิก ผู้เชี่ยวชาญ กรรมการ	ของ	
(ยศ) คุณ, ท่าน สำเร็จการศึกษาชั้น.....จาก..... และมีความสนใจใน.....เป็นพิเศษ ดังนั้น		
ในการแสดงปาฐกถาเรื่อง.....ซึ่ง		
{ คุณ ท่าน } จะได้แสดงต่อไปนี้เป็นเรื่องที่ท่านมีประสบการณ์		
มีความสนใจมาก จึงเชื่อได้ว่าท่านผู้ฟังจะได้รับความรู้จากท่านตลอดระยะเวลา..... นี้		
ขอเชิญ	{ คุณ ท่าน }	ครับ, ค่ะ

ตัวอย่างการปาฐกถา

เรื่อง

สมบัติของนักพูด

โดย

หลวงวิจิตรวาทการ

ท่านผู้ฟังทั้งหลาย

ข้าพเจ้าขอเริ่มปาฐกถาด้วยการขอภัยว่า ข้อความที่ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไปในวันนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวของข้าพเจ้าเองทั้งหมด การพูดถึงตัวเองเป็นของไม่ดี เพราะเป็นการยกตัวอวดตัวอะไรต่าง ๆ แต่ถ้าหากข้าพเจ้าจะไม่พูดถึงเรื่องของตัวเองในวันนี้ ปาฐกถาเรื่อง “สมบัติของนักพูด” ก็จะไม่เป็นปาฐกถาขึ้นได้ เพราะข้าพเจ้าไม่ได้เคยเล่าเรียนวิชาการพูดจากโรงเรียนใด และไม่ได้ศึกษาดำรับตำราจริงจังในเรื่องนี้ เรื่องที่ข้าพเจ้าจะนำมากล่าวได้ในวันนี้ ก็มีแต่เคยได้ประสบได้เคยใช้และฝึกฝนตนเองมาเท่านั้น

มีคนหลายคนกล่าวว่า ข้าพเจ้าพูดเก่ง ข้าพเจ้าเองไม่เคยนึกว่าตัวพูดเก่งจริงดังเขาว่า แต่เมื่อทางราชการได้ยอมรับในข้อนี้ถึงกับให้ราชทินนามแก่ข้าพเจ้าว่า “วิจิตรวาทการ” ซึ่งแปลว่า พูดเก่ง พูดเพราะ ดังนี้แล้วข้าพเจ้าก็ต้องชวนช่วยในวิชาการพูดให้มีติดตัวไว้บ้าง เพื่อให้สมกับราชทินนามในเวลานี้ข้าพเจ้าจะพูดเก่งสักเพียงใด ข้าพเจ้าไม่ทราบ แต่ข้าพเจ้าทราบอยู่อย่างเดียวและบอกท่านได้อย่างแน่นอนอย่างเดียวว่า ข้าพเจ้าไม่ได้เป็นคนพูดเก่งมาแต่เดิม ตรงกันข้ามธรรมชาติกลับขัดขวางการพูดของข้าพเจ้าไว้แต่เดิมด้วย โดยข้าพเจ้าเป็นอ่างมาแต่กำเนิด และเป็นอ่างมากด้วย บิดามารดาได้พยายามแก้ไขมาแต่เล็กแต่น้อยก็ไม่สำเร็จ จนกระทั่งถึงเวลาที่ข้าพเจ้าแก้ไขตัวเองได้ ความเป็นอ่างจึงได้ลดน้อยลง และลงท้ายก็รู้ว่าการติดอ่างเกี่ยวกับเส้นประสาทมากกว่าอย่างอื่น เวลาใดเส้นประสาทของข้าพเจ้าสงบและมั่นคงรู้สึกเป็นนายตัวเองแท้จริงแล้ว ในเวลานั้นข้าพเจ้าพูดไม่ติดอ่างเลยสักคำเดียว แต่ถ้าเกิดมีความประหม่าขึ้นมาเมื่อไรข้าพเจ้าก็จะพูดติดอ่างขึ้นมาทันที และพอเริ่มติดอ่างก็รู้สึกกระดาก ความกระดากอันนี้ยิ่งทำให้ติดอ่างมากขึ้น อีกประการหนึ่ง ถ้าหากในเวลาพูด พยายามทำถ้อยคำให้หนักแน่น พูดเป็นจังหวะเป็นตอน โดยสม่ำเสมอไป

แล้วก็ไม่ต้องอวด พอไปพูดซ้ำบ้างเร็วบ้าง หรือคิดจะรีบเร่งอะไรเข้าแล้วก็ติดอ่างทันที ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงใช้วิธีแก้อ่าง 2 ประการ คือ

1. พยายามทำให้คำพูดหนักแน่นเป็นจังหวะสม่ำเสมอ 2. พยายามเป็นนายตัวเอง และมีดวงจิตเป็นสมาธิแน่วแน่อยู่เสมอไม่ว่าในเวลาพูดกับใครสองประการนี้เป็นยาขนานดีที่สุดที่แก้อ่างของข้าพเจ้าเกือบหาย นี่เป็นเรื่องส่วนตัวของข้าพเจ้าเรื่องหนึ่งที่ข้าพเจ้านำมาบรรยาย และท่านผู้ฟังจะเห็นได้ว่า ถึงแม้จะเป็นเรื่องส่วนตัวของข้าพเจ้า ก็ไม่ไร้ประโยชน์สำหรับผู้ฟังเสียทีเดียว ถ้าบรรดาท่านผู้ฟังมีใครติดอ่างอยู่บ้าง ข้าพเจ้าขอแนะนำให้ใช้วิธี 2 ประการที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งข้าพเจ้าเห็นเป็นยาขนานประเสริฐสุดสำหรับแก้โรคติดอ่างและต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะพูดถึงสมบัติของนักพูดต่อไป

วิชานักพูดเป็นศิลปะอันสำคัญอันหนึ่งและผู้ที่เป็่นักพูดก็ต้องนับว่าเป็นผู้มีศิลปะอันประเสริฐอันหนึ่งเหมือนกัน นักพูดเป็นบุคคลจำนวนพวกหนึ่ง ซึ่งทำให้โลกนี้เป็นที่รื่นรมย์ นักพูดที่ดี ๆ ย่อมสามารถจะดับความทุกข์และให้ความสุขแก่คนทั้งหลายโดยการปลุกหรือปลอบหัวใจ ด้วยคำพูดอันฉลาดของเขา การที่นักพูดเป็นที่พอใจของคนทั้งหลายนั้น ก็เพราะเหตุว่าเขาได้ใช้คำพูดของเขาเป็นเครื่องทำความสุขความรื่นรมย์ให้แก่บุคคล อันที่จริงคนเราก็เกิดมาในโลก เราจะเห็นโลกเป็นที่สว่างหรือมืดมน ก็สุดแต่หัวใจของเราเป็นประมาณ คนที่มีใจสว่างอยู่เสมอ ก็ย่อมจะเห็นโลกเป็นที่สว่าง คนที่ใจขุ่นมัวอยู่เสมอ ก็จะเห็นโลกเป็นที่มืด แต่ในขณะที่หัวใจของเรากำลังขุ่นมัวหรือถอยหมดมานะอยู่อย่างนี้ คำพูดของนักพูดที่ดี ๆ ย่อมจะเป็นยาอันประเสริฐสำหรับขโลมหัวใจ พระพุทธเจ้าเป็นนักพูดที่ประเสริฐสุดคนหนึ่งของโลก ใครจะเศร้าโศกทุกข์ร้อนขุ่นหมองอย่างไร ถ้าได้เข้าไปถึงพระองค์แล้ว ความเศร้าโศกทุกข์ร้อนและขุ่นหมองนั้นก็พลันหายและความสุขความสบายก็จะมีขึ้นมาแทนที่เพราะเหตุฉะนั้น วิชานักพูดจึงเป็นศิลปะอันสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งอันหนึ่งในโลก

แต่ทว่า ไม่ว่าวิชาใด ๆ ย่อมเป็นเหมือนอาวุธที่เราจะนำไปใช้ได้ทั้งในทางดีและทางชั่ว วิชานักพูดก็เช่นเดียวกัน ถ้าผู้เป็นเจ้าของวิชานี้นำเอาไปใช้ในทางไม่ดีก็อาจเป็นผลร้ายได้มาก ลิ่นของมนุษย์มีอำนาจยิ่งกว่าอาวุธใด ๆ ท่านผู้ฟังทุก ๆ คนคงเคยอ่านนิทานอีสป เพราะเป็นหนังสือที่ใช้ในโรงเรียน อีสปนั้นชั้นเดิมก็ไปเป็นแค่ทาสคนหนึ่ง และที่รอดจากทาสขึ้นมาได้ ก็เพราะความเป็นนักพูดของตัวเองและเรื่องราวที่เป็นจริงในส่วนตัวของอีสปนั้นยิ่งดังงามไปเสียกว่าเรื่องนิยายที่อีสปปั้นขึ้น การกระทำของอีสปเองเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าลิ่นเป็นของดีเลวเพียงไรในระหว่างที่อีสปเป็นทาสเขาอยู่ นายใช้ให้ไปหาซื้อของที่ดีที่สุดมาให้นายรับประทานอีสปซื้อลิ่นโคมาให้นายทุกวันจนนายประหลาดใจ ถามว่าอีสปเห็นลิ่นโคดีพิเศษอย่างไรจึงได้ซื้อมาให้นายกินทุกวัน อีสปก็อธิบายว่า อันธรรมาลิ่นย่อมเป็นของประเสริฐสุดเรารักกันก็เพราะลิ่น เราช่วยเหลือเกื้อกูลกันก็

เพราะลีน ลีนเป็นสิ่งที่มียานภาพสำหรับเชื่อมความสัมพันธ์และทำให้โลกนี้เป็นที่รื่นรมย์ ด้วยเหตุนี้ ลีนจึงเป็นของที่ดีที่สุด เมื่อนายได้ฟังคำอธิบายของอีสป ดั่งนี้ก็เลยสั่งใหม่ว่า ตั้งแต่บัดนี้ต่อไปให้ชื่อของที่เลขที่สุดมาให้ขายรับประทาน ท่านลองทายดูทีหรือว่าคราวนี้อีสปชื่ออะไรมาอีสปไม่ได้ชื่อของอื่นอีสปชื่อลีนโคมาอีก ครั้นนายถามก็อธิบายว่า อะไรในโลกจะเลวไปกว่าลีนเป็นไม่มีคนเราเกลียดชังกันก็เพราะลีน ทะเลาะวิวาทตีรันฟันแทงกันก็เพราะลีน เกิดศึกเกิดสงครามก็เพราะลีน ได้รับความทุกข์ทรมานอะไรต่าง ๆ ก็เพราะลีนและด้วยเหตุนี้เองลีนจึงนับว่าเป็นของเลวที่สุด คำอธิบายของอีสป ดั่งว่านี้ เราย่อมจะเห็นจริงด้วยทุกประการ

แต่อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าเชื่อใจว่าท่านผู้ฟังทั้งหลายล้วนมีศีลธรรมจรรยาอันดีทั่วกันทุกคน ถ้าหากว่าท่านเป็นนักพูด ท่านคงจะไม่ใช้คำพูดซึ่งเป็นอาวุธสำคัญอันหนึ่งของท่านในทางที่ผิด ท่านคงจะใช้ศิลปะอันนั้นเพื่อความดีความงามแก่ตัวท่านเองและแก่ผู้อื่น ฉะนั้น ต่อไปนี้ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอแนะนำวิธีที่จะฝึกฝนในการเป็นนักพูดที่ดี แต่ข้าพเจ้าก็กำลังพยายามที่จะเป็นนักพูดที่ดี เพราะหน้าที่ราชการ ในทางการพูดของข้าพเจ้าในกระทรวงการต่างประเทศบังคับอยู่อย่างนั้น วิธีต่อไปนี้เป็นวิธีที่ข้าพเจ้าใช้ฝึกฝนตนเองและเห็นว่าเป็นประโยชน์

ในประการที่ 1 เราควรทำตัวของเราให้รู้เหตุการณ์ทันสมัยอยู่เสมอ การที่จะทำให้ทราบเหตุการณ์ทันสมัยอยู่เสมอ นั้น เราจะต้องอ่านหนังสือพิมพ์รายวันฉบับที่ดี ๆ อย่างน้อยวันละฉบับ ให้ทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้อย่าให้เหตุการณ์สำคัญที่บ้านเมืองหรือโลกผ่านพ้นเราไปโดยที่เราไม่รู้ ข้อนี้เป็นอุปกรณ์สำคัญที่จะทำให้เราพูดเก่ง ให้เรามีเรื่องสนทนา ให้เราพ้นจากความเป็นผู้หูปาดตาเถื่อน และให้เราเป็นคนทันสมัยอยู่เสมอ

ในประการที่ 2 เราควรพยายามท่องจำสุภาษิตหรือคำพังเพยไว้ให้มาก ๆ เพราะสุภาษิตนั้นกว่าจะเป็นสุภาษิตขึ้นมาได้ ผู้ตั้งสุภาษิตต้องคิดแล้วคิดอีกและพยายามเอาข้อความที่กว้างขวางที่สุดมารวมไว้เป็นประโยคที่มีถ้อยคำน้อยที่สุด ฉะนั้นสุภาษิตต่าง ๆ จึงมีถ้อยคำไพเราะสละสลวยอยู่เสมอ ผู้ที่จำสุภาษิตได้มากย่อมจะมีคำพูดสละสลวยดี และมีหลักความคิดอยู่ในใจมากพอที่จะยกเอามาใช้ช่วยคำพูดได้เสมอ

ในประการที่ 3 เวลาอ่านหนังสือต่าง ๆ ที่แต่งดี ๆ นั้น ถ้าพบถ้อยคำที่คมคายเข้าใจที่ใด ควรจดจำไว้ หรือจดไว้ในสมุดแห่งหนึ่ง หรือขีดเข้าไว้ในเล่มหนังสือที่อ่านนั่นเอง ถ้าหนังสือนั้นเป็นหนังสือที่แต่งดีจริงแล้ว ย่อมจะมีถ้อยคำที่คมคายอยู่มากทีเดียว และถ้าเราจำได้มาก ๆ ก็จะเป็นประโยชน์ที่สุด ไม่ใช่เราจะเอาคำพูดเหล่านั้นมาพูดตามอย่างเขาไป ที่จริงการจำคำพูดที่คมคายไว้ได้ ย่อมทำให้เราเกิดมีความคิดหาคำพูดที่คมคายของเราใหม่ บางทีเราอาจหาได้ดียิ่งกว่าเดิม หนังสือในภาษาไทยเราที่นับว่ามีคำพูดที่คมคายอยู่มากนั้น ก็เรื่องร้อยแก้วของ น.ม.ส. ซึ่งข้าพเจ้าเองเลียนแบบไว้มาก ในเวลาเริ่มหัดแต่งหนังสือในภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้าไม่ได้อ่านหนังสือมากพอที่

จะทราบว่าเป็นเอก แต่ในภาษาฝรั่งเศส หนังสือของบัลซัคเป็นที่ 1 ในเรื่องนี้ หนังสือของบัลซัคเป็นแต่หนังสืออ่านเล่น แต่เต็มไปด้วยข้อความและถ้อยคำที่คมคาย ผู้ที่อ่านภาษาฝรั่งเศสได้ถ้าอยากหัดเป็นนักพูด ควรอ่านหนังสือของบัลซัคให้มาก สำหรับในประเทศฝรั่งเศสนั้น พวกทนายความก็ต้องอ่านหนังสือบัลซัคเสมอ และหนังสือของบัลซัคซึ่งเป็นแต่หนังสืออ่านเล่นชนิดโนเวลล์นั้น เขาก็ถือว่าเป็นตำรานักพูดอย่างดีที่สุดทีเดียว

ในประการที่ 4 ซึ่งเป็นประการที่สำคัญที่สุด ได้แก่ สมาธิ คือ ความคิดแน่วแน่อยู่ในถ้อยคำที่เราพูดและให้เรารู้สึกเป็นนายตัวเองเสมอ อย่าปล่อยให้มิมะไรมารบกวนได้ ข้าพเจ้าได้เคยสังเกตตัวเองในเรื่องนี้มาก ในเวลาแสดงปาฐกถาในสำนักเรียนวัดมหาธาตุก็ดี ในสามัคยาจารย์สมาคมก็ดี ในที่ประชุมข้าราชการและราษฎรตามหัวเมืองต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าผ่านไป และที่มีผู้ขอให้ข้าพเจ้าแสดงปาฐกถาที่ดี ในการแสดงเบื้องต้นทุก ๆ ครั้ง มักมีอะไรมาทำให้ใจอกแวก เช่น ผู้ฟังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย หรือมีคนฟังน้อยเกินไป หรือมีเสียงอะไรมารบกวน ในขณะที่เป็นอยู่เช่นนี้ข้อความที่พูดไปก็เสียหมด ข้อความสำคัญที่ควรเอาใจใส่ก็ไม่มีใครเอาใจใส่ ความบางข้อที่คิดไว้ว่าจะมีคนหัวเราะ ก็ไม่มีใครหัวเราะ คราวนี้ตนเองก็รู้สึกเก้อ และท้อใจ พอความเก้อและความท้อใจเกิดขึ้นก็ชักจะเหลวหมดทั้งอัน ต้องรวบรวมกำลังใจให้ดีขึ้นก่อน พอรู้สึกว่าเป็นนายตัวเองได้แน่นอนจริง ๆ แล้วคราวนี้ก็สามารถจะทำอะไรได้ทุก ๆ อย่าง จะทำให้คนยิ้มหรือหัวเราะ หรือตบมือเมื่อไรก็ได้ แต่ตราบใจที่หัวใจยังไม่แน่วแน่จริง ๆ และกำลังดวงจิตยังไม่บังเกิดยังเป็นนายตัวเองไม่ได้ หรือยังรู้สึกเกรงกลัวผู้ฟังอยู่แล้ว ให้มีเรื่องตบขันเท่าไรก็ไม่มีผล เอาดีไม่ได้เลย ความจริงเป็นอยู่ดังนี้ ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าดวงจิตที่แน่วแน่นั้น เป็นข้อสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักพูด

แต่นอกจากกำลังดวงจิตแล้ว เรายังต้องพยายามให้น้ำหนักคำพูดของเรามีอยู่เสมอ การพูดให้มีน้ำหนักนั้นคือจะต้องพูดให้ชัดถ้อยชัดคำ และรู้จักเน้นคำตรงที่ควรจะเน้น เสียงไม่เป็นของสำคัญ เพราะคนที่มีเสียงไม่ดีเลยแต่เป็นนักพูดอย่างดีก็มีถมไป ข้อสำคัญอยู่ที่ว่า จะต้องพูดให้กระฉ่างแจ่มทุกบทพยัญชนะอยู่เสมอและควรพูดช้า ๆ ให้เป็นจังหวะสม่ำเสมอกันไป มีอยู่บ้างบางแห่งที่ควรจะเร็วกว่าธรรมดา หรือควรจะช้ากว่าธรรมดา ข้อความที่ควรพูดให้เร็วกว่าธรรมดาได้ เพราะถ้าพูดช้าไว้ ผู้ฟังอาจเข้าใจผิด หรืออีกอย่างหนึ่งข้อความที่เราต้องการให้ผู้ฟังรู้สึกตื่นตานั้น ควรพูดให้เร็ว เพราะถ้าพูดช้าความตื่นตานั้นก็จะไม่บังเกิดส่วนคำพูดที่ควรพูดให้ช้ากว่าธรรมดานั้น คือตอนที่เห็นคำพูดสั้น ๆ แต่กินความลึกซึ้ง เช่น สุภาสิต หรือถ้อยคำที่คมคายอย่างใดอย่างหนึ่งที่ เราจะต้องการกล่าวให้ผู้ฟังของเราเอาใจใส่จริง ๆ

ยังเหลือข้อสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ท่าทาง มีคนโดยมากเข้าใจผิดไปว่า การออกท่าทางประกอบคำพูดให้มาก ๆ นั้นเป็นการดี แท้จริงการออกท่าทางมาก ๆ นั้นกลับจะทำให้คำพูดเสียไป ข้าพเจ้าเคยเข้าที่ประชุมนานาประเทศครั้งใหญ่ ๆ มากมายและสังเกตเห็นด้วยตาตนเองว่า นักพูดที่

เก่งที่สุดนั้นเขามีทำทางน้อยที่สุด เขาระวังไม่ให้โยกโคลง จะมีการเคลื่อนไหวบ้างก็แต่เล็กน้อย และการเคลื่อนไหวเหล่านั้นก็มีอาการหนักแน่นอยู่ในตัวเสมอ

ข้าพเจ้าขอจบปาฐกถาเรื่อง “สมบัติของนักพูด” เพียงเท่านี้ ถ้าหากจะเป็นประโยชน์แก่ท่านบ้าง ข้าพเจ้าก็จะยินดี แต่ถ้าไม่เป็นประโยชน์อะไรเลยก็จะไม่เสียใจ เพราะข้าพเจ้าได้ทำหน้าที่ของข้าพเจ้าบริบูรณ์แล้ว

คำถามท้ายบท บทที่ 3

1. สมมติว่าท่านได้รับเชิญให้ไปแสดงปาฐกถาในหัวข้อเรื่อง “สถานการณ์เศรษฐกิจของ ไทยในปัจจุบัน” ท่านจะกล่าวอารัมภบทว่าอย่างไร
2. จงเขียนบทพูดเพื่อใช้แสดงปาฐกถาในด้านความรู้ทั่วไป เพื่อใช้พูดในงานวันคล้าย วันสถาปนาครบรอบ 20 ปี ของโรงแรมแห่งหนึ่ง
3. การพูดแนะนำองค์กรปาฐกมีความสำคัญอย่างไร

บทที่ 4

การพูดรายงาน

4.1 ความหมาย

การพูดรายงานเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า จากประสบการณ์ การทดลอง ฯลฯ ด้วยการเรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนแล้วถ่ายทอดโดยใช้วิธีการพูด

การพูดรายงานเป็นการพูดที่ใช้กันแพร่หลายในชีวิตประจำวัน เช่น การรายงานในชั้นเรียน การรายงานของคณะกรรมการ การรายงานของสมาคม ของสถาบันธุรกิจต่าง ๆ เป็นต้น เรื่องที่จะพูดรายงานจะต้องเรียบเรียงอย่างมีระเบียบ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ๆ พร้อมด้วยเหตุผลและข้ออ้างอิง ดังนั้นการพูดรายงานจึงเป็นการฝึกให้ผู้พูดมีความสามารถในการค้นคว้า เก็บใจความสำคัญ รวบรวมข้อมูล และเสนอข้อมูลนั้น ๆ ในรูปของการพูด โดยใช้ภาษาพูดที่กระชับและเข้าใจง่าย

4.2 จุดมุ่งหมายของการพูดรายงาน

โดยทั่วไปจุดมุ่งหมายของการพูดรายงานก็เพื่อต้องการสื่อความหมายโดยการบอกกล่าวสิ่ง ที่ผู้พูดได้ศึกษาค้นคว้ามาหรือเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้ฟังได้รับความรู้ ความคิด ข้อเสนอแนะ รวมทั้งข้อมูลที่มีสาระและเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง แต่อย่างไรก็ตามจุดมุ่งหมายของการรายงานก็ขึ้นอยู่กับประเภทหรือเรื่องราวที่ผู้รายงานต้องการเสนอ

4.3 หลักการพูดรายงาน

หลักสำคัญของการพูดรายงานอยู่ที่การเตรียมเรื่องที่จะพูดและวิธีการนำเสนอเนื้อหาซึ่งมีหลักสำคัญดังนี้

4.3.1 เตรียมเรื่องที่จะพูด ได้แก่ เนื้อหา และข้อมูลต่าง ๆ โดยเรียบเรียงตามลำดับขั้นตอนให้กระชับและชัดเจน

4.3.2 เนื้อหาของรายงานที่จะพูด ไม่จำเป็นต้องใส่รายละเอียดของเรื่องจนสมบูรณ์ เพราะจะทำให้การพูดรายงานมีข้อบกพร่องมากมาย จะเป็นเหตุให้ผู้ฟังเบื่อและทำให้เสียเวลา

4.3.3 ผู้พูดต้องเตรียมเนื้อหาที่จะรายงานให้พอเหมาะกับเวลา และเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้ฟังด้วย

4.3.4 ถ้าเรื่องที่จะพูดรายงานมีขนาดยาว เนื่องจากมีข้อมูลหรือเนื้อเรื่องที่เป็นใจความสำคัญหลายประเด็น ผู้พูดควรใช้วิธีแจกเอกสารแก่ผู้ฟัง เพื่อความสะดวกในการพูด และทำให้ผู้ฟังได้รับข้อมูลครบถ้วน

4.3.5 ใช้ภาษาให้เหมาะสมกับผู้ฟัง ควรเตรียมคำพูดไว้หลายลักษณะ เพราะอาจมีผู้ฟังที่มีระดับความรู้ต่างกัน

4.3.6 พูดเสนอรายงานตามลำดับที่เตรียมไว้ไม่ควรพูดสลับไปมา หรือพูดวกวนจะทำให้ผู้ฟังสับสน

4.3.7 การใช้อุปกรณ์ประกอบการพูดรายงาน ควรเตรียมให้พร้อมและสอดคล้องกับเนื้อหาที่จะพูดด้วย

4.4 ประเภทและหลักการพูดรายงานประเภทต่าง ๆ

การพูดรายงานแบ่งออกเป็นหลายประเภท ดังนี้

4.4.1 การพูดรายงานแบบแถลงข้อเท็จจริง

การพูดรายงานแบบแถลงข้อเท็จจริงนี้เป็นการพูดเพื่อเสนอข้อเท็จจริง หลักฐาน ข้อมูล วัตถุประสงค์ หลักการและสมมติฐานที่จะเกิดขึ้น โดยทั่วไปจะเป็นรายงานถึงโครงการที่จะทำหรือกำลังทำอยู่

ความจริงหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาเสนอในการพูดรายงานประเภทนี้อาจจะได้มาจากการสังเกต การทดลอง การสำรวจ หรือการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ

หลักการพูดรายงานแบบแถลงข้อเท็จจริง

การพูดรายงานแบบแถลงข้อเท็จจริง มีหลักการพูดดังนี้

1. ถ้าเรื่องที่จะรายงานเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการค้นคว้าผู้พูดควรพูดดังนี้
 - 1.1 บอกจุดประสงค์ของการทำรายงานนั้น
 - 1.2 กล่าวถึงประวัติ หรือภูมิหลังของเรื่องที่จะพูดโดยสังเขป
 - 1.3 บอกขอบเขตของรายงานให้ชัดเจน
 - 1.4 บอกวิธีค้นคว้าและที่มาของข้อมูล
 - 1.5 เสนอผลการค้นคว้า
 - 1.6 สรุปผลการค้นคว้า และข้อเสนอแนะ

2. วิธีการพุดรายงานแบบแถลงข้อเท็จจริงมีหลายวิธี เช่น การวิเคราะห์ การเสนอแนะข้อคิดเห็น การยกตัวอย่าง เป็นต้น

4.4.2 การพุดรายงานแบบสรุปผล

การพุดรายงานแบบสรุปผล เป็นการพุดรายงานเกี่ยวกับผลของการค้นคว้าทดลอง หรือปฏิบัติการ การสรุปข่าวในรอบวัน รอบสัปดาห์ รายงานการประชุม การสัมมนา รายงาน การไปทัศนศึกษา

หลักการพุดรายงานแบบสรุปผล

1. กรณีที่พุดเกี่ยวกับรายงานผลการทดลอง หรือปฏิบัติการ รายงานควรประกอบด้วย หัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ความมุ่งหมาย
- 1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
- 1.3 สรุปผลของการทดลอง

2. ไม่ต้องบอกวิธีทดลอง แต่ควรสรุปว่าใช้วิธีอะไรบ้าง

3. การเสนอผลการทดลอง หากมีข้อแนะนำให้เสนอข้อแนะนำด้วย ถ้าไม่มี ข้อแนะนำ ก็พุดสรุปผลการทดลอง

ส่วนการพุดรายงานในกรณีอื่น ๆ นั้นจะเน้นการรายงานที่ผลสรุปเป็นประการสำคัญเช่น การพุดรายงานสรุปข่าว มีหลักการพุดดังนี้

1. บอกวัน เดือน ปีที่เกิดเหตุ
2. สรุปเหตุการณ์ของข่าวแต่เพียงสั้น ๆ เช่น ใครทำอะไร ที่ไหน และผลเป็นอย่างไร
3. ควรบอกด้วยว่าเป็นการสรุปข่าว ในรอบวัน รอบสัปดาห์ ฯลฯ

การพุดสรุปผลการรายงานการประชุม สัมมนา

1. บอกรายละเอียดที่จำเป็นว่าเป็นการประชุมของใคร เรื่องอะไร วัน เดือน ปีที่ประชุม สัมมนา

2. สรุปเฉพาะมติที่ประชุมโดยเรียงลำดับตามวาระการประชุม หรือประเด็นที่สัมมนา
3. หากมีข้อเสนอแนะ ควรพุดสรุปที่ละประเด็น

การพุดรายงานการไปทัศนศึกษา

1. บอกรายละเอียดที่จำเป็นในการไปทัศนศึกษาครั้งนั้น ๆ เช่น สถานที่ วัน เดือน ปี
2. บอกวัตถุประสงค์ของการไปทัศนศึกษา
3. รายงานผลของการไปทัศนศึกษาโดยสรุปเช่น เหตุการณ์ที่ประทับใจ ข้อคิดที่ได้จากการไปทัศนศึกษา ข้อควรระวัง และข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ

4.4.3 การพุดรายงานแบบประสบการณ์

การพุดรายงานแบบนี้เป็นการรายงานประสบการณ์ของผู้พุดที่ได้ประสบกับตนเอง ประสบการณ์เหล่านั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและคุณประโยชน์เพียงพอที่จะนำมาถ่ายทอดให้แก่ผู้ฟัง เช่น การกล่าวถึงประสบการณ์ของผู้พุดเกี่ยวกับการไปทำงานในต่างประเทศด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่า ด้านภาษา ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านการศึกษา การแพทย์และการจราจร หรืออาจจะพุดเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้พุดในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง การพุดรายงานแบบประสบการณ์ควรเน้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้พุดอาจกล่าวถึงความรู้สึกนึกคิดและทัศนะของผู้พุดด้วยก็ได้

หลักการพุดรายงานแบบประสบการณ์

การพุดรายงานแบบประสบการณ์มีหลักการพุดดังต่อไปนี้

1. บอกเวลา สถานที่และเรื่องที่จะรายงาน อาจรวมถึงสภาพของสิ่งแวดล้อมด้วยก็ได้
2. กล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นโดยเรียงลำดับเหตุการณ์ให้ต่อเนื่อง เหตุการณ์นั้นควรเลือกเฉพาะประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์และมีความหมายต่อผู้ฟัง
3. พยายามถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นกับตัวผู้พุดในขณะที่อยู่ในเหตุการณ์ให้ใกล้เคียงที่สุด

4.4.4 การพุดรายงานแบบความก้าวหน้าและผลสำเร็จ

การพุดรายงานแบบความก้าวหน้าและผลสำเร็จเป็นการพุดรายงานผลของการดำเนินการของกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติแล้วว่าได้ผลเป็นเช่นไร มีความก้าวหน้าหรือประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด มักจะใช้มากในกิจกรรมการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมที่ต้องใช้การรายงานผลเพื่อไปใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินการต่อไป การพุดรายงานประเภทนี้ได้แก่ การรายงานความสำเร็จของกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือการรายงานผลกำไร-ขาดทุนของการค้า ธุรกิจ รายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ฯลฯ เป็นต้น

หลักการพุดรายงานแบบความก้าวหน้าและผลสำเร็จ

1. เตรียมสรุปผลการดำเนินงานของกิจกรรมที่จะรายงานให้กะทัดรัด ชัดเจน และครอบคลุมประเด็นสำคัญที่ต้องการรายงานไว้อย่างครบถ้วน
2. หากเป็นการพุดรายงานความก้าวหน้าควรกล่าวถึงผลงานครั้งก่อน แล้วสรุปผลความก้าวหน้าที่จะรายงานให้ต่อเนื่องกัน
3. การพุดรายงานประเภทนี้ควรกำหนดเวลาที่จะรายงานเมื่อใด เช่น เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมเมื่อดำเนินการไปได้ 2 สัปดาห์ หรือทุก ๆ 1 เดือน ฯลฯ เป็นต้น
4. ควรทำเอกสารแสดงสรุปผลการดำเนินงานหรือเอกสารแสดงความก้าวหน้าในการทำกิจกรรมนั้น ๆ ประกอบการพุดรายงาน เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ในกรณีที่ผู้ฟังมีข้อสงสัยหรือฟังไม่ทันจะได้ซักถามได้สะดวก

ตัวอย่างการพุดรายงานแบบแถลงข้อเท็จจริง

ท่านผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

คณะทำงานซึ่งได้รับมอบหมายให้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินป่าชายเลนบางขุนเทียน ซึ่งประสบปัญหา พื้นที่ป่าไม้ถูกน้ำกัดเซาะเสียหายลุกลามเข้าไปถึงที่ดินของชาวบ้าน ปัญหาดังกล่าวชาวบ้านได้ร้องเรียนขอให้ทางกรุงเทพมหานครหาทางช่วยเหลือ คณะทำงานจึงได้ดำเนินการสำรวจหาข้อเท็จจริงเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

การสำรวจใช้เวลาประมาณ 30 วัน ซึ่งคณะผมจะได้รายงานดังต่อไปนี้ครับ

ป่าชายเลนบางขุนเทียน เป็นพื้นที่ป่าชายเลนแห่งเดียวของโลกและของประเทศไทยที่มีพื้นที่ติดกับเมืองหลวงและแหล่งชุมชน มีเนื้อที่ประมาณ 2,735 ไร่ ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่หมู่ 9 และ 10 แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ทิศเหนือจรดที่ดินของสมาชิกสหกรณ์บ้านไร่ ยาว 4,928 เมตร ทิศใต้ จรดทะเล (อ่าวไทย) ยาว 4,764.94 เมตร ทิศตะวันออก จรดเขต จ.สมุทรปราการ (คลองขุนราชพินิจใจ) ยาว 940.75 เมตร ทิศตะวันตก จรดเขต จ.สมุทรสาคร (คลองเสาธง) ยาว 940.85 เมตร

เดิมที่ดินบริเวณป่าชายเลนนี้เป็นเขตป่าไม้ถาวรแห่งชาติ อยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ประกาศจัดพื้นที่แถบชายฝั่งทะเล 3 จังหวัดให้เป็นที่ทำกินตาม พ.ร.บ. จัดที่ดินทำกิน พ.ศ.2511 และได้กันพื้นที่แถบชายฝั่งทะเลไว้ประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นแนวกั้น

น้ำทะเลกัดเซาะโดยมิได้ทำการศึกษาการแก้ไขปัญหากัดเซาะแถบชายฝั่งและจากปี พ.ศ.2511-2526 ทำให้พื้นที่ป่าไม้ได้ถูกน้ำทะเลกัดเซาะเสียหายเกือบทั้งหมด และยังลุกลามเข้าไป

ถึงที่ดินของชาวบ้าน ทั้งนี้จากข้อมูลของกรมเจ้าท่า ระบุว่าพื้นที่ดินป่าชายเลนบางขุนเทียนหากประมวลค่าความเสียหาย พบว่าที่ดิน 815 ไร่ จะเสียหายเป็นเงิน 37.636 ล้านบาท/ปี

ทั้งนี้จากปัญหาดังกล่าวชาวบ้านได้ร้องเรียนขอให้ กทม.หาแนวทางช่วยเหลือ ในขณะนั้น กทม. ได้รายงานให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ฯทราบปัญหาและขอให้กันที่ดินให้ กทม.ดูแลเมื่อ พ.ศ.2528 เพื่อจะได้ดำเนินการป้องกันน้ำทะเลกัดเซาะ คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติได้เดินทางมาตรวจสอบสถานที่จริงได้เสนอคณะรัฐมนตรี (ครม.) เพื่อให้กันพื้นที่ป่าชายเลนจำนวน 2,735 ไร่ ออกจากเขตป่าไม้ถาวรแห่งชาติ โดยให้ กทม. รับผิดชอบป้องกันการกัดเซาะและปลูกสร้างสวนป่า เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่ง ครม. ได้มีมติเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2535

จากการสำรวจพื้นที่ล่าสุด พบว่าปัจจุบันพื้นที่ป่าชายเลน กทม. ทั้งหมดได้ถูกน้ำทะเลกัดเซาะและยิ่งเพิ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น ๆ กทม. จึงอนุมัติงบประมาณให้สำนักงานเขตบางขุนเทียน ดำเนินการก่อสร้างแนวเขื่อนหินป้องกันน้ำทะเลกัดเซาะ 4 ครั้ง

คือ ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2534 ใช้งบประมาณ 224,000 บาท สร้างแนวเขื่อนหินยาว 80 เมตร ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ.2536 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า (บางมด) แนะนำให้ทำแนวเขื่อนสูง 2 เมตร ฐานกว้าง 3.50 เมตร ยาว 5.020 เมตร ใช้งบประมาณ 5,498,000 บาท ทั้งนี้สามารถยับยั้งตะกอนดินไม่ให้ไหลลงทะเล ส่วนด้านหน้ามีตะกอนหอย ทวาย ครั้งที่ 3 ปี พ.ศ.2538 ใช้งบประมาณ 20,233,599 บาท ขยายฐานเขื่อนกว้าง 6 เมตร เสริมแนวหินและปักไม้ไผ่ทั้งสองด้านยาว 5,020 เมตร สามารถลดความรุนแรงของการกัดเซาะดินได้ในระดับหนึ่ง มีสภาพนิเวศดีขึ้น และครั้งที่ 4 ปี พ.ศ.2539 ใช้งบประมาณ 6,749,892 บาท ทั้งหินเสริมแนวป้องกันตลอดแนวป่าชายเลน

นอกจากนี้สำนักงานเขตบางขุนเทียนได้ขอความร่วมมือ บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ซึ่งมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการก่อสร้าง เขื่อนป้องกันน้ำทะเลกัดเซาะ และกรมเจ้าท่าทำการสำรวจความเป็นไปได้ในการก่อสร้างแนวเขื่อน และขอข้อมูลในการขยายแนวชายเลนเพิ่มอีก 450 ไร่ ด้วยการไต่ดินปนทรายในคลองขุนราชพินิจใจและดินเลนจากนอกพื้นที่ แต่การดำเนินการทั้งหมดนี้ก็ยังไม่สามารถใช้เป็นวิธีแก้ไขปัญหาดาวได้แต่อย่างใด

กทม. ได้ประสานไปยังจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทำการสำรวจปัญหาการกัดเซาะและแนวทางการป้องกันเบื้องต้น จากการถ่ายภาพทางอากาศ พบว่าพื้นที่แถบชายฝั่งทะเลบางขุนเทียนมีการเปลี่ยนแปลงจากการกัดเซาะรุนแรง มีอัตราการกัดเซาะเฉลี่ยประมาณ 33.1 เมตร/ปี นอกจากนี้ กทม.ยังร่วมมือกับสถาบันเอไอที กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน หาแนวทางแก้ไขปัญหาดาว และเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคมที่ผ่านมา นายพิจิตร รัตตกุล ผู้ว่าฯ กทม. พร้อมด้วย นายสุรพล สุดรา ห้วยหน้าภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และตัวแทนจากสถาบันเอไอที มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เดินทางไปสำรวจแนวพื้นที่ป่าชายเลน

นายสุรพล เปิดเผยว่าเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหในระยะยาว กทม. ควรเสริมเขื่อนให้มีความแข็งแรง โดยใช้วิธีการเดิม ๆ คือการทิ้งหินลงทะเลให้มากขึ้น เนื่องจากวิธีการนี้จะช่วยให้เกิดการสะสมของตะกอนดิน ซึ่งจะทำให้สัตว์ทะเลเข้ามาอาศัยเพิ่มมากขึ้น มีพืชป่าชายเลนสามารถสร้างระบบนิเวศที่สมบูรณ์ สำหรับด้านหน้าแนวเขื่อนนั้นยังสามารถให้ประโยชน์กับชาวบ้านในพื้นที่หารายได้เพิ่มเติมเพราะพื้นที่ดังกล่าวเหมาะที่จะเพาะพันธุ์หอยแมลงภู่ ได้อย่างดี นอกจากนี้ยังจะปรับสภาพพื้นที่ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งของ กทม.ด้วย

สำหรับวิธีการทิ้งหินลงทะเลนี้ มีการคาดการณ์ไว้ว่าจะใช้งบประมาณดำเนินการถึง 18 ล้านบาท และขณะนี้ กทม. ได้มอบหมายให้ทุกฝ่าย รวมไปถึงสำนักงานโยธาเร่งสำรวจเส้นทางคมนาคมเพื่อสร้างถนนให้ประชาชนได้สัญจรไป-มาอย่างสะดวก พร้อมทั้งออกแบบการดำเนินการต่อไป

สวัสดิ์ศรีรับ

(ปรับปรุงจาก น.รีนี้ เรื่องหนู “ป่าชายเลนบางขุนเทียน พื้นที่แห่งเดียวของโลกที่กำลังจะกลายเป็นทะเล,” (2542, 18 กรกฎาคม). มติชนรายวัน. หน้า 10.)

ตัวอย่างการพูดรายงานแบบสรุปผล

การสรุปข่าวในรอบสัปดาห์ (อาทิตย์ที่ 18 กรกฎาคม 2542 – เสาร์ที่ 24 กรกฎาคม 2542)

สวัสดิ์ท่านผู้ฟัง

ในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมามีข่าวต่างประเทศที่น่าสนใจดังนี้ครับ

แคชเมียร์

แฉเขตแคชเมียร์อิสระปลดทหารมุสลิมแล้ว เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคมที่ผ่านมา เอ เอฟ พี รายงานความคืบหน้ากรณีอินเดียกล่าวหาปากีสถาน สนับสนุนกลุ่มทหารมุสลิมให้เข้ามาแทรกศึกในแคว้นแคชเมียร์ในส่วนที่เป็นดินแดนของอินเดียใกล้เมืองศรีนาการ์ ชายแดนอินเดีย ปากีสถาน ในช่วงสองเดือนที่ผ่านมา ทั้งสองฝ่ายสู้รบกันมีทหารเสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก

ล่าสุดมีรายงานแจ้งว่าทหารอินเดียยังคงปะทะกับทหารปากีสถานบริเวณแคว้นแคชเมียร์อย่างดุเดือด มีทหารปากีสถานเสียชีวิตสองคน และสูญหาย 24 นาย

วันเดียวกัน นายทหารกองทัพอินเดียคนหนึ่งไม่ระบุชื่อเผยว่า ขณะนี้กลุ่มทหารมุสลิมที่บุกรุกเข้าไปในแคว้นแคชเมียร์ช่วงสองเดือนที่ผ่านมาได้ถอนกำลังออกไปหมดแล้ว และขณะนี้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตอิสระปลอดจากกลุ่มทหารผู้รุกรานแล้ว

(ข้อมูลจาก “แฉเขตแคชเมียร์อิสระ ปลอดทหารมุสลิมแล้ว.” (2542, 19 กรกฎาคม).

มติชนรายวัน. หน้า 18.

ข่าวต่อไปเป็นข่าวที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วโลกก็ว่าได้ครับ โดยเฉพาะชาวตะวันตก รวมทั้งสื่อโลกตะวันตกตะลึงอ้าปากการสูญเสีย ‘เจ เอฟ เค’

เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม ที่ผ่านมานี้ สำนักข่าว เอพีรอยเตอร์ และ เอ เอฟ พี ได้รายงานข่าวภายหลังจากการหายสาบสูญไปของนายจอห์น เอฟ เคนเนดี (เจ เอฟ เค) จูเนียร์ บุตรชายคนเดียวของอดีตประธานาธิบดีจอห์นเอฟ เคนเนดีว่านอกเหนือจากบรรดาผู้นำการเมืองของหลาย ๆ ประเทศที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับตระกูลเคนเนดี ซึ่งได้ชื่อเป็นตระกูลที่มีแรงผลักดันทางการเมืองอย่างสูงยิ่ง ทั้งในระดับประเทศของสหรัฐอเมริกาเอง และในเวทีการเมืองโลกบรรดาสื่อมวลชนกลุ่มประเทศตะวันตกต่างก็พากันตีพิมพ์ข่าวการหายสาบสูญไปของนายเคนเนดี บนหน้าแรกของตน และยังได้รายงานถึงปมหลังต่าง ๆ ทั้งของนายจอห์น ข่าวว่า ยังไม่สามารถค้นหาร่างของคนทั้งสามได้พบ ซึ่งนอกจากตัวนาย เจ เอฟ เค จูเนียร์แล้ว ยังรวมถึง นาง แคโรลินเซตต์ ภรรยา และ นางสาวลอเรน เซตต์ พี่สาว

(ข้อมูลจาก “สื่อโลกตะวันตกตะลึง-อ้าปากการสูญเสีย เจ เอฟ เค.” (2542, 20 กรกฎาคม). มติชนรายวัน. หน้า 18.)

ฟลอริดา

สำนักข่าวเอพีรายงานว่า เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม ได้มีการปล่อยยานโคลัมเบียขึ้นสู่อวกาศที่ฐานอวกาศ เคนเนดี โดยมี นางไอลีน คอลลินส์ ทำหน้าที่เป็นกัปตันในครั้งนี้นับว่าเป็นครั้งแรกในการส่งยานโดยมีผู้หญิงเป็นผู้ควบคุมยานเอง ทั้งนี้ ทีมฟุตบอลหญิงสหรัฐ และนางฮิลลารี ร็อดแฮม คลินตัน พร้อมด้วย เซลชี ลูกสาว ได้เดินทางมาร่วมให้กำลังใจแก่นางไอลีนในการเดินทางครั้งนี้ ซึ่งเป็นการเดินทางเพื่อที่จะส่งกล่องสองเอ็กซ์เรย์ ที่มีกำลังมากที่สุดในโลก ขึ้นสู่อวกาศด้วย

(ข้อมูลจาก “ให้กำลังใจ.” (2542, 21 กรกฎาคม). มติชนรายวัน. หน้า 16.)

อินโดนีเซีย

ลือซุฮาโต้เสียชีวิต

สำนักข่าวต่างประเทศรายงานการล้มป่วยลง ของอดีตประธานาธิบดีซูฮาร์โตแห่งอินโดนีเซีย ซึ่งถูกหามส่งโรงพยาบาลเปอร์ดามินา ในกรุงจาการ์ตา เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม หลังจากเป็นลมจับพลันว่า ซูฮาร์โตยังพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล ซึ่งแหล่งข่าวในบริษัทน้ำมันเปอร์ดามินาของซูฮาร์โต และเป็นเจ้าของโรงพยาบาลดังกล่าวเผยว่า ซูฮาร์โตมีอาการดีขึ้นแล้ว ในเบื้องต้นแพทย์เชื่อว่าอาจเป็นโรคหัวใจกำเริบ แต่ตรวจเช็คแล้วแค่เป็นลมจับพลันเท่านั้น

(ข้อมูลจาก “ลือซุฮาโต้เสียชีวิต ตลาดหุ้นอินโดยัน.” (2542, 22 กรกฎาคม). มติชนรายวัน. หน้า 18.)

มอสโก – รัสเซีย

เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม เอ เอฟ พี รายงานโดยอ้างสำนักข่าวอินเตอร์แฟกซ์ของรัสเซียว่า พบผู้ป่วยชาวคีร์กีสถาน 3 รายติดเชื้อแอนแทรกซ์ ขณะที่แพทย์คาดว่าชาวคีร์กีสถานอีก 700 คน อาจติดเชื้อแบคทีเรียชนิดดังกล่าวที่มี วัว และควาย เป็นพาหะนำเชื้อโรคที่คร่าชีวิตมนุษย์ได้ ชาวละบูว่าผู้ป่วยอย่างน้อย 7 ราย ซึ่งมีอาการติดเชื้อโรคแอนแทรกซ์ ที่ปรากฏอาการบริเวณผิวหนังและปอด ถูกส่งรักษาตัวที่โรงพยาบาล ขณะที่ชาวคีร์กีสถานอีกหลายร้อยคน ซึ่งอาจติดเชื้อมีอาการอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะแพทย์

(ข้อมูลจาก “แอนแทรกซ์.” (2542, 23 กรกฎาคม). มติชนรายวัน. หน้า 18.)

เวเนซุเอลา

ชื่อใหม่เวเนซุเอลา

สำนักข่าวรอยเตอร์รายงานเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม ว่า นายฮิวโก ชาเวซ ประธานาธิบดีเวเนซุเอลา ได้เสนอให้มีการเปลี่ยนชื่อประเทศเวเนซุเอลาเพื่อเป็นเกียรติแก่ซีโมน โบลิบาร์ วีรบุรุษแห่งเวเนซุเอลาผู้ประกาศอิสรภาพให้แก่เวเนซุเอลาในศตวรรษที่ 19 โดยชื่อเต็มของประเทศเวเนซุเอลาในปัจจุบันคือ สาธารณรัฐเวเนซุเอลา และจะเปลี่ยนชื่อใหม่ให้เป็นสาธารณรัฐ โบลิเวเรียนแห่งเวเนซุเอลาแทน

สวัสดีครับ

(ข้อมูลจาก “ชื่อใหม่เวเนซุเอลา.” (2542, 24 กรกฎาคม). มติชนรายวัน. หน้า 18)

ตัวอย่างการพูดรายงานแบบประสบการณ์

สวัสดีท่านผู้ฟัง

เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม ที่ผ่านมา นิตยสารเทคโนโลยีชาวบ้าน (เครือมติชน) จัดรายการเสวนาเกษตรสัญจร ไปที่จังหวัดจันทบุรี กำหนดการหนึ่งที่สร้างความประทับใจให้แก่สมาชิกเป็นอย่างมาก คือ ที่สวนวิจัยพืชสวนจันทบุรี

เมื่อคณะของเราเดินทางไปถึง คุณสุขวัฒน์ จันทบรรณิก ผู้อำนวยการศูนย์ได้มาต้อนรับอย่างเป็นกันเอง เริ่มจากบรรยายในห้อง จากนั้นได้นำไปชมแปลงวิจัย เป็นที่น่ายินดีที่งานของศูนย์วิจัยก้าวหน้าเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่การลดต้นทุนการผลิตทุเรียน แต่ตรงกันข้าม ผลผลิตเพิ่มขึ้น

ไม่บางอย่างแปลก เช่น ต้นวนิลาที่ใช้เป็นเครื่องปรุงแต่งอาหารในแปลงทดลอง ปลูกอย่างได้ผล

แปลงรวมพันธุ์ทุเรียน มีรวบรวมไว้มาก ผู้อำนวยการบอกว่าตนเองอายุมากขึ้น จึงสนใจพันธุ์โบราณ ซึ่งความจริงแล้วเป็นการมองเห็นคุณค่าพันธุ์กรรมของพืชมากกว่า เพราะในอนาคตจะเป็นชุมทรัพย์อันสำคัญยิ่ง ผู้ที่เข้าร่วมเสวนาบางคนตื่นเต้นมาก ไม่เคยเห็นต้นลองกองมาก่อน จึงถือโอกาสถ่ายภาพ ส่วนหนึ่งเด็ดชิมกันสด ๆ

ไม่กลุ่มหนึ่งที่น่าสนใจมากนั้น เป็นการผสมและคัดเลือกไม้สกุลระกำ

ระกำ เป็นไม้ที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ประโยชน์ใช้สอยก็มากมาย เช่น ก้านใบระกำ นำมาทำฝากระท่อม ในส่วนที่ไม่ถูกฝนจะทนทานสวยดี ผลระกำตอนที่ยังไม่แก่จัดนำมาทำอาหาร อย่างเช่น ใก่บ้านดัมระกำ เป็นอาหารที่ขึ้นชื่อชนิดหนึ่งที่เดียว เมื่อผลระกำแก่สุก จะมีรสชาติหวานอมเปรี้ยวนิด ๆ

ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ได้ผสมพันธุ์ไม้ตระกูลระกำจนได้ไม้หลายลักษณะด้วยกัน กล่าวคือ

บางต้นให้ผลดกมาก แต่รสชาติไม่อร่อย

บางต้นได้รสชาติอร่อย แต่ผลไม่ดก

นอกจากนี้ก็มีประเภทที่ให้ผลดกและรสชาติดี ทะลายหนึ่งมีหลายกระจุก

ตามปกติแล้ว ระกำจะหนามเยอะแยะเต็มไปหมด ซึ่งเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่นักวิชาการต้องขบคิด เพราะเกษตรกรที่เป็นโรคเบาหวาน ไม่เหมาะนักที่จะปลูกไม้สกุลนี้เพราะเมื่อถูกหนามทิ่มแทงจะเป็นอันตรายได้

ปัจจุบันได้มีความพยายามผสมพันธุ์ระกำ ให้ได้พันธุ์ที่ไม่มีหนาม ซึ่งผลการดำเนินการเป็นที่น่าพอใจมาก อีกไม่นานคงจะทราบผลความก้าวหน้า

สละและระกำ เป็นเครือญาติกับปาล์ม ปาล์มจะมีรูปทรงของต้นที่สวยงาม ปัจจุบันเป็นที่นิยมกันมากเพราะใบร่วงไม่เป็นภาระให้ต้องเก็บกวาดมากนักเพียงแต่ยกใบทิ้งก็สะอาดแล้ว ประเด็นนี้เองที่มีการผลักดันให้ถนนในกรุงเทพฯ ปลูกปาล์มกันมาก ๆ ส่วนจะเป็นปาล์มชนิดใดนั้นก็สุดแล้วแต่ความเหมาะสม

สละและระกำ เมื่อออกดอกจะติดผลง่าย และให้ผลที่มีรสอร่อย ส่วนต้นปาล์มนั้นมีรูปทรงที่สวยงาม

ทางคณะของเราหวังว่าจะมีโอกาสมาเยี่ยมชมศูนย์วิจัยพืชสวนที่จันทบุรีนี้อีก และคงจะได้เห็นความก้าวหน้าซึ่งเกิดจากผลของการทำวิจัยพืชสวนต่อไปอีกมาก และจะหาโอกาสมานำเสนอสิ่งที่ดี ๆ อีกต่อไปนะครับ

สวัสดีครับ

(ปรับปรุงจาก พานิชย์ นิยมสวน. (2542, 18 กรกฎาคม). “ไม้ตระกูลระกำ ปลูกประดับสวย.” มติชนรายวัน. หน้า 10.)

ตัวอย่างการพูดรายงานแบบความก้าวหน้าและผลสำเร็จ

เรียน อธิการบดี รองอธิการบดี และคณะกรรมการทุกท่าน

ตามที่ได้เกิดปัญหาการจราจรขึ้นภายในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน และทางมหาวิทยาลัยได้พยายามแก้ปัญหาโดยตลอด แต่ปัญหายังปรากฏอยู่เสมอ จนในที่สุดท่านอธิการบดีได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ คณะกรรมการชุดนี้ได้ปฏิบัติงานมาเป็นเวลาครบ 1 เดือนแล้ว จึงขอรายงานผลของการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้า ปัญหา และข้อเสนอแนะให้ที่ประชุมทราบดังนี้ครับ

ปัญหาการจราจรภายในมหาวิทยาลัย สาเหตุและวิธีแก้ไข พอสรุปได้ดังนี้

1. การจราจรติดขัดมากในช่วงเวลาเช้าและเย็นก่อนโรงเรียนสาธิตฯ เข้า และหลังจากโรงเรียนสาธิตฯ เลิกเรียนจุดที่การจราจรติดขัดมากได้แก่

- 1) บริเวณหน้าโรงเรียนมัธยมสาธิตฯ
 - 2) บริเวณโรงเรียนประถมสาธิตฯ ด้านซอยสวัสดิ์
 - 3) ประตูทางเข้า-ออกด้านซอยสุขุมวิท 23 และบริเวณหน้าอาคาร 9
- ดีกอำนาจการ

สาเหตุ

จุดที่ 1 บริเวณหน้าโรงเรียนมัธยมสาธิตฯ ซึ่งเป็นทางผ่านเข้า-ออกไปได้ถึงซอยสวัสดิ์ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ และซอยสุขุมวิท 31 เนื่องจากเส้นทางนี้มีรถภายนอกผ่านเข้า-ออกได้ ปริมาณรถจึงมีจำนวนมาก จุดที่ทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดคือ ผู้ปกครองจะนำรถมาจอดรับ-ส่งบุตรหลานบริเวณหน้าโรงเรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดขวางทางจราจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเช้าและเย็นซึ่งเป็นเวลารับ-ส่งนักเรียน สาเหตุประการที่สองคือ รถของผู้ที่นำสินค้ามาขายในวันพุธซึ่งมีตลาดนัด ทำให้ปริมาณรถบริเวณหน้าโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ผู้คนจำนวนมากที่มาซื้อสินค้าจะเดินขวักไขว่ข้ามถนนและชนของทำให้ผิวการจราจรในบริเวณดังกล่าวแคบลงรถจึงวิ่งไป-มาไม่สะดวก

วิธีแก้ไข และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมการได้ดำเนินการแก้ไขไปแล้ว คือ

1. กำหนดเวลาให้ผู้ปกครองนำรถมารับนักเรียนช่วงเช้า เวลา 6.00-8.00 น. ช่วงเย็นตั้งแต่เวลา 15.00-18.00 น. ในบริเวณที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2. จัดเจ้าหน้าที่มาอำนวยความสะดวก และจัดการจราจรบริเวณหน้าโรงเรียนอย่าง

เข้มงวด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรตีเส้นขาว-แดงที่ถนนบริเวณหน้าโรงเรียนเพื่อห้ามจอดรถ
2. ให้ผู้ปกครองรับ-ส่งบุตรหลานที่บริเวณที่กำหนดให้ยกเว้นบริเวณหน้าโรงเรียนมัธยมสาธิต ฯ เนื่องจากเป็นเส้นทางผ่านเข้า-ออก ทั้งภายในมหาวิทยาลัย และภายนอกมหาวิทยาลัยด้วย หากจุดนี้การจราจรติดขัดจะกระทบถึงการจราจรภายในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก

สาเหตุ

จุดที่ 2 บริเวณโรงเรียนประถมสาธิตฯด้านซอยสวัสดิ์ สาเหตุที่การจราจรบริเวณนี้ติดขัดมาก คือเส้นทางนี้เป็นทางผ่านของรถที่มาจากประตูเข้ามหาวิทยาลัยด้านโรงเรียนมัธยมสาธิตฯ และรถที่จะไปออกถนนเพชรบุรีตัดใหม่ รวมทั้งรถที่จะผ่านไปซอยสวัสดิ์เพื่อออกสู่ซอยสุขุมวิท 31 ถนนทุกสายที่กล่าวมาจะเป็นถนนค่อนข้างเล็กเพราะมีลักษณะเป็นซอย รถแล่นสวนทางไป-มาได้ข้างละหนึ่งช่องทางเดินรถเท่านั้น เมื่อรถหยุดรับ-ส่งนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และแต่ละคันใช้เวลามาก จึงทำให้รถที่แล่นตามมาไม่สามารถระบายออกไปได้ เนื่องจากแซงไม่ได้ สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งคือ นักเรียนและผู้ปกครองหยุดรถซื้ออาหาร และจอดขวางทางจราจร ทำให้รถที่มีเป็นจำนวนมากไม่สามารถเคลื่อนที่ไปได้ สาเหตุประการต่อมาซึ่งสำคัญมากก็คือ การจอดรถบริเวณข้างทาง เป็นแนวยาวตลอดทุกเส้นทาง ทำให้ผิวจราจรเหลือน้อยลงไม่สามารถระบายรถให้แล่นไปตามปกติได้ การรับส่งนักเรียนที่กินพื้นที่กว้างไกลไปตลอดเส้นทางออกสู่ถนนเพชรบุรี และแยกไปซอยสวัสดิ์ ทำให้การจราจรติดขัดอย่างมาก

วิธีแก้ไข และข้อเสนอแนะ

1. คณะกรรมการได้ดำเนินการให้กรุงเทพมหานครขยายถนนในซอยตั้งแต่ด้านหลังโรงเรียนประถมสาธิตฯไปจนถึงถนนแยกไปออกถนนเพชรบุรีตัดใหม่ และแยกไปซอยสวัสดิ์แล้ว เพื่อเพิ่มผิวจราจรให้การจราจรคล่องตัวขึ้น
2. ห้ามจอดรถสองข้างทางตั้งแต่ถนนด้านหลังโรงเรียนประถมสาธิตฯตลอดแนวนถนนที่จะแยกไปออกถนนเพชรบุรี และแยกไปซอยสวัสดิ์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรห้ามพ่อค้า-แม่ค้านำรถเข็นมาตั้งขายของบริเวณข้างทางด้านหลังโรงเรียนประถมสาธิตฯ โดยเฉพาะตรงทางโค้งประตูด้านหลังของโรงเรียน
3. จัดเจ้าหน้าที่มาอำนวยความสะดวก จัดเส้นทางเดินรถ และแก้ปัญหาเมื่อเกิดการจราจรคับคั่งในเวลาเช้าและเย็น

4. ขอความร่วมมือผู้ปกครองให้รับ-ส่งบุตรหลานโดยใช้เวลาน้อยที่สุด ก่อนลงให้เตรียม กระเป๋า และสิ่งของที่จะต้องนำไปให้พร้อม และไม่ควรถืออาหารจากรถเข็นที่ขายข้างทาง

สาเหตุ

จุดที่ 3 ประตูทางเข้า-ออกด้านซอยสุขุมวิท 23 และบริเวณหน้าอาคาร 9 ตึกอำนวยการ สาเหตุเนื่องมาจากซอยสุขุมวิท 23 บริเวณสี่แยกซึ่งไปออกซอยโอศกนั้น ถนนแคบมีผิวจราจรน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวนรถที่ผ่านไปมา เพราะเป็นเส้นทางลัด ช่วงเวลาเช้า-เย็น จะมีรถผ่านเข้าออก เป็นจำนวนมาก ประกอบกับสี่แยกนี้ไม่มีสัญญาณไฟจราจรและไม่มีตำรวจจราจร ทำให้การจราจร ทั่วความสับสนวุ่นวายมากยิ่งขึ้น ผลกระทบนี้มาจากการจราจรที่ติดขัดในซอยโอศก และการจราจร ภายในมหาวิทยาลัยช่วงด้านหน้าโรงเรียนมัธยมสาธิตด้วย

วิธีแก้ไข และข้อเสนอแนะ

เนื่องจากปัญหาการจราจรจุดนี้เกี่ยวข้องกับปัญหาการจราจรภายนอกมหาวิทยาลัย การแก้ไขควรจะขอความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น ขอเจ้าหน้าที่จากสถานีตำรวจท้องหล่อมมาช่วย ดูแลการจราจรในเวลาเช้า-เย็น และช่วงฤดูฝน

นอกจากนี้การแก้ไขการจราจรภายในมหาวิทยาลัยหรือบริเวณใกล้เคียงทุกจุดจะต้องสอดคล้องกัน และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายตั้งแต่ผู้ใช้รถเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ

คณะกรรมการจะได้พยายามแก้ไขปัญหาดัง ๑ เหล่านี้ให้ดีที่สุด หากมีข้อคิดเห็นใด ๆ จะเสนอเพื่อประโยชน์ของชุมชนแห่งนี้ ขอเชิญเสนอได้ที่คณะกรรมการทุกท่าน ส่วนความก้าวหน้า และผลของการดำเนินงานจะรายงานให้ทราบในเดือนต่อไป

สวัสดิ์ศรีรับ

คำถามท้ายบท บทที่ 4

1. การพูดรายงานต้องอาศัยหลักอะไรบ้าง อธิบายให้เข้าใจ
2. ถ้าท่านต้องพูดรายงานแบบสรุปผล ท่านจะมีหลักในการเตรียมพูดรายงานอย่างไร
3. การพูดรายงานแบบประสพการณ์หมายความว่าอย่างไร และมีหลักการพูดอะไรบ้าง
4. หากต้องการรายงานผลกำไร-ขาดทุนของบริษัท จะใช้การพูดรายงานแบบใด และมีวิธีพูดอย่างไร อธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบให้เข้าใจ

การพูดวิจารณ์

การพูดวิจารณ์เป็นการพูดที่ช่วยให้ผู้ฟังได้ทราบข้อเท็จจริงในแง่มุมต่าง ๆ อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น รู้ว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดีอย่างไรและด้วยเหตุผลอะไร เพราะการพูดวิจารณ์ ผู้พูดจะติหรือชมอย่างมีเหตุผลและหลักเกณฑ์ จึงอาจกล่าวได้ว่าการพูดวิจารณ์ช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นได้

5.1 ความหมาย

การพูดวิจารณ์ หมายถึง การพูดติ ชม สิ่งหนึ่งสิ่งใดในแง่ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและถูกหลักการวิจารณ์

5.2 จุดมุ่งหมายของการพูดวิจารณ์

5.2.1 เพื่อช่วยฝึกฝนผู้พูดให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล หรือเป็นคนคิดก่อนพูด

5.2.2 เพื่อส่งเสริมทักษะในการพูดวิจารณ์อย่างมีหลักเกณฑ์

5.2.3 เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้ฟังได้ใช้ความรู้ในการวิจารณ์ให้เป็นประโยชน์ กล่าวคือ เมื่อฟังเรื่องหนึ่งเรื่องใดแล้วต้องใช้หลักการวิจารณ์ ใคร่ครวญ ไตร่ตรองเรื่องที่ได้รับฟังมาโดยใช้สติปัญญา ไม่ใช่อารมณ์

5.3 ประเภทของการพูดวิจารณ์

การพูดวิจารณ์แบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

5.3.1 การพูดวิจารณ์ทางวิชาการ หมายถึง การพูดวิจารณ์ศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ การเมือง การศึกษา สังคม ภาษา ปรัชญา ศาสนา เป็นต้น

5.3.2 การพูดวิจารณ์ทั่วไป หมายถึง การวิจารณ์เหตุการณ์ทั่ว ๆ ไป เช่น การดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน รายการทางวิทยุกระจายเสียง รายการทางโทรทัศน์ ละคร ภาพยนตร์ ฯลฯ เป็นต้น

5.3.3 การพูดวิจารณ์หนังสือ ได้แก่ การพูดวิจารณ์หนังสือทั่ว ๆ ไปทุกประเภท ไม่จำกัดว่าจะเป็นวรรณคดีหรือไม่ เช่น ชีวิตประหัตของ ดร.ทวีรัสมิ ธนาคม คำพิพากษาของ ชาติ กอบจิตติ หนึ่งในร้อยของ ดอกไม้สด ฯลฯ

5.4 หลักการพูดวิจารณ์

หลักการพูดวิจารณ์ย่อมแตกต่างกันไปตามประเภทของการพูดวิจารณ์ ดังนี้

5.4.1 หลักการพูดวิจารณ์ทางวิชาการ การพูดวิจารณ์ทางวิชาการเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศาสตร์ในสาขาใดสาขาหนึ่งอย่างมีหลักการและเหตุผล การพูดวิจารณ์อาจทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากผู้วิจารณ์จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์นั้น ๆ รวมทั้งรู้หลักเกณฑ์ในการวิจารณ์ศาสตร์สาขานั้น ๆ เป็นอย่างดีด้วย หลักการพูดวิจารณ์ทางวิชาการมีแนวทาง ดังนี้

5.4.1.1 ผู้วิจารณ์จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์สาขาที่จะวิจารณ์เป็นอย่างดี

5.4.1.2 หยิบยกข้อดีข้อเสียของปัญหาเกี่ยวกับวิชาการด้านใดด้านหนึ่งขึ้นมาพิจารณา หรือวิเคราะห์ในแง่ต่าง ๆ

5.4.1.3 เสนอแนะวิธีการปรับปรุงหรือข้อแนะนำต่าง ๆ หรืออาจไม่มีข้อแนะนำก็ได้

5.4.2 **หลักการพูดวิจารณ์ทั่วไป** เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าดีหรือไม่ ดีอย่างไรด้วยการหาเหตุผล ข้อมูลหรือตัวอย่างต่าง ๆ มาสนับสนุนหรือคัดค้านให้เห็นจริง เช่น การวิจารณ์ภาพยนตร์ ดนตรี ข่าว เหตุการณ์ สถานการณ์ หรือรายการต่าง ๆ ทางโทรทัศน์ว่าดีหรือไม่ดี อย่างไร ต้องมีตัวอย่างและเหตุผลมาสนับสนุนความคิดเห็นนั้น ๆ ทุกประเด็น เป็นต้น

การวิจารณ์ละคร ผู้พูดจะต้องมีความรู้ทางด้านละครพอสมควร ตัวอย่างเช่น จะวิจารณ์ละครโทรทัศน์เรื่องใดก็ตาม ผู้พูดจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจารณ์และวิธีการวิจารณ์อย่างน้อย ดังนี้

5.4.2.1 รู้วัตถุประสงค์ของการเล่นละครเรื่องนั้น

5.4.2.2 มีความรู้เกี่ยวกับละครเรื่องนั้น ๆ อย่างดีพอ

5.4.2.3 พูดถึงข้อดี ข้อเสียของละครเรื่องนั้นอย่างมีเหตุผล เช่น พูดถึงเนื้อเรื่อง จาก การแต่งกาย การแสดงของตัวละคร การใช้แสง เสียง การฝึกซ้อม เป็นต้น อย่าวิจารณ์โดยใช้อารมณ์ หรือพูดเพียงว่าชอบหรือไม่ชอบเท่านั้น

5.4.2.4 เสนอแนะว่าควรแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องอะไรบ้าง และควรทำอย่างไรเป็นการดีเพื่อ

การวิจารณ์เหตุการณ์และสถานการณ์ สาเหตุที่ต้องมีการวิจารณ์ประเภทนี้ ก็เพื่อให้ผู้ฟังทราบข้อเท็จจริง ความถูกต้องของเหตุการณ์และสถานการณ์นั้น ๆ เนื่องจากการพูดวิจารณ์ในเรื่องดังกล่าวนี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นส่วนรวม ดังนั้นผู้วิจารณ์จะต้องยึดหลักความยุติธรรม และเสนอข้อเท็จจริงให้ผู้ฟังทราบอย่างถูกต้องและชัดเจน

เหตุการณ์เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้น อาจจะเป็นเรื่องสมัยอดีตหรือปัจจุบันก็นำมาพูดวิจารณ์ได้ เหตุการณ์ต่าง ๆ มักจะเป็นข่าวที่ปรากฏอยู่ตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น เรื่องอุทกภัย วาตภัย หรือภัยตามธรรมชาติอื่น ๆ การโคจรของดาวหาง เป็นต้น นอกจากนี้เหตุการณ์ยังรวมถึงสิ่งที่มนุษย์ทำให้เกิดขึ้น เช่น การเดินขบวน การปฏิบัติปัญหาการจราจรติดขัด เป็นต้น

การวิจารณ์เหตุการณ์ มีแนวทางในการวิจารณ์ ดังนี้

- 1) กล่าวถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น
- 2) บอกว่าเหตุการณ์นั้น ๆ เกิดขึ้นอย่างไร โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ ความเคลื่อนไหว ตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏ
- 3) กล่าวถึงผลจากการที่เกิดเหตุ

4) ในกรณีที่เป็นการวิจารณ์เหตุการณ์ปัจจุบัน ควรมีการคาดการณ์ล่วงหน้าไว้ว่า เหตุการณ์นั้นควรจะดำเนินไปในรูปใด

การวิจารณ์สถานการณ์ มีหลักในการวิจารณ์ ดังนี้

1) กล่าวถึงสภาพของสถานการณ์นั้น ๆ โดยทั่วไปในแง่ของบุคคลหรือคณะบุคคล ตลอดจน กิจกรรมต่าง ๆ ที่เราต้องการจะวิจารณ์ เช่น สถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก สถานการณ์การพัฒนาการศึกษาในชนบทไทย เป็นต้น

2) เปรียบเทียบสถานการณ์นั้น ๆ ในปัจจุบันกับอดีต

3) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ในเชิงวิวัฒนาการของสถานการณ์ นั้น ๆ

4) อภิปรายโดยการยกตัวอย่างเปรียบเทียบกับสิ่งที่คล้ายคลึงกัน

5) ชี้ให้เห็นว่าสถานการณ์นั้นคงที่ เจริญขึ้นหรือเสื่อมลง

ผู้ที่ฝึกหัดพูดวิจารณ์ในแนวนี้ ควรศึกษาตัวอย่างจากการพูดวิจารณ์ของนักวิจารณ์ที่มีความชำนาญในเรื่องต่าง ๆ หรือศึกษาวิธีเขียนวิจารณ์จากหนังสือพิมพ์รายวันทั่ว ๆ ไป

5.4.3 หลักการพูดวิจารณ์หนังสือ การพูดวิจารณ์หนังสือนั้น ผู้พูดสามารถพูดได้กว้างขวาง มาก เพราะหนังสือมีมากมายหลายประเภท เพื่อความสะดวกในการกล่าวถึงหลักการพูดวิจารณ์ หนังสือจึงจัดแยกประเภทของหนังสือออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 3 ประเภท คือ ประเภทแรก หนังสือวิชาการ ประเภทที่สอง หนังสือบันเทิงคดี และหนังสือประเภทสารคดี

5.4.3.1 หลักการพูดวิจารณ์หนังสือประเภทวิชาการ หนังสือประเภทวิชาการ ได้แก่ ตำราเรียน รวมทั้งหนังสือที่มุ่งให้ผู้อ่านได้รับความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ การพูดวิจารณ์ หนังสือประเภทวิชาการช่วยให้ผู้ที่ยังไม่ได้อ่านหนังสือเล่มนั้นได้รู้จักหนังสือในแง่มุมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และทำให้สามารถเลือกหนังสือได้เหมาะสมกับความต้องการ หลักการพูดวิจารณ์หนังสือประเภทวิชาการมีแนวทางดังนี้

1) **พิจารณาองค์ประกอบ** คือ การศึกษาองค์ประกอบของตำราวิชาการแล้ว พิจารณาดูความเหมาะสมขององค์ประกอบเหล่านั้น องค์ประกอบที่ควรพิจารณามีดังนี้

(1.1) ส่วนปกของตำรา ดูลักษณะของปก เช่น ภาพ สี และรายละเอียดอื่น ๆ ว่ามีความเหมาะสมในฐานะที่เป็นตำราวิชาการหรือไม่

(1.2) คำนำ การเขียนคำนำมีความชัดเจน ผู้เขียนได้ระบุ จุดประสงค์ของการเขียนตำราไว้ครบถ้วนหรือไม่

(1.3) สารบัญ มีความถูกต้องตรงกับเนื้อหาในเล่ม การทำสารบัญมีความละเอียดและสอดคล้องกับหัวข้อในตำรา การพิจารณาสารบัญทำให้ทราบความเหมาะสมในการแบ่ง เนื้อหาของตำราเล่มนั้น ๆ ด้วย

(1.4) เนื้อหา ส่วนที่เป็นเนื้อหาในตำรา มีการใช้ ตาราง ภาพ แผนภูมิ แผนที่ ตัวเลข หรือสถิติมาประกอบการเขียนให้น่าเชื่อถือเพียงใด ช่วยทำให้เข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น หรือไม่ เกิดประโยชน์ต่อเนื้อหา หรือใช้แล้วทำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเนื้อหา การเรียบเรียงเนื้อหา สัมพันธ์กับหัวข้อหรือไม่ เช่น หัวข้อเป็นเรื่องราวการวิจารณ์ร้อยกรองร่วมสมัย แต่เนื้อหากลายเป็นประวัติ ของร้อยกรอง เป็นต้น

(1.5) การอ้างอิง มีการอ้างอิงโดยทำเชิงอรรถ บรรณานุกรม และให้รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลไว้อย่างถูกต้องชัดเจน ทำให้ผู้อ่านสามารถไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้

รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหนังสือตำราวิชาการดังได้กล่าวแล้วนั้น ผู้วิจารณ์ควรพิจารณาอย่างละเอียดและชี้ให้เห็นว่า ตำราเล่มนั้นมีข้อดีข้อบกพร่องในส่วนที่เป็นองค์ประกอบบ้างหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

2) พิจารณาเนื้อหา ผู้วิจารณ์ควรพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ข้อเท็จจริง และข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้เขียนนำเสนอในตำรา ความมีเหตุผลน่าเชื่อถือในการแสดงความคิดเห็น สัดส่วนความเหมาะสมของเนื้อหาแต่ละบท รวมทั้งประโยชน์และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

3) พิจารณาวีธีเขียน เมื่อพิจารณาเนื้อหาแล้ว ผู้วิจารณ์ควรพิจารณาวิธีเขียนหรือการนำเสนอเนื้อหาด้วยว่าผู้เขียนมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาอย่างไรเขียนแบบซับซ้อนหรือเรียบง่าย การจัดลำดับเนื้อหา มีการแบ่งเป็นหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อยได้สัมพันธ์กันดีหรือไม่ การลำดับความทำได้ราบรื่น น่าอ่าน หรือเขียนวกวนทำให้เข้าใจยาก การเรียบเรียงข้อความเขียนได้ตรงประเด็นหรือเขียนนอกนอกประเด็นจากที่ได้กำหนดไว้

4) พิจารณาการใช้ภาษา ผู้วิจารณ์ควรพิจารณาเรื่องการใช้ภาษาของผู้เขียนว่าเหมาะสมกับเนื้อหาซึ่งเป็นหนังสือประเภทวิชาการหรือไม่เช่นสำนวนภาษาที่ใช้เป็นภาษาที่เป็นทางการ กึ่งทางการ หรือใช้ภาษาพูด การใช้คำเหมาะสมกับเนื้อหามากน้อยเพียงใด เช่น การใช้ศัพท์เฉพาะทางวิชาการ การใช้คำมีความหมายชัดเจนตรงตามที่คุณเขียนต้องการ หรือใช้ถ้อยคำฟุ่มเฟือยทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจเนื้อหาได้ดีเท่าที่ควร

5) เรียบเรียงบทวิจารณ์ เมื่อผู้พูดมีข้อมูลทั้งหมดแล้ว ก่อนจะพูด ผู้วิจารณ์ควรนำข้อมูลมาเรียบเรียงเป็นบทวิจารณ์ให้เรียบร้อย แล้วซ้อมพูดเพื่อเตรียมพูดจริง

5.4.3.2 หลักการพูดวิจารณ์หนังสือประเภทบันเทิงคดี การพูดวิจารณ์หนังสือประเภทนี้มีจุดประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นทั้งส่วนดีและส่วนที่บกพร่องของหนังสือเล่มนั้น ทำให้ผู้ฟังเข้าใจและเห็นคุณค่าของหนังสือได้ชัดเจนขึ้น หลักการพูดวิจารณ์หนังสือประเภทบันเทิงคดีในที่นี้จะกล่าวถึงหลักการวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดี 2 ประเภทคือ การพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีประเภทร้อยแก้ว และการพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีประเภทร้อยกรอง การพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีแต่ละประเภทมีหลักการวิจารณ์อย่างกว้าง ๆ ดังนี้

1) หลักการทบทวนวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีประเภทร้อยแก้ว เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น
หลักการทบทวนวิจารณ์นวนิยาย มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เล่าเรื่องย่อนวนิยายเรื่องที่จะวิจารณ์ให้ผู้ฟังเข้าใจ

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยายทำได้โดยการแยก

แยะส่วนประกอบของนวนิยายเล่มนั้นมาอธิบายโดยละเอียด องค์ประกอบที่สำคัญของนวนิยาย คือ
โครงเรื่อง (Plot) เนื้อเรื่อง (Story) แก่นของเรื่อง (theme) ฉาก (Setting) ตัวละคร (Characters) บท
สนทนา (Dialogue) ท่วงทำนองในการแต่ง (Style) ทศนะของผู้แต่ง (Philosophy) การวิเคราะห์องค์
ประกอบของนวนิยาย จะทำให้ทราบลักษณะของนวนิยายเล่ม นั้น ๆ ชัดเจนขึ้น แนวทางในการ
วิเคราะห์มีดังนี้

2.1 การวิเคราะห์โครงเรื่องมีแนวทางในการพิจารณาดังนี้

2.1.1 มีวิธีการเปิดปิดเรื่องที่น่าสนใจ เช่น เปิดเรื่องด้วยความตายของ
ตัวละคร ฯลฯ ปิดเรื่องโดยการทิ้งข้อปริศนาของเรื่องไว้ให้คิด เป็นต้น

2.1.2 โครงเรื่องย่อยมีความสัมพันธ์กับโครงเรื่องใหญ่ และสนับสนุน
โครงเรื่องใหญ่ให้สมบูรณ์ โครงเรื่องย่อยนี้อาจปรากฏในลักษณะคู่ขนานกับโครงเรื่องใหญ่ เพื่อเป็นการ
เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างโครงเรื่องย่อยกับโครงเรื่องใหญ่ เป็นวิธีที่ทำให้เห็นโครงเรื่อง
ใหญ่เด่นชัดขึ้น

2.1.3 เหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องมีความสัมพันธ์กันอย่างมีเอกภาพ

2.1.4 มีการลำดับเรื่องดี อาจใช้วิธีการเรียงลำดับตามปฏิทิน การเล่า
เรื่องย้อนหลังกลับไปมา วิธีการดังกล่าวไม่ซับซ้อน แต่ทำให้เรื่องน่าสนใจและช่วยให้เข้าใจเรื่องง่ายขึ้น

2.1.5 มีการสร้างความสนใจให้ผู้อ่านรอกอยและใครที่จะรู้เรื่องต่อไป
โดยสร้างปมขัดแย้งหรือปัญหาให้เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม และมีความสมจริง

2.1.6 มีวิธีการคลี่คลายปัญหา หรือแก้ปัญหาที่ได้ผูกปมไว้อย่างมีเหตุ
ผล และมีลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม

2.1.7 หากมีการใช้เหตุบังเอิญก็ทำได้เหมาะสม เพื่อให้เรื่อง
ดำเนินไปอย่างสมจริง

2.1.8 โครงเรื่องที่ผูกขึ้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ มีคุณค่าทำให้เห็น
โลก ชีวิต และสังคมในมุมที่กว้างขึ้น

2.2 การวิเคราะห์เนื้อเรื่อง มีแนวการพิจารณา ดังนี้

2.2.1 การเสนอเรื่อง ผู้แต่งใช้วิธีเสนอเรื่องแบบใด เช่น เล่าเรื่อง ผู้แต่ง
เป็นผู้เล่าเรื่องเองโดยเป็นผู้บรรยายไปตามท้องเรื่องที่ตัวละครแต่ละตัวมีบทบาท หรือให้ตัวละครตัวใด
ตัวหนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง โดยใช้บุรุษที่ 1 หรือบุรุษที่ 3 หรือใช้หลายวิธีผสมกัน

2.2.2 การดำเนินเรื่อง ผู้แต่งดำเนินเรื่องรวดเร็วหรือดำเนินเรื่องช้าอืดอาด ใช้วิธีการดำเนินเรื่องแบบใด เช่น ตามลำดับปฏิทิน การเล่าเรื่องย้อนหลัง หรือการเล่าเหตุการณ์แต่ละสถานที่สลับกันไป

2.2.3 การผูกเรื่อง ผู้แต่งใช้วิธีผูกเรื่องแบบใด เช่น สร้างความขัดแย้งปกปิดเนื้อเรื่องบางตอนไว้เพื่อสร้างความตื่นเต้นเร้าใจ

2.2.4 การจบเรื่อง จบด้วยความสุขหรือความเศร้า หรือจบเรื่องแบบสร้างความประทับใจและชวนให้ผู้อ่านคิดคาดเดาเรื่องต่อไปอีก

2.3 การวิเคราะห์แก่นของเรื่อง แก่นของเรื่องหรือแนวคิด (theme) คือ จุดสำคัญของเรื่อง ซึ่งผู้เขียนต้องการจะสื่อสารกับผู้อ่านว่าเขาประสงค์จะแสดงความคิดเห็นอะไรให้ผู้อ่านทราบจุดสำคัญ หรือความคิดหลักของเรื่องจะปรากฏตั้งแต่ตอนเริ่มเรื่องจนถึงตอนจบเรื่อง แนวการวิเคราะห์แก่นของเรื่องมีดังนี้

2.3.1 เมื่ออ่านนวนิยายเรื่องใดเรื่องหนึ่งจบลง พยายามคิดวิเคราะห์ค้นหาและสรุปแก่นของเรื่องให้ได้ ผู้วิจารณ์แต่ละคนอาจวิเคราะห์หาแก่นของเรื่องในนวนิยายเรื่องเดียวกันไม่ตรงกัน แก่นของเรื่องหรือแนวคิดในนวนิยายส่วนใหญ่ มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานด้านจิตใจของมนุษย์ เช่น ความรัก ความโลภ ความหลง หรืออารมณ์สะท้อนใจ ซึ่งพอสรุปได้ 4 ประเภท ได้แก่

2.3.1.1 แก่นเรื่องแสดงทัศนะ คือ แก่นเรื่องหรือแนวคิดที่ผู้แต่งมุ่งเสนอ หรือแสดงทัศนะต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ต่อความรัก ต่อค่านิยมในสังคม ต่อระบอบการปกครอง หรือการเมือง เป็นต้น

2.3.1.2 แก่นเรื่องแสดงอารมณ์ คือ แก่นเรื่องที่ผู้แต่งมุ่งแสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละคร เช่น อารมณ์รัก อารมณ์โกรธแค้น ความรู้สึกตื่นเต้น ผิดหวัง ฯลฯ

2.3.1.3 แก่นเรื่องแสดงพฤติกรรม คือ แก่นเรื่องที่ผู้แต่งมุ่งเสนอพฤติกรรมของตัวละคร ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นส่วนสำคัญของเรื่อง พฤติกรรมของตัวละครดังกล่าว อาจเกิดขึ้นจากการคลี่คลายจากสิ่งต่อไปนี้

1) ทัศนะต่อคุณธรรม ค่านิยมบางประการของตัวละคร เช่น ความกตัญญูต่อผู้บังเกิดเกล้า ผู้แต่งก็จะสร้างพฤติกรรมของตัวละครให้สำนึกในบุญคุณของบิดามารดา และตอบแทนบุญคุณ

2) ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของตัวละคร มักจะเป็นสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นแก่นของเรื่องได้ เช่น ความรู้สึกอาฆาต พยาบาท อาจทำให้ตัวละครต้องตัดสินใจทำร้ายผู้ที่ตนอาฆาตอย่างรุนแรง

2.3.1.4 แก่นเรื่องแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ ได้แก่ แก่นเรื่องที่ผู้แต่งมุ่งแสดงภาพบางตอนหรือเหตุการณ์บางช่วงของชีวิตตัวละคร

2.3.2 แก่นของเรื่องมีลักษณะสร้างสรรค์หรือไม่เพียงไร แม้ว่าผู้ประพันธ์จะมีจุดมุ่งหมายในการแต่งเพื่อให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านก็ตาม แต่ก็ต้องมีคุณค่าในการส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรมด้วย แก่นของเรื่องจึงควรมีส่วนช่วยยกระดับจิตใจผู้อ่านมากกว่าจะชักจูงไปในทางผิดศีลธรรม เช่น แก่นของเรื่องที่ปลุกจิตสำนึกให้คนในชาติมีความสามัคคีและเสียสละเพื่อประเทศชาติ ในยามที่ประเทศชาติประสบปัญหาวิกฤติ

2.3.3 แก่นของเรื่องมีความเป็นไปได้เพียงไร หมายความว่า แก่นของเรื่องสอดคล้องกับพฤติกรรมของคนในสังคมหรือไม่ เช่น แก่นของเรื่องแสดงคุณธรรมด้านความเสียสละในยามที่ประเทศชาติประสบปัญหา แต่ผู้คนกลับเห็นแก่ตัว แสดงว่าไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนในสังคม

2.3.4 การเสนอแก่นของเรื่องชัดเจนหรือไม่ ผู้ประพันธ์มีศิลปะในการเสนอแนวคิดสำคัญของเรื่องมากน้อยเพียงใด

2.4 การวิเคราะห์ฉาก การวิเคราะห์ฉากควรพิจารณาเกี่ยวกับความถูกต้องชัดเจนของฉาก และกลวิธีการใช้ฉาก ดังนี้

2.4.1 ฉากมีความถูกต้อง สมจริง และสอดคล้องกับเหตุการณ์ในเรื่องหรือไม่ สภาพของสถานที่และเวลาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีความสมจริงเพียงไร ฉากช่วยกำหนดพฤติกรรมของตัวละครได้เหมาะสมหรือไม่ และช่วยให้การดำเนินเรื่องให้สมจริงเพียงใด

2.4.2 ฉากช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพของตัวละครได้ชัดเจนหรือไม่ เช่น ฉากแสดงสภาพความเป็นอยู่ของชาวชุมชนแออัด ช่วยทำให้ผู้อ่านเห็นภาพของตัวละครที่มีความเป็นอยู่และลักษณะการดำเนินชีวิตชัดเจนขึ้น

2.4.3 ฉากมีผลต่ออารมณ์ผู้อ่านเพียงใด ผู้ประพันธ์ควรสร้างฉากในเรื่องให้มีส่วนในการทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะท้อนใจด้วย

2.5 การวิเคราะห์ตัวละคร แนวทางการพิจารณาตัวละครคือ

2.5.1 ตัวละครตัวใดบ้างเป็นตัวละครสำคัญ มีบทบาททำให้เนื้อเรื่องมีรสชาตสนุกสนานหรือประทับใจ จนเรียกได้ว่าเป็น “ตัวเอก” ของเรื่อง

2.5.2 ลักษณะนิสัยตัวละคร ผู้ประพันธ์สร้างให้ตัวละครมีลักษณะนิสัยเช่นไร มีลักษณะนิสัยคงที่หรือแบบเดี๋ยวตลอด หรือมีลักษณะนิสัยเปลี่ยนแปลงไปหลายลักษณะ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตัวละครเป็นไปอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่

2.5.3 ตัวละครมีลักษณะสมจริงในด้านบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด บทสนทนา และการตั้งชื่อหรือไม่

2.6 การวิเคราะห์บทสนทนา มีแนวทางการพิจารณาดังนี้

2.6.1 บทสนทนาเหมาะสมกับลักษณะนิสัยตัวละครในเรื่องหรือไม่ และช่วยให้ผู้อ่านรู้จักตัวละครดีขึ้นเพียงไร

2.6.2 ภาษาที่ใช้ในบทสนทนามีความสมจริงและสอดคล้องกับสถานภาพของตัวละครหรือไม่

2.6.3 บทสนทนาช่วยในการดำเนินเรื่องเพียงใด

2.7 การวิเคราะห์ท่วงทำนองในการแต่ง ท่วงทำนองในการแต่งเป็นแบบแผนในการแต่งซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้ประพันธ์ ผู้วิจารณ์สามารถพิจารณาได้จากหัวข้อต่อไปนี้

2.7.1 การเลือกใช้คำ ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำลักษณะใดเป็นพิเศษ หรือผู้ประพันธ์สร้างคำแปลกใหม่ขึ้นมาใช้ การเลือกใช้คำนั้นเหมาะสมกับลักษณะของนวนิยายหรือไม่

2.7.2 การเลือกใช้ประโยค ใช้ประโยคสั้น ประโยคยาวมีคำขยายมาก หรือเลือกใช้ประโยคลักษณะอื่น

2.7.3 ลักษณะโวหาร ผู้ประพันธ์เลือกใช้โวหารพรรณนา บรรยาย อุปมา อุปมัย หรือโวหารภาพพจน์ลักษณะอื่น เช่น การกล่าวเกินจริง บุคลาธิษฐาน ฯลฯ

2.8 การวิเคราะห์ทัศนะของผู้แต่ง ทัศนะของผู้แต่งคือ แนวคิดหรือปรัชญาในการแต่ง ผู้วิจารณ์จะต้องอ่านนวนิยายทั้งเล่มอย่างละเอียดแล้วค้นหาแนวคิดหรือปรัชญาที่ผู้แต่งต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบ แนวคิดของผู้แต่งที่ปรากฏในนวนิยายส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อในสังคมยุคสมัยของผู้แต่ง ซึ่งแต่เดิมมักเกี่ยวกับพุทธศาสนา เมื่อได้รับอิทธิพลจากปรัชญาตะวันตก ปรัชญาในการแต่งจึงเปลี่ยนไปเป็นแนวต่าง ๆ เช่น สัจนิยม ธรรมชาตินิยม อุดมคตินิยม เป็นต้น

ขั้นที่ 3 วินิจฉัย ประเมินค่านวนิยาย การประเมินค่าของวรรณกรรมประเภทนวนิยายอาจทำได้ดังนี้

3.1 ศิลปะการแต่ง วรรณกรรมที่ดีต้องมีศิลปะการแต่งดี โดยวินิจฉัยและประเมินจาก

3.1.1 ความสมจริงในด้านเนื้อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร มีการปรุงแต่งอย่างมีศิลปะหรือไม่

3.1.2 ผู้แต่งนำเสนอสิ่งใหม่บ้างหรือไม่ เช่น แนวคิด ท่วงทำนองการเขียน มีลักษณะเฉพาะตัวที่มีความแปลกใหม่หรือไม่เพียงใด

3.1.3 องค์ประกอบของนวนิยาย แต่ละส่วนสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน ไม่มีส่วนใดมากหรือน้อยเกินไป มีการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะ สามารถสื่อความหมายได้ตามที่ผู้แต่งต้องการ

3.2 คุณค่า วรรณกรรมประเภทนวนิยายเป็นบันเทิงคดีประเภทหนึ่ง ดังนั้น คุณค่าประการแรกที่ผู้อ่านจะได้รับคือ ความบันเทิง ประการต่อมาที่ควรพิจารณาคือ คุณค่าที่มีต่อสังคม หากผู้แต่งได้แสดงแนวคิดในการสร้างสรรค์สังคมด้วย จะช่วยเสริมคุณค่าของนวนิยายเล่มนั้นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 เขียนบทวิจารณ์ เมื่อผู้วิจารณ์รวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้วจึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาเขียนเรียบเรียงเป็นบทวิจารณ์ให้สมบูรณ์แล้วซ่อมพุดก่อนพุดจริง

หลักการพูดวิจารณ์เรื่องสั้น มีแนวทางเช่นเดียวกับการพูดวิจารณ์

นวนิยาย คือ เริ่มที่การเล่าเรื่องย่อ การอธิบายลักษณะของเรื่องสั้น คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ แล้ววินิจฉัยคุณค่าของเรื่องสั้น แต่อย่างไรก็ตาม เรื่องสั้นมีลักษณะแตกต่างจากนวนิยาย ดังนั้นผู้วิจารณ์จึงต้องเข้าใจลักษณะที่แตกต่างกันของนวนิยายและเรื่องสั้น

การพูดวิจารณ์เรื่องสั้น มีแนวทางดังนี้

1. วิเคราะห์องค์ประกอบ พิจารณาจาก

1.1 โครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีเหตุการณ์ไม่มาก การเรียงลำดับเหตุการณ์ชัดเจน ปมของเรื่องชัดเจนและน่าสนใจ การจบเรื่องประทับใจ การเริ่มเรื่อง การดำเนินเรื่องและการจบเรื่องมีส่วนพอเหมาะ การดำเนินเรื่องกระชับรวดเร็ว

1.2 เนื้อเรื่อง ระยะเวลาที่เกิดเรื่องสั้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องสั้น ต้องมีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่อง

1.3 ตัวละคร เรื่องสั้นต้องมีตัวละครน้อย ตัวละครเอก และตัวประกอบ ต้องมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง

1.4 บทสนทนา บทสนทนาในเรื่องสั้นต้องกระชับและช่วยดำเนินเรื่องได้ดี

2) **หลักการพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีประเภทร้อยกรอง** ใช้หลักการเช่นเดียวกับการวิจารณ์วรรณกรรมแล้วเพิ่มการพิจารณาประเด็นอื่นอีกดังนี้

2.1 รูปแบบ รูปแบบที่กวีใช้ เช่น นิทานคำกลอน ลิลิต บทละคร ฯลฯ เหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่

2.2 ภาษา มีการใช้ภาษาในลักษณะที่เป็นแบบอย่างในการประพันธ์หรือไม่ การใช้โวหารภาพพจน์ในการเปรียบเทียบทำให้เกิดความประทับใจหรือไม่เพียงใด

2.3 กลวิธีในการร้อยกรองเพื่อแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น เหมาะสมหรือไม่เพียงใด

5.4.3.3 หลักการพุดวิจารณ์หนังสือประเภทสารคดี เนื่องจากหนังสือสารคดีมีหลายประเภท เช่น สารคดีท่องเที่ยว สารคดีชีวประวัติ สารคดีวิชาการ เป็นต้น ในการพุดวิจารณ์หนังสือสารคดีแต่ละประเภทจะมีหลักการที่ใช้พิจารณาเป็นแบบเดียวกัน จะแตกต่างกันเฉพาะบางประเด็นที่แสดงลักษณะเฉพาะของสารคดีแต่ละประเภทนั้น ๆ ดังนั้นหลักการพุดวิจารณ์หนังสือสารคดีในที่นี้จะกล่าว เฉพาะหลักการพุดวิจารณ์หนังสือสารคดีที่ใช้ได้กับหนังสือสารคดีทุกประเภท เนื่องจากไม่ว่าจะเป็นหนังสือสารคดีประเภทใดก็ตามจะมีลักษณะสำคัญร่วมกันคือ ต้องเสนอสาระที่เป็นจริง มุ่งให้ผู้อ่านได้รับความรู้และรสในการอ่าน มีรูปแบบการเขียนหลายรูปแบบ ตลอดจนมีการใช้ภาษาหลากหลายลีลา การพุดวิจารณ์หนังสือสารคดีจึงควรมีแนวทางในการพิจารณาดังนี้

1) องค์ประกอบ

ผู้วิจารณ์ควรอ่านและศึกษาองค์ประกอบของหนังสือสารคดี โดยพิจารณาว่าหนังสือสารคดีที่จะวิจารณ์นั้นเรียบเรียงตามรูปแบบใด แล้ววิเคราะห์องค์ประกอบตามรูปแบบที่ปรากฏ เช่น ถ้าเป็นสารคดีท่องเที่ยวที่เขียนเป็นบทความย่อมต้องประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และบทลงท้าย หรือสรุป ผู้เขียนสามารถเรียบเรียงได้เหมาะสมกับรูปแบบที่เลือกใช้หรือไม่ และรูปแบบที่เลือกสามารถเสนอข้อมูลและความคิดได้ตรงกับความต้องการของผู้เขียนเพียงใด ถ้าจะวิจารณ์สารคดีชีวประวัติ ผู้พุดวิจารณ์ควรอ่านและวิเคราะห์องค์ประกอบของสารคดีประเภทนี้ตามรูปแบบที่ใช้ในการเขียนว่ามีองค์ประกอบอย่างไร เช่น เป็นหนังสือ บทความ หรืออนุทิน พิจารณาดูความสมบูรณ์ตามองค์ประกอบของรูปแบบนั้น ๆ และพิจารณาว่าองค์ประกอบดังกล่าวมีผลต่อการนำเสนอเรื่องราวของบุคคลนั้นเพียงใด

2) เนื้อหา

เนื้อหาที่ปรากฏในสารคดีทุกประเภท โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ผู้วิจารณ์จะต้องพิจารณาถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของเนื้อหา เช่น ถ้าเป็นสารคดีท่องเที่ยว ควรตรวจสอบระยะทาง สถานที่ สภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศ ฯลฯ ให้ถูกต้องแน่นอนหรือถ้าเป็นเนื้อหาของสารคดีวิชาการประเภทบทความเชิงวิชาการ ผู้วิจารณ์ก็ควรเพิ่มการพิจารณาเรื่องความน่าสนใจ และความทันสมัยของเนื้อหาของสารคดีประเภทนี้ด้วย

3.) วิธีเขียน

ผู้วิจารณ์จะต้องพิจารณาวิธีเขียนสารคดีประเภทนั้น ๆ ว่าใช้วิธีเขียนแบบใด เรียบง่าย ชับช้อน หรือน่าสนใจเพียงใด โดยพิจารณาความต่อเนื่องของการลำดับความ ความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องแต่ละย่อหน้า ตลอดจนการปรับเปลี่ยนลีลาการเขียนให้มีความหลากหลาย เพื่อให้สารคดีน่าสนใจและไม่น่าเบื่อหน่าย

4) ศิลปะการใช้ภาษา

การพูดวิจารณ์หนังสือสารคดีไม่ว่าจะเป็นสารคดีประเภทใด ผู้วิจารณ์จะต้องพิจารณาศิลปะการใช้ภาษาในการเขียนสารคดี ในเรื่องระดับของภาษา ความชัดเจน เข้าใจง่าย ความเหมาะสมในการเลือกใช้คำ การลำดับความ ตลอดจนวิธีการเรียบเรียงความให้สละสลวย ได้รับความสนใจของผู้อ่านสารคดีได้เป็นอย่างดี

5) ทักษะของผู้เขียน

การพิจารณาทักษะของผู้เขียนสารคดี ผู้วิจารณ์จะต้องวิเคราะห์และประเมินความเป็นกลาง ความลุ่มลึก และกว้างไกลในการแสดงทักษะ ตลอดจนพิจารณาถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการแสดงทักษะของผู้เขียน

6) คุณค่า

ผู้วิจารณ์ควรพิจารณาคุณค่าของหนังสือสารคดีในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความรู้ ความบันเทิง การให้ข้อคิดหรือคติชีวิต รวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนสารคดีได้สอดแทรกไว้ในเนื้อหา

7) เขียนบทวิจารณ์

เมื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้วิจารณ์มาทั้งหมดแล้ว ผู้วิจารณ์ต้องนำข้อมูลเหล่านั้นมาเขียนเรียบเรียงเป็นบทพูดวิจารณ์ เพื่อใช้สำหรับข้อสรุปก่อนที่จะพูดจริง

ตัวอย่างการพูดวิจารณ์ทางวิชาการ

1) ฝนหลวง

ท่านผู้ฟังทั้งหลาย

ท่านผู้ฟังคงจะคุ้นเคยกับคำว่า “ฝนหลวง” มานานแล้ว และอาจทราบเพียงว่า ฝนหลวงไม่ใช่ฝนที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติแต่เป็นฝนเทียมที่เกิดจากการศึกษาวิจัยตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ฝนหลวงมีบทบาทมากในการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีน้ำใช้เมื่อเกิดภัยแล้งขึ้น ซึ่งภัยแล้งในประเทศไทยนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการตัดไม้ทำลายป่าขยายบริเวณกว้างมากขึ้นทุกปี จึงทำให้เกิดสภาพไม่สมดุลทางธรรมชาติขึ้น

ในปีนี้ประเทศไทยประสบภัยแล้งอย่างรุนแรง น้ำในหนองบึงแห้งผาก น้ำในอ่างเก็บน้ำเหือดเหี่ยวในฤดูแล้งจำนวนมากจนถึงขั้นวิกฤต การทำนาต้องเลื่อนเวลาออกไปเพราะน้ำไม่พอ ฝนก็ยังไม่ตกลงมา เริ่มมีฝนบ้างประปรายในบางท้องที่ แต่ได้น้ำไม่มากพอเพาะปลูก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงแนะนำให้ทำฝนหลวงช่วยแก้ไขปัญหานี้

ฝนหลวง เป็นฝนที่ไม่ได้ตกลงมาเองตามธรรมชาติ แต่คนหากรรมวิธีทำให้ฝนตก แรกเริ่มเรียกกันว่า**ฝนเทียม** ในความหมายที่ว่าไม่ใช่ฝนธรรมชาติ ต่อมาพระราชกฤษฎีกาโดยคณะรัฐมนตรีนิยมเรียกว่า **ฝนหลวง** กันแพร่หลาย เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงศึกษาติดตามเรื่องการทำฝนและสนพระทัยในเรื่องนี้มาก อีกประการหนึ่งราชกฤษฎีกาหมายถึง ฝนที่รัฐบาลจัดทำขึ้นด้วย อะไรที่เป็นของทางราชการก็มักเรียกว่าของหลวงใน พ.ศ. 2517 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้ใช้คำว่า ฝนหลวง เป็นทางราชการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเยี่ยมราษฎรต่างจังหวัด ทรงพบว่าท้องถื่นหลายแห่งประสบปัญหาความแห้งแล้ง และขาดแคลนน้ำเพื่อบริโภคและทำการเกษตร และนับวันภัยแล้งจะเป็นปัญหามากขึ้นเพราะจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ใน พ.ศ.2499 ทรงมีพระราชดำริให้ค้นหาวิธีการทำให้ฝนตกนอกเหนือจากตกตามธรรมชาติ จึงมีการศึกษาเอกสารทางวิชาการด้านการทำฝนเทียมอย่างต่อเนื่อง จนถึง พ.ศ.2512 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดตั้งโครงการค้นคว้าและพัฒนาการทำฝนเทียมและได้เริ่มปฏิบัติการทดลองกันอย่างจริงจัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานคำแนะนำตลอดมาและทรงทดลองด้วยพระองค์เอง เมื่อ พ.ศ.2515 ได้ทรงสาธิตให้คณะผู้แทนจากสิงคโปร์ที่มาดูงานการทำฝนของประเทศไทยชมที่เขื่อนแก่งกระจาน โดยพระองค์ทรงเป็นผู้กำหนดแผนปฏิบัติการทุกขั้นตอน สามารถทำให้ฝนตกลงสู่พื้นที่เป้าหมายภายใน 5 ชั่วโมง

งานศึกษาวิจัยได้ทำกันต่อมาอย่างเป็นระบบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เนื่อง
จากงานทำฝนหลวงทวีความสำคัญขึ้น และความต้องการฝนก็มีมาก รัฐบาลจึงจัดตั้งสำนักงาน
ปฏิบัติการฝนหลวง ให้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อ พ.ศ.2518 กิจกรรมวิจัยปฏิบัติ
การฝนหลวงก้าวหน้ามาเป็นลำดับ ได้มีความร่วมมือระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในโครงการ
วิจัยทรัพยากรบรรยากาศประยุกต์ ระหว่าง พ.ศ.2531 – 2535 เมื่อนักวิชาการฝนหลวงฝ่ายไทย
พร้อมทั้งผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐอเมริกา เข้าเฝ้าเมื่อเดือนกรกฎาคม 2534 พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวได้พระราชทานคำแนะนำหลายประการที่เป็นสาระประโยชน์ ทรงเน้นว่าจะต้องดำเนินการ
วิจัยบนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้น

จุดมุ่งหมายของการทำฝนหลวงคือ เพิ่มปริมาณฝนตก และทำให้ฝนตกในบริเวณที่
ต้องการ ตามธรรมชาติฝนเกิดเมื่อไอน้ำในเมฆ เกาะตัวกันใหญ่ขึ้นจนหนักพอที่จะตกลงมาสู่โลก
ภายในกลุ่มเมฆฝนมักจะมีหยดน้ำ เกล็ดน้ำแข็ง และไอน้ำ ถึงแม้อุณหภูมิต่ำกว่าศูนย์องศา
เซลเซียส แต่หยดน้ำภายในก้อนเมฆก็ยังคงเป็นของเหลวอยู่

การทำฝนให้ตกจะต้องอาศัยกระบวนการเพิ่มโอกาสการเกิดฝนให้สูงขึ้น โดยใช้สารเคมี
บางอย่างเข้าไปในเมฆ เช่น แอมโมเนียมไนเตรด และยูเรีย ไอน้ำจะเกาะตัวเป็นหยดน้ำรอบ ๆ
อนุภาคสารเหล่านี้ ความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศบริเวณนั้นควรมีอย่างน้อย 70% อีกอย่างหนึ่ง
ในเมฆมีกระแสไหลพาขึ้นและมีหยดน้ำที่เย็นจัดจำนวนมาก อาจทำให้หยดน้ำแข็งตัวรวดเร็ว
ด้วยสารเคมีบางชนิด เช่น น้ำแข็งแห้ง (คาร์บอนไดออกไซด์แข็งอุณหภูมิ -80 องศาเซลเซียส)
และซิลเวอร์ไอโอไดด์ เมฆจะมีพลังเพิ่มขึ้น เพราะมีความร้อนแฝงที่เมื่อน้ำคายออก กระบวน
การนี้จะมีการชักนำไอน้ำเข้ามาในเมฆมากขึ้นด้วย ผลึกน้ำแข็งเมื่อตกลงมาก็ละลายเป็นน้ำฝน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงกำหนดขั้นตอนของกรรมวิธีการทำฝนหลวงให้เข้า
ใจง่ายเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่หนึ่งเรียกว่า ก่อทวน เป็นขั้นตอนที่เมฆธรรมชาติเริ่มก่อตัวทรงแนว
ตั้ง จะใช้สารเคมีที่ดูดไอน้ำไปกระตุ้นให้มวลอากาศเกิดการลอยตัวขึ้นสู่เบื้องบน ชักนำไอน้ำ
หรือความชื้นเข้าสู่ระบบการเกิดเมฆ และควบแน่นเป็นหยดน้ำ ขั้นที่สองเรียกว่า เลี้ยงให้อ้วน
เป็นขั้นตอนที่เมฆก่อตัวเจริญเติบโต จะต้องโปรยสารเคมีเลี้ยงกลุ่มเมฆให้ก่อตัวหนาแน่นไม่
สลาย ความแรงของกระแสไหลพาขึ้นต้องกำลังพอเหมาะขั้นสุดท้าย เรียกว่า โจมตี ระยะนี้กลุ่ม
เมฆพร้อมที่จะให้ฝนตกลงมาเป็นขั้นตอนสำคัญและอาศัยประสบการณ์ปฏิบัติการเพื่อลดความ
รุนแรงของกระแสไหลพาขึ้น หรือทำให้หมดไป และจะต้องเร่งบังคับให้ฝนตกก่อนที่กลุ่มเมฆฝน
เคลื่อนพ้นพื้นที่เป้าหมาย อาจเลือกใช้สารเคมีโซเดียมคลอไรด์ (เกลือแกงที่บดละเอียดและแห้ง
มีลักษณะคล้ายแป้ง เรียกกันว่าเกลือแป้งฝนหลวง) ผสมน้ำแข็งแห้ง หรือโซลูเรีย หรือ
แอมโมเนียมไนเตรด

ตั้งแต่ต้นมาได้มีการพัฒนากรรมวิธีการทำฝนหลวง ตลอดจนทดลองใช้สารเคมีต่างชนิด กำหนดเป็นสูตรต่าง ๆ กัน ซึ่งในบางครั้งใช้ในสภาพผสมกัน โดยเลือกใช้ตามความเหมาะสมในแต่ละขั้นคือ ก่อทวน เลี้ยงให้อ้วน และโจมตี ในช่วงปี 2527 จนถึงปัจจุบัน สารเคมีที่ใช้ปฏิบัติการฝนหลวง ได้แก่ โซเดียมคลอไรด์ น้ำแข็งแห้ง ยูเรีย แคลเซียมคลอไรด์ แคลเซียมออกไซด์ แคลเซียมคาร์ไบด์ และแอมโมเนียมไนเตรต ขนาดอนุภาคของสารเหล่านี้ต้องเล็กละเอียดมาก และไม่จับตัวเป็นก้อนแข็ง

การพ่นสารเคมีเข้าไปในกลุ่มเมฆนั้น ใช้เครื่องบินปฏิบัติการ แต่ปัจจุบันได้มีการวิจัย และทดลองพ่นสารเคมีจากยอดเขาสู่ฐานเมฆโดยตรง เพื่อช่วยให้เมฆที่ตามปกติมักกลอยปกคลุมเหนือยอดเขา สามารถรวมตัวหนาแน่นจนเกิดฝนตกลงบริเวณภูเขาหรือพื้นที่ได้ลม การวิจัยได้เริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ.2526 ได้ทดลองปฏิบัติการจริงครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.2530 และกำลังดำเนินการต่อไป

งานวิจัยอีกอย่างหนึ่ง คือ การใช้จรวด เพราะบางครั้งเกิดลมพายุเครื่องบินไม่สามารถบินขึ้นได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวความคิดสร้างจรวดบรรจุสารเคมี ยิงจากพื้นดินเข้าสู่ก้อนเมฆ ผู้เชี่ยวชาญหลายหน่วยงานทั้งทหารและพลเรือนได้ทำการวิจัยประดิษฐ์จรวดต้นแบบ ทำการทดลองยิงได้ผลก้าวหน้ามาโดยลำดับ จนถึง พ.ศ. 2530 ได้ทดลองยิงเข้าสู่ก้อนเมฆจริง ปัจจุบันอยู่ในขั้นผลิตจรวดเพื่อใช้ปฏิบัติการต่อไป

การทำฝนเทียมหรือฝนหลวงนั้นเป็นเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ ที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น สภาพอากาศ สภาพภูมิประเทศ พื้นที่เป้าหมาย ความสูงของยอดเมฆ ความเร็วของกระแสลม ความชื้นในอากาศ ต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์จึงจะให้ผลจริงจัง

ท่านผู้ฟังคงจะเห็นแล้วนะครับว่า ผลดีของฝนหลวงก็คือ ช่วยเพิ่มปริมาณฝน และทำให้ฝนตกในบริเวณที่ต้องการแต่อย่างไรก็ตามการทำฝนหลวงก็ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ที่เหมาะสมหลายประการรวมทั้งงบประมาณด้านการเงินด้วย เท่าที่ท่านผู้ฟังได้ฟังมาตั้งแต่ต้นก็จะเห็นว่าฝนหลวงไม่ได้ทำให้เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ เหมือนกันนะครับ

สวัสดีครับ

(ปรับปรุงจาก พีแวน. (2535, 2 สิงหาคม). “ฝนหลวง”, สตรีสาร. 45 (20) : 10 –12.)

ตัวอย่างการพูดวิจารณ์ทางวิชาการ

2) การ์ตูน

ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

สัปดาห์นี้กระผมใคร่เสนอความรู้เกี่ยวกับเรื่องของการ์ตูน ซึ่งท่านผู้ฟังคงจะรู้จักดี อย่างน้อยเมื่อครั้งยังเป็นเด็กก็คงได้ดูหรืออ่านการ์ตูนกันเป็นส่วนใหญ่ ในปัจจุบันท่านผู้ฟังคงจะไม่ปฏิเสธว่าเด็ก ๆ กับการ์ตูน จะเป็นของคู่กันที่แยกไม่ออก เรารู้จักการ์ตูนเป็นอย่างดีโดยที่อาจจะไม่เคยสนใจเลยว่าการ์ตูนนั้นเขาสรางกันอย่างไร และในโลกของการ์ตูนมีความเคลื่อนไหวอย่างไรบ้าง

การ์ตูนเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่บอกเล่าเรื่องราวในจินตนาการ แต่อยู่บนพื้นฐานความสนุกสนานให้แง่คิด ที่สำคัญลายเส้นที่มีสีสันสดใส

เด็ก ๆ ในบ้านเรา จะได้รับอิทธิพลจากการ์ตูนทั่วทุกมุมโลก ไม่ว่าจะเป็นการ์ตูนจากญี่ปุ่น ยุโรป หรือในอเมริกา จำได้ว่าแต่ก่อนการ์ตูนสกูลยุโรปไม่มีใครดั่งเกิน “แดงแดง” ที่วาดโดยนักเขียนชาวเบลเยียม ที่บอกเล่าเรื่องราวการผจญภัยของนักหนังสือพิมพ์ที่ชื่อแดงแดง กับหมาน้อยสโนว์วี่ และ “ลิกกี้ ลุด” เรื่องราวของชาวกลอส ชนเผ่าดั้งเดิมของฝรั่งเศส ที่วาดโดยอูแครกโซ นักวาดการ์ตูนชาวฝรั่งเศส

เนื้อหาของการ์ตูนสองเรื่องนี้สนุกสนาน มีอารมณ์ขันที่คมคาย อิงกับความเป็นจริง แต่ลายเส้นกลับไม่ละเอียดอ่อนเหมือนการ์ตูนของอเมริกัน ซึ่งว่ากันว่าเป็นปัญหาเรื่องงบประมาณ ทำให้การ์ตูนสกูลยุโรปหลายเรื่องลายเส้นจึงออกมาไม่สวยงามนัก

การ์ตูนอเมริกันที่ว่า มี 2 เจ้าที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เริ่มจาก ค่ายวอร์เนอร์ บราเธอร์ ดาราสำคัญอย่างเจ้ากระต่ายบักส์ บันนี่ เป็ดดำจอมเห็นแก่ตัว ดัฟฟี ดั๊ก แมวดำซิลเวสเตอร์ ที่คอยจะจ้องกินเจ้านกสีเหลืองทวิตตี้ รวมทั้งเจ้าหมาอัจฉริยะไวท์ อีโคโยด ที่ต้องใช้ความพยายามอย่างมหาศาลในการจับนกกระจอกเทศโรดส์ รันเนอร์ แต่ไม่เคยเห็นจับได้สักกะที และเจ้าแมวทอม ซึ่งมักจะโซคร้ายเสมอในการจับเจ้าหนูเซอร์รี่ โดยผู้ให้กำเนิดการ์ตูนเหล่านี้ก็คือ “เท็กซ์ อเวรี่”

การ์ตูนค่ายนี้จะเน้นตลกหักมุมที่คนดูมักจะคาดไม่ถึง และมีลักษณะเฉพาะตัวก็คือตัวการ์ตูนแต่ละตัวจะต้องใช้ความเร็วในการขับเคลื่อนกัน ไม่มัวมาด้อมเดียมให้เสียเวลา

และอีกค่ายที่ถือเป็นเครื่องหมายการค้าและราชาของวงการ์ตูนโลก คงหนีไม่พ้นค่ายดิสนีย์ และเชื่อว่าเด็ก ๆ ไม่ว่ายุคใดสมัยใดก็ต้องเป็นแฟนเจ้าหนู ตัวเล็ก ๆ ที่ชื่อ “มิกกี้ เมาส์” อย่างแน่นอน

จากความสำเร็จของการ์ตูนสั้นที่มีความยาวมันละ 7 นาที ของเจ้าหนูมิกกี้ เมาส์ ดิสนีย์ตัดสินใจ ทำการ์ตูนเรื่องยาวสำหรับจอเงินเรื่องแรกมีชื่อว่า “สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด” ในปี 1937 ขณะที่โลกกำลังเดินหน้าไปสู่มหาสงครามโลกครั้งที่สอง

อีกสามปีต่อมา ดิสนีย์ผลิตการ์ตูนคุณภาพที่เต็มเปี่ยมไปด้วยจินตนาการ โดยนำเอาบทเพลงคลาสสิกของบรรดาบรมครูทางดนตรีอย่างเช่น บ๊าค ไช คอฟสกี สตราวินสกี บีโธเฟิน มูซอร์สกี และ อื่น ๆ มาใส่ภาพเรื่องราวสั้น ๆ เข้าไป จนกลายเป็นหนังการ์ตูนดนตรีเรื่องยิ่งใหญ่ที่ชื่อ FANTASIA และในปีเดียวกัน PINOCCHIO นิทานอิตาเลียนของ คาร์โล โกลโลดี ก็ถูกนำมาสร้างเป็นการ์ตูนคลาสสิกเรื่องที่สามของดิสนีย์ที่คว้า 2 รางวัลออสการ์จากดนตรีและเพลงประกอบยอดเยี่ยม

จากนั้น DUMBO, BAMBI, CINDERELLA, PETER PAN ก็ถูกสร้างขึ้นและประสบความสำเร็จอย่างมหาศาล

และที่ประสบความสำเร็จจนเป็นที่กล่าวขานกันอย่างมากที่สุดก็คือ BEAUTY AND THE BEAST การ์ตูนเรื่องแรกเข้าชิงออสการ์ในสาขาภาพยนตร์ยอดเยี่ยมในปี 1991 และคว้ามาได้ 2 รางวัลคือดนตรีและเพลงประกอบยอดเยี่ยม

แต่ที่ถือว่าเป็นที่สุดของที่สุดก็คือ THE LION KING ที่ทำรายได้และประสบความสำเร็จมากที่สุดในโลก พร้อม 2 รางวัลออสการ์ ดนตรีและเพลงประกอบยอดเยี่ยม

นับตั้งแต่การ์ตูนคลาสสิกเรื่องแรกที่สร้างขึ้นในปี 1937 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 62 ปี แล้วที่ดิสนีย์ยังโลดแล่นอยู่ในโลกของการ์ตูนและได้รับความนิยมไม่เสื่อมคลาย มีชื่อขึ้นทำเนียบคลาสสิก 37 เรื่อง ล่าสุดคือ TRAZAN

ต้องยอมรับโดนมนต์เสน่ห์การ์ตูนของดิสนีย์เข้าอย่างจัง ถึงแม้เวลานี้ก็ยังเป็นแฟนเหินแค้นเพราะลายเส้นที่สวยงาม เนื้อหาที่หนักแน่น มีคติสอนใจ

โลกของการ์ตูน ซึ่งเป็นโลกจำลองและคู่ขนานไปกับโลกแห่งความเป็นจริง ด้วยเนื้อหาที่ย่นย่อและเน้นให้เห็นประเด็นต่าง ๆ ที่ชัดเจน เสริมแต่งด้วยจินตนาการ เพื่อขยายขอบเขตความนึกคิดของมนุษย์ให้ก้าวพ้นออกจากความเป็นจริงไปสู่ในโลกแห่งจินตนาการ

ทำให้การ์ตูนมีอิทธิพลทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ท่านผู้ฟังที่อยู่ในที่นี้ก็คงจะเห็นเช่นเดียวกับผมใช่ไหมครับ

สวัสดีครับ

(ปรับปรุงจาก นายหน้ง. (2542, 15 สิงหาคม). “โลกของการ์ตูน,” มติชนรายวัน.

ตัวอย่างการพูดวิจารณ์ทั่วไป

1) การพูดวิจารณ์ภาพยนตร์

เรื่อง

“นางนก”

สวัสดิ์ท่านผู้ฟัง

ในช่วงหนึ่งสัปดาห์ที่ผ่านมา ชาวในแวดวงบันเทิงที่ได้รับความสนใจมากชาวหนึ่งก็เห็นจะเป็นเรื่องการนำเอาเรื่อง นางนก มาสร้างเป็นภาพยนตร์อีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ตำนานรักเรื่องนี้ได้ถูกนำมาสร้างหลายครั้ง ทั้งที่เป็นภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ ท่านผู้ฟังคงคิดเช่นเดียวกับผมว่า สิ่งที่น่าสนใจในการนำเอาเรื่อง นางนกมาสร้างในเวอร์ชันใหม่นั้น ผู้สร้างจะนำจุดใดมาเสนอ เนื่องจากเรื่องนี้เป็นที่รู้จักกันมานานแล้ว ถ้าเช่นนั้นเราลองมาติดตามเรื่องราวของ นางนก ตั้งแต่ผู้สร้าง ผู้กำกับ เลยนะครับ

เกือบ 20 ปีที่แล้ว ทุกวันศุกร์ ณ ร้านเหล้าบริเวณท่าช้าง เด็กศิลปากรกลุ่มหนึ่งที่นั่งกินข้าวเคล้าสุรารอย่างฮาเฮ

หัวข้อในการสนทนาคือ เรื่องหนัง เพราะทุกคนมีความฝันเหมือนกัน คือ อยากทำหนัง แต่เมื่อฝันผาตลองแสวงหาทุกรูปแบบแล้วความคิดทุกคนก็เริ่มตกผลึกว่าควรจะไปหาประสบการณ์ก่อน พร้อมเมื่อไหร่ค่อยมาสร้างฝันให้เป็นจริง

ปี 2539 ทั้งหมดกลับมารวมตัวกัน คราวนี้ทุกคนพร้อมทั้งเงินและประสบการณ์

“2499 อันธพาลครองเมือง” จึงได้ถูกขุดคุ้ยขึ้นมาในโลกเซลลูลอยด์ในปี 2540

ทำรายได้สูงสุดในประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทย 75 ล้านบาท

พร้อมกับทำให้ชื่อของ “นนทรีย์ นิมิบุตร” และทีมงานหายไป 2 ปี ก่อนกลับมาอีกครั้งกับภาพยนตร์เรื่องใหม่

“นางนก”

และเขาไม่ทำให้คนที่รอคอยผิดหวัง โดยเฉพาะ “ไท เอ็นเตอร์เทนเมนต์” ผู้สร้าง

“นางนก” ก่อกระแสฟีเวอร์อย่างรวดเร็ว และรุนแรง โรงหนังทุกแห่งเต็มแน่นทุกรอบ ตั้งแต่รอบแรกของวันศุกร์ที่ 23 กรกฎาคมเป็นต้นมา

กวาดรายได้ชนิดที่โรงหนังทุกแห่งไม่คาดคิดมาก่อน

3 วัน 40 ล้านบาท

เป็นสถิติที่น้อยกว่า “สตาร์วอร์ส” ภาคใหม่ เพียงแค่ 4 ล้านบาท ทั้งที่โรงฉายน้อยกว่ากันมาก

ที่สำคัญที่สุด คลื่นความแรงของ “นางนาก” ยังไม่หยุดยั้งจากกระแสการบอกต่อ จนคนในวงการเริ่มคาดหมายกันว่ารายได้ของ นางนาก ไม่เพียงจะลบสถิติเก่าที่ “นันทรี” เคยทำได้จาก “2499 อันทพาลครองเมือง” เท่านั้น

ถ้า “นางนาก” เกิดเฮียนขึ้นมา นอกจากจะทะลุหลัก 100 ล้านบาทแล้ว รายได้ของ “นางนาก” อาจแซงหน้ามหากาพย์ของอเมริกันชนอย่าง “สตาร์วอร์ส” ที่คาดกันว่าจะได้ประมาณ 107-110 ล้านบาทก็ได้

อะไรทำให้หนังไทยอย่าง “นางนาก” พีเวอร์ ขนาดนี้

ประการที่หนึ่ง มาจากความสำเร็จเก่าในเรื่อง “2499 อันทพาลครองเมือง” ที่ทำให้คนกลุ่มหนึ่งรอคอยผลงานของเขา โดยเฉพาะในยามที่ขาดแคลนหนังไทยดี ๆ

ประการที่สอง การให้สัมภาษณ์ของ “นันทรี” ในนิตยสารนัสิบเล่ม ที่ใครอ่านบทสัมภาษณ์ของเขาแล้วต้องอยากดู “นางนาก”

ประการที่สาม หนังตัวอย่างที่แพร่ภาพตามโรง ทีวี และเคเบิลทีวี กระตุ้นต่อความอยากดูหนังของคนส่วนใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แต่ที่สำคัญที่สุดคือคุณภาพของหนัง “นางนาก” เองที่ก่อให้เกิดกระแสบอกต่อ ซึ่งเป็นประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุด

“นันทรี” ยอมรับว่าตัวเลข 3 วัน 40 ล้านบาท นั้นเหนือความคาดหมาย ต้องขอขอบคุณผู้ชมที่ให้โอกาสกับหนังไทย จนสามารถทำรายได้มากขนาดนี้

โดยส่วนตัวเขาวิเคราะห์ว่าสาเหตุที่ทำให้ “นางนาก” ประสบความสำเร็จเพราะ “หนังไทย” แบบนี้ หนังผีซีเรียส เรียลลิสติกแบบนี้ไม่มีมานานแล้ว

“ความสนุกสนานแบบไทยจริง ๆ มันหายไปนานแล้ว เขาอยากเห็นว่าเนื้อหนังแบบไทยจริง ๆ เป็นอย่างไร ตลกฝรั่งเป็นเรื่องไกลตัว จำต้องยาก मुखโกลัด้วน่าสนใจกว่า”

“คนรุ่นใหม่ไม่เคยดู อยากจะเห็น ส่วนคนรุ่นเดิม ๆ ก็มาดูว่ามันแตกต่างจากที่เคยดูอย่างไร พอมาชมกันก็ถูกปากถูกลิ้นคนไทย”

เป้าหมายการทำหนังของ “นันทรี” นั้นยืนอยู่กับความเป็นจริง เขาต้องการให้คนดูหนังของเขาแล้วสนุก ประทับใจ ส่วนนายทุนไม่ขาดทุน จะกำไรเท่าไรเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ดังนั้น “นันทรี” จึงเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับการติดต่อหนัง หนังตัวอย่าง รวมทั้งแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์

“มาถึงวันนี้ หน้าทีของผมจบลงแล้ว เป็นเรื่องของหน้าที่จะทำงานต่อไป สร้างความสุขให้กับผู้ชมทั้งหมด ผมไม่ได้ลุ้นอะไรอีกแล้ว”

“หน้าที่ของผมวันนี้ คือทำงานโฆษณาและเตรียมหนังเรื่องใหม่ ๆ ฟ้าทะลายใจ”

“ส่วนเรื่อง นางนก ต้องเป็นหน้าที่ของหนังตามธรรมชาติของมัน”

ปรากฏการณ์ “นางนกฟีเวอร์” เป็นนิมิตหมายที่ดีของหนังไทย เพราะนอกจากพิสูจน์ว่าหนังไทยยังไม่ตาย

บางที “นางนก” อาจมีฤทธิ์เดชมากกว่าอัศวินเจไดเสียอีก

มาลุ้นกันต่อไปว่า “นางนก” จะแซง “สตาร์วอร์ส” ได้หรือไม่

สวัสดีครับ

(ปรับปรุงจาก “พี่มาก.....ชา’ ฟีเวอร์ ลุ้น ‘นางนก’ แซง ‘สตาร์วอร์ส’,
(2542, 28 กรกฎาคม) มติชนรายวัน. หน้า 19.)

2) การพูดวิจารณ์ดนตรี

สวัสดิ์ท่านผู้ฟัง

ในสัปดาห์นี้ผมอยากจะแนะนำให้ท่านผู้ฟังได้รู้จักวงดนตรีเพื่อชีวิตอีวงหนึ่ง ซึ่งน่าสนใจมาก แต่ก่อนที่จะทำความรู้จักกับพวกเขา ผมอยากจะนำเสนอประเด็นความคิดที่เกี่ยวกับ “เพลงเพื่อชีวิต” เป็นการอุ่นเครื่องก่อนครับ

ทิศทางของเพลงเพื่อชีวิตนั้นเป็นที่ถกเถียงกันว่ามันจะก้าวเดินไปถึงตรงไหน จะคลี่คลายไปอย่างไร หรือมันกำลังคืบคลานตายซากอย่างช้า ๆ หลังจากมีนิยามคำว่า เพลงเพื่อชีวิตขึ้นมา จากพัฒนาการที่เคลื่อนตามแรงผลักดันของสังคม และธุรกิจดนตรีที่ต้องใช้ระบบการตลาดเข้ามาช่วยเหลือในการเพิ่มยอดขาย โฉมหน้าของเพลงเพื่อชีวิตก็เลื่อนร่างสู่รูปแบบใหม่

คนรุ่นปัจจุบันนี้ที่ทำเพลงออกมาล้วนเติบโตมาในเส้นสายฉับเพื่อชีวิต ความรู้สึกและสำนึกต่อสังคมนั้นก็วนเวียนอยู่แค่ในบทเพลงที่รับอิทธิพลมาจากรุ่นพี่ การต่อสู้ชีวิตภายใต้เงื่อนไขในสังคมไม่มีสิ่งใดปลุกเร้าให้เข้าถึงจิตวิญญาณของยุคสมัยได้ ชีวิตวนเวียนอยู่แค่การเล่นดนตรีหาเงินหล่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัวให้อยู่รอด

หลังจากที่รออยู่ ยังคงคลุมเครือไม่ชัดเจน ตอนนี้ในสายเพลงเพื่อชีวิตได้เดินทางมาพบจุดลงตัวของมันเองแล้ว โดยที่ในภายภาคหน้า อาจจะบัญญัติศัพท์แบ่งแนวเพลงขึ้นมาแทนก็ได้ เพราะมันคลี่คลายไปสู่จุดจากรากเหง้าคำว่า เพื่อชีวิตดั้งเดิม

แซม แซ่มรัมย์ นั้นสามารถเบิกทางเปิดโอกาสพิสูจน์ตัวเองจากนักร้องนักดนตรีตามฉับเพื่อชีวิตกลางคืน ยืนหยัด ประกาศแนวทางเพลงของตัวเอง หาสูตรที่ลงตัวออกมาได้ โดยไม่ยึดติดกับคำว่า เพื่อชีวิต

อีวงคือ นากา ที่ประกอบด้วย อมร-นรสิงห์ สุขพิมาย, สุรชัย ไกรวาปี, ชัยวัฒน์ กาสินธุ์ พิลลา, แสงดาว ภูบัว และนพฤทธิ์ หงษ์เหิร ซึ่งเติบโตมาจากสายฉับเพื่อชีวิตเช่นกัน ได้ค้นพบสูตรของตัวเอง ด้วยการผสมผสานอิทธิพลแนวดนตรีละตินร็อกแบบคาราบาว มารวมกับแนวซอฟต์ร็อกแบบวงโลโซ เนื้อหาของเพลงก็รวมกันระหว่าง เพื่อชีวิตที่มองความเป็นไปและสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม กับแบบจิกโก่กั๊กคร่ำครวญถึงเธอ

ฝีมือดนตรีของวงนากาเข้าขั้นดีเลยทีเดียว การเรียบเรียงดนตรีในรูปแบบร็อกเพื่อชีวิตก็ตาร์ประสาน ลูกโซโล่ที่วนเวียนตอดอารมณ์ตลอดเพลง ทำได้ถึงมาก มีการใส่ความหวานด้วยเสียงเคาะเปียโนมาคั่นในแต่ละช่วง เสียงร้องของนักร้องนำที่มีอยู่สองคน ก็หนาเต็มพลังเนื้อหาในเพลงแบบเล่าเรื่องราวที่เขียนขึ้นมานั้นทำได้ดีมาก ไม่ว่าเพลง ปูไม้, วิทยาลัย, ยา, ใจอาวรณ์ จุดนี้เป็นจุดอ่อนของเพื่อชีวิตรุ่นหลัง ๆ ที่ทำได้ไม่ถึง แต่นากาทำได้

ความดีเด่นของอัลบั้ม “พลังใจ” ที่สามารถตอบโจทย์การตลาดได้ดี ต้องยอมรับว่า นากานั้นอยู่ภายใต้ร่มเงา ส.ศรีวรา วิภากร ซึ่งเป็นโปรดิวเซอร์ คนเขียนเนื้อร้อง ทำนอง เกือบทั้งหมด วงนากาเป็นแค่หุ่นเชิดที่อยู่ข้างหน้า

เท่าที่สังเกตแนวทางของเพลงเพื่อชีวิตทิศทางใหม่ที่รวมระหว่าง เพื่อชีวิตแบบเก่าก่อนมาผสมกับร็อกแบบจิ๊กโก๋อึกหักนั้น มีทั้งเพลงที่มีเนื้อหาสาระ ดิ้นได้เมามั่น และเศร้าซึ่งในความรักกลายเป็น เพื่อชีวิตร่วมสมัย เป็นช่องว่างการตลาดที่สามารถตอบสนองอารมณ์คนฟังเพลงต่างจังหวัดที่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ และตลาดต่างจังหวัดได้เป็นอย่างดี

แล้วพบกับผมใหม่ในสัปดาห์หน้านะครับ

สวัสดีครับ

(ปรับปรุงจาก “นากา ‘พลังใจ’ ทิศทางใหม่เพื่อชีวิต,” (2542, 28 กรกฎาคม).

มติชนรายวัน. หน้า 14.)

3) การทบทวนพิจารณา

สวัสดิ์ท่านผู้ฟัง

ตามที่ผมว่าการทบทวนการเลือกตั้งเทศบาลนครสมุทรปราการนั้นมีประเด็นที่น่าสนใจ จับตามองก็คือ ท่าทีของ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีที่มีต่อการทบทวนการเลือกตั้งในครั้งนี้ ซึ่งน่าจะมองไปได้ถึงประเด็นความรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้นำรัฐบาล ที่จะต้องตัดสินใจอย่างกล้าหาญในการรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างโจ่งแจ้ง ต่อหน้าสาธารณชน

การเป็นผู้นำประเทศ คุณธรรมข้อหนึ่งที่จะต้องมียกคือความพร้อมที่จะรับผิดชอบ ใครก็ตามที่ขึ้นมาเป็นผู้นำแต่ไม่มีหัวใจพร้อมที่จะรับผิดชอบ ย่อมเป็นผู้ที่ขาดคุณธรรมสำคัญในการเป็นผู้นำ

ที่ผ่านมา ท่านผู้ฟังคงจะเห็นภาพของพรรคประชาธิปัตย์ ในการแก้ปัญหาของประเทศ ถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอว่า เป็นรัฐบาลที่เชื่องช้าไม่กล้าตัดสินใจ

แต่การแก้ปัญหการเลือกตั้งที่ทุจริต ซึ่งต้องยอมรับว่าเป็นการทุจริตที่ท้าทายกฎหมาย และท้าทายต่อนโยบายการกระจายอำนาจอย่างที่สุด จึงได้สะท้อนจิตสำนึกในการแก้ปัญหาของพรรคประชาธิปัตย์อย่างแจ่มชัด

ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งเทศบาลนครสมุทรปราการมีกลุ่มเมืองสมุทร กลุ่มการเมืองฝ่ายตรงกันข้ามกับ กลุ่มปากน้ำปี 2000 ของตระกูลอัครเหม ได้เดินทางมาที่นำเนียบรัฐบาลร้องให้นายกรัฐมนตรีจับตาดูการเลือกตั้งครั้งนี้ โดยระบุว่าจะมีการโกงการเลือกตั้งกันขึ้น นอกจากนี้มีการออกข่าวมาตลอดเวลว่า การเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นจะมีการโกงกัน

แต่ นายชวน หลีกภัย ในฐานะนายกรัฐมนตรีหาได้มีความใส่ใจไม่ บอกแต่เพียงว่าได้ส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยไปแล้ว

ส่วนกระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการเพียงบอกว่าเป็นหน้าที่ของท้องถิ่นในการดำเนินการ ทั้ง นายชวน หลีกภัย และกระทรวงมหาดไทย ไม่มีที่ท่าว่าจะลงไปดูแลอย่างจริงจัง

แล้วการเลือกตั้งก็มีการโกงกันเกิดขึ้นจริง ๆ

เมื่อเป็นข่าวขึ้นมา กระทรวงมหาดไทยมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวน ผลการสอบสวนพบว่า หน่วยเลือกตั้งที่ทุจริตและส่อทุจริตมี 20 หน่วยเลือกตั้ง แต่ที่ชัดเจนจนไม่สามารถมีการนับคะแนนได้ 3 หน่วย ตามที่ท่านผู้ฟังคงจะได้รับฟังข่าวไปแล้วนะครับ

ต่อมาเกิดกระแสเรียกร้องให้มีการล้มการเลือกตั้งครั้งนี้ เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งทั่วไปปี 2500 ซึ่งต้องล้มแล้วจัดเลือกตั้งกันใหม่ ความรุนแรงของการโกงก็ใกล้เคียง หรือแรงกว่า เพราะผลการสอบสวนพบว่า มีการโกงกันทุกรูปแบบ ทั้งเปลี่ยนหีบ เอาบัตรไปหย่อนเอง ขโมยกุญแจ ช่มชู้ พกอาวุธปืน ฯลฯ

เมื่อถูกกระแสกดดัน พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มอบหมายให้ นายชานี ศักดิเศรษฐ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยไปดำเนินการแก้ปัญหาในฐานะผู้ดูแลงานเทศบาล

ได้มีการเสนอทางออกในการแก้ปัญหาอยู่ 2 วิธีก็คือ หนึ่งร้องต่อศาลให้ยกเลิก หรือใช้อำนาจนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 11 ของ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มหาดไทยเลือกเอาการฟ้องต่อศาล โดยให้รักษาการผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นโจทก์ไปยื่นฟ้อง โดยให้เหตุผลว่าสาเหตุที่ไม่ยอมใช้อำนาจนายกรัฐมนตรี เพราะกระทรวงมหาดไทยอ้างว่าต้องการบรรทัดฐาน เพราะเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก จึงอยากให้ศาลเป็นผู้ตัดสิน

นายกรัฐมนตรีให้เหตุผลว่าได้ปรึกษากับนักกฎหมายและที่ปรึกษาหลายคนว่า ไม่มีความมั่นใจว่าการใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรีจะถูกฟ้องหรือไม่ จะทำให้มีการฟ้องกลับหรือไม่

ก็เลยเลือกที่จะให้ผู้ว่าราชการจังหวัดยื่นฟ้องต่อศาล

นายถาวร เสนเนียม ที่ปรึกษาด้านกฎหมายของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ซึ่งเป็นอดีตอัยการได้ออกมาคัดค้าน โดยระบุว่าดูตามข้อกฎหมายแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสีย ยื่นฟ้องไปศาลก็จะยกคำร้อง ควรใช้อำนาจนายกรัฐมนตรีมากกว่า เช่นเดียวกับอัยการจังหวัดได้แสดงความเห็นว่าฟ้องไม่ได้ ด้วยเหตุผลเดียวกัน

แต่กระทรวงมหาดไทยก็ยังยืนยันให้ผู้ว่าราชการจังหวัดไปฟ้อง โดยมีเหตุผลเพียงแค่ว่า หากไม่ฟ้องก็เหมือนกับไม่ได้ทำอะไร แต่ถ้าฟ้องแม้ศาลจะยกคำร้องก็ถือว่ากระทรวงมหาดไทยได้พยายามแก้ปัญหาแล้ว ในที่สุดก็ตัดสินใจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดไปยื่นฟ้อง

และในที่สุดศาลก็ยกคำร้อง เมื่อนายกรัฐมนตรีไม่ยอมใช้อำนาจก็หมายความว่ากระทรวงมหาดไทยต้องดำเนินการจัดเลือกตั้งใน 3 หน่วยที่ไม่ได้รับคะแนนในวันที่ 30 พฤษภาคม เป็นการจัดการเลือกตั้งเพื่อหลังจากประกาศผลเลือกตั้งใน 3 หน่วยเสร็จแล้ว กลุ่มเมืองสมุทร จะได้มีสิทธิจะยื่นฟ้องต่อศาลในฐานะผู้เสียหายในฐานะผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้มีการยกเลิกการเลือกตั้งเพื่อเลือกตั้งกันใหม่

นายถาวรชี้ว่า หากกลุ่มเมืองสมุทรฟองก็ต้องใช้เวลา 3-4 เดือน ในการพิจารณาอะไรจะเกิดขึ้นกับการบริหารของประเทศไทย

การเลือกตั้งวันที่ 30 พฤษภาคม จะเป็นการเลือกตั้งที่ไม่มีผลอะไร เป็นเพียงการกระทำตามขั้นตอนของกฎหมายเปิดทางให้มีการร้องทุกข์เพื่อยกเลิกการเลือกตั้ง

ถือเป็นการสูญเสียงบประมาณ สูญเสียเวลาของประชาชนที่จะต้องมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เสียเวลาของราชการโดยเปล่าประโยชน์

เพียงแค่นายกรัฐมนตรีกล้าหาญพอที่จะตัดสินใจ กล้าหาญพอที่จะรับผิดชอบการตัดสินใจ ความวุ่นวายเช่นนี้ก็คงจะไม่เกิดขึ้น

หรือว่าพรรคประชาธิปัตย์ยังมีความมั่นใจว่า นายวัฒนา อัศวเหม รัฐมนตรีร่วมรัฐบาลจะสามารถพลิกสถานการณ์ให้เป็นกลุ่มปากน้ำปี 2000 ขณะในคำร้องของกลุ่มเมืองสมุทรหลังจากนั้นได้

ถ้าประชาธิปัตย์เชื่อเช่นนั้นก็ควรประกาศให้ชัดเจนในวันนี้ จะรู้กันไปว่า ที่ไม่กล้าตัดสินใจนั้นไม่ใช่ความไม่พร้อมที่จะรับผิดชอบ แต่เป็นความตั้งใจที่จะหาทางให้ทีมปากน้ำปี 2000 อันเป็นทีมของรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล ท่านผู้ฟังคอยติดตามข่าวต่อไปนะครับว่าผลจะเป็นเช่นไร

สวัสดีครับ

(ปรับปรุงจาก “วิเคราะห์.” (2542, 30 พฤษภาคม). มติชนรายวัน. หน้า 3.)

4) การพุดวิจารย์เหตุการณ์

สวัสดีท่านผู้ฟัง

หากท่านผู้ฟังติดตามข่าวก็จะเห็นว่าหนังสือพิมพ์หลายฉบับพาดหัวข่าวกรณีเกิดเหตุการณ์ที่ นายชาลี นพวงศ์ ณ อยุธยา เลขาธิการส่วนตัวของ นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกรัฐมนตรี และรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ กับพวกบุกขึ้นไปบนกองบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ในยามดึกของคืนวันที่ 13 กรกฎาคม 2542

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคืนวันดังกล่าวได้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางและรุนแรงพอสมควรจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์

คุณกรรณิกา วิริยะกุล หัวหน้ากองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ได้เล่าเหตุการณ์ในคืนที่เกิดเหตุสรุปได้ว่า

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นช่วงเวลาที่นักข่าวส่วนใหญ่เดินทางกลับบ้านแล้ว ในขณะนั้นมีชายสองคนขึ้นมาในระหว่างที่พนักงานรักษาความปลอดภัย (รปภ.) ผลัดเปลี่ยนเวรยามจึงไม่มี รปภ. อยู่ชั้นล่าง ชายทั้งสองจึงเดินขึ้นบันไดมาที่กองบรรณาธิการข่าวซึ่งอยู่ชั้น 3 เมื่อเดินมาถึงชั้น 2 แจ้งว่าต้องการมาพบกับ คุณอายุษ ประทีป ณ ถลาง บรรณาธิการข่าว รปภ.จึงได้สอบถามอีกว่าติดต่อมาล่วงหน้าหรือยัง ชายทั้งสองไม่ตอบแต่ได้แยกย้ายกันขึ้นมาที่กองบรรณาธิการ ซึ่งมีประตูทางขึ้น 2 ทาง ทำให้ รปภ. ตกใจ ไม่รู้จะกันใคร จากนั้นมีชายจำนวนที่เหลือทยอยกันขึ้นมาทีละ 2 คน

ขณะนั้น คุณกรรณิกา นั่งอยู่ห้องข่าว เห็นชายทั้งสองจึงเข้าไปสอบถามว่ามาหาใคร ชายทั้งสองตอบว่ามาห้องนี้ แล้วชี้เข้าไปที่ห้อง คุณอายุษ แล้วเดินเข้าไปในห้อง เดินตามเข้าไปเห็นว่ามีชาย 4 คน ซึ่งขึ้นมาก่อนหน้าอยู่ในห้อง คนหนึ่งคือ คุณชาลี นพวงศ์ ณ อยุธยา กำลังนั่งคุยกับคุณอายุษที่โซฟาพับแบก ส่วนคนที่เหลือกำลังยืนเกะกะไม่ยอมนั่ง และคันรีอเอกสารดู หยิบเอกสารบนชั้นโดยไม่สนใจใคร

คุณกรรณิกา เล่าให้ฟังอีกว่าเห็นเขาพยายามพูดจาข่มขู่และชี้แจงว่า ข่าวที่ทางหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ลงไปว่า คุณไตรรงค์หนีมือนั้นไม่เป็นความจริง จะดำเนินพรรคประชาธิปัตย์นั้นดำเนินต่อไป แต่อย่ามาดำเนินนายของเขา นายเขาไม่ได้หนีมือ ถ้ายังคุยกันไม่รู้เรื่อง พรุ่งนี้ยังดำเนินเขาอีก เขาจะมาอีก แต่จะไม่มาแบบนี้

คุณชาลี พยายามสอบถามว่า ขาวนี้นักข่าวคนไหนเป็นคนส่ง พยายามถามชื่อนักข่าวให้ได้ มันเป็นสถานการณ์ที่รุนแรงมาก แต่คุณอายุก็สุขุม นิ่ง พังเจียบ ไม่พูดอะไร ตอบไปว่า จะทำอะไรก็ทำไปตอนจะทำงาน ทำให้นายชาลีโกรธมาก และต่อโทรศัพท์ไปหาคุณไตรรงค์ ให้คุณไตรรงค์มาชี้แจงกับคุณอายุ

คุณไตรรงค์ ก็ชี้แจงในประเด็นของขาวเท่านั้น แต่ไม่ได้สอบถามหรือพูดถึงวิธีการที่ลูกน้องเข้ามาเลย ทำให้ได้แต่ตีความว่า คุณไตรรงค์จะทราบหรือไม่ทราบ

คุณกรรณิกา เห็นท่าไม่ดีจึงได้โทรไปแจ้งความที่สถานีตำรวจทองหล่อ

ระหว่างที่รอตำรวจ คุณกรรณิกา ก็เข้าไปแสดงตัวว่าเป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการ และพูดขอรับรองว่าขอให้พูดด้วยวิธีการที่ดี สุภาพ เหมาะสม เขาก็หาว่าทางฝ่ายคุณกรรณิกาโกรธที่ถูกเขาตำ ทางคุณกรรณิกา จึงตอบไปว่าไม่ได้โกรธ การทำข่าวหนังสือพิมพ์ก็ต้องเจอเหตุการณ์แบบนี้เป็นเรื่องธรรมดา แต่ที่โกรธเพราะเขาใช้วิธีการข่มขู่ต่างหาก ทางคุณชาลีก็อ้างว่าทางกองบรรณาธิการไทยโพสต์ไม่ยอมหาเก้าอี้ให้ลูกน้องของตนนั่ง จึงเชิญเด็กของคุณชาลีลงไปนั่งที่ชั้นล่าง มีบางคนเดินตามลงไป แต่บางคนก็ไม่ยอมตามไป แต่ยังคงยืนเกาะกะคุ่มเชิงอยู่หน้าประตู

เมื่อตำรวจซึ่งเป็นตำรวจสายตรวจมาถึงพบว่าเป็นคนของคุณไตรรงค์ก็เกิดความเกรงใจไม่กล้าทำอะไร และขอโทรถามนายตำรวจให้ตัดสินใจก่อน ต่อมานายตำรวจ ยศ ร.ต.อ.มาถึง ซึ่งตอนนั้นเหตุการณ์เริ่มคลี่คลายแล้ว ตำรวจไม่ได้ทำอะไร แค่สอบถามว่าเกิดอะไรขึ้น ทางกองบรรณาธิการไทยโพสต์เห็นว่าได้คุยกันแล้วจึงไม่ได้แจ้งความ ซึ่งตอนหลังคุณกรรณิกา ได้ทราบจากยามด้านล่างว่าคนที่ลงไปนั่งข้างล่างนั้น พยายามขยับเลื่อนอก ทำให้เห็นว่าพวกปิ่นที่เอาจด้วยส่วนที่ขึ้นมาอยู่ข้างบนก็สังเกตเห็นว่าบริเวณเสื้อที่เอาจดู ๆ แต่มองไม่เห็น

คุณกรรณิกา ได้ชี้แจงต่อไปว่า หลังเกิดเหตุการณ์แล้ว ทางกองบรรณาธิการเห็นว่า ควรจะออกแถลงการณ์ประณามและเห็นว่า จะไม่ทำอะไรต่อไป เพราะเป็นหน้าที่ของรัฐ ยุคนี้เป็นยุคประชาธิปไตย และรัฐบาลก็บอกว่าเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ดังนั้นก็เป็นหน้าที่ของนายฯ พรรคประชาธิปไตยต้องออกมาจัดการและดูแลคนของตัวเองอย่าให้เกิดเรื่องขึ้นอีก

คุณกรรณิกา แสดงความเห็นที่ ไม่แจ้งความเพราะเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นอาจเพราะเขารักนาย แต่ก็ต้องบอกให้เขารู้ว่าไม่ถูกต้อง กลัวว่าเขาจะคิดว่านี่คือวิธีการที่ชอบธรรมแล้ว ต่อไปเขาอาจจะไปทำกับคนอื่น ๆ อีก นอกจากนี้คุณกรรณิกา ยังยืนยันว่าตั้งแต่เป็นนักข่าวมายังไม่เคยพบการกระทำลักษณะนี้เกิดขึ้นในรัฐบาลไหนเลย และแสดงความรู้สึกต่อเหตุการณ์นี้ว่า รู้สึกโกรธ

มากไม่เข้าใจว่า นายชาติ และพวกขึ้นไปบุกคุกได้อย่างไรในสิ่งที่เปรียบเสมือนบ้านของตนเอง และในฐานะที่เป็นคนของรัฐมนตรีพูดออกมาได้อย่างไรว่า อยากด่าพรรคประชาธิปัตย์ก็ด่าไปแต่อย่าไปด่านายเขา

หลังจากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ตีพิมพ์หมายเหตุถึงรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ในหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ฉบับวันที่ 15 กรกฎาคม โดยให้ชื่อว่า “ขอประณามอิทธิพลมืด”

สมาคมนักข่าวออกแถลงการณ์ระบุว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ครั้งนี้เป็นการใช้อิทธิพลมืดคุกคามการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนอย่างชัดเจน ซึ่งไม่น่าจะเกิดขึ้นในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงขอประณามการกระทำดังกล่าว นอกจากนั้นจากการสอบถามเบื้องต้นพบว่ากลุ่มชายฉกรรจ์ 7 คน มีจำนวนหนึ่งเป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงกลาโหม จึงเรียกร้องต่อนายกฯ 2 ข้อคือ

1. ขอให้นายกฯ สอบสวนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น บุคคลที่อ้างตัวว่าเป็นเลขานุการของนายไตรรงค์ ได้รับคำสั่งจากผู้ใดในการก่อพฤติกรรมดังกล่าว และหากผู้เกี่ยวข้องหรือผู้สั่งการเป็นบุคคลในคณะรัฐบาล ขอให้สั่งลงโทษบุคคลนั้น หรือผู้เกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาด เพื่อมิให้มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลเอง

2. ขอให้สอบสวนว่าชายฉกรรจ์ทั้ง 7 คน ที่เดินทางไปกับผู้ที่อ้างว่าเป็นเลขานุการนายไตรรงค์ สังกัดหน่วยงานใด ได้รับคำสั่งจากผู้ใด เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบหรือไม่ รวมทั้งพกวอาวุธปืนเพื่อข่มขู่ให้ผู้คนเกรงกลัวเป็นการกระทำผิดกฎหมายหรือไม่ และขอให้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบและวินัยของข้าราชการอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ขอให้นายกฯ สอบสวนเรื่องดังกล่าวให้กระจ่างและแถลงผลการสอบสวนต่อสาธารณชนโดยเร็ว มิเช่นนั้นอาจทำให้เกิดการเข้าใจผิดว่ารัฐบาลสนับสนุนการกระทำดังกล่าว

นายกสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และกรรมการสมาคมนักหนังสือถึง นายกรัฐมนตรี

นายกสมาคมนักข่าวฯ และกรรมการฯ เดินทางไปยื่นหนังสือถึง นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี เพื่อขอให้สอบสวนกลุ่มชายฉกรรจ์ที่คุกคามหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ โดยขอให้นายกฯ ตรวจสอบเรื่องนี้อย่างเร่งด่วน เพราะถือว่าการกระทำที่อุกอาจ และคุกคามต่อสื่อมวลชน และเป็นการทำลายภาพพจน์ที่ดีของประเทศไทย และได้แจ้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้นายกรัฐมนตรีทราบ

ท่านผู้ฟังครับ ที่ท่านฟังมาทั้งหมดเป็นข้อมูลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งความเคลื่อนไหวของฝ่ายโจทก์

ต่อไปนี้เป็นข้อมูลฝ่ายผู้เสียหาย หรือฝ่ายจำเลย ซึ่งหนีไม่พ้นว่าต้องเป็นฝ่ายรัฐบาล ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำและนายชาลี นพวงศ์ ณ อยุธยา ผู้ที่อ้างว่าเป็นเลขาส่วนตัวของนายไตรรงค์ กับพรรคพวก นายไตรรงค์ นั้นจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะที่ผู้ก่อเหตุเป็นคนของตัวเอง และเกี่ยวข้องกับรัฐบาล เพราะมีตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และเป็นรองนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีซึ่งมีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำ

หลังจากที่นายกวี จงกิจถาวร นายกสมาคมนักข่าว ได้เข้ายื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีที่อาคารรัฐสภา และได้แจ้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้นายกรัฐมนตรีรับทราบ

นายกรัฐมนตรีกล่าวว่า ได้แจ้งให้ทำรายงานส่งมายังตน ยังไม่ได้พบกับนายไตรรงค์ แต่คิดว่าไม่น่าจะมีปัญหาอะไร เพียงขอให้ได้รับรายงานก่อนว่าเรื่องเป็นอย่างไร อย่างไรก็ตาม อยากฝากให้สื่อมวลชนระมัดระวัง เพราะคนบางคนมีความอดทนได้ไม่เหมือนกันทุกคน บางคนทนที่จะถูกโกหกไม่ได้ทุกวัน แต่บางคนก็ทนได้ แม้การวิพากษ์วิจารณ์จะเป็นสิทธิตามกฎหมาย ตนไม่ได้สนับสนุนให้เอาไม้ไปทุบใคร หรือไปพังแท่นพิมพ์ใคร

ฝ่ายนายชาลี นพวงศ์ ณ อยุธยา เลขาธิการส่วนตัว นายไตรรงค์ ได้เดินทางไปยังห้องผู้สื่อข่าวรัฐสภา เพื่อขอชี้แจงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และขอโทษสื่อมวลชน พร้อมกับบอกว่าไม่ได้เจตนาไปคุกคามแต่อย่างใด แต่ที่ต้องไปพบบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ดังกล่าว ก็เนื่องมาจากว่า เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม ตนได้ติดตามนายไตรรงค์ไปจังหวัดตรัง ซึ่งมีมือปลากะตักชุมนุมอยู่ และขอยืนยันว่าไม่ได้มีการหลบหนีมือปลากะตักแต่อย่างใด

ต่อมา วันที่ 12 กรกฎาคม ปรากฏว่าไทยโพสต์กลับเสนอข่าวโดยใช้คำว่า นายไตรรงค์ ลนลานหนีกลุ่มผู้ชุมนุม ทางคณะทำงานจึงหารือกันว่าเป็นเพราะการใช้ถ้อยคำที่รุนแรงเกินไป ทั้งที่นายไตรรงค์ประกอบคุณงามความดีให้ประเทศมาโดยตลอด

การใช้คำว่า “ลนลาน” เป็นลักษณะอาการของคนชี้ขาด ซึ่งไม่เหมาะสม

นายธานินทร์ ใจสมุทร สส.จังหวัดสตูล ซึ่งร่วมหารืออยู่ด้วยได้กล่าวว่าจะไปชี้แจงกับหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ เพื่อแก้ข่าว แต่ไม่มีการเสนอข่าวแต่อย่างใด

ดังนั้นในวันที่ 13 กรกฎาคม ตนจึงรับอาสาจะไปพบกับบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ในเวลากลางวันกับเพื่อน 2 คน แต่เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์แจ้งว่า นายอายุช บรรณาธิการ จะมาทำงานช่วงดึกทุกวัน

ในช่วงเวลาประมาณ 23.00 น. เศษจึงกลับไปพบกับเพื่อนอีก 4 คน เมื่อพบนายอายุช ก็มีการทักทายกันและบอกว่า ชาวที่ลงไปสร้างความเสียหาย ขอให้ลงข่าวแก้ไขได้หรือไม่ นายอายุช ก็ยอมรับว่าชาวที่ลงผิดพลาด เพราะผู้สื่อข่าวเป็นผู้รายงานมา

ระหว่างที่มีการหารือนั้น ได้มีเจ้าหน้าที่ระดับสูงออกมาไต่ถาม และแจ้งว่าเรียกตำรวจมาแล้ว 20 นาย

นอกจากนี้นายชาลี ยังได้ชี้แจงโต้ชาวที่ว่าตนพบบินว่าไม่ได้พกอาวุธปืนแต่อย่างใด ถ้าตนพบบินจะต้องถูกตำรวจจับไปแล้ว และได้เปิดเสื้อให้ดูว่าไม่ได้มีการพกอาวุธและไม่ได้ไปเพื่อเอาเรื่องเพราะไปอย่างเปิดเผย แต่การพูดคุยอาจจะมีอารมณ์แรง หนักบ้าง เบาบ้าง ก็เป็นเรื่องปกติ และยังตอบคำถามผู้สื่อข่าวว่า นายไตรรงค์ไม่ได้ใช้ไป ตนไปเองด้วยความเคารพรักและภักดีต่อนายไตรรงค์

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ทราบว่ายานผู้ฟังจะมีความคิดเห็นอย่างไร แต่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นขณะนี้ก็คือ สื่อมวลชนได้วิพากษ์วิจารณ์กรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว กันอย่างกว้างขวาง

หากเราจะลองพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นกลาง โดยอาศัยข้อมูลจากทั้งสองฝ่ายแล้วก็จะเห็นว่าประเด็นที่น่าจะพูดถึงดังนี้ครับ

1. วิธีการที่ คุณชาลี นพวงศ์ ณ อยุธยา เลขานุการส่วนตัวของ นายไตรรงค์ และพวกที่ขึ้นไปชี้แจงหรือขอแก้ไขข่าวที่กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ในช่วงเวลาดึก และมีผู้ติดตามไปหลายคน ทำที่ที่พูดจาอาจจะทำให้ฝ่ายกองบรรณาธิการตีความได้ว่าเข้าข่ายข่มขู่และคุกคาม ผมเชื่อว่าหากเปลี่ยนวิธีหรือรูปแบบการขอแก้ไขข่าวให้เป็นปกติ คงจะไม่เป็นเหตุให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางทำให้เหตุการณ์บานปลายไปขนาดนี้

2. ฝ่ายสื่อมวลชนควรระมัดระวังการใช้ถ้อยคำให้มากกว่านี้จะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ครั้งนี้มาจากการใช้คำที่ไม่เหมาะสม ดังที่ท่านผู้ฟังได้ทราบแล้ว นั้นแหละครับ โดยเฉพาะการใช้คำที่ล่อแหลม และไวต่อความรู้สึก ควรไตร่ตรองให้รอบคอบเสียก่อน

3. การแสดงทัศนะของผู้นำ เมื่อเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นก็ตาม ผู้นำควรระมัดระวังการ
แสดงทัศนะที่จะไม่แสดงว่าเข้าข้างหรือเอนเอียงไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพราะอาจทำให้เหตุการณ์
ลุกลามใหญ่โตไปโดยไม่ได้คาดคิด ในกรณีนี้ก็จะเห็นว่า การที่นายกรัฐมนตรีพูดประโยคที่ว่า “อยาก
ฝากให้สื่อมวลชนระมัดระวัง เพราะคนบางคนมีความอดทนได้ไม่เหมือนกันทุกคน” ถูกตีความไป
ว่าเข้าข้างนายไตรรงค์ และในขณะเดียวกันก็ไม่มีความเห็นอกเห็นใจฝ่ายเสียหาย ซึ่งเป็นเหตุทำให้
เหตุการณ์ลุกลามไปไกลกว่าที่ควรจะเป็น และไม่สามารถจะยุติลงได้ง่าย ๆ

4. การประเมินเหตุการณ์ ในกรณีนี้ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ ควรจะวิเคราะห์และประเมิน
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจ เห็นใจ และให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ไม่ควรมองเพียงว่าเป็น
ประเด็นของการเมืองเท่านั้น เพราะจะทำให้การสืบหาข้อเท็จจริงถูกบิดเบือนไป

ท่านผู้ฟังอาจจะเห็นด้วยหรือไม่กับผมก็เป็นเรื่องธรรมดาครับ แต่ก็ควรติดตามเหตุการณ์นี้
ต่อไปว่าจะจบลงอย่างไรในเมื่อมีสื่อมวลชนได้วิจารณ์ประเด็นที่นายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ว่าเหตุ
การณ์นี้เป็นเรื่องของการเมืองไปแล้ว

สวัสดีครับ

(ปรับปรุงจาก “กรรณิกา วิริยะกุล หัวหน้ากอง บ.ก.เผยนาที่ ‘เด็กไตรรงค์’ บุกไทย
โพสต์”, (2542, 16 กรกฎาคม). มติชนรายวัน. หน้า 20.)

5) การพูดวิจารณ์สถานการณ์

ท่านผู้ฟังทั้งหลาย

กระผมมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสมาพบกับท่านผู้มีเกียรติอีกครั้งหนึ่ง หลังจากวันไปสองสัปดาห์ วันนี้กระผมใคร่จะคุยกับท่านเกี่ยวกับสถานการณ์ของบ้านเมือง ซึ่งมีที่ท่าว่าจะร้อนแรงขึ้นทุกขณะ ท่านคงจะได้ติดตามสถานการณ์มาโดยตลอดนะครับ

ถ้าเรามองสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนี้จะได้ชัดว่ารัฐบาลผสมซึ่งมีพรรคประชาธิปไตยเป็นแกนนำกำลังเผชิญกับมรสุมล้อมรอบด้าน ทั้งวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ ปัญหาการเมืองและสังคมก็มีเสียงเรียกร้องดังมากขึ้นทุกขณะ ให้ยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามกติกาในรัฐธรรมนูญใหม่ บ้างก็เรียกร้องให้รัฐบาลลาออก เปิดทางให้จัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติเพื่อแก้ภาวะวิกฤตของชาติ

สถานการณ์ทางการเมืองก็ค่อนข้างจะรุนแรงจะเห็นว่าปัญหาการเมืองหลายเรื่องล้วนแต่สั่นคลอนความมั่นคงของรัฐบาลทั้งสิ้น และปัญหาการเมืองหลายเรื่องเป็นเรื่องที่พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคแกนนำในรัฐบาลทำตัวเอง เช่น ความไม่เด็ดขาดในการปราบปรามการทุจริตทั้งในวงราชการและการเมือง ทั้งเรื่องยาแพง ผักสวนครัวกินได้ การทุจริตเลือกตั้งที่ปากน้ำ การข่มขู่คุกคามหนังสือพิมพ์จากคนของรองนายกรัฐมนตรี และการเกิดประเด็นดกเขี้ยวการเมืองซึ่งกลายเป็นผลที่กลับไปทำร้ายพรรคประชาธิปัตย์เอง

อาจกล่าวได้ว่า เหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้มีเสียงเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองคือ ข้อกล่าวหาที่ว่า รัฐบาลล้มเหลวในการกอบกู้เศรษฐกิจของประเทศ แม้ว่าเสียงส่วนใหญ่จะยอมรับว่า ขณะนี้เศรษฐกิจของไทยได้ก้าวถึงจุดต่ำสุดแล้ว แต่ก็ยังถกเถียงกันอยู่ว่า เริ่มฟื้นตัวหรือยัง หน่วยงานของรัฐบาล ตลอดจนภาคเอกชนทั้งภายในและต่างประเทศบางส่วนยอมรับว่าฟื้นตัวแล้ว

ประเด็นนี้ท่านผู้ฟังจะเห็นว่า พรรคฝ่ายค้านและนักเศรษฐศาสตร์บางคนยืนยันว่า ฟื้นไม่จริง ช้ำยังอาจจะเลวร้ายลงไปอีกด้วย ในกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์ไม่มั่นใจว่า ถ้าเศรษฐกิจฟื้นตัว จะฟื้นเร็วหรือช้า จะฟื้นแบบตัว V หรือตัว U หรือเมื่อถึงจุดต่ำสุดแล้วจะฟูยาวนานแบบตัว L ขณะนี้มีความเห็นใหม่ว่าเศรษฐกิจไทยอาจจะเป็นรูปตัว W กล่าวคือฟื้นตัวขึ้นมาแล้วกลับฟูรอบสองก่อนที่จะฟื้นตัวอีก

ไม่ทราบที่ท่านผู้ฟังเคยคิดไหมครับว่าเศรษฐกิจของไทยจะฟื้นแบบใดนะครับ

อย่างไรก็ตาม นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่า ถึงเศรษฐกิจของไทยจะฟื้นแต่ จะไม่มีวันกลับไปเฟื่องฟูเหมือนในสิบปีที่ผ่านมาอีกแล้ว จะต้องใช้เวลาอีกหลายปีกว่าที่ภาวะ เศรษฐกิจจะกลับไปสู่ระดับปี พ.ศ.2539 เพราะในปี พ.ศ.2541 ที่ผ่านมเศรษฐกิจไทยติดลบ ถึงประมาณร้อยละ 9 หรืออาจจะกว่านั้น วิฤตการณ์ครั้งนี้หนักหนาสาหัสอย่างที่ไม่เคยเป็นมา ก่อน

ทางออกที่ดีสำหรับสถานการณ์นี้ก็คือ นอกจากจะต้องสร้างความมั่นใจในหมู่ผู้ลง ทุนทั้งภายในและต่างประเทศแล้ว รัฐบาลจะต้องสร้างความมั่นใจและความหวังในหมู่ประชาชน ทั่วไป ด้วยการออกมาชี้แจงให้ชัดเจนว่า ขณะนี้มีปัญหาหรืออุปสรรคอะไร รัฐบาลมีมาตรการจะ แก้ไขอย่างไร จะเดินไปทางไหนและจะต้องใช้เวลาเท่าไร ถ้าไม่ไหวก็ต้องบอกกันตรง ๆ แล้ว ยุบสภา เลือกตั้งใหม่ตามเสียงเรียกร้อง

ทีมเศรษฐกิจของรัฐบาลจะต้องแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพ ความเอาจริงเอาจัง และต้องกล้าตัดสินใจแก้ปัญหาให้ชัดเจนกว่าที่ผ่าน ๆ มา โดยเฉพาะการแก้ปัญหาหนี้สินของ ธนาคารซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ บัดนี้ภาระในการหาเสียงชิงผู้่อำนวย การองค์การการค้าโลกเสร็จสิ้นลงแล้ว ทีมเศรษฐกิจต้องแสดงความสามารถเต็มศักยภาพที่มีอยู่ ขอเชิญท่านผู้ฟังร่วมแสดงความคิดเห็นได้ครับ และขอยุติการวิจารณ์ไว้เท่านี้ก่อน

สวัสดิ์ครับ

(ปรับปรุงจาก “ถ้าไม่ไหวขอให้บอก,” (2542, 4 สิงหาคม). ไทยรัฐ. หน้า 3.)

6) การพูดวิจารณ์ เกมโชว์ “น้ำใจ”

ท่านผู้ฟังทั้งหลาย

ระยะนี้ท่านผู้ฟังจะเห็นว่ามีการเกมโชว์ทางโทรทัศน์มากขึ้น ส่วนใหญ่ผู้จัดรายการดังกล่าวจะมีเจตนาให้ความบันเทิงมากกว่า แต่บางรายการอาจแทรกสาระ และพยายามดึงความสนใจจากผู้ชมด้วยการเชิญดารา นักร้อง ดาราตลกหรือผู้ที่อยู่ในแวดวงบันเทิงมาร่วมรายการ รวมทั้งมีรางวัลหลักแสนถึงหลักล้านมอบให้

ถ้าจะกล่าวไปแล้วเงินรางวัลแต่ละรายการเป็นเงินที่ยังไม่มีเจ้าของเพราะผู้สนับสนุนรายการนั้นได้มอบให้ และทางรายการเตรียมไว้ให้ใครก็ได้ที่เป็นผู้ชนะการแข่งขัน แต่ดูเหมือนว่าเงินรางวัลนั้นจะหมุนสะพัดอยู่ในมือคนกลุ่มเดียวซ้ำไปซ้ำมาทั้ง ๆ ที่เงินรางวัลดังกล่าวสามารถทำประโยชน์ให้กับผู้ด้อยโอกาสในมูลนิธิต่าง ๆ ได้ไม่น้อย

รายการ น้ำใจ ของ รัชฟิล์มทีวี เป็นรายการแรกที่เสนอสาระบันเทิงและยังประโยชน์แก่สังคมด้วยโดยร่วมมือกับผู้สนับสนุนรายการผู้ร่วมรายการ นำรางวัลมอบเป็นสาธารณกุศลต่าง ๆ ทุกครั้งไป

น้ำใจ เป็นเกมโชว์ประเภทถาม-ตอบปัญหา มีภาณุเดช วัฒนสุชาติ และ มล.สราลี จิราธิวัฒน์ เป็นผู้ดำเนินรายการ แพร่ภาพทุกวันจันทร์ เวลา 22.00 น. ทางช่อง 5 แต่เดิมช่วงเวลานี้รัชฟิล์มเคยเสนอรายการมาตามนัด รายการน้ำใจนี้ ผู้ดำเนินรายการจะมีคำถาม 5 ข้อ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับเรื่องศิลปวัฒนธรรม วิทยาการสมัยใหม่ ข่าว หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน ฯลฯ เชิญผู้ร่วมรายการเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในวงการต่าง ๆ ครั้งละหลายคน แล้วแบ่งออกเป็น ปรศันย์ 3 คน มาสนทนาในหัวข้อที่รายการกำหนดและสอดคล้องกับคำถาม-คำตอบ เพื่อให้ผู้แข่งขันอาจจะจะมี 1 คน หรือเป็นทีมก็ได้ เลือกปรศันย์ท่านใดท่านหนึ่งเป็นผู้ช่วยในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคำถาม ถ้าผู้แข่งขันตอบถูกก็จะรับคะแนนไปเป็นเงินรางวัลข้อละ 500 บาท เมื่อหมดคำถามทั้ง 5 ข้อ คะแนนที่ผู้แข่งขันได้รับจะเป็นเครื่องกำหนดเงินรางวัล เช่น ถ้าผู้แข่งขันทำได้ 1 ข้อ เงินรางวัลสูงสุดคือ 5 แสนบาท 2 ข้อ ได้ 1 ล้านบาท 3 ข้อได้ 1.5 ล้านบาท 4 ข้อได้ 2 ล้านบาท และ 5 ข้อได้ 2.5 ล้านบาทแล้วผู้แข่งขันถึงจะได้เล่นในรอบแจ็คพ็อตต่อไป

รายการ “น้ำใจ” ได้เชิญดาราและผู้มีชื่อเสียงมาร่วมรายการ และได้มอบเงินรางวัลให้แก่มูลนิธิเพื่อนำไปทำประโยชน์ให้แก่สังคม เช่น เชิญอาจารย์สุนีย์ สินธุเดชะ เป็นแขกรับเชิญ มี

ศรัทธา ศรัทธาทิพย์ ยุวดี เรืองฉาย และบุญรอด สุขถิ่นไทย เป็นปรีศนีย์ และมอบเงินรางวัลที่ได้ให้แก่มูลนิธิชัยพัฒนา

นอกจากนี้รายการนี้ก็เคยมอบเงินให้แก่มูลนิธิกลุ่มแสงเทียน และเคยเชิญ ปวีณา หงสกุล ทอดด์ ทองดี ดร.นิพนธ์ ศศิธร ทวีพันธ์ คงคราญ วรรณอนงค์ (เนาวรัตน์) ยุกตะนันท์ จตุพล ชมพูนิช พิสิษฐ์ กิริติการกุล วสันต์ อุตตมะโยธิน ธงไชย ประสงค์สันติ นันทนา นันทวโรภาส ฯลฯ ร่วมรายการ

นายินดีนะครับที่ได้เห็นภาพเอกชนเช่น ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ดารา นักร้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่มีโอกาสร่วมมือกันสร้างสรรค์สังคมมากขึ้น แม้ว่ารายการจะยังไม่สนุกสนานดึงดูดความสนใจได้ตลอดเวลา 1 ชั่วโมง ทั้งพิธีกรคู่ก็มีความสูงต่างกันค่อนข้างมากจึงต้องแหงนคอพูดคุยรับมุกกันบ่อยครั้ง แต่ถึงกระนั้นก็นับเป็นรายการเพื่อสังคมชัดเจนรายการแรก ๆ ของวงการโทรทัศน์

สวัสดีครับ

(ปรับปรุงจาก พัชรา. (2538, 10 ธันวาคม). “มุมทีวี”, สตรีสาร. 48(39) : 50-51.

7) การพูดวิจารณ์ละครโทรทัศน์ เรื่อง “จับตายวายร้ายสายสมร”

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟังทุกท่าน

ถ้าท่านเป็นแฟนละครโทรทัศน์สีช่อง 3 ท่านคงจะได้ชมละครเรื่อง “จับตายวายร้ายสายสมร” กันไปแล้วนะคะ

ละครเรื่องนี้มี คุณยุวดี ไทยหิรัญ เป็นผู้สร้าง ก่อนหน้านี้เคยสร้างเรื่อง “โปлицจับขโมย” ที่โด่งดังและประสบความสำเร็จมาแล้ว

ผู้เขียนบทโทรทัศน์คือ “วิลักษณ์” กำกับการแสดง โดยคุณชูชัย ่องอาจชัย ซึ่งได้แสดงฝีมือไว้อย่างยอดเยี่ยมทุกตอน โดยเฉพาะการกำกับคิวบู๊มีความสมจริงมากจนชวนให้ตื่นเต้นตามไปด้วยทุกครั้งที่ได้ชม จับตายวายร้ายสายสมรออกอากาศทุกวัน พุธ – พฤหัสบดี เวลา 20.15 น.

ถ้าหากละครเรื่องนี้ผู้สร้างมีความประสงค์จะให้แฟนละครของไทยทีวีสีช่อง 3 ได้รับความสนุกสนาน ตื่นเต้น และซาบซึ้งกับอารมณ์ของตัวละครในเรื่องแล้วก็กล่าวได้ว่าไม่ผิดหวังเลยคะ

เนื้อเรื่องของละครเรื่องนี้เป็นเรื่องของความขัดแย้งระหว่างหน้าที่กับความรัก และในความรักนั้นก็ยังมีความขัดแย้งที่ทำให้ตัวละครต้องตัดสินใจเลือกอย่างลำบากใจมาก

เรื่องย่อของ จับตายวายร้ายสายสมรมีดังนี้ค่ะ

แหวน แหม่ม และลิลลี่ สามสาววายร้ายสายสมร เป็นกลุ่มมือปืนรับจ้างตัวฉกาจที่ตำรวจกำลังออกติดตามหาแทบพลิกแผ่นดิน การทำงานของพวกเธอทุกครั้งไม่มีคำว่าผิดพลาด ไม่มีใครรู้ว่าพวกเธอเป็นใคร มาจากไหนและหน้าตาเป็นอย่างไร พวกเธอทั้งสามจึงเป็นตัวปริศนาที่ทำให้ตำรวจปวดหัว ผู้พันเสือและหมวดจ๊อด สองนายตำรวจลับ ฝีมือดี ของกรมจึงถูกเรียกตัวมาสำหรับหน้าที่ออกติดตาม และจับตายกลุ่มวายร้ายสายสมร ทั้งสองหนุ่มมีธุรกิจบังหน้าเป็นเจ้าของร้านหนังสือและค้าของเก่า

จุดเริ่มต้นที่สามสาวต้องมาเป็นวายร้ายสายสมรก็คือ.....

ย้อนหลังไปเมื่อ 10 ปีที่แล้ว แหวน แหม่ม ลิลลี่ และเด็กสาวกลุ่มหนึ่งถูกคนร้ายจับไปขายชอง แต่สามสาวหนีออกมาได้ ทั้งสามระหกระเหินหนีตายมาด้วยกันจนมาเจอชายคนหนึ่งช่วยชีวิตไว้ และเรียกเขาว่า พ่อ พ่อทำธุรกิจเป็นเอเยนต์รับจ้างฆ่าคนตามใบสั่ง พ่อจึงเอาสามสาวมาเลี้ยง และฝึกให้เป็นนักฆ่าเพื่อทำงานให้พ่อโดยใช้ยาสาวยสมร ทั้งสามสาวจึงรักและผูกพันกัน สามานเป็นพี่น้อง และพร้อมที่จะตายแทนกัน

แหวนเป็นคนที่อายุมากที่สุดในกลุ่ม จึงต้องรับบทพี่สาวคนโต สิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ทำให้แหวนเป็นผู้หญิงที่มีจิตใจเย็นชา ไม่ไว้วางใจใคร จนกลายเป็นคนแข็งกระด้าง โดยเฉพาะกับผู้ชาย แหม่มเป็นน้องสาวคนรอง โลกของเธอตรงตามและสดใส แหม่มมีความหวังกับชีวิตว่า สักวันจะพบกับใครสักคนที่รักเธอจริงและเธอจะเลิกอาชีพฆ่าคนเพื่อไปมีครอบครัวกับเขา ลิลลี่เป็นสาวน้อยที่อายุน้อยที่สุดในกลุ่ม จึงผูกพันกับพี่สาวทั้งสองมากกว่าใคร และเชื่อมั่นในมิตรภาพของพวกเธอว่าจะต้องแน่นแฟ้นตลอดไป

ในระหว่างที่เสียและจืดกำลังออกติดตามหาว่าร้ายสาวยสมร สองหนุ่มก็ได้มีโอกาสรู้จักกับสามสาว แหวน แหม่ม ลิลลี่ โดยที่ต่างฝ่ายต่างไม่รู้ว่าฝ่ายหนึ่งเป็นตำรวจและอีกฝ่ายเป็นผู้ร้าย จืดหลงรักลิลลี่ และลิลลี่เองก็ไม่ได้ปฏิเสธความสัมพันธ์ที่เขายืนยันให้ ส่วนแหม่มหลงรักเสียและคิดว่าเขาคือผู้ชายที่เธอจะแต่งงานด้วย แหม่มละเมอเพ้อพอกอยู่กับความรักของตัวเอง โดยไม่รู้ว่าเสียแอบชอบแหวน และแหวนเองก็แอบมีใจอยู่กับเสีย แต่แหวนพยายามปฏิเสธและโกหกตัวเอง เพราะไม่ต้องการทำให้แหม่มเสียใจ แต่สุดท้ายแหวนก็ไม่สามารถหักห้ามความต้องการของธรรมชาติได้ เธอได้เสียกับเสียในคืนหนึ่งโดยที่ไม่มีใครรู้ นอกจากทั้งคู่

หลังจากเหตุการณ์คืนนั้น แหวนรู้สึกผิดและเสียใจกับสิ่งที่ตัวเองทำลงไป จึงขอเลิกกับเสีย แต่เสียไม่ยอม และยืนยันว่ารักแหวน พร้อมทั้งจะบอกความจริงกับแหม่มให้แหม่มเข้าใจว่าเขารักแหม่มเหมือนน้องสาวเท่านั้น แต่ยังไม่ทันที่ทั้งคู่จะได้บอก แหม่มก็บังเอิญรู้ความจริงเสียก่อน แหม่มทั้งช็อคและตกตะลึง เพราะไม่คิดว่าแหวนและเสียจะหักหลังเธอได้ แหวนพยายามจะอธิบายให้แหม่มเข้าใจ แต่แหม่มไม่ฟัง แหวนร้องไห้เสียใจอย่างเจ็บปวด ลิลลี่ซึ่งเป็นคนกลางพยายามจะไกล่เกลี่ยให้ทุกอย่างระหว่างพี่ทั้งสองกลับมาเหมือนเดิม แต่แหม่มกลับประกาศตัดขาดความเป็นพี่น้องกับทั้งคู่

แหวนโทษตัวเองที่เป็นต้นเหตุของเรื่องทั้งหมด และคิดว่าตัวเองตาย โชคดีที่เสียเข้ามาเจอเสียก่อน เสียปลอบแหวนและให้เหตุผลต่าง ๆ นานาจนแหวนเริ่มอาการดีขึ้น

หม่อมเองหลังจากเกิดเรื่องก็เก็บตัวและหันไปคบกับจันตาราและอินคา สองพี่น้องที่เป็นมือปืนในก๊วนเดียวกัน และทั้งคู่เป็นศัตรูของแหวนกับลิลลี่

เสือขอแหวนแต่งงาน พร้อม ๆ กับที่จืดขอลิลลี่แต่งงานเช่นเดียวกัน แต่บังเอิญพอรู้ความจริงว่าเสือและจืดเป็นตำรวจลับที่กำลังตามจับสายสมร พ่อจึงสั่งให้หม่อมไปฆ่าแหวนและลิลลี่ ก่อนที่ทั้งสองจะถูกตำรวจจับได้ และจะเชื่อมโยงมาถึงตน

หม่อมอึ้งงงใจอีกครั้ง และตัดสินใจหักหลังพ่อด้วยการไม่ฆ่าแหวนและลิลลี่ พร้อมกับบอกความจริงให้ทั้งคู่รู้ว่า เสือและจืดเป็นตำรวจปลอมมาเพื่อจะจับพวกตน แหวนและลิลลี่ทั้งตกใจไม่คาดคิด และเสียใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น ฝ่ายเสือและจืดเองก็อึ้งตะลึงและช็อกเจ็บปวดไม่แพ้กับสามสาว

เรื่องจบลงที่ฝ่ายตำรวจคือเสือกับจืดเมื่อรู้ว่าคนรักของตนเองกลับกลายเป็นวายร้ายสายสมรที่เขากำลังตามล่า เขาจึงเลือกปลิดชีวิตของวายร้ายสาวทั้งสามคนเพื่อทำหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ จืดยิงลิลลี่ด้วยมือของเขาเอง และยิงตัวตายตามไป ส่วนเสือฆ่าแหวนกับหม่อมแล้วเขาเสียใจมาก ขณะที่เขารักษาหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ไว้ได้ แต่ชีวิตของเขาจะมีความหมายอะไรเมื่อไม่มีคนรัก

ผู้แสดงในละคร “จับตายวายร้ายสายสมร”

1. จันทรจิรา จูแจ้ง	รับบทเป็นแหวนพี่สาวคนโต
2. บุษกร พรวรรณะศิริเวช	รับบทเป็นหม่อมพี่สาวคนกลาง
3. เข็มอัปสร สิริสุขะ	รับบทเป็นลิลลี่น้องสาวคนสุดท้องของกลุ่มวายร้ายสายสมร
4. จักรกฤษณ์ อัมมะรัตน์	รับบทเป็นผู้พันเสือ และ
5. ธนากร โปษยานนท์	รับบทเป็นหมวดจืด 2 นายตำรวจที่ตามจับสายสมรวายร้ายสาวที่ทางการต้องการตัว

นอกจากนี้ยังมีนักแสดงฝีมือดีอีกหลายคน เช่น รุจน์ รัชพล สุชาวี พงษ์วิไล กัลยา เลิศเกษมทรัพย์ พิเชษฐไชย ผลดี วัชรเกียรติ บุญภักดี และจิระศักดิ์ แสงโชติ นักแสดงเหล่านี้ล้วนมาช่วยเติมความเข้มข้นให้ละครเรื่องนี้สนุกและตื่นเต้นตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง

บทบาทของตัวละครเอกที่น่าสนใจคือ กลุ่มสายสมร และกลุ่มตำรวจที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ติดตามจับกลุ่มวายร้ายซึ่งตัวเองไม่ทราบที่สุดท้ายกลับกลายเป็นคนรักของตน

ตัวละครทุกตัวไม่ว่าจะเป็น สายสมร หรือตำรวจ ล้วนแสดงได้สมบทบาทระดับมืออาชีพกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะบทของวายร้ายสาวสามคนซึ่งจะต้องแสดงบทบู๊สู้กับตำรวจ หนีตาย จากการตามล่าของตำรวจต้องยิงปืน ปืนปาย ยิงผู้ชายยกสามศอก นักแสดงกลุ่มนี้ไม่ทำให้ผู้ชมละครต้องผิดหวังเลยละ

คุณจักรกฤษณ์ อำมะรัตน์ และคุณธนากร ไปษยานนท์ ซึ่งรับบทเป็นตำรวจรุ่นพี่รุ่นน้องที่ต้องทำงานให้สำเร็จคือ การตามล่าสายสมรที่เขาไม่รู้จักตัวตน บทบู๊ของนักแสดงทั้งสองนี้โดดเด่นและชวนให้น่าติดตามทุกตอน แต่เมื่อต้องแสดงอารมณ์รักปนเศร้าเมื่อมาทราบภายหลังว่าคนรักกลับกลายเป็นคนร้ายที่ตำรวจกำลังตามล่า และตัวเองกำลังทำหน้าที่ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ จึงเป็นความขัดแย้งภายในของตัวละครเองที่ต้องตัดสินใจเลือกระหว่างหน้าที่กับความรัก เมื่อเลือกสิ่งหนึ่งก็จะต้องสูญเสียอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งสองสิ่งนี้ถ้าผู้ใดตกอยู่ในฐานะเช่นนี้ก็คงตัดสินใจลำบากมาก ในฐานะผู้ละครคนหนึ่งขอชื่นชมเป็นพิเศษในความสามารถของผู้แสดงทั้งสองที่สามารถสื่ออารมณ์ลักษณะนี้ได้อย่างสมจริง และเป็นธรรมชาติจัดอยู่ในขั้นดีบทแตกทั้งสองคน

ในเรื่อง ฉาก แสง สี ของละครเรื่องนี้เท่าที่ติดตามดูมาทุกตอนเห็นว่า ละครเรื่องนี้สร้างฉากได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องดีมาก ท่านผู้ฟังที่ได้ชมละครเรื่องนี้คงจะได้ประจักษ์กับตาตนเองแล้วนะละ การให้แสงก็ชัดเจนดี ทำให้ภาพที่ปรากฏบนจอสวยงามและได้บรรยากาศตามท้องเรื่อง

การได้ชมละครเรื่องจับตายวายร้ายสายสมร อาจกล่าวได้ว่าได้ครบทั้งความสนุกสนาน ตื่นเต้นเร้าใจ ขณะที่ดูต้องคอยติดตามและช่วยตัวละครแก้ปัญหาตลอดเวลาทำให้ไม่น่าเบื่อ การดำเนินเรื่องรวดเร็วทันใจ ทั้งยังได้ข้อคิดเล็ก ๆ น้อย ๆ จากการดูละครอีกด้วย

จุดที่ทำให้การดูละครโทรทัศน์ต่างจากการดูภาพยนตร์ก็คงจะเป็นเรื่องเวลาที่ละครแสดงเป็นตอน ๆ และเว้นช่วงไปหลายวัน ทำให้อารมณ์คนดูไม่ต่อเนื่องเหมือนกับดูภาพยนตร์ แต่ละครโทรทัศน์ก็ดีตรงที่มีให้ชมกันถึงบ้านไม่ต้องเดินทางออกไปนอกบ้านเหมือนไปดูภาพยนตร์ใช้ไหมคะ

สวัสดีค่ะ

ตัวอย่างการพูดวิจารณ์หนังสือวิชาการ

วิเคราะห์วรรณคดีไทย

ผู้เขียน ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ

บทวิจารณ์ สุภา ปานเจริญ

ท่านผู้ฟังทั้งหลาย

วิเคราะห์วรรณคดีไทยของ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ เป็นหนังสือวิชาการสาขาวรรณคดีเล่มหนึ่งในโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์แห่งประเทศไทย

องค์ประกอบของหนังสือ มีความยาวทั้งหมด 226 หน้า ขนาด 8 หน้ายก ไม่มีภาพประกอบ มีคำแถลงของโครงการตำราฯ บทนำของผู้เขียน สารบัญ และบรรณานุกรม

ผู้เขียนมีความมุ่งหมายที่จะให้หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสืออ่านประกอบการเรียนวิชาวรรณคดีวิจารณ์สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา และผู้สนใจวรรณคดีทั่วไป ดังที่ผู้เขียนได้แถลงไว้ในบทนำว่า “โครงการตำราสมาคมสังคมศาสตร์ มีความเห็นว่า หนังสือสำหรับช่วยในการเรียนวิชาวรรณคดีวิจารณ์ยังมีน้อยไป โดยเฉพาะสำหรับผู้เริ่มเรียนในระดับอุดมศึกษา จึงได้ติดต่อให้ข้าพเจ้าเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้น หนังสือเล่มนี้จึงมีวัตถุประสงค์ให้เป็นหนังสือระดับนั้นรวมไปถึงผู้ที่สนใจในวรรณคดีทั่วไปอ่านด้วย”¹

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 17 บทดังนี้

- บทที่ 1 ความเข้าใจทั่วไปเรื่องวรรณคดี
- บทที่ 2 ระเบียบวิธีของวรรณคดีวิจารณ์
- บทที่ 3 วิเคราะห์เนื้อเรื่องและลักษณะนิสัย
- บทที่ 4 วิเคราะห์กลวิธีของวรรณคดี
- บทที่ 5 ตัวอย่างการวิจารณ์วรรณคดีเรื่องยาว
- บทที่ 6 ตัวอย่างการวิจารณ์วรรณคดีร้อยกรอง (พรรณนาโวหาร)
- บทที่ 7 วิเคราะห์สลิติดพระลอ
- บทที่ 8 พิจารณาวรรณกรรมร้อยแก้วเรื่องราชาธิราช
- บทที่ 9 ความคลี่คลายของวรรณคดีไทย
- บทที่ 10 ความคลี่คลายของวรรณคดีไทย (ต่อ)

¹ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2527). วิเคราะห์วรรณคดีไทย. หน้าบทนำ.

- บทที่ 11 ตัวอย่างการวิจารณ์นวนิยายขนาดสั้น
- บทที่ 12 พิจารณาพัฒนาการของนักประพันธ์จากงาน
- บทที่ 13 พัฒนาการแห่งกลวิธี
- บทที่ 14 กลวิธีของนวนิยายที่ต่างกัน
- บทที่ 15 พิจารณากวีนิพนธ์ยุคใหม่
- บทที่ 16 สรุปหลักต่าง ๆ

ปัจจัยมบท ปกิณกะเกี่ยวกับวรรณคดี

จากเนื้อหาที่ผู้เขียนได้แบ่งไว้ถึง 17 บท เมื่อได้ศึกษาอย่างละเอียดแล้วจะเห็นว่า มีเนื้อหาทั้งความรู้เรื่องของหลักการวิจารณ์และวิธีการวิจารณ์ที่ได้จากประสบการณ์และความรู้ความสนใจของผู้เขียน

บทที่ 1 และบทที่ 2 เป็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณคดีและหลักวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจารณ์วรรณคดี เป็นการให้ความรู้ในหลักการก่อนที่จะวิจารณ์วรรณคดีเรื่องยาวทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ผู้เขียนได้อธิบายวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจารณ์วรรณคดีทั้งของไทยและตะวันตกไว้ 6 วิธีคือ การวิจารณ์เชิงประวัติศาสตร์และตำนาน การวิจารณ์เชิงปรัชญา การวิจารณ์เชิงจิตวิทยา การวิจารณ์เชิงสังคมวิทยา การวิจารณ์เฉพาะชิ้นงาน และการวิจารณ์เชิงจริยธรรมและตามแนวการศึกษา

เนื้อหาตั้งแต่บทที่ 3 ถึงบทที่ 8 ผู้เขียนได้วิจารณ์วรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผน ลิลิตตะเลงพ่าย ลิลิตพระลอ และราชาธิราช ผู้เขียนได้วิเคราะห์เนื้อเรื่องลักษณะนิสัยของตัวละคร โวหาร และกลวิธีดำเนินเรื่องอย่างละเอียด ทำให้ได้รสของวรรณคดีที่แตกต่างกันออกไป

บทที่ 9 และบทที่ 10 ผู้เขียนได้พูดถึงความคลี่คลายของวรรณคดีไทย โดยผู้เขียนได้ขอทำความเข้าใจกับศัพท์บางคำให้เข้าใจตรงกัน เช่น คำว่า “วรรณคดีวิจารณ์” “วรรณคดี” “เนื้อหาวัสดุ” และ “รูปแบบ” เป็นต้น ต่อจากนั้นได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของวรรณคดีไทย และการเปลี่ยนแปลงกลางสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 4 ถึงที่ 6) ในช่วงนี้ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของวรรณคดีที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากอิทธิพลของตะวันตก และให้ความรู้ในการวิจารณ์วรรณคดีของชาวตะวันตกที่จะต้องศึกษา สัญลักษณ์ที่กวีนำมาใช้เป็นเครื่องหมายแทนนามธรรม หรือแทนสิ่งที่เป็นรูปธรรมด้วย และในขณะเดียวกันผู้เขียนได้แสดงทรรศนะว่า ในวรรณคดีไทย กวีก็ใช้สัญลักษณ์แต่คนไทยยังไม่ได้ศึกษากันอย่างจริงจัง เนื่องจากคนไทยไม่นิยมการถกเถียงกัน ต่อจากนั้นผู้เขียนได้ทดลองวิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทยในเรื่องรามเกียรติ์ และบทละครนอกเรื่องสังข์ทอง ให้เป็นตัวอย่างด้วย

ในบทที่ 10 ผู้เขียนได้กล่าวถึงหลักการวิจารณ์นวนิยาย ธรรมชาติของนวนิยาย และ ส่วนประกอบของนวนิยาย เพื่อเป็นการให้ความรู้พื้นฐานก่อนที่จะวิจารณ์นวนิยายในบทที่ 11

บทที่ 11 เป็นตัวอย่างการวิจารณ์นวนิยายขนาดสั้น เรื่อง ข้างหลังภาพ ของศรีบูรพา โดยผู้เขียนชี้แจงว่าจะวิเคราะห์ตามที่ได้นำไว้ในบทก่อน แล้วจึงเริ่มวิเคราะห์เนื้อเรื่อง ลักษณะนิสัย สาร กลวิธี ในการวิเคราะห์ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างประกอบทำให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

บทที่ 12, 13 ผู้เขียนได้พิจารณาความเปลี่ยนแปลงของงานของนักเขียนหรือกวีคนใดคนหนึ่ง โดยเลือกนักเขียนสตรี คือ ดอกไม้สดมาพิจารณา พร้อมกับให้เหตุผลว่าดอกไม้สดมี ผลงานมากพอที่จะพิจารณาถึงพัฒนาการหรือความเปลี่ยนแปลงของงานได้

ม.ล.บุญเหลือ ได้วิเคราะห์งานของดอกไม้สดอย่างละเอียดโดยแบ่งเป็นช่วง ๆ คือ ช่วงแรก ๆ เป็นหนังสือสำหรับเยาวชน ได้แก่ เรื่องศัตรูของเจ้าหล่อน นิจ สามชาย ความผิดครั้งแรก และหนึ่งในร้อย ส่วนเรื่องหลัง ๆ เป็นหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ คือที่ดอกไม้สดแต่งหลัง พ.ศ.2475 ได้แก่เรื่อง ผู้ดี ชัยชนะของหลวงนฤบาล กรรมเก่า รุ่งหลังสุด มีอุบัติเหตุ นี่แหละโลก และนั่นวัน

ส่วนในบทที่ 13 นั้น ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นกลวิธีต่าง ๆ ในการเขียนนวนิยาย โดยพิจารณาจากงานของดอกไม้สด

เนื้อหาทั้ง 2 บทนี้ ผู้เขียนได้เสนอการวิเคราะห์นวนิยายอย่างชัดเจน ด้วยการพิจารณาทีละเรื่อง ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในงานเขียนของดอกไม้สดตามที่ผู้เขียนตั้งความหวังไว้

บทที่ 14 กลวิธีของนวนิยายที่ต่างกัน บทนี้ผู้เขียนได้ชี้แจงว่า เป็นการพิจารณากลวิธีของนวนิยายต่อจาก 2 บทที่แล้ว เนื่องจากนวนิยายเติบโตขึ้น กลวิธีของนวนิยายก็ขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นในบทนี้ผู้เขียนจึงเริ่มพิจารณานวนิยายที่น่าสนใจตามทรรศนะของผู้เขียน โดยใช้นวนิยายที่มีแนวเรื่องไปในทำนองเดียวกันคือแนวสังคม ผู้เขียนให้เหตุผลว่าเพื่อสะดวกสำหรับการเปรียบเทียบ เรื่องที่ผู้เขียนนำมาวิเคราะห์ คือ “ปักกิ่งนครแห่งความหลัง” ตอน วารยา ราเนฟสกายา ของสต คุรมะโรหิต “สี่แผ่นดิน” ของ คึกฤทธิ์ ปราโมช “จากดวงใจ” ของดวงใจ เรื่อง “ผู้หญิงลึกลับนางมา” ของ กาญจนา นาคนันทน์

บทที่ 15 พิจารณากวีนิพนธ์ยุคใหม่ ในบทนี้เป็นเนื้อหาที่ผู้เขียนวิเคราะห์งานประพันธ์ร้อยกรอง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงฉันทลักษณ์และเนื้อหา

ผู้เขียนนำเอางานของ อังคาร กัลยาณพงศ์ มาวิเคราะห์และตีความให้เห็นว่ามีความเปลี่ยนแปลงจากงานของกวีรุ่นเก่าอย่างไร เช่น ในด้านแง่คิด เชิงปรัชญา ในด้านทรรชนะ และการใช้คำประพันธ์

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้นำเอาบทประพันธ์ของกวีท่านอื่นมาพิจารณาอีก เช่น “ความคิด สีขาว” ของ ไพบุลย์ วงษ์เทศ “สุดสงวน” ของ ประยอม ชองทอง “รักจากชมพู และกลอนใหม่” ของจินตนา ปิ่นเฉลียว

ในบทนี้ เป็นบทที่ต่างไปจากบทอื่น กล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์กวีนิพนธ์ยุคใหม่ ซึ่งทำให้ผู้ฟังได้ความรู้เพิ่มขึ้นมาจากที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์วรรณคดีรุ่นเก่า และนวนิยาย ซึ่งเป็นวรรณกรรมรุ่นใหม่อย่างจุใจมาแล้ว

บทที่ 16 สรุปหลักต่าง ๆ ผู้เขียนได้เน้นเกี่ยวกับแนวคิด และการวิเคราะห์วรรณคดีของผู้เขียน รวมทั้งได้แสดงทรรศนะและความรู้เกี่ยวกับคำบางคำที่จำเป็นต้องใช้ในการวิจารณ์วรรณคดี เช่น คำว่า นวนิยาย Theme Style Character ฉาก โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง หนังสือดี หนังสือแต่งดี และวรรณคดี เนื้อหา กับกลวิธี และคำสารคดี เป็นต้น

บทสุดท้าย ผู้เขียนใช้ชื่อว่า ปัจฉิมบท ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวถึงเรื่องเบ็ดเตล็ดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษาและการสอนวรรณคดี เช่น การวิจารณ์วรรณคดีเชิงภาษา วรรณคดีกับการศึกษา การใช้วรรณคดีสอนจริยธรรม วรรณคดีในฐานะเอกลักษณ์แห่งชาติ วรรณคดีเปรียบเทียบ ในตอนท้ายผู้เขียนได้เสนอ “คำแนะนำใช้หนังสือนี้” เป็นการแนะนำการใช้หนังสือเล่มนี้ในการสอนวรรณคดี และเสนอให้นักเรียนอ่านด้วย ผู้เขียนจบการเขียนหนังสือเล่มนี้ด้วยการตั้งความปรารถนาว่า “ขอให้วิชาวรรณคดีวิจารณ์เป็นปึกแผ่นและมีผู้เข้าใจลึกซึ้งกว้างขวางขึ้น และขอให้มีนักเขียนและกวีเกิดขึ้นเป็นศรีสง่าแก่ชนชาติไทยยิ่งขึ้นต่อไป”¹

การอ้างอิง ผู้เขียนใช้ “หมายเหตุ” ท้ายเล่มแทนการใช้ “เชิงอรรถ” ซึ่งการอ้างอิงแบบนี้ไม่สะดวกเท่ากับการใช้เชิงอรรถไว้ท้ายหน้า

บรรณานุกรม ผู้เขียนให้รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลไว้อย่างละเอียด โดยแยกไว้เป็น บรรณานุกรม 1 บรรณานุกรม 2 หนังสือที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่งและหนังสือรวมเรื่องต่าง ๆ บรรณานุกรม 3 วารสารและนิตยสาร บรรณานุกรม 4 หนังสือภาษาอังกฤษ

วิธีเขียน ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ จัดแบ่งเนื้อหาเป็นบท บทใดที่มีเนื้อหายาวจะแบ่งมากกว่าหนึ่งบท และใช้กลวิธีเขียนแบบอธิบายและสอนประกอบการวิจารณ์ ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยให้เข้าใจง่าย ประกอบกับผู้เขียนไม่ประสงค์จะให้หนังสือเล่มนี้เป็นตำรา จึงทำให้ผู้เขียนใช้วิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อนแต่ให้สาระแก่ผู้อ่านตลอดทั้งเล่ม

การใช้ภาษา ผู้เขียนใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีการใช้ศัพท์เฉพาะทางวิชาการ แต่ผู้เขียนก็จะอธิบายให้เข้าใจชัดเจน จึงไม่เป็นอุปสรรคแก่ผู้อ่านทุกระดับ

¹ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2517). *วิเคราะห์วรรณคดีไทย*. หน้า 214.

กล่าวโดยสรุป หนังสือ “วิเคราะห์วรรณคดีไทย” ของ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ เป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับผู้อ่านที่สนใจวรรณคดีทุกคน ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษา ครู อาจารย์ ย่อมจะได้ศึกษาวิธีวิจารณ์ การเสนอความคิดเห็นของผู้เขียนที่เชิญชวนให้ผู้อ่านได้คิดได้ทดลองฝึกวิจารณ์อย่างได้รส

ดิฉันหวังว่า ท่านผู้ฟังคงจะได้รู้จักหนังสือเล่มนี้มากขึ้น และด้วยความรู้และประสบการณ์ของ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ คงจะจุดประกายความสนใจในการวิจารณ์วรรณคดี ให้แพร่หลายและก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

สวัสดีค่ะ

ตัวอย่างการพูดวิจารณ์เรื่องสั้น คนตายหย้า

ผู้เขียน ศรีดาวเรือง
บทวิจารณ์ สุกา ปานเจริญ

สวัสดีท่านผู้ฟัง

ในบรรดาเรื่องสั้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งท่านผู้ฟังอาจจะได้อ่านมาแล้วและเกิดความประทับใจก็คงจะมีหลายเรื่อง แต่ละเรื่องผู้ประพันธ์จะมีแนวคิดหลากหลาย และมีกลวิธีในการนำเสนอแนวคิดของตัวแตกต่างกันไป ดิฉันอยากจะเสนอเรื่องสั้น เรื่อง คนตายหย้า ของ ศรีดาวเรือง ซึ่งเป็นเรื่องสั้นระดับที่ได้รับรางวัลเรื่องหนึ่ง แต่ที่นำมาวิจารณ์นั้น มิใช่เพราะเป็นเรื่องที่ได้รับรางวัล ความน่าสนใจจะอยู่ที่ตรงจุดใดบ้าง ท่านผู้ฟังลองรับฟังดูนะคะ

เรื่องคนตายหย้า เป็นเรื่องของชายคนหนึ่ง มีอาชีพรับจ้างตายหย้า รายได้ของเขาจะเป็นค่าจ้างรายวัน วันละ 25 บาท เขาได้มีโอกาสรับรู้ความเป็นไปของเพื่อนบ้านที่มีอาชีพหาเช้ากินค่ำเช่นเดียวกับเขา ในขณะที่ไปรับจ้างตายหย้าในวันหนึ่ง เสียงพูดคุยและถกเถียงกันที่ร้านกาแฟพืงหมาแห่งหนึ่งของคนในละแวกนั้น ทำให้คนตายหย้าทราบว่าเขาเหล่านั้นเล่นแชร์ เล่นหวย เล่นไฟ กันเป็นกิจวัตร ความผิดหวังที่ไม่ถูกหวย ถูกโกงแชร์ เป็นเหตุให้พวกเขาต้องหัวเสีย และด่าทอกันเป็นประจำ

เมื่อคนตายหย้ารับค่าแรงในตอนเย็น เขาแวะซื้อเหล้าขาวดื่มเสีย 3 บาท นอกนั้นก็ซื้อข้าวสาร ไข่เป็ด 1 ฟองกับผงชูรส 1 ห่อเล็ก แต่เงินที่แม่ค้าบอกเกินจำนวนเงินที่เขามี 1 บาท 25 สตางค์ เขาจึงต้องเลือกเอาระหว่างผงชูรสกับไข่เป็ด ในที่สุดเขาเลือกเอาผงชูรสไว้ เงินส่วนที่เหลืออีก 50 สตางค์เขาเลือกเอาที่ออฟฟี่

ขณะที่คนตายหย้าเดินกลับบ้านในตอนเย็นเขาเดินสวนกับแขกขายของผ่อง่อง เขามองเห็นเสื้อกันหนาวสีสวย ๆ ที่ทุกคนในบ้านอยากได้ แล้วก็เข้าใจว่าทำไมเขาจึงเลือกเอาผงชูรสไม่เลือกเอาไข่ และคิดไม่ออกว่าทำไมเขาจึงมีเงินเหลือเพียงแค่ซื้อที่ออฟฟี่ ส่วนเสื้อกันหนาวซื้อไม่ได้สักที

แก่นเรื่อง เรื่องนี้ผู้ประพันธ์มุ่งสะท้อนภาพชีวิตของคนจนระดับชาวบ้านที่จะต้องดิ้นรนเพื่อจะดำรงชีวิตอยู่ เช่น เล่นแชร์ การเปียร์แชร์โดยจ่ายดอกเบี้ยสูงมาก การเล่นการพนันทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย การที่พวกเขามีรายได้เพียงน้อยนิด เขาจึงซื้อความสุขเฉพาะหน้าไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น

โครงเรื่อง เรื่องเริ่มขึ้นในตอนเช้าของฤดูหนาววันหนึ่ง คนตายหย้าออกไปรับจ้างตายหย้าตามปกติ ในขณะที่เขาทำงานอยู่นั้นได้มีโอกาสรับรู้ความเป็นไปในชีวิตประจำวันของชาวบ้านในละแวกนั้นตลอดเวลา เมื่อหมดเวลาว่าจ้างในตอนเย็น หลังจากรับเงินค่าจ้างประจำวันแล้ว เขาพบว่าเงินค่าจ้างนั้นแทบจะไม่พอซื้อของจำเป็นในชีวิตประจำวันแต่ละวัน รวมทั้งสิ่งที่เขาใฝ่ฝันอยากจะได้สักครั้งหนึ่งเลย อย่างไรก็ตามคนตายหย้าก็คิดไม่ออกและไม่เข้าใจว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

ท่านผู้ฟังจะสังเกตได้ว่าโครงเรื่องสั้นเรื่องนี้จะไม่ซับซ้อน มีเหตุการณ์สำคัญเพียงเหตุการณ์เดียว คือการที่คนตายหย้าไปรับจ้างตายหย้า ส่วนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่เพิงหมาแหงนเป็นเหตุการณ์ที่ช่วยเสริมให้เห็นชัดเจนว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่หาเช้ากินค่ำแบบเดียวกับคนตายหย้า นั้น ชีวิตแต่ละวันก็ไม่แตกต่างกันเลย

เนื้อเรื่อง เรื่องสั้นจะเสนอเนื้อเรื่องที่เกิดขึ้นในระยะเวลาสั้น ๆ ในเรื่องคนตายหย้า เหตุการณ์เกิดขึ้นในวันเดียวคือช่วงเวลาเช้าถึงเย็น ซึ่งคนตายหย้าออกไปประกอบอาชีพเป็นประจำ ผู้ประพันธ์ไม่ได้ให้รายละเอียดว่าชายคนนี้ชื่ออะไร อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านไหน จังหวัดอะไร อาจเป็นเพราะว่าคนจนที่มีอาชีพหาเช้ากินค่ำเหล่านี้ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็มีสภาพไม่แตกต่างกัน ผู้ประพันธ์จึงมุ่งเสนอเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของคนกลุ่มนี้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อการแสดงแก่นเรื่องด้วย

ตัวละคร เรื่องคนตายหย้า ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครเอกที่มีบทบาทสำคัญในการเดินเรื่อง เพียงตัวเดียวคือคนตายหย้า นอกจากนี้ก็มีตัวละครประกอบอื่น ๆ เช่น ชาวบ้านที่เล่นหวย เล่นแชร์ เล่นการพนัน อีกจำนวนหนึ่ง แต่ตัวละครเหล่านี้ ผู้ประพันธ์นำเสนอเสมือนเป็นฉากอยู่เบื้องหลัง โดยให้คนตายหย้าได้ยินคนเหล่านั้นถกเถียงพูดจากัน ซึ่งเป็นวิธีการใช้ตัวละครเสนอเหตุการณ์ในเรื่องสั้นได้ดีมาก เพราะจุดสำคัญอยู่ที่บทสนทนาของตัวละครเหล่านั้นซึ่งจะช่วยเสริมให้แนวคิดสำคัญของเรื่องมีความชัดเจนยิ่งขึ้น หากท่านผู้ฟังสังเกตจะเห็นว่าผู้ประพันธ์ให้ตัวละครสนทนากันเรื่องอาชีพค่อนข้างละเอียด เช่น ให้ตัวละครเล่าถึงวิธีที่เท้าแชร์โก่งแชร์ และการขูดขนไม้หาตัวเลขหวย เป็นต้น

บทสนทนา ในเรื่องนี้ผู้ประพันธ์ใช้บทสนทนาช่วยในการดำเนินเรื่องได้ดี โดยใช้สลับกับการบรรยาย บทสนทนาจะกระชับทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างรวดเร็ว เช่น

“ทำทางแชร์มือนี่ไม่ค่อยดี...” ยายวอนเป็นคนพูดขึ้นก่อน ยายเล็กคู่สนทนา ก็ตอบว่า

“ไม่รู้เหมือนกัน ตอนนั้นก็ไวใจเขาเท่าไรก็เท่านั้น เขาให้ส่งก็มีก็ส่งกันไป...”

คนตายหย่าวางมือลงบนพื้น เขาหอบเอาหญาคาที่ตายได้ไข้อยู่ไปกองรวมเป็นกองใหญ่ เตรียมไว้จุดไฟเผาตามคำสั่งเจ้าของบ้านผู้ว่าจ้าง

กลวิธีการประพันธ์ ผู้ประพันธ์มีกลวิธีการประพันธ์น่าสนใจและสมควรกล่าวถึง ก็คือ กลวิธีการสร้างโครงเรื่อง การสร้างตัวละคร และการสร้างฉาก

กลวิธีการสร้างโครงเรื่อง ผู้ประพันธ์กำหนดโครงเรื่อง และเหตุการณ์ในเรื่องเกิดขึ้นและสิ้นสุดลงภายใน 1 วันของฤดูหนาว ซึ่งเป็นการวางโครงเรื่องที่กระชับและเหมาะสม เนื่องจากเป็นเรื่องสั้น โครงเรื่องไม่ควรจะซับซ้อนมาก การที่ผู้ประพันธ์เลือกเสนอเหตุการณ์หรือจำลองชีวิตของคนตายหย่า ซึ่งเป็นตัวแทนของคนจนเพียงวันเดียวก็คงเป็นเพราะวิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้จะเหมือน ๆ กันทุกวัน ความจนไม่อาจทำให้เขาเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นได้

กลวิธีการสร้างตัวละคร ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครได้สอดคล้องและเหมาะสมกับโครงเรื่องมาก กล่าวคือ กำหนดให้มีตัวละครสำคัญในการเดินเรื่องเพียง 1 ตัว มีอาชีพรับจ้างตายหย่า และสร้างตัวละครอื่น ๆ ประกอบ แต่มีบทบาทสำคัญในการช่วยอธิบายและขยายแก่นเรื่องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น การให้ตัวละครซึ่งมีฐานะระดับเดียวกับคนตายหย่ามาปรากฏในรูปแบบของ “การไต่ถาม” ของคนตายหย่า นับเป็นการใช้กลวิธีในการเสนอตัวละครเข้ามาในโครงเรื่องอย่างเหมาะสม และมีความหมายต่อเรื่องเป็นอย่างดี เพราะทำให้เรื่องกระชับและเห็นภาพของตัวละครชัดเจน

กลวิธีในการสร้างฉาก เรื่องนี้ผู้ประพันธ์กำหนดให้ระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์เพียง 1 วัน เพื่อจำลองสภาพชีวิตของคนจน ผู้ประพันธ์ใช้ฉากในฤดูหนาวเพราะในฤดูหนาวคนจนจะทรมาณมาก เนื่องจากไม่มีเสื้อผ้า เสื้อกันหนาวจะใส่ป้องกันความหนาวเย็นได้ ร่างกายก็จะปรี๊ดแตกเพราะความแห้งของอากาศในฤดูหนาว ดังที่ผู้ประพันธ์ได้บรรยายฉากตอนเริ่มเรื่องไว้ว่า

“หลายเข้ามาแล้วที่โหมกกลอยตัวต่ำปกคลุมเหนียวอดหย้าคา
กลางนา ลมหนาวกำยำมาบ้างแล้ว ผู้คนทุกซี่ยากต่างรู้ดีว่าวัน
เวลาแห่งความทรมาณได้ย่างกรายมาเยือนอีกวาระหนึ่ง คนตายหย่า
ลูบแขนขาที่เริ่มรู้สึกตึงด้วยมืออันหยาบกร้าน ความหนาวที่กำลังเริ่มทวี
ความรุนแรงจะรัดผิวหนังของร่างกายที่แห้งแล้งเพราะปราศจากไขมันให้

**ปริแตกได้ง่าย ความเยือกเย็นที่ทับทวีและรื้อรอยบาดแผลจากใบ
หญ้าคาจะยิ่งเพิ่มทำให้ผิวหนังคนตายหญ้าทั้งแสบทั้งคัน”**

ผู้ประพันธ์จะดำเนินเรื่องโดยใช้ฉากของวันเวลาให้ดำเนินไปเรื่อย ๆ ภายใน 1 วัน ด้วยการใช้คำว่า “เช้านี้....สายแล้ว”, “ยิ่งสายมากขึ้น”, “บ่ายแล้ว”, “บ่ายแก่ ๆ” “เย็นแล้ว”, “แดดหมดไปนานแล้ว” ทำให้รู้สึกถึงเวลาที่ล่วงไปตลอดวันอย่างสมจริง

นอกจากนี้ ผู้ประพันธ์ยังใช้กลวิธีการบรรยายฉากอย่างสั้น ๆ แต่ได้ภาพและบรรยากาศแจ่มชัด ดังการบรรยายฉากตอนที่คนตายหญ้าไปรับจ้างตายหญ้าในร่องสวน ตอนหนึ่งว่า

“เช้านี้...สายแล้ว...คนตายหญ้าปลดความกังวลต่อร่างกายภายนอกออกไว้ก่อน เขาลงมือตายหญ้าตามคันคูที่มีคนว่าจ้าง และตามละแวกบ้านที่มีหญ้าคาขึ้นรกร่องสวน เสียงจ๊อกแจ๊กจ๊อแจเช้านี้ดังมาจากบ้านเรือนละแวกใกล้เคียง และตรอกเล็กชอกน้อยที่ชาวบ้านเอาโต๊ะมาตั้งเป็นร้านกาแฟแบบเพิงหมาแหงนยิ่งสายมากขึ้น เสียงจ๊อกแจ๊กที่คนตายหญ้าได้ยินก็ยิ่งแผดเสียงแสดงความขุ่นเคือง ทำให้ผู้คนที่เดินผ่านไปมาตามเส้นทางซีเมนต์เล็กริมคูหญ้าอดหันไปมองเสียมิได้ แม้คนตายหญ้าจะไม่สนใจ แต่หูของเขาก็คอดที่จะหยุดฟังไม่ได้...”

จากการบรรยายฉากตอนนี้ หากท่านผู้ฟังจินตนาการตามการบรรยายก็จะเห็นภาพผู้คนจ๊อแจในตรอกเล็ก ๆ ตั้งร้านขายของกันที่เพิงชั่วคราวตามมีตามเกิด ได้ยินเสียงผู้คนพูดจาแสดงอารมณ์เข้าหากันอย่างเผ็ดร้อนจนคนที่เดินผ่านไปมาต้องหันไปมอง ภาพทั้งหมดนี้ ผู้ประพันธ์ใช้วิธีการบรรยายโดยผ่านการได้ยินของคนตายหญ้า ซึ่งกำลังทำงานของตนอยู่ เป็นการได้ยินแบบไม่ตั้งใจ นับเป็นกลวิธีการสร้างฉากที่ดีในเรื่องสั้น เนื่องจากทำให้เห็นภาพหลาย ๆ ด้านในเวลาเดียวกัน

ท่านผู้ฟังอาจจะเห็นประเด็นที่น่าสนใจมากกว่าที่ดินฉิ้นเสนอมา ขอเชิญแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้นะคะ ในส่วนที่ดิฉันวิจารณ์ก็จะขอยุติเพียงแค่นี้ค่ะ

สวัสดีค่ะ

ตัวอย่างการพูดวิจารณ์นวนิยาย

เรื่อง ช้างหลังภาพ

ผู้เขียน ศรีบูรพา

ผู้วิจารณ์ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ

ท่านผู้ฟังทั้งหลาย

ในบรรดานวนิยายของศรีบูรพา เรื่องช้างหลังภาพเป็นนวนิยายที่ท่านผู้ฟังรู้จักกันดี และเป็นที่ยินชมชอบของผู้อ่านทั่วไปอย่างกว้างขวาง เรื่องนี้จะน่าสนใจในประเด็นใดบ้าง ขอเชิญท่านผู้ฟังติดตามต่อไปนะครับ

เนื้อเรื่อง เป็นเรื่องของชายหนุ่มคนหนึ่ง มาจากสกุลผู้ดี มีฐานะดี กำลังศึกษาอยู่ในประเทศญี่ปุ่น มีอายุ 22 ปี ชื่อ นพพร ได้รับหน้าที่ให้ช่วยเหลือต้อนรับเจ้าคุณอธิการบดี อายุ 50 ปี กับภรรยา มีฐานันดรศักดิ์ เป็น ม.ร.ว.ชื่อ กิริติ นพพร ได้พบกับคุณหญิงกิริติ เกิดต้องใจในรูปสมบัติ และมารยาทอันมีเสน่ห์จึงหลงรัก คุณหญิงก็รักตอบ แต่ไม่ได้ประพฤติดูผิดจากจริยະที่นิยมกันในสมัยนั้น นพพรมิได้ล่วงเกินทางกายมากกว่าการจูบที่แขน คุณหญิงก็ไม่ได้บอกให้นพพรรู้ว่าคุณหญิงมีความรักนพพร คุณหญิงแสดงแต่ความอ่อนหวานต่อนพพร แสดงให้เห็นว่าคุณหญิงมีความสุขที่จะอยู่ใกล้เขา ไปเที่ยวกับเขาในที่ห่างไกลผู้อื่น พร้อมกันนั้นคุณหญิงก็เตือนให้เขาคิดถึงการศึกษา ให้คำนึงถึงความก้าวหน้าในชีวิต แล้วเมื่อถึงเวลาที่เจ้าคุณกลับประเทศไทย คุณหญิงก็ลาจากนพพรอย่างมิตรสนิทที่มีความหวังดีต่อมิตรที่เยาว์กว่า แต่ก็ได้ทำให้นพพรเข้าใจว่าคุณหญิงมีชีวิตสมรสที่ปราศจากความรัก แต่เป็นชีวิตที่ “ผาสุก” คือชีวิตที่ประกอบด้วย ความสมบูรณ์ทางทรัพย์ ทางฐานะในสังคม และคุณหญิงเต็มใจที่จะทำหน้าที่ภรรยาที่ดีต่อเจ้าคุณตลอดชีวิตของเจ้าคุณ

คุณหญิงกิริติมีอายุ 35 ปี เมื่อพบกับนพพร มีความเปลี่ยนแปลงเต็มที่ นพพรสำนึกในความแตกต่างระหว่างวัยและฐานะของตนกับเจ้าคุณดี แต่ก็หักห้ามใจไม่ใหัรักและไม่ให้หวังในความรักไม่ได้ และเมื่อคุณหญิงกับเจ้าคุณจากมา นพพรมีความเศร้าโศกมาก ได้ติดต่อกับคุณหญิงทางจดหมาย จดหมายของคุณหญิงที่มีถึงนพพรนั้นเต็มไปด้วยความอ่อนหวานและความรู้สึกซึ่ง ในที่สุดนพพรก็ค่อยชินชากับการที่ต้องพรากจากคุณหญิง

เวลาล่วงไปจนนพพรเรียนจบและกลับมาประเทศไทย เจ้าคุณสิ้นชีวิตไปแล้ว เหลือแต่คุณหญิงซึ่งมีทรัพย์และความงามเช่นเดิม แต่เมื่อนพพรพบคุณหญิงอีก เขามีความรู้สึกต่อคุณหญิงเยี่ยงมิตรที่ดีจะพึงมีต่อกัน นพพรยินยอมแต่งงานกับหญิงที่บิดามารดาแนะนำให้ และได้ส่งข่าวให้คุณหญิงทราบโดยไม่ได้คำนึงถึงความสัมพันธ์เก่า

ท่านผู้ฟังครับ เรื่องนี้จบเศร้า คือ เรื่องจบลงที่ความตายของคุณหญิง ด้วยโรคที่เป็นมานานเกิดกำเริบขึ้น จากผลที่คุณหญิงเสียใจที่นพพรสละรักคุณหญิงไปแต่งงานกับหญิงอื่น

ท่านผู้ฟังครับ นวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องราวของความรักต่างวัย เป็นเรื่องที่กล่าวถึงความรู้สึกภายในของตัวละครสองตัวโดยเฉพาะ ผมจึงเห็นว่าควรจะทำให้ความสนใจตัวละครก่อน โดยจะวิจารณ์ตัวละครเอกทั้งสองตัวของนวนิยายเรื่องนี้

นพพรเป็นชายหนุ่มที่ได้รับการอบรมมาตามแบบแผนของคนที่มีสกุลของไทยในสมัยที่เหตุการณ์เกิดขึ้น คือหลัง พ.ศ.2475 ไม่กี่ปี ชายหนุ่มในสมัยนั้นโดยทั่วไปยกย่องผู้หญิงที่มีมารยาทอ่อนโยน การแสดงความคิดเห็นเป็นไปอย่างสุภาพ ไม่แสดงออกมาตามที่คิดจริง ๆ มากเกินกว่าที่สังคมจะยอมรับ นิยมผู้หญิงที่เอาใจใส่กับการแต่งตัวทำนุบำรุงตนเองให้ดูดีขึ้น แต่ไม่ถึงกับให้แลเห็นว่าเป็นการแต่งอย่างชัดเจน ใจแจ่ม นิยมผู้หญิงที่มีคุณสมบัติของแม่บ้าน รู้จักการจัดอาหาร การรับแขกให้สุขสบายไม่เก้อเขิน ลักษณะนิสัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้มีอยู่ในคุณหญิงกิริติ ซึ่งเป็นทุนเรียกความสนใจจากนพพรเป็นอันมาก

คุณหญิงกิริติ นอกจากจะมีคุณสมบัติของผู้หญิงที่มีสกุลครบถ้วนแล้ว คุณหญิงกิริติยังเป็นคนรู้จักแสดงความสามารถต่อชายหนุ่มที่เยาว์วัยกว่า โดยทำให้ชายหนุ่มรู้สึกถึงความสำคัญของตนด้วย คุณหญิงเป็นคนไวต่อความงาม เป็นผู้ที่มีฝีมือในการวาดภาพ เป็นผู้มีเสน่ห์ทางวาจา รู้จักพรรณนาภาพและสิ่งที่เห็นด้วยถ้อยคำที่ตรึงใจผู้ฟัง โดยเฉพาะชายหนุ่มอายุ 22 ปี เช่นนพพร

จะเห็นได้ว่า ตัวละครเอกทั้งหญิงและชายของนวนิยายเรื่องนี้มีลักษณะนิสัยตามแบบแผนของคนที่รับรองกันว่าเป็น “ผู้ดี” ของสมัยของตน และเป็นตัวละครที่มีอารมณ์ประณีตเป็นพิเศษกว่าคนทั่วไป

แก่นของเรื่อง เป็นเรื่องของความรักต่างวัย ซึ่งภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมอาจทำให้เกิดความรักระหว่างชายหญิงขึ้นได้โดยไม่เลื้อกวัย ความรักของชายหนุ่มนั้นเกิดขึ้นได้และไม่แน่นอน แต่ความรักของผู้หญิงนั้นต่างจากผู้ชายโดยเฉพาะผู้หญิงที่มีวัยสูงกว่าย่อมจะมีความรักที่ลึกซึ้ง แต่ถึงอย่างไรก็ตามผู้ประพันธ์อาจต้องการแสดงให้เห็นว่า แม้มีความรักแล้วไม่สมหวังก็ยังดีกว่าไม่เคยรักเสียเลย

กลวิธีการประพันธ์ ผู้ประพันธ์ให้นพพร ซึ่งเป็นตัวละครเอกชายเป็นผู้เล่าเรื่อง ภายหลังที่เหตุการณ์เกิดขึ้นนานมาแล้ว ผู้ประพันธ์สามารถใช้ภาษาที่สวยงามบรรยายและพรรณนาความงามของธรรมชาติ ตั้งแต่ต้นเรื่อง ซึ่งเป็นตอนสำคัญของนวนิยาย ผู้ประพันธ์ใช้สำนวนภาษาที่รื่นหู วาดภาพในจินตนาการได้อย่างน่าชื่นชม

ผู้ประพันธ์มีวิธีที่จะนำเสนอให้ผู้อ่านได้ติดตามความก้าวหน้าในเรื่องความรักต่างวัยของตัวละครทั้งสองได้อย่างละเอียดละไม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุดของเรื่อง โดยเฉพาะในด้านความรู้สึกของนพพร ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง ทำให้เห็นวามพพรเขยิบเข้าไปสู่ห้วงรักได้อย่างไร และหลุดออกจากห้วงรักได้อย่างไร ผู้ประพันธ์ได้ให้ความสนทสนมระหว่างนพพรกับคุณหญิง กิริติศับหน้าทีละก้าว จากการแสดงความปรานีอย่างธรรมดาของคุณหญิง ทำให้นพพรพอใจและนับถือ เกิดความพึงพอใจที่จะสนทนากันต่อไป เพราะคุณหญิงชักนำอารมณ์ของนพพรไปในทางประณีต นพพรแสดงความรักต่อคุณหญิงด้วยการเอาผ้าเช็ดหน้าคลุมเท้าให้ท่ามกลางแสงจันทร์ กลางทะเลสาบ โอกาสที่อยู่ใกล้ชิดกันทำให้เข้าใกล้ถึงสัมผัส และก็เพราะนพพรยึดเวลาการอยู่ใกล้คุณหญิงออกไป นพพรจึงได้ไปเที่ยวตามลำพังกับคุณหญิงที่มียาเกะ และได้ฝากกรอกอย่างเป็นที่แน่ใจแก่คุณหญิงกิริติ เหตุการณ์ที่มียาเกะนี้เอง ทำให้คุณหญิงต้องเสียชีวิตด้วยความโศกเศร้า เพราะมียาเกะได้สร้างความฝันไว้ให้คุณหญิง ความฝันและความหวังเมื่อเจ้าคุณตายแล้ว ก็เปลี่ยนจากความฝันมาเป็นความหวังแจ่มชัดขึ้น และแจ่มชัดยิ่งขึ้นอีกเมื่อนพพรกลับประเทศไทย แต่ความหวังนั้นสลายไปพร้อมกับความฝัน คงเหลือไว้แต่ความทรงจำ

ถ้าหากจะกล่าวโดยรวมแล้วนวนิยายเรื่องข้างหลังภาพนี้ นับได้ว่าเป็นนวนิยายที่ผู้ประพันธ์มีความตั้งใจ และมีความประณีตในการเรียบเรียง มีความละเอียดละไมเชิงอารมณ์ มิใช่เป็นนวนิยายที่ปราศจากความหมายต่อชีวิต และมีใช้นวนิยายประเภทที่ผู้ประพันธ์มุ่งแสดงสาระโดยไม่นำพาต่อกลศิลป์ แม้ว่าจะมีข้อบกพร่องในทางภาษาอยู่บ้างก็ตาม แต่ก็ยังเป็นข้อบกพร่องของระยะพัฒนาการของร้อยแก้ว ซึ่งเป็นเครื่องมือใหม่ของวรรณกรรมไทย

การวิจารณ์นวนิยายเรื่อง ข้างหลังภาพ ของศรีบูรพา นี้อาจจะวิจารณ์ได้อีกหลายประเด็น ท่านผู้ฟังก็อาจจะมึมมองที่ต่างออกไปจากนี้ได้ ซึ่งเป็นธรรมชาติของการวิจารณ์

สวัสดิ์ศรีรับ

(ปรับปรุงจาก ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2517). *วิเคราะห์วรรณคดีไทย*.
หน้า 120 - 130.)

ตัวอย่างการพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิงคดีร้อยกรอง

บทละครเรื่อง อิเหนา

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ท่านผู้ฟังทั้งหลาย

เรื่องที่จะนำมาวิจารณ์ในวันนี้เป็นกลอนบทละครที่ท่านผู้ฟังส่วนใหญ่จะรู้จักดีอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นวรรณคดีที่นำไปแสดงละครมาหลายชั่วคน ดังนั้นการวิจารณ์ครั้งนี้จึงขอเสนอเฉพาะบางประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมากล่าวถึงดังนี้

1. ความไพเราะ บทละครเรื่องอิเหนาได้รับการยกย่องว่ามีความไพเราะอย่างยิ่ง ด้วยมีสำนวนกลอนที่วิจิตรเก๋อบตลอดเรื่องก็ว่าได้ ดังจะได้ยกตัวอย่างสำนวนที่ไพเราะ ดังนี้

1.1 สำนวนชมธรรมชาติ

ตอนท้าวดาหาเดินทางไปไชยบน

พระชมรุกขชาติที่ริมทาง	สูงสลับแลระหงดงใหญ่
ร่มรื่นชื่นชฎาระบัดใบ	ลมพัดกิ่งไกวไปมา
ลำฉนวนหอมพะยอมแย้ม	พิกุลแกมแก้วเกิดกฤษณา
บ้างผลัดผลพวงดวงผกา	หล่นกลาดดาดดาพนาสี
คณานกโบยบินมากินผล	เสียงพลครั่นครื้นก็ตื่นหนี
อันมิ่งไม้บนเนินเนินคีรี	ท่วงที่ตั้งดัดอยู่อัตรา
พ่างพื้นปักษีดังสีชาด	เตียรดาชด้วยพรรณบุหงา
ชมพลาทางทรงรรมมา	ยังวิไลมาหรรพพรพด

อิเหนา หน้า 405

ตอนอิเหนาไปชมบริเวณถ้ำที่จะพาบุษบาไปไว้

ครั้นถึงจึงลงในท้องธาร	สร่งสนานน้ำพุที่เงื่อมผา
ย้อยหยดดังสหัสธารา	ไหลออกจากศิลาซ่าเซ็น
พร้อยพร้อยต้องกายดังสายฝน	เมื่อไรนฤมลจะมาเห็น
จะแสนสุขทุกวันไม่วายเว้น	ลงเล่นชลธารสำราญใจ
ไหนจะชมคณามัจฉาชาติ	ล้วนประหลาดว้ายคล้าในน้ำใส
แล้วจะเก็บกรวดแก้วแววไว	จะเที่ยวไปประพาสหาดทรายทอง
อันมิ่งไม้ไพรโคกที่ริมธาร	ร่วมแสงสุริยจันทร์จส่อง
เจ้าจะเก็บบุหงามาร้อยกรอง	แล้วจะร้องลำนำน่าสำราญ

อิเหนา หน้า 495-6

1.2 แสดงอารมณ์สัมพันธ์กับธรรมชาติ

ตอนอิเหนาเดินทางออกไปเตรียมการลักบุษบา

พระวิโยคโคกเศร้าเปล่าเปลี่ยว
จนสายถึงที่พระหัตถ์ก็พลัดลง
กระจำงแจ่งแสงเทียนโคมส่อง
ลมพัดเพลิงดับอนธการ
กลิ่นสำคานหวนหอมเหมือนกลิ่นเจ้า
เดือนดับลับมิดเมฆไป
แว่วเสียงสำเนียงดุเหวร้อง
วังเวงใจในเวลารাত্রี

ดังมาเดียวลี้วโลดตลิ่งหลง
จึงค่อยคงคืนสมประดีดาล
เหมือนเมื่อน้องเสียงเทียนอธิษฐาน
ประมาณเหมือนตอนค้ำคาวดับไฟ
พี่คลั่งเกล้าชมชิตยังคิดได้
เหมือนมิดในวิหารบนคิริ
เหมือนเสียงน้องร้องทูลมะเดหวิ
จนแสงทองส่องศรีสว่างฟ้า

อิเหนา หน้า 897

1.3 สำนวนรัก

ตอนบันหยีเกี่ยวนางกันจะหนา

ลดองค์ลงนั่งแนบนาง
โหมเงลาเขาวยอดยาใจ
จงหักห้ามความโศกเสียก่อน
พักตร์น้องผ่องเพียงดวงจันทร์
ชะรอยว่าบุพเพนิวาสา
จะเป็นเพื่อนพิศवासไม่คลาดคลาย
เมื่อนั้น
ยุดมือไว้แล้วจึงว่ามา
ตัวพี่นี้ชาติชาวดง
ตัวเจ้าเป็นราชบุตร
ถึงพี่นี้ต่ำช้าบรรดาศักดิ์
วาสนาเคยสร้างกับนางไว้

ยัมพลงทางกล่าวปราศรัย
เป็นไรจึงโศกาจาบัลย์
บังอรอย่ารังเกียจเดียดฉันท์
ผิวพรรณจะเศร้าพี่เสียตาย
จึงได้มาเล่าโลมโหมฉาย
จะเบี่ยงปิดคิดอวยพียาโย
บันหยียิ่งมีเสน่ห์หา
อย่าวันทาพี่เลยนะเทวี
ไม่ควรนวลอนงค์จะไหวพี่
มีกรรมจำได้แก่ชาวไพร
แต่ใจใฝ่รักที่ศักดิ์ใหญ่
ด้วยจะได้ฟังเดชกษัตรา

อิเหนา หน้า 587-9

วาเอยวจา
ถึงมิใช่คู่ขอสู้ไว้
เนื้อละมุนอ่อนอดังสำลี
พิกิไม่มีการสิ่งใดมา
สุดแต่จะเป็นเพื่อนนอนพี
ว่าพลางอิงแอบแนบเกล้า

ช่างว่าพี่ชอบอัชฌาสัย
เป็นบุญจึงได้เจ้าดวงตา
กระนั้นถ้าจะใช้เป็นทาสา
จะใช้ตามวาสนางงเยาว์
การสิ่งนี้แลจะใช้เจ้า
สัพยอกหยอกเย้ากัลยา

อิเหนา หน้า 587-9

2. ตัวละคร สิ่งที่ดีเด่นอีกอย่างหนึ่งของบทละครเรื่องอิเหนาคือ ตัวละครซึ่งมีหลายตัว ในที่นี้จะเสนอเฉพาะตัวละครที่เด่นและน่าสนใจ เนื่องจากข้อจำกัดของเวลา ประเด็นที่จะพิจารณาคือ ลักษณะนิสัยของตัวละคร เฉพาะตัวที่เด่นและน่าสนใจ ดังนี้

2.1 อิเหนา อิเหนาเป็นทายาทของกรุงกุเรบัน ในราชวงศ์อัสญแดหว่า ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่ามีอำนาจมาก เมื่อก่อนจะเกิดมีนิมิตต่าง ๆ แสดงว่าเป็นผู้มีบุญญาธิการ เมื่ออิเหนาเกิดมาเทวดาเรียกว่า ปะตาระกาหลา ซึ่งเป็นอัยกานำกริชมาประทาน มีนามของอิเหนาจารึกมาด้วย เป็นถ้อยคำยกย่องอิเหนาไว้ให้ประจักษ์

อิเหนาเติบโตขึ้นมาในสิ่งแวดล้อมที่ทำให้อิเหนาเข้าใจว่าตัวเป็นบุคคลสำคัญ อิเหนาได้รับการศึกษาอบรมอย่างกษัตริย์ทั่วไป คือเรียนวิชานักรบตั้งแต่อายุน้อย และเอาใจใส่ผู้ที่อยู่ในบังคับบัญชาให้มีการฝึกในเรื่องนี้อย่างสม่ำเสมอ

ท้าวกุเรบันได้จัดการให้อิเหนาหมั้นกับราชธิดาของท้าวดาหาตามประเพณีของวงศ์อัสญแดหว่า ที่ว่าเมื่อประเทศใดมีพระราชธิดา ต้องให้หมั้นกันภายในราชวงศ์นั้นด้วยเคยมีประวัติการณ์ว่า ถ้ามีราชธิดาในวงศ์อัสญแดหว่าไปสมรสกับชายนอกราชวงศ์ มักจะเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงหลายครั้ง

เมื่ออิเหนาเข้าสู่วัยหนุ่ม ท้าวกุเรบันได้ให้อิเหนาคุมเครื่องสักการะศพไปในงานถวายพระเพลิงพระศพ พระอัยยิกที่เมืองหมันหยา ระหว่างทางไปเมืองหมันหยา อิเหนาแสดงฝีมือการรบให้ปรากฏเป็นครั้งแรก คือรบชนะระตูปุศลิหนา ระตูปุเป็นพี่ชายระตูปุศลิหนาเกรงบุญญาธิการอิเหนา ยอมเป็นเมืองขึ้นถวายราชธิดาให้แก่อิเหนา และถวายราชกุมารองค์หนึ่งคือสังคามาระตา

ประเด็นที่ท่านผู้ฟังอาจจะร่วมกันพิจารณาก็คืออิเหนามีนิสัยเจ้าชู้จริงหรือไม่ เพราะเมื่ออิเหนาไปถึงเมืองหมันหยาก็ได้พบกับจินตะหรา ราชธิดาท้าวหมันหยา อิเหนาได้เห็นจินตะหราเป็นหญิงที่งามมาก อิเหนาก็หลงรักและไม่รีรอที่จะวางแผนการให้ได้ร่วมรักกับจินตะหรา อิเหนาแสดงเจตนาให้น้ำแค้น ๆ และน้ำเชยคือท้าวหมันหยาและประไหมสุหรีรู้

ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองไม่กีดขวาง อิเหนามีความเด็ดเดี่ยวในความต้องการของตนแม้จะถูกขัดขวางจากพระราชบิดาพระราชมารดาจากกรุงกูเรปันก็ตาม แต่เมื่ออิเหนาได้เห็นนางมหายารัศมีธิดาท้าวปักมาหั้นสวยถูกตา อิเหนาก็ตัดใจไม่เกี่ยวข้องด้วย อิเหนาแสดงตัวว่าเป็นนักการทูตใช้ถ้อยคำสุภาพและไพเราะแก่เสนาที่นำมาบรรณนาการมานอบน้อมขอเป็นเมืองขึ้น

ท่านผู้ฟังจะเห็นว่า อิเหนาเป็นตัวละครเอกตัวหนึ่งที่มีลักษณะนิสัยน่าศึกษา พฤติกรรมของอิเหนาตลอดทั้งเรื่องได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากในประเด็นของการทำถูกหรือผิดในเรื่องของความรัก จึงขอฝากท่านผู้ฟังร่วมอภิปรายในตอนท้ายรายการด้วยค่ะ

2.2 จินตะหรา เป็นแบบของผู้หญิงที่ถือความปรารถนาของตนเป็นใหญ่ เช่นเดียวกับอิเหนา จินตะหราผิดจากอิเหนาตรงที่จินตะหราไม่ได้ใช้ความพยายามอย่างใดเมื่อมีความพอใจในอิเหนา ก็ไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดในอนาคต คิดแต่ในเรื่องปัจจุบัน

เมื่ออิเหนาเข้าไปหาถึงตำหนัก จินตะหราก็ตกลงปลงใจด้วยโดยง่าย ไม่คำนึงถึงความผูกพันในเรื่องที่อิเหนามีคู่หมั้นตามประเพณีของราชวงศ์ ไม่คำนึงถึงความผิดพ้องหมองใจที่จะเกิด จินตะหรามีความเดือดร้อนแต่ในข้อที่อิเหนาจะยังคงอยู่ร่วมรักกับตนต่อไป หรือจะกลับไปแต่งงานกับคู่หมั้น แม้เมื่อมีสงครามขึ้นซึ่งเป็นผลจากการที่ตนและชายที่รักร่วมกันฝ่าฝืนประเพณี จินตะหราก็เป็นห่วงแต่ในเรื่องว่า จะสามารถหวนหึงยวชายนั่นไว้ได้หรือไม่ จินตะหราก็ถึงความอับอายอันจะเกิดจากการพ่ายแพ้ หากอิเหนากลับไปแต่งงานกับคู่หมั้น ไม่มี ความอายในเรื่องการกระทำผิดหรือถูก ความรู้สึกหรือน้ำใจของคู่หมั้นอิเหนาซึ่งเป็นลูกของป้าของจินตะหราแท้ ๆ นั้น จินตะหรามิได้หวั่นไหวเลย แต่จินตะหราเป็นคนฉลาดตามสมัยของตน ในข้อที่มีมารยาทติดต่อนางสการาวดีและนางมหายารัศมี ซึ่งอยู่ในฐานะเมียชเลของอิเหนา นางทั้งสองนั้นในตอนแรกก็ไม่ยินดีที่จะนอบน้อมต่อจินตะหรา แต่จินตะหราก็ชนะนางทั้งสองได้ด้วยมารยาทและความเอื้อเฟื้อ

2.3 บุษบา เป็นตัวละครเอกและเป็นนางเอกของเรื่องอิเหนาอีกตัวหนึ่งที่นำมาพิจารณา บุษบาเป็นธิดาท้าวดาหา และเป็นคู่หมั้นของอิเหนาตามประเพณีของราชวงศ์ เป็นญาติสนิทของอิเหนาคือเป็นลูกของน้าและลูกของอา

บุษบาเป็นหญิงไซคร้าย ความทุกข์ต่าง ๆ ที่บุษบาได้รับล้วนเป็นผลจากการกระทำของคนอื่น โดยที่นางไม่ได้มีส่วนด้วย

บุษบาเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงความนึกคิดของสังคมในสมัยที่บุษบามีชีวิตอยู่ว่า ตีราคาผู้หญิงเป็นสมบัติอย่างหนึ่งของครอบครัวและของประเทศ เมื่อผู้ใดมีความพอใจก็อาจยกทัพมารบเพื่อชิงเอาตัว โดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกหรือความประสงค์ของนางแต่อย่างใด ผู้รับชมจะเป็นผู้ได้รับรางวัลคือเจ้าหญิงที่ตัวปรารถนา ท้าวกะหมังกุหนิงพูดกับอิเหนาในสนามรบว่า

อันชิงนางอย่างนี้ไม่ผิดธรรม์ ธรรมเนียมนั้นมีแต่บุราณมา

อิเหนา หน้า 330

ฝ่ายญาติของบุษบาสู้รบป้องกันเมืองดาหา ก็หาใช่เป็นเพราะเห็นแก่ความรู้สึกของบุษบาไม่ แต่จำเป็นต้องสู้รบเพื่อเกียรติศักดิ์ของราชวงศ์อัญญาแดหวา

เมื่ออิเหนาซึ่งเป็นคู่หมั้นและญาติสนิทไปหลงไหลหญิงอื่น แล้วทางกรุงกูเรบันขอคัดงานวิวาห์ ท้าวดาหาโกรธอิเหนามากเพราะเท่ากับเป็นการแสดงถึงความไม่เคารพยำเกรงกัน เลย แต่ท้าวดาหาซึ่งเป็นกษัตริย์ที่มีอาณาภาพประเทศหนึ่งก็ไม่มีทางลงโทษอิเหนาได้จึงประกาศว่าผู้ใดมาขอบุษบาก็จะให้ทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นคนต่ำช้าเพียงใด ท้าวดาหาทำไปโดยที่ไม่ได้คำนึงถึงจิตใจบุษบาอีกเช่นกัน

แต่ถึงแม้จะมีกำเนิด และได้รับการอบรมมาในสิ่งแวดล้อมที่ไม่คำนึงถึงจิตใจของผู้หญิงมาโดยตลอด แต่บุษบาก็มีลักษณะนิสัยที่เป็นตัวของตัวเอง เป็นผู้หญิงที่มีความใคร่ครวญ มีความคิดนึกภายในกรอบของวัฒนธรรมนั้น เช่น เมื่ออิเหนามีชัยต่อศัตรู แล้วเข้ามาเฝ้าท้าวดาหาในฐานะแม่ทัพผู้ที่ได้ช่วยกู้เมืองดาหาไว้ได้ ท้าวดาหาจำใจต้อนรับด้วยมารยาทตามประเพณีกษัตริย์ และอยากให้อิเหนาได้เห็นธิดาจึงมีรับสั่งให้บุษบาขึ้นมาเฝ้า บุษบาก็ไม่ออกไปพบอิเหนาง่าย ๆ

ทั้งบุษบาและจินตะหรา เป็นตัวละครที่มีวาทะคมคายมีความนึกคิดเป็นของตนเอง ทำให้เรื่องอิเหนามีรสชาติและก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจได้ตลอดเรื่อง

ท่านผู้ฟังคะ ถ้าท่านอ่านบทละครเรื่องอิเหนาอย่างละเอียดก็จะได้พบความงดงาม ความไพเราะของบทละครเรื่องนี้รวมทั้งข้อบกพร่องของบทละครเรื่องนี้ด้วย ดิฉันขอเชิญท่านผู้ฟังร่วมแสดงความคิดเห็นต่อจากนี้ได้เลยคะ ดิฉันจะขอยุติการวิจารณ์ไว้แต่เพียงนี้ก่อนนะคะ

สวัสดีค่ะ

(ปรับปรุงจาก ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2539) *แว่นวรรณกรรม*. หน้า 106-118.)

ตัวอย่างการพูดวิจารณ์หนังสือสารคดี (ท่องเที่ยว)

21 วันในประเทศจีน

ผู้เขียน นายแพทย์ หทัย ชิดานนท์

ผู้วิจารณ์ ศาสตราจารย์รัฐจวน อินทรกำแหง

ท่านผู้ฟังทั้งหลาย

หนังสือ 21 วันในประเทศจีน เป็นบันทึกของผู้เขียนที่ได้ร่วมคณะแพทย์ไทยไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนตามคำเชิญ ผู้เขียนได้เริ่มบันทึกตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2517 อันเป็นวันเดินทางกลับ

ในระยะนี้ หนังสือเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีทยอยออกมาสู่ตลาดหนังสืออยู่อย่างไม่วางสาย แต่ 21 วันในประเทศจีน ของ นายแพทย์ หทัย ชิดานนท์ เป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งที่ผู้เขียนได้พยายามจะหาคำตอบให้แก่ตนเอง ซึ่งน่าจะเป็นคำตอบต่อคำถามที่มีอยู่ในใจของคนไทยส่วนใหญ่ ซึ่งผู้เขียนได้สรุปคำตอบไว้ในตอนท้ายของคำนำว่า

“สิ่งที่น่าสนใจนั้นมีใช้ความสวยงามของธรรมชาติหรือศิลปกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะพบเห็นได้ในทุกประเทศ

ถ้าเช่นนั้น อะไรเล่าที่ประทับใจผู้เขียน

สิ่งที่น่าสนใจและน่าพิศวงที่ผู้เขียนได้พบเห็นในประเทศจีน ซึ่งผิดแปลกไปจากที่อื่นก็คือชีวิตจิตใจ พฤติกรรมและค่านิยมของประชาชน สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อโลกเราทั้งโลก

เพราะคนทุก 1 คน ใน 4 ของพลเรือนทั้งหมดของโลกเราเป็นคนจีน”¹

ดังนั้นในขณะที่อ่าน 21 วันในประเทศจีนของนายแพทย์ หทัย ชิดานนท์ จึงได้พยายามติดตามข้อคิดและข้อสังเกตของผู้เขียนในแง่ชีวิตจิตใจ พฤติกรรมและค่านิยมของประชาชนในแง่อื่น ๆ ซึ่งก็ได้รับคำตอบที่น่าสนใจและน่าชมเชยในการสร้างชีวิตของเขา

ใน 21 วันในประเทศจีนนี้ นายแพทย์ หทัย ชิดานนท์ ได้ชวนให้ผู้อ่านเห็นว่า ชีวิตของคนจีนในสาธารณรัฐแห่งนี้ ไม่มีใครอดและก็ไม่มีการเหลือเฟือ มันอาจจะบีบคั้นหัวใจอยู่บ้างในฐานะปุถุชนที่ยังมีกิเลส แต่เมื่อหลอมด้วยวินัยอย่างหนึ่งและเมื่อแลไปทางไหนก็พบแต่ความเหมือนกันอย่างหนึ่ง สิ่งนี้ก็ย่อมบรรเทาภิเลสในฐานะปุถุชนได้บ้าง แต่เมื่อแต่เข้าไป

¹รัฐจวน อินทรกำแหง. (2521). *วรรณคดีวิจารณ์ เล่ม 1*. หน้า 125 - 126.

สาธารณรัฐประชาชนจีนจะได้เผยแผ่ไม่ได้ออกมาสังสรรค์กับโลกภายนอก ความรู้สึกในการเปรียบเทียบกับยอมจะเกิดขึ้นที่ละเล็กละน้อย นอกเสียจากว่าท่านประธานมั่นใจแล้วว่า สามารถหลอมคนจีนให้อยู่ในเบ้าเดียวกันอย่างเหนียวแน่นชนิดที่ไม่มีทางกระเด็นออกไปได้ ด้วยความเข้าใจในตนเองประการหนึ่ง และด้วยความต้องการที่จะค้าขายกับชาวต่างประเทศ เพื่อต้องการเงินตราต่างประเทศไปซื้อวัตถุดิบในการอุตสาหกรรมอีกประการหนึ่ง สาธารณรัฐจีนจึงได้ยอมยื่นมือออกมาสัมผัสกับโลกภายนอก และโลกภายนอกก็พากันทั้งกับความสามารถของเพื่อนชาวจีน ไม่ว่าจะเป็นในด้านกีฬา การแพทย์ การเกษตร อุตสาหกรรมและอื่น ๆ

นอกจากนี้ 21 วัน ในประเทศจีน ของนายแพทย์ หทัย ชิดานนท์ ทำให้รู้สึกว้าวนอกจากจะเป็นประจักษ์หนังสือนำเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างละเอียดถี่ถ้วน และเป็นหนังสือที่ทำให้ผู้อ่านได้รู้จักชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนได้ลึกซึ้งพอสมควรแล้ว ยังน่าที่จะเป็นหนังสือที่ได้สะกิดใจให้ผู้อ่านชาวไทยทั้งหลายได้หยุดคิดว่า ทำไมคนจีนที่ได้ยอมรับแล้วว่า เมืองของเขานั้นมีแต่ความยากและความไร้ เขาจึงทำได้ ส่วนเมืองไทยเราที่เคยได้ชื่อว่าเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์แล้วทำไมจึงยากไร้ลงทุกที

นายแพทย์ หทัย ชิดานนท์ เป็นนักเขียนที่มีความสังเกตละเอียดถี่ถ้วน นอกจากนี้เชื่อว่าผู้เขียนเองเป็นบุคคลที่มีความสนใจทั้งในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี ประวัติศาสตร์ ฉะนั้นจึงได้สอดแทรกความคิดเห็นที่น่าสนใจในทุกสิ่งที่ผ่านสายตาและความรู้สึก ความที่กล่าวถึงความสำคัญของหยกที่หน้า 128 - 130 กิติ การบรรยายท่วงทำนองเพลงที่มีชื่อของจีนที่ชื่อ “แม่น้ำเหลือง” ที่หน้า 192 - 193 กิติ ล้วนแล้วแต่แสดงความสนใจอย่างลึกซึ้งในทุกเรื่องของผู้เขียน นอกไปจากเรื่องการแพทย์อันเป็นวิชาชีพของผู้เขียนเอง ซึ่งแน่นอนที่ผู้เขียนไม่ได้ขยายความให้แจ่มแจ้งคือเรื่องหมอเท้าเปลา ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวถึงอยู่หลายแห่ง แต่ก็ไม่ได้บอกให้ชัดเจนว่าหมอเท้าเปลา คืออย่างไร

วิธีการเรียบเรียงเรื่องในลักษณะบันทึกประจำวัน เป็นวิธีการเขียนที่อ่านง่าย ในบันทึกวันแรกเป็นเรื่องธรรมดาที่ไม่ชวนสนใจแต่อย่างใด แต่เมื่ออ่านไป ๆ จะให้ความรู้สึกที่เข้มข้นตามลำดับ แต่ก็จะสังเกตได้ว่า ผู้เขียนได้เขียนอย่างระมัดระวัง พยายามเล่าในสิ่งที่ได้พบได้เห็นด้วยตนเองเป็นสำคัญ ในแง่คิดด้านการเมืองนั้น ผู้เขียนกล่าวถึงน้อยที่สุด แต่ก็ได้ชี้ให้ผู้อ่านเห็นได้ว่าความแข็งแกร่งของสาธารณรัฐประชาชนจีนอยู่ที่ระบบคอมมูน (หน้า 188) การที่จีนสร้างคอมมูนจำนวน 70,000 แห่งของตนให้เป็นคอมมูนที่แข็งแกร่งเป็นตัวของตัวเอง และพึ่งตัวเองได้นั้นเป็นเสมือนอาวุธลับของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ไม่มีผู้ใดจะสามารถทำลายได้ เพราะสมมติว่าระเบิดไฮโดรเจนจะทำลายคอมมูนหนึ่งคอมมูนใดให้สลายไปในพริบตา คอมมูนที่เหลืออีกเป็นพันเป็นหมื่นก็สามารถจะช่วยตัวเองได้ต่อสู้ไปได้ไม่มีวันสูญหาย

คุณค่าของหนังสือ 21 วันในประเทศจีน เป็นหนังสือที่มีสาระ เป็นหนังสือที่น่าจะช่วยปลุกคนไทยที่ยังนอนหลับใหลลุ่มหลงให้ได้ตื่นตัวขึ้นจริง ๆ ตื่นอย่างคนใจสว่างและตาสว่างสำรวจตนเองว่า เราควรจะปรับปรุงตัวของเราเองอย่างไร จึงจะก้าวทันกับโลกรอบตัวที่กำลังกระโดดอย่างรวดเร็วจงยอมรับในความจริงที่แม้จะดูอับอายแต่จงแก้ความอายนั้นด้วยการกลับตัวกลับใจ และสร้างวินัยของตนเองและสังคมให้เกิดขึ้น เพราะต้นทุนของเมืองไทยนั้นดীনกหนา เราเองต่างหากที่ทำให้ตัวเราขาดทุนลงไปทุกที

ผู้เขียนได้จับบันทึกบทสุดท้ายเมื่อวันอำลาประเทศจีนว่า “ทุกคนมีความรู้สึกเหมือนนกที่บินปร้อออกจากกรงทอง” และ “เรากำลังเดินทางห่างออกมาจากประเทศที่ประหลาดที่สุดในโลก ประเทศไม่มีศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ ไม่มีเศรษฐกิจ ไม่มีขอตาน ไม่มีโสเภณี ไม่มีเด็กเกเร ไม่มียาเสพติด ไม่มีแฟชั่น ไม่มีบาร์และไม่มีอิสระเสรี”

ท่านผู้ฟังที่ฟังเรื่องราวของหนังสือ 21 วันในประเทศจีนแล้วอาจจะเกิดความสนใจเดินทางไปประเทศจีนเพื่อหาโอกาสสัมผัสประเทศจีนด้วยตนเอง เพื่อพิสูจน์ว่าประเทศจีนเป็นอย่างไร

สวัสดิ์ครับ

ปรับปรุงจาก ธนรัชฎ์ สิริสวัสดิ์, นภลัย สุวรรณธาดา และวรรณ บัวเกิด. (2532). “เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู) หน่วยที่ 13 ” หน้า 783 - 786.

คำถามท้ายบท บทที่ 5

1. การพิสูจน์ความหมายอย่างไร และมีหลักในการพิสูจน์อย่างไรบ้าง
2. คำกล่าวที่ว่า “หลักการพิสูจน์ย่อมแตกต่างกันไปตามประเภทของการพิสูจน์” หมายความว่าอย่างไร อธิบายให้เข้าใจ
3. การพิสูจน์นวนิยายกับเรื่องสั้นมีหลักการพิสูจน์เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร อธิบายพร้อมยกตัวอย่าง
4. จงกล่าวถึงหลักการพิสูจน์หนังสือประเภทสารคดีว่ามีอะไรบ้าง

บทที่ 6

การพูดบรรยาย

6.1 ความหมาย

การพูดบรรยาย คือ การบอก การเล่าเรื่อง หรือการรายงานเรื่องราวเพื่อจะถ่ายทอดความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้ทรงคุณวุฒิไปสู่ผู้ฟังจำนวนมาก การพูดบรรยายมักนิยมใช้ในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงทั่วไป

โดยหลักการถือว่าผู้พูดบรรยายเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องที่พูดเป็นอย่างดี และผู้พูดจะถ่ายทอดความรู้หรือความคิดเห็นโดยอาศัยการพูดอย่างเดียว

6.2 จุดมุ่งหมายของการพูดบรรยาย

การพูดบรรยายมีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวซึ่งอาจจะเป็นความรู้ ความคิดเห็น หรือ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ผู้ฟังทราบข้อเท็จจริงเหล่านั้นอย่างถ่องแท้

6.3 โอกาสที่ใช้การบรรยาย

การพูดบรรยายมักจะใช้ในโอกาสต่อไปนี้

6.3.1 การอบรมหรือการสอนที่มีลักษณะค่อนข้างเป็นพิธีการ เช่น การบรรยายในโอกาสพิเศษให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาฟัง

6.3.2 ความรู้ของผู้บรรยายกับผู้ฟังแตกต่างกันมาก

6.3.3 กลุ่มผู้ฟังมีจำนวนประมาณ 20 - 60 คน ไม่ควรจัดให้มีผู้ฟังมากเกินไปเนื่องจาก การบรรยายมีจุดมุ่งหมายที่จะอบรมหรือสอนให้ผู้ฟังได้รับความรู้ ความเข้าใจ หากจำนวนผู้ฟังมีมากเกินไป การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังมีน้อย โอกาสที่ผู้ฟังจะได้รับความรู้อย่างทั่วถึงจึงเป็นไปได้ยาก ในกรณีเช่นนี้อาจต้องใช้วิธีอื่นช่วย เช่น ใช้วิธีบรรยายในตอนแรกและแบ่งกลุ่มอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกันในตอนหลัง เป็นต้น

6.3.4 มีระยะเวลาจำกัด และพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนไม่มาก

6.3.5 เรื่องที่ควรสอนหรือถ่ายทอดโดยวิธีบรรยายมักเป็นเรื่องในแนวต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การบรรยายประกอบการสาธิต เช่น การประกอบอาหาร การประดิษฐ์ดอกไม้ ฯลฯ เป็นต้น

การบรรยายเกี่ยวกับนโยบาย หลักการ ประวัติ ข้อเท็จจริง

6.4 การบรรยายที่ดี

การบรรยายที่ดีและมีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยความพร้อมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

6.4.1 การเตรียมผู้ฟัง การบรรยายที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ คือให้ผู้ฟังได้รับความรู้ความเข้าใจตามที่ผู้บรรยายต้องการนั้น ควรมีการเตรียมผู้ฟังให้เกิดความสนใจและพร้อมที่จะรับฟังโดยการชี้ให้

เห็นประโยชน์จากการฟังบรรยาย เช่น ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ฟังกระจ่างชัดขึ้น สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฟังไปประยุกต์ใช้ได้ เป็นต้น

6.4.2 การเตรียมเนื้อเรื่องและวิธีการบรรยาย การบรรยายที่ดีนอกจากจะเตรียมผู้ฟังให้พร้อมที่จะรับฟังแล้ว การเตรียมเนื้อเรื่องและวิธีการบรรยายให้เหมาะกับกลุ่มผู้ฟังในแต่ละครั้งก็มีความสำคัญมาก แม้จะเป็นการบรรยายเรื่องเดียวกัน หากกลุ่มผู้ฟังเปลี่ยนไปตามระดับการศึกษา อายุ เพศ ศาสนา และอาชีพ ฯลฯ ผู้บรรยายก็ต้องเตรียมเนื้อเรื่องและปรับเปลี่ยนวิธีการบรรยาย คำพูดหรือตัวอย่างที่ใช้ประกอบการพูดบรรยายให้เหมาะสมด้วย

6.4.3 การรักษาระดับความสนใจของผู้ฟังให้อยู่ในระดับสม่ำเสมอ ผู้บรรยายต้องเตรียมเนื้อหาที่จะบรรยายให้น่าสนใจและฟังเข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้ฟังมีความสนใจอยู่เสมอ หรือสนใจมากที่สุด วิธีที่จะช่วยให้ผู้ฟังสนใจฟังการบรรยายมีแนวทาง ดังนี้

จัดลำดับเนื้อหา ซึ่งมีหลายวิธี เช่น อาจจะจัดจากง่ายไปหายาก จัดตามเหตุผล หรือจัดตามลำดับเวลาที่เกิดเหตุการณ์โดยเรียงตามความสำคัญของเหตุการณ์ เป็นต้น

จัดประเด็นสำคัญตามลำดับและเชื่อมโยงหัวข้อให้เหมาะสม

ปรับปรุงข้อความและรายละเอียดให้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น

หาตัวอย่างประกอบหรือแทรกคำบรรยายแต่ละตอนให้เหมาะสม ตัวอย่างควรจะน่าสนใจ เข้าใจง่าย ทันสมัย และเป็นความจริง ที่สำคัญก็คือเหมาะสมกับเรื่องที่บรรยาย โปรดสังเกตตัวอย่างที่พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) อธิบายเรื่องการภาวนา ดังนี้

ตัวอย่างการบรรยายที่ดี

การภาวนา

ภาวนา ก็คือการฝึกอบรมจิตใจ และฝึกอบรมปัญญา คือ ทำจิตใจของเราให้มีความสงบ ปราศจากกิเลสเครื่องมัวหมอง ให้มีความสุข ให้ผ่อนคลาย ตลอดจนกระทั่งให้เจริญด้วยคุณธรรม ความดีงามต่าง ๆ และเจริญด้วยปัญญาที่รู้เท่าทันความจริงของสิ่งทั้งหลาย

ตัวอย่างที่เห็นง่าย ๆ ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เกี่ยวกับเรื่องของความตาย อันเป็นส่วนภาวนานั้น ก็คือหลักที่ เรียกว่า “มรณสติ” แปลว่า สติระลึกถึงความตาย

การระลึกถึงความตายนั่น เป็นวิธีฝึกอบรมจิตใจอย่างหนึ่ง แต่จะต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้อง ที่ว่าระลึกถึงความตายแล้วจะทำจิตใจของตนให้เจริญงอกงามนั้น จะต้องระลึกโดยถูกต้องด้วย บางคนระลึกถึงความตายแล้วก็ไม่สบายใจ มีความหวาดกลัว จิตใจฟุ้งซ่าน กระวนกระวาย อย่างนี้เรียกว่าระลึกไม่ถูกหลัก ระลึกแล้วก็เกิดโทษ

การระลึกให้ถูกต้องนั้น ก็คือการระลึกอย่างรู้เข้าใจคติธรรมดา พิจารณาให้เห็นว่า ชีวิตของคนเราทั้งหลายนั้น เกิดมาแล้วดำรงอยู่ ในที่สุดก็ต้องจากไปด้วยความตาย มองเห็นอยู่โดยมีประจักษ์หลักฐานมากมาย อันนี้เป็นธรรมดาของชีวิต เมื่อเป็นธรรมดาของชีวิตแล้วเราก็จะต้องยอมรับความจริง ยอมรับความจริงแล้วโน้มน้าวเข้าสู่ชีวิตของตัวเอง พิจารณาว่าเราควรจะทำปฏิบัติอย่างไร เมื่อรู้เข้าใจคติธรรมดาของชีวิตว่า มีความตายเป็นที่สิ้นสุดแล้ว

ประการแรกก็คือว่า ควรจะดำเนินชีวิตด้วยความไม่ลุ่มหลงมัวเมา สิ่งทั้งหลายที่เราเข้าไปเกี่ยวข้องกับนี้ เราไม่สามารถยึดถือเป็นของตัวเองได้อย่างแท้จริง มันไม่ใช่เป็นของเราจริงจางอะไร เป็นแต่ว่าสมมุติกันขึ้นมา แล้วใช้ประโยชน์ได้เราก็พึงปฏิบัติให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ คือใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตของตนเองบ้าง ของผู้อื่นบ้าง อย่าไปลุ่มหลงมัวเมายึดติดจนกระทั่งเกิดเป็นโทษแก่ตัวเอง เมื่อเวลาที่จะต้องพลัดพรากจากไป คนที่ไม่มีสติ ไม่เคยระลึกถึงหลักที่เรียกว่า “มรณสติ” นี้ ก็จะมีทุกข์มาก เพราะว่ามีความยึดติดเหนียวแน่นอยู่กับสิ่งทั้งหลาย รู้สึกว่าตนจะต้องถูกพรากไป ออกจากสิ่งเหล่านั้น ก็มีความบีบคั้นคับแค้นจิตใจ

แต่สำหรับคนที่รู้เท่าทันคติธรรมดาแล้ว ก็วางใจได้ ทำใจได้ จิตใจก็สงบปลอดโปร่ง มีสติ แม้แต่เมื่อถึงเวลาที่จะจากโลกนี้ไป แต่ไม่ต้องพูดถึงเมื่อจากโลกนี้ไปหรอก แม้เมื่อเวลาที่ยังดำรงชีวิตอยู่ก็อยู่ด้วยความไม่ลุ่มหลงมัวเมาในสิ่งทั้งหลาย ปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริง ในการที่จะมีจะครอบครอง จะเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น ให้เกิดคุณเกิดประโยชน์ ไม่เกิดโทษเกิดทุกข์เกินสมควร

ประการต่อไป นอกจากไม่ลุ่มหลงมัวเมาแล้ว ก็จะเป็นผู้ไม่ประมาท เพราะเรื่องของความตายนี้มีหลักของความจริงอยู่ว่า มันจะต้องมาถึงแก่ชีวิตทุกชีวิตอย่างแน่นอน อันเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

แต่ในความที่ว่าแน่นอน จะต้องถึงแก่ความตายนั้น ก็มีความไม่แน่นอนที่ว่า เราไม่สามารถจะกำหนดได้ว่ามันจะมาถึงเมื่อใด จะกำหนดว่าคนนี้อายุน้อย ยังเด็กยังหนุ่มยังสาวจะยังอยู่ไปได้อีกนานนั้นก็ไม่แน่นอน จะว่าคนแก่จะต้องไปก่อนอันนั้นก็ไม่ว่าเหมือนกัน บางครั้งคนเด็กคนหนุ่มสาวมีเหตุทำให้ต้องจากไปก่อนก็มี คนบางคนที่ว่าน่าจะอยู่ไม่ได้ไม่นาน บางทีก็กลับอยู่ไปนาน คนที่คิดว่าจะนานก็กลับจากไปก่อน อะไรเหล่านี้เป็นเรื่องที่ไม่สามารถกำหนดได้

ในเมื่อเรื่องเกี่ยวกับชีวิตนี้ ไม่มีความแน่นอนดังกล่าวนี้นี้ ท่านจึงให้ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท คือต้องมองดูว่า เวลาที่ผ่านไปนี้ เราจะต้องทำประโยชน์ให้เกิดขึ้น ดำเนินชีวิตให้ดีงาม มีกิจมีหน้าที่อะไรก็เร่งทำ อย่าผัดผ่อนเวลา อย่าให้เวลาผ่านไปเสียเปล่า เร่งขวนขวายทำความดีงาม ทำสิ่งที่ เป็นบุญเป็นกุศลไว้ อย่างนี้เรียกว่าดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท นี่ก็เป็นประโยชน์อีกอย่างหนึ่งที่เกิดจากการปรารภถึงความตายด้วยหลักการที่เรียกว่า “มรณสติ”¹

¹ประยุทธ์ (ปยุตโต). (2539). ความตายคือคติธรรมแห่งชีวิต. หน้า 9 - 12.

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้พูดมีวิธีการบรรยายที่ทำให้เรื่องน่าสนใจอยู่เสมอด้วยการทำเรื่องยากให้เข้าใจง่าย จัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอน และอธิบายให้ชัดเจนในแต่ละตอน โดยการยกตัวอย่าง รวมทั้งใช้วิธีการขยายความให้ผู้ฟังเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น เมื่อกล่าวถึง มรณสติ ซึ่งแปลว่า “สติระลึกถึงความตายแล้ว” ก็อธิบายต่อไปว่า การระลึกถึงความตายนั่น “เป็นวิธีฝึกอบรมจิตใจอย่างหนึ่งแต่จะต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้อง ที่ว่าระลึกถึงความตายแล้วจะทำจิตใจของตนให้เจริญอกงามนั้น จะต้องระลึกโดยถูกต้องด้วย” แล้วจึงขยายความต่อไปว่า การระลึกให้ถูกต้องนั้นคืออย่างไร ผู้บรรยายใช้ภาษาสื่อความหมายที่เข้าใจง่าย ทั้งที่เนื้อหาเป็นนามธรรม นอกจากนี้ยังจัดประเด็นสำคัญที่จะพูดและเชื่อมโยงหัวข้อได้อย่างเหมาะสม เช่น การเชื่อมโยงระหว่างภวนากับมรณสติ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจอย่างกระจ่างชัดโดยตลอด การที่ผู้ฟังได้ฟังเรื่องราวที่ชัดเจนโดยมีการนำเสนอที่เหมาะสม เป็นการรักษาระดับความสนใจของผู้ฟังไว้ได้อย่างสม่ำเสมอ

6.4.4 ความสามารถในการบรรยาย ผู้พูดบรรยายต้องใช้เทคนิคการพูดในที่ชุมชนเช่นเดียวกับการพูดประเภทอื่น กล่าวคือ

ต้องมีความสามารถในการแสดงออกด้านน้ำเสียง สีหน้า แววตา ท่าทางให้สอดคล้องกับเรื่องที่กำลังพูด หากผู้บรรยายสามารถแสดงออกในสิ่งเหล่านี้ได้พอเหมาะก็จะช่วยเสริมให้การบรรยายน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และไม่น่าเบื่อ

ควรหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำหรือใช้วาจาที่ไม่เหมาะสมในการบรรยาย เช่น คำหยาบ คำพูดที่ไม่น่าฟัง คำพูดที่ไวต่อความรู้สึก เช่น

พวกแขก	ควรพูดว่า	ชาวอินเดียหรือชาวมุสลิม
พวกเจ๊ก	ควรพูดว่า	ชาวจีน

คำไม่สุภาพต่าง ๆ เช่น ไอ้ยุ่น รัฐบาลมันห่วยแตก ไอ้พวกหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

การออกเสียงคำควบกล้ำ ต้องออกให้ชัดเจนถูกต้อง ถ้าออกเสียงไม่ถูกต้องจะทำให้ผู้ฟังไม่ศรัทธาในตัวผู้บรรยาย

การพูดคำจากภาษาเขียนควรใช้ให้ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านคำย่อ ตัวอย่างเช่น

5.8 ล้านบาท	ไม่อ่าน	ห้า - จุด - แปด - ล้าน - บาท
8.45 น.	ไม่อ่าน	แปด - จุด - สี่ - ห้า - นอ
ม.ร.ว.	ไม่อ่าน	มอ - รอ - วอ
พ.ศ. 2538	ไม่อ่าน	พอ - สอ - สอง - ห้า - สาม - แปด
ควรอ่านว่า	ห้าล้านแปดแสนบาท	
	แปดนาฬิกาสี่สิบห้านาที	

หม่อมราชวงศ์

พุทธศักราชสองพันห้าร้อยสามสิบแปด

6.5 ข้อดี ข้อเสีย ของการบรรยาย

ข้อดี

ข้อดีของการบรรยายคือ การประหยัด เพราะสามารถใช้พูดกับคนจำนวนมาก โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อย เนื่องจากไม่ต้องใช้อุปกรณ์มาก การบรรยายสามารถทำได้รวดเร็วเพราะผู้บรรยายสามารถเร่งรัดพูดให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนดได้

ข้อเสีย

6.5.1 ในขณะที่ฟังบรรยาย ผู้ฟังอาจกังวลกับการจดบันทึกจนไม่สามารถติดตามผู้บรรยายได้

6.5.2 ผู้บรรยายต้องพูดเป็นเวลานานเพียงผู้เดียว อาจทำให้ขาดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บรรยายกับผู้ฟัง

6.5.3 ถ้าหากผู้บรรยายไม่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังถาม เมื่อผู้ฟังมีข้อสงสัยก็จะทำให้ผู้บรรยายห่างเหินจากผู้ฟังมากขึ้น

6.6 วิธีพูดบรรยาย

วิธีพูดบรรยายที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ผู้บรรยายควรมีการเตรียมตัวที่ดีและมีวิธีพูดที่เหมาะสมในการนำเสนอเนื้อหา ในที่นี้จะกล่าวถึงวิธีพูดบรรยายซึ่งมีวิธีการและรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.6.1 กำหนดขอบเขตของเรื่องที่จะบรรยาย การพูดบรรยายแต่ละครั้งผู้บรรยายจะต้องกำหนดขอบเขตของเรื่องที่จะพูดให้ชัดเจน โดยการกำหนดจุดมุ่งหมายว่า ในการพูดครั้งนั้นต้องการให้ผู้ฟังรู้เรื่องอะไร มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงเวลาและลักษณะของกลุ่มผู้ฟังด้วย

การกำหนดจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะพูดจะทำให้ผู้บรรยายทราบเป้าหมายของการพูด และช่วยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะพูดได้เหมาะสมยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น จะบรรยายเรื่อง “การปลูกต้นไม้ในพื้นที่ป่าชายเลน” กำหนดจุดมุ่งหมายว่า เพื่อให้ผู้ฟังรู้ว่ลักษณะพื้นที่ของป่าชายเลนเป็นอย่างไร วิธีการปลูกป่าชายเลนทำกันอย่างไร ป่าชายเลนมีประโยชน์แก่ใครอย่างไร และการปลูกป่าชายเลนมีปัญหาและวิธีแก้ไขอย่างไรบ้าง เป็นต้น การกำหนดจุดมุ่งหมายดังกล่าวจะช่วยทำให้ทราบว่าควรพูดในประเด็นใดบ้าง เพื่อให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

6.6.2 การเตรียมเนื้อเรื่อง

เมื่อกำหนดขอบเขตของเรื่องที่จะพูดได้แล้ว จึงเตรียมเนื้อหาให้เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มผู้ฟังและเวลาที่ใช้ในการพูดโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฟังเป็นหลัก การเตรียมเนื้อหามีขั้นตอน ดังนี้

6.6.2.1 กำหนดหัวข้อและรายละเอียดของเรื่องที่จะบรรยายเป็นหัวข้อย่อย ๆ แล้วเลือกหรือปรับให้เหมาะสมกับผู้ฟัง เวลา โอกาสและผู้บรรยายเอง ตัวอย่างเช่น จะบรรยายเรื่อง “การปลูกต้นไม้ในพื้นที่ป่าชายเลน” อาจกำหนดเป็นหัวข้อเรื่องย่อย ๆ ได้หลายหัวข้อ เช่น

1. ลักษณะของพื้นที่ป่าชายเลน
2. ประเภทของต้นไม้ที่ปลูก
3. วิธีปลูกและการบำรุงรักษา
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
5. ปัญหาและวิธีแก้ไข

การกำหนดหัวข้อย่อยๆ เหล่านี้ผู้บรรยายจะต้องคำนึงถึงเวลาที่ใช้ในการพูด ถ้ามีเวลาน้อยอาจต้องเลือกหัวข้อเพียงบางเรื่อง และตัดรายละเอียดที่ไม่จำเป็นออกไป ถ้ามีเวลามากอาจพูดได้ทุกหัวข้อ

6.6.2.2 ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เมื่อกำหนดหัวข้อได้แล้วควรค้นคว้ารายละเอียดที่จำเป็นเพิ่มเติม

ข้อมูลที่ค้นคว้ามานั้นควรพิจารณาให้เหมาะสมกับผู้ฟังและสอดคล้องกับขอบเขตของเรื่องที่กำหนดไว้ตั้งแต่แรก นอกจากนี้ควรเลือกข้อมูลที่เชื่อถือได้ หรือเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังเป็นประการสำคัญ

6.6.2.3 จัดเตรียมเรื่องที่จะบรรยายให้พร้อม ขั้นตอนนี้หมายถึงการจัดระเบียบ หรือจัดลำดับเนื้อหาที่จะบรรยาย โดยคัดเลือกและรวบรวมจากข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ การเตรียมเรื่องในขั้นนี้จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับพื้นความรู้ของผู้ฟังและเวลาที่ใช้พูดด้วยการจัดลำดับเนื้อหาอาจแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนคำนำหรือความนำ ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนสรุป

1) คำนำ เป็นส่วนที่สร้างความสนใจให้แก่ผู้ฟัง ในการบรรยายผู้บรรยายอาจกล่าวถึงขอบเขต จุดมุ่งหมายของเรื่องที่บรรยาย หรืออาจกล่าวถึงเหตุผลที่นำเอาเรื่องนั้นมาพูด บอกให้ผู้ฟังทราบถึงประเด็นสำคัญ ๆ ของเรื่อง รวมทั้งประโยชน์ที่ได้จากการบรรยายในครั้งนั้น

2) เนื้อเรื่อง เป็นส่วนสำคัญในการนำเสนอเรื่องราวตามประเด็นและรายละเอียดต่าง ๆ ที่จัดเรียบเรียงไว้ ส่วนเนื้อเรื่องของการพูดบรรยายจะต้องชัดเจน และมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันระหว่างหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย

3) สรุป การบรรยายควรมีการสรุปเพื่อเน้น ย้ำ หรือทบทวนประเด็นสำคัญ ให้กระชับชัดเจนยิ่งขึ้น

6.6.3 กำหนดวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่จะบรรยาย ผู้บรรยายควรรู้จักวิธีถ่ายทอดเนื้อหาที่เตรียมมาหลาย ๆ วิธี เพื่อจะได้เลือกใช้วิธีที่เหมาะสมกับการถ่ายทอดเนื้อหาประเภทต่าง ๆ ในการพูดบรรยายแต่ละครั้งผู้บรรยายอาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีก็ได้ วิธีการนำเสนอเนื้อหาที่มีหลายวิธี เช่น

6.6.3.1 พุดจากเรื่องง่ายไปหาเรื่องยาก การใช้วิธีพุดจากเรื่องง่ายก่อนเป็นการปูพื้นฐานของผู้ฟังให้รับรู้เรื่องที่ยากไม่ซับซ้อนไปสู่สิ่งที่ยากขึ้น เมื่อเรียนรู้และเข้าใจสิ่งที่ง่ายได้ก่อน ก็จะช่วยให้เข้าใจสิ่งที่ยากกว่าได้เร็วขึ้น

6.6.3.2 พุดจากเรื่องที่สำคัญน้อยไปหาเรื่องที่สำคัญมาก เป็นวิธีถ่ายทอดเนื้อหาอีกวิธีหนึ่งที่ผู้บรรยายจะไม่สับสน และผู้ฟังสามารถเข้าใจเรื่องที่ฟังได้ดี

6.6.3.3 การยกตัวอย่าง การยกตัวอย่างจะทำให้เข้าใจง่าย ผู้ฟังจะสามารถจำรายละเอียดของเรื่องได้ดี ตัวอย่างอาจเป็นประสบการณ์ตรงของผู้พูดเอง เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง ๆ หรือเป็นประสบการณ์อ้อมที่ได้จากการอ่าน การฟัง หรือจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ข้อสำคัญก็คือตัวอย่างจะต้องสั้นและสอดคล้องกับเรื่องที่บรรยาย ทั้งนี้ผู้บรรยายจะต้องพิจารณาว่าตัวอย่างประเภทใดเหมาะสมกับเนื้อหาตอนใด ตัวอย่างที่ยกมาประกอบการบรรยายควรมีความหมายและช่วยเสริมให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องได้ดียิ่งขึ้น

6.6.3.4 การเปรียบเทียบ เป็นวิธีถ่ายทอดเนื้อหาที่ผู้บรรยายอาจนำไปใช้เมื่อต้องการชี้ให้ผู้ฟังเห็นว่า สิ่งที่พุดเหมือนหรือแตกต่างกับสิ่งใด อย่างไร ผู้ฟังจะสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวที่ฟังกับประสบการณ์เดิม หรือจากสิ่งต่าง ๆ ที่เคยพบเห็นแล้วเปรียบเทียบกันจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

เมื่อผู้บรรยายรู้วิธีถ่ายทอดเนื้อหาและเลือกวิธีที่เหมาะสมกับเนื้อหาได้แล้ว ก็ควรบรรยายตามลำดับที่จัดเตรียมไว้ไม่พุดข้ามตอน หรือข้ามเนื้อหา ก่อนหลังทำให้ผู้ฟังสับสน ไม่เข้าใจและเบื่อหน่ายไม่อยากฟังในที่สุด

6.6.4 รู้จักใช้ภาษาที่เหมาะสม ผู้บรรยายควรเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้ฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย ถ้าผู้บรรยายใช้ศัพท์หรือภาษาที่ยากเกินไปการบรรยายจะไม่ได้ผล หากมีความจำเป็นจะต้องใช้คำศัพท์ยากในการบรรยาย ก็ควรใช้เท่าที่จำเป็น และควรอธิบายความหมายเพิ่มเติมให้ชัดเจน

6.6.5 หลีกเลี่ยงการพุดออกนอกเรื่อง เช่น การพุดถึงเรื่องส่วนตัว หรือยกตัวอย่างมากเกินไปและไม่เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังพุด

6.6.6 ใช้คำราหรือเอกสารประกอบคำบรรยาย ในการพุดบรรยายควรอธิบายเฉพาะหลักการสำคัญ ๆ หรือหัวข้อเรื่องที่เข้าใจยาก ส่วนรายละเอียดควรให้ผู้ฟังอ่านในตำรา หรือเอกสารประกอบจึงจะได้ผลเต็มที่

6.7 ข้อแนะนำในการบรรยาย

ในการบรรยายมีข้อแนะนำซึ่งจะช่วยให้การบรรยายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้

6.7.1 พุดให้ผู้ฟังเข้าใจง่ายที่สุดโดยใช้ภาษาธรรมดาที่คนทั่วไปเข้าใจ และใช้น้ำเสียงช่วยในการพุด ควรพุดให้ช้าลง หรือเน้นย้ำในส่วนที่ยากหรือสำคัญ

6.7.2 เสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ กล่าวคือ มีลักษณะแปลกใหม่ ทันสมัย การเสนอเนื้อหาตรงตามหัวข้อที่กำหนดไว้ และตรงตามความสนใจของผู้ฟัง มีการยกตัวอย่าง ให้รายละเอียดจนผู้ฟังเกิดความเข้าใจ

6.7.3 ข้อมูล หลักฐาน ตัวเลขและสถิติต่าง ๆ ต้องทันสมัย ทันเหตุการณ์และถูกต้องตามความเป็นจริง ชัดเจนไม่คลุมเครือ

6.7.4 ใช้ภาษาพูดที่สุภาพ เหมาะสมกับผู้ฟัง ไม่ใช่โวหารหรูหราหรือใช้คำศัพท์เทคนิค ศัพท์ภาษาต่างประเทศมากเกินไปจนทำให้ผู้ฟังรู้สึกรำคาญ เบื่อหน่ายหรือเข้าใจได้ยาก

6.7.5 ต้องให้เกียรติและยกย่องผู้ฟังโดยการรักษามารยาทในการพูด

6.7.6 ถ้าจำเป็นต้องใช้สถิติสรุปผลกระทบประกอบการบรรยาย ต้องเตรียมอุปกรณ์และตรวจสอบความพร้อมของเครื่องมือให้เรียบร้อยพร้อมใช้การได้ก่อนการบรรยาย

6.8 การแนะนำผู้บรรยาย

หากผู้บรรยายเป็นผู้ที่ได้รับเชิญมา ควรมีการแนะนำผู้บรรยายให้ผู้ฟังรู้จัก เป็นการให้เกียรติผู้จัดให้มีการบรรยายจะเป็นผู้แนะนำผู้บรรยาย ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ควรแนะนำดังนี้

6.8.1 ผู้บรรยายคือใคร (บอกชื่อ - สกุล)

ระดับการศึกษา

ตำแหน่งหน้าที่การงาน

ความสามารถพิเศษ หรือความชำนาญ

ผลงานหรือประสบการณ์ที่เด่น ๆ ประสบการณ์หรือผลงานดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะบรรยาย

6.8.2 ชี้ให้เห็นประโยชน์ที่ผู้ฟังจะได้รับจากการฟังบรรยาย

6.8.3 กล่าวนำเรื่องที่จะบรรยายอย่างสั้น ๆ เพื่อให้ผู้บรรยายพูดต่อ

6.9 การกล่าวขอบคุณผู้บรรยาย

เมื่อจบการบรรยายแล้ว จะมีการกล่าวขอบคุณผู้บรรยาย ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้

6.9.1 ผู้กล่าวขอบคุณ อาจเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น พิธีกร ประธานที่ประชุม หรือผู้แทนผู้ฟัง

6.9.2 การกล่าวขอบคุณ ควรกล่าวขอบคุณในนามของผู้ฟังหรือในนามของหน่วยงานส่วนราชการนั้น ๆ

6.9.3 วิธีกล่าว ควรกล่าวอย่างสั้น ๆ ในเชิงเสริมความคิดของผู้บรรยาย หรือย้ำให้เห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการฟังบรรยายต่อจากนั้นเป็นการมอบของที่ระลึกและเชิญผู้ฟังปรบมือเป็นการให้เกียรติแก่ผู้บรรยาย

ตัวอย่างการบรรยายพิเศษ*

ของ

เสนาธิการทหาร

บรรยายแก่

นายทหารฝ่ายเสนาธิการของกรมฝ่ายเสนาธิการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด

ณ ห้องประชุมอาคาร 601 กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2538

การบรรยายในวันนี้ จะเป็นการนำประสบการณ์ ในการเป็นฝ่ายเสนาธิการ มาทบทวนให้พวกเราฟัง สิ่งที่จะบรรยายในวันนี้ น่าจะเป็นประโยชน์เพราะเป็นเรื่องของประสบการณ์ จากการปฏิบัติอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่จะไม่สามารถไปค้นหาได้ในตำราเล่มใด ๆ

เรื่องที่จะพูดต่อไปนี้ ได้แก่ การคิด การเขียน และการพูดอย่างเสนาธิการ

การคิดอย่างเสนาธิการ

ก่อนที่เสนาธิการจะคิดนั้น จะต้องทำความเข้าใจถึง บทบาทหน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา และฝ่ายอำนวยการให้ต้องแท้เสียก่อนว่า ตนนั้นอยู่ในฐานะอะไร

ถ้าเป็นผู้บังคับบัญชานั้น จะต้องคิดเพื่อตกลงใจ WHAT TO DO

ถ้าเป็นฝ่ายอำนวยการ จะต้องคิดเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะ HOW TO DO

ถ้าไม่ทำความเข้าใจให้ดี เวลาทำงาน อาจสับสน โดยผู้บังคับบัญชา อาจคิดแทน ฝ่ายอำนวยการหรือ ฝ่ายอำนวยการ อาจทำตัวเป็นผู้บังคับบัญชา ได้เป็นต้น

การคิดอย่างเสนาธิการ ก็คือ การประมาณสถานการณ์หรือการประมาณการนั่นเอง หรืออาจกล่าวได้ว่า การประมาณสถานการณ์ของผู้บังคับบัญชาหรือประมาณการของฝ่ายอำนวยการนั้นคือการจัดกระบวนการความคิด หรือจัดระเบียบความคิดนั่นเอง ฝึกให้เราคิดว่า ควรจะคิดอะไรก่อนหลัง เช่น เมื่อได้รับการกิจมา ก็ต้องคิดวิเคราะห์ภารกิจ ให้ต้องแท้ครบถ้วนเสียก่อน แล้วจึงคิดถึงสิ่งแวดล้อมหรือปัจจัยกระทบต่าง ๆ แล้วกำหนดหนทางปฏิบัติให้บรรลุภารกิจ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ถึงข้อดี ข้อเสีย ของแต่ละหนทางปฏิบัติแล้วนำหนทางปฏิบัติ ที่วิเคราะห์แล้ว มาเปรียบเทียบกัน ถ้าเป็นผู้บังคับบัญชา ก็จะสามารถตกลงใจ ในหนทางปฏิบัติที่เหมาะสมและถ้าเป็นฝ่ายอำนวยการ ก็จะสามารถเสนอแนะหนทางที่เหมาะสมแก่ผู้บังคับบัญชาได้

*คำบรรยายพิเศษของ พลเอกประมณฑ์ ผลาสินธุ์ เสนาธิการทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด บรรยายแก่นายทหารฝ่ายเสนาธิการ กรมฝ่ายเสนาธิการร่วม กองบัญชาการทหารสูงสุด

หัวใจของการคิดอยู่ที่การวิเคราะห์ภารกิจให้ถูกต้องครบถ้วน การวิเคราะห์ภารกิจไม่ถูกต้องจะทำให้หลงภารกิจ และไม่สามารถหาข้อเสนอนะ ที่ถูกต้องเหมาะสมได้เลย นอกจากการวิเคราะห์ภารกิจแล้ว จะต้องจัดระเบียบความคิดให้ดี เพื่อมิให้สับสน

การเขียนอย่างเสนานิการ ผู้เป็นเสนานิการนั้น จำเป็นจะต้องเขียนหนังสือหลายอย่าง เช่น การจัดทำรายงานการประชุม การเขียนหนังสือราชการ หรือการจัดทำข้อพิจารณาของฝ่ายอำนวยการ (STAFF STUDY) รวมไปถึงการทำแผน โครงการ หรือนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการ หรือนโยบาย ถือว่าเป็นงานของฝ่ายอำนวยการ ระดับสูงอีกชั้นหนึ่ง ฝ่ายเสนานิการบางคนทำได้แค่ CURRENT SITUATION หรือ OPERATOR ได้ ไม่สามารถจัดทำแผน PLANNER หรือเป็น POLICY MAKER ได้ จำเป็นจะต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา

สำหรับวันนี้ จะแนะนำการเขียนของเสนานิการ เพียง 2 เรื่องคือ การจัดทำข้อพิจารณาของฝ่ายอำนวยการ และการบันทึกประชุมหรือการจัดทำรายงานการประชุม ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับฝ่ายเสนานิการ

การจัดทำข้อพิจารณาของฝ่ายอำนวยการ (STAFF STUDY) การเขียนจะทำหลัง ความคิดบางท่านอาจจะสงสัยว่า เวลาทำข้อพิจารณาของฝ่ายอำนวยการ ทำไมจึงนิยมเสนอหนทางปฏิบัติเดิมนั่นก็คือ เราย่นำเอาข้อเสนอดีที่สุดของการประมาณการมาเขียนเป็นข้อพิจารณา นั่นเอง

คิด	เขียน
STAFF ESTIMATE	STAFF STUDY
ข้อเสนอที่ดีที่สุดของประมาณการ	มาจัดทำเป็นข้อพิจารณาของ ผอ.

การตั้งชื่อเรื่อง ต้องให้ตรงกับเรื่องที่จะเขียนและจะต้องเป็นการพัฒนาความคิดของคนอ่าน โดยอ่านชื่อเรื่องแล้วมีความเข้าใจ การตั้งชื่อเรื่อง จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก ถ้าตั้งชื่อเรื่องตรงหรือถูกต้อง ก็จะทำให้รู้เรื่องตั้งแต่อ่านชื่อเรื่อง และเป็นการพัฒนาความคิดด้วย ในขั้นต้นอาจจะตั้งชื่อเรื่องไม่ได้ก็ไม่เป็นไร เมื่อเขียนเสร็จแล้ว จึงตั้งชื่อเรื่องภายหลังก็ได้ โดยนำเรื่องราวทั้งหมดมาสรุปเป็นชื่อเรื่อง

การเขียนข้อพิจารณาของฝ่ายอำนวยการ จะให้สั้นหรือยาวเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าผู้บังคับบัญชา มีความชอบและต้องการอย่างไร ไม่มีการกำหนดตายตัว

ถ้าเรื่องเดิมที่ได้รับมาสั้นมากจะต้องขยายความให้ผู้บังคับบัญชาอ่านแล้วรู้เรื่อง แต่ถ้าเรื่องที่ได้รับมาเป็นเรื่องยาว ๆ จะต้องสรุปให้สั้นกะทัดรัดได้ใจความสำคัญ ผู้บังคับบัญชา อ่านแล้วรู้เรื่องเข้าใจได้ง่าย

โดยไม่ต้องพลิกอ่านรายละเอียดมาก ความยาวของการเขียน ปกติจะเขียนไม่เกิน 2 หน้า ส่วนรายละเอียดให้ทำเป็นผนวก อนุผนวก ไบแนบ ไบแทรก หากมีความจำเป็นอาจเขียน 3-4 หน้าก็ได้ แต่ไม่ควรเขียน 5-6 หน้า

การเขียนข้อความในแต่ละข้อจะต้องตรงประเด็น สอดคล้องกันและรับกันเป็นเหตุผล อันจะนำมาสู่ข้อเสนอแนะหรือข้อสรุป ซึ่งจะทำให้ผู้บังคับบัญชา อ่านแล้วเข้าใจง่าย และมักจะได้รับการอนุมัติ

ผู้เขียน จะต้องรู้เรื่องที่จะเขียนอย่างละเอียด ชัดเจน สามารถตอบคำถาม หรืออธิบายเรื่องนั้นได้ว่าหมายความว่าอย่างไร อย่าตอบว่า “คงอย่างนั้นมั้ง” อาจเป็น “เสธ.มั้ง” ฝ่าย เสธ. จะ “มั้ง” ไม่ได้ต้องหาข้อเท็จจริงเหตุผลอธิบายให้ได้

การจัดทำข้อพิจารณาของฝ่ายอำนวยการโดยทั่วไปมี 2 แนวทาง ถ้าเป็นเรื่องไม่ซับซ้อนมากนัก จะไม่นิยมเขียนหัวข้อ ปัญหา ข้อเท็จจริง ข้อพิจารณาและข้อเสนอ แต่ถ้าเรื่องใดมีความซับซ้อนต้องการข้อมูลมากและต้องคิดลึกซึ้ง มักจะเขียนหัวข้อให้ครบ และแสดงข้อย่อไว้ค่อนข้างละเอียด แต่ถึงจะไม่เขียนหัวข้อไว้ แต่ลำดับการเขียน คงขึ้นต้นด้วยปัญหาตามด้วยข้อเท็จจริง ข้อพิจารณา ข้อสรุป/ข้อเสนอ

สิ่งสำคัญ ในการจัดทำข้อพิจารณาของฝ่ายอำนวยการ คือทุกเรื่องที่เขียน จะต้องมีการขมวดท้าย ขอให้ระบุ ให้ถูกต้องชัดเจนว่าต้องการให้ผู้บังคับบัญชาทำอะไร เช่น “จึงเรียนมาเพื่อกรุณาทราบ” “จึงเรียนมาเพื่อกรุณาอนุมัติ” หรือ “...กรุณาดำริ (ในเรื่องใดต้องระบุให้ชัดเจน)” และอย่าไปขมวดท้ายว่า “จึงเรียนมาเพื่อกรุณาพิจารณา และดำเนินการต่อไป” เพราะผู้บังคับบัญชาจะไม่พิจารณาเรื่องทั่ว ๆ ไป หรือเรื่องทั้งหมด แต่จะพิจารณาเฉพาะเรื่องที่จะอนุมัติเท่านั้น การพิจารณาดำเนินการ เป็นหน้าที่ของฝ่ายอำนวยการ ส่วนผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ตกลงใจ สั่งการ หรือรับทราบ

ฝ่ายเสนานิการจะต้องมีความละเอียดรอบคอบในการจัดทำหนังสือราชการ เมื่อพิมพ์เสร็จแล้วจะต้องตรวจสอบข้อความทุกตัวอักษรด้วยการจื๋อ่านทุกตัวอักษรเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดอย่าอ่านแบบ SCAN ผ่านไปเป็นอันขาด

การทำรายงานการประชุม

ถือว่า เป็นแบบฝึกหัดสำหรับเสนานิการใหม่ เพราะจะได้ใช้ความสามารถในการฟังแล้ว นำมาสรุปเป็นข้อเขียนได้ นั่นคือ “ฟังแล้วเอามาเขียนได้”

การเขียนรายงานการประชุม ต้องเขียนเป็นภาษาเขียน ภาษาราชการ อย่าใช้ภาษาพูด ต้องฟังให้เข้าใจเสียก่อนแล้วจึงนำมาเขียน การจะทำรายงานการประชุมให้ดีนั้น ผู้ทำจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะประชุม และต้องมีการศึกษาเรื่องเดิมเสียก่อน เพื่อที่จะได้ฟังอย่างรู้เรื่อง และสามารถจดได้อย่างถูกต้อง

เรื่องเดิมดังกล่าวอาจหาได้จากบันทึกการประชุมครั้งที่ผ่านมา เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสอบถามบุคคลหรือหน่วยเกี่ยวข้อง

รายงานการประชุมที่ดีสามารถนำไปทำเป็นข้อพิจารณา เพื่อให้ข้อเสนอสำหรับผู้บังคับบัญชาตกลงใจได้ โดยไม่ต้องแก้ไข ผู้อำนวยการกอง ต้องสามารถสอนผู้บังคับบัญชาให้สามารถจดและทำรายงานการประชุมได้

ระหว่างการประชุมต้องพยายามจดบันทึกให้มากที่สุด พยายามสรุปประเด็นให้ได้

การทำรายงานการประชุม จะต้องรีบจัดทำโดยเร็ว อย่าปล่อยทิ้งไว้นาน เพราะจะทำให้ลืมประเด็นสำคัญหรือสาระสำคัญ

การบันทึกเทป ควรใช้สำหรับการตรวจสอบในเรื่องที่จำไม่ได้หรือหลงลืม การใช้เทปอาจจะเสียเวลาในการถอดเทป 3-4 เท่าของการประชุม ซึ่งทำให้เสียเวลามาก

การเตรียมการประชุม ต้องจัดทำเอกสารต้นเรื่อง โดยเตรียมปัญหา ข้อเท็จจริง ข้อพิจารณา ข้อเสนอแนะไว้ให้พร้อม เพื่อให้การประชุมบรรลุความมุ่งหมายและได้ข้อสรุปด้วยความรวดเร็ว

สรุปได้ว่า เทคนิคของการบันทึกประชุมต้องจดให้มาก จับประเด็นให้ถูกและรีบทำให้เร็ว

การพูดอย่างเสนานิติการ

■ การพูดในที่ประชุม

■ การบรรยายสรุป

ฝ่ายเสนานิติการ หรือฝ่ายอำนวยการต้องพูดเก่ง พูดได้ดี มีหลักการ น่าเชื่อถือ มีหลักฐานอ้างอิง และข้อเสนอแนะให้แก่ผู้บังคับบัญชา ในการประชุมสามารถให้เหตุผลและข้อพิจารณาได้ตรงประเด็น

การพูดในที่ประชุม

- ต้องพูดกับประธานในที่ประชุมเท่านั้น ไม่พูดหรือเถียงกับผู้เข้าประชุมด้วยกัน ต้องพูดให้ตรงประเด็น ไม่พูดนอกเรื่องหรือพูดซ้ำซาก
- อย่าพูดต้อนคนให้จนมุม หรือจ้านน ไม่พูดให้เกิดความโกรธ ความอับอาย หรือเสียหน้าในที่ประชุม
- ควรพูดให้นุ่มนวลใจ มีเหตุผลให้ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นด้วย
- การถกเถียงในที่ประชุม ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะนำไปผูกใจเจ็บ หรืออาฆาตกัน นอกห้องประชุม หรือภายหลังการประชุม
- ฝ่ายเสนานิติการต้องมีจิตใจกว้างขวาง มีเหตุผล ต้องยอมรับผลของการประชุม

การเตรียมการบรรยายสรุป

ฝ่ายเสนานิการจะต้องบรรยายสรุปได้ดี การบรรยายสรุปเป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรับฝ่ายอำนวยการมาก โดยเฉพาะจะทำให้ผู้บังคับบัญชาเกิดความเชื่อมั่นในฝ่ายเสนานิการ

- ต้องมีการเตรียมตัวที่ดี การพูดต้องถูกต้อง ชัดเจน มีจังหวะน่าฟัง
- การเตรียมตัวที่ดี คือ ต้องศึกษาเรื่องที่จะบรรยายเขียนคำบรรยายและทำความเข้าใจให้ถ่องแท้
- การเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อม และสามารถใช้งานได้ดี
- ต้องมีการฝึกซ้อม ทดสอบ
- ต้องเตรียมการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ในกรณีจำเป็น เช่น การปรับการบรรยายให้สั้นลงให้เหมาะสมกับเวลา และครอบคลุมในสาระสำคัญ
- ต้องสามารถบรรยายได้ในสถานการณ์ที่มีอุปสรรคปัญหา เช่น ไฟฟ้าดับ เครื่องเสียงขัดข้อง
- การใช้อุปกรณ์ เช่น แผ่นใสจะต้องดับไฟก่อนแล้วจึงค่อยเปลี่ยนแผ่นใส
- แผ่นใสจะต้องตัวใหญ่ อ่านง่าย สะอาด ชัดเจน
- ฝ่ายเสนานิการจะต้องทำ BRIEFING NOTE เอง
- การใช้เสียงจะต้องสามารถฟังได้ตลอดห้อง

การทำงานของฝ่ายอำนวยการ

- การที่ฝ่ายอำนวยการคิด เขียน พูด เรื่องใดให้ได้ดีนั้น สิ่งสำคัญคือ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ
- ฝ่ายอำนวยการ ไม่จำเป็นต้องรู้ทุกเรื่องต้องแยกให้ออกว่าเรื่องใดควรรู้ละเอียด เรื่องใดควรรู้คร่าว ๆ แต่ที่สำคัญก็ต้องรู้ว่า “จะไปหาความรู้จากที่ไหน รู้แหล่งความรู้และจะได้ความรู้มาอย่างไร โดยรวดเร็ว และทันเวลา”
- ความรู้พื้นฐานของบ้านเมือง ที่ ผสธ. หรือ ผอ. ต้องรู้คือ เรื่อง พลังอำนาจของชาติโดยเฉพาะด้านความมั่นคงของชาติ (การทหาร) ซึ่งได้แก่ นโยบายการทหาร การป้องกันประเทศ การใช้กำลัง ไทยเรามีนโยบาย “ไม่รุกรานใคร” และต้องรู้ยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศ การใช้กำลังทหาร

เนื่องจากไทยมีนโยบายไม่รุกรานใครไทยรักสงบ ดังนั้นไทยจึงใช้ “ยุทธศาสตร์การป้องกัน” ซึ่งฝ่ายอำนวยการจะต้องรู้ ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์การป้องกันร่วม (Collective Defense Strategy) เนื่องจากเราพิจารณาเห็นว่าเราเป็นประเทศเล็ก เมื่อเปรียบเทียบกับภัยคุกคามที่จะต้องเผชิญ เราจำเป็นต้องหาพันธมิตรมาช่วย การหาพันธมิตรนั้น มีทั้งพหุภาคี และทวิภาคี (Multilateral & Bilateral Agreement) เช่น MANILA PACTS ข้อตกลงฉันทไมตรี การฝึกร่วม คลังกระสุนสำรองสงคราม เป็นต้น

2. ยุทธศาสตร์การต่อสู้เบ็ดเสร็จ (Total Defense Strategy) การต่อสู้เบ็ดเสร็จ เป็นการรวมพลังอำนาจของชาติ ทั้งสิ้นเข้าร่วมในการต่อสู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพ และให้สามารถปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง การวางแผน การต่อสู้เบ็ดเสร็จ จะต้องทำทุกระดับตั้งแต่ระดับรัฐบาล (แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ) ระดับกระทรวง และ บก.ทหารสูงสุด (แผนระดมสรรพกำลัง) และเหล่าทัพ เช่น การฝึกกำลังทั้งกำลังประจำการ กำลังประจำถิ่น และกำลังประชาชนเข้าร่วมกันต่อสู้ เป็นต้น

3. ยุทธศาสตร์การตั้งรับเขตหน้า (Forward Defense Strategy) โดยปฏิบัติการรบแตกหักในพื้นที่ตั้งรับหน้า และไม่มีการร่นถอยทางยุทธศาสตร์

4. ยุทธศาสตร์การป้องปราม (Deterent Strategy) เช่น การเตรียมกำลัง และการพัฒนาศักยภาพในการต่อสู้ ตามคติของล้นเกล้าฯ ร.6 “แม้ห้วงตั้งสงบ จงเตรียมรบให้พร้อมสรรพ”

การเข้าใจในยุทธศาสตร์ จะช่วยให้ฝ่ายเสนาธิการ ได้คิดอย่างถูกต้อง มีหลักคิดและไม่ใช้อารมณ์ในการกำหนดนโยบาย หรือแนวทางปฏิบัติ

- ฝ่ายอำนวยการ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ และต้องศึกษา ค้นคว้า ให้มีความรู้เพิ่มเติม และทันสมัยเสมอ ทั้งความรู้ด้านการทหาร เหตุการณ์ สถานการณ์ของบ้านเมือง และในปัจจุบัน สมควรที่จะรู้เรื่องใหม่ ๆ เช่น เรื่องการสื่อสาร เทคโนโลยี RE-ENGINEERING

กองบัญชาการทหารสูงสุด

■ เป็นหน่วยงานที่มีปัญหาที่น่าเป็นห่วง คือ “มีทั้งคนล้นงานและงานล้นคน” ถ้ามีแต่คนล้นงาน ปัญหาเดียว สามารถแก้ได้โดยเอาคนออก หรืองดบรรจุไม่นานก็หมดปัญหา หรือถ้ามีแต่งานล้นคนอย่างเดียว ก็แก้ได้โดยการเอาคนมาเพิ่มให้พอดี

■ สภาพเป็นจริงในปัจจุบัน “มีทั้งคนล้นงานและงานล้นคน” ในหน่วยเดียวกัน คือ ที่ไม่มีงาน หรืองานน้อยแต่มีคนมากจนไม่มีงานทำ แต่ในที่ที่มีงานมากกลับไม่มีคนทำ เพราะถูกจำกัดด้วยงบประมาณกำลังพล นี่คือนโยบายที่ฝ่ายเสนาธิการ จะต้องหาทางแก้ไขเสนอปัญหาที่แท้จริง และหนทางแก้ไขให้กับผู้บังคับบัญชา

■ การปรับย้ายกำลังพล ควรจะหาคนดี มีความรู้ความสามารถมาบรรจุทำงาน

ฝ่ายอำนวยการหรือฝ่ายเสนานิการที่ดี

1. ผสธ. จะต้องทำตัวให้เป็นที่ยอมรับ ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ต้น โดยจะต้องทุ่มเท มีความเสียสละให้มากเพื่อสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้น
2. ไม่ควรยึดถือหลักการมากเกินไป การทำงานต้องมีหลักการแต่ควรเป็นหลักการ ที่ช่วยในการทำงาน ไม่ใช่หลักการที่ขวางกั้นหรือเป็นทาบของการทำงาน หลักการหรือระเบียบเป็นสิ่งที่เรากำหนดขึ้นหากล้าสมัยหรือเป็นอุปสรรคในการทำงาน ก็สามารถแก้ไขได้ ผสธ. ต้องมองที่ข้อเท็จจริง อย่ายึดหลักการอย่างเดียว
3. ผสธ. ต้องเป็นผู้แก้ปัญหาอย่าเป็นผู้สร้างปัญหาให้แก่หน่วยเรื่องใดมีปัญหา หรือแก้ไขไม่ได้ อย่าเก็บหรือทิ้งไว้ “อย่าทราบแล้ว ชุก” จะต้องบอกผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อหาทางแก้ปัญหา
4. ผสธ. ต้องมีความอดทน อดกลั้น เพราะเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างผู้บังคับบัญชา กับผู้ใต้บังคับบัญชา หรือหน่วย ดังนั้น ย่อมต้องถูกกระทบกระทั่งเสมอ
5. ผสธ. ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องจำไว้ว่า ตนมีหน้าที่ “ประสาน ขอความร่วมมือ ขอความช่วยเหลือทุกอย่าง เพื่อให้งานบรรลุผล” จงอย่า “ทำตัวเป็นผู้บังคับบัญชา” การประสานไม่จำเป็นต้องประสานด้วยหนังสือทุกครั้ง อาจประสานทางโทรศัพท์ก็ได้ โดยบันทึกไว้ว่า ประสานทางโทรศัพท์
6. ผสธ. ต้องไม่กล่าวร้าย ใส่ร้าย ไม่ฟ้อง หรือขัดทอด ผสธ.ด้วยกัน ถ้ามีปัญหาหรือไม่เข้าใจกัน ให้รีบปรึกษาหารือกัน ถ้ายังไม่เข้าใจ ให้บอก CHIEF OF STAFF หรือจนถึงระดับเสนานิการทหาร
7. ผสธ. อย่าเขียนให้ผู้บังคับบัญชาสั่งการหรืออนุมัติให้ ผสธ. หรือสายงานอื่นปฏิบัติงานเรื่องใดโดยที่ยังไม่ได้ประสานกันให้เรียบร้อยก่อน
8. ผสธ. จะต้องรายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ให้ผู้บังคับบัญชาทราบเป็นระยะๆ จากที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการ เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าหรือปัญหาของการปฏิบัติ
9. สิ่งที่ทำให้ฝ่ายเสนานิการมีความก้าวหน้าในการทำงานคือจะต้องพยายามศึกษางานในหน้าที่ให้ดีที่สุด มีความขยันหมั่นเพียรมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความมุมานะอดทน ใฝ่หาความรู้ตลอดเวลา มีจรรยาบรรณ ของฝ่ายอำนวยการและมีความละเอียดรอบคอบ
10. ฝ่ายเสนานิการ ควรนำความรู้ความสามารถไปช่วยผู้บังคับบัญชา ในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ไม่ควรนำความเก่งไปสู้กับผู้บังคับบัญชา

ตัวอย่างการกล่าวขอบคุณผู้บรรยาย

ท่านผู้ฟังทุกท่าน

ในนามของนิสิตวิชาโทวาทการ ขอขอบพระคุณผู้บรรยายเป็นอย่างมากที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อันมีค่ายิ่งของท่านให้พวกเราฟังตลอดเวลา 2 ชั่วโมงเต็ม ผมคิดว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์มากสำหรับนิสิตที่ได้รับฟังในวันนี้ และหวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านอีกในคราวต่อไป ขอเชิญผู้ฟังปรบมือให้แก่ท่านผู้บรรยายด้วยครับ

ในโอกาสนี้ขอเรียนเชิญ..... หัวหน้าแผนก
วาทการมอบของที่ระลึกแก่คุณ.....ขอเรียนเชิญครับ

ขอบคุณครับ

คำถามท้ายบท บทที่ 6

1. การบรรยายที่ดีควรมีลักษณะอย่างไรบ้าง อธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ
2. เมื่อจะพูดบรรยาย ข้อแรกที่ควรปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีพูดบรรยายคืออะไร อธิบายพร้อมให้เหตุผลประกอบ
3. ท่านมีข้อเสนอแนะ หรือข้อเสนอนะในการพูดบรรยายเพื่อช่วยให้การพูดบรรยายสมบูรณ์ขึ้นได้อย่างไรบ้าง อธิบายให้ชัดเจน

บทที่ 7

การพูดบรรยายสรุป

7.1 ความเป็นมา

การพูดบรรยายสรุปมีที่มาจากหน่วยงานทหารในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 กล่าวคือ เมื่อผู้บังคับบัญชาระดับหัวหน้าหมวด หัวหน้ากอง ไม่มีเวลาพอที่จะเขียนรายงานทั้งหมดจากทุกหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงทราบได้อย่างทั่วถึง จึงได้ใช้การบรรยายสรุปแทนการรายงานที่สมบูรณ์ให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบความเป็นไปของกองทัพบก เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงแล้ว การพูดบรรยายสรุปจึงได้กลายมาเป็นเทคนิคการพูดที่มีประโยชน์อย่างหนึ่งซึ่งใช้กันแพร่หลายในวงการพูดทั่วไป

7.2 ความหมาย

การพูดบรรยายสรุป (Briefing) เป็นการพูดต่อหน้าที่ประชุมชนอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากการบรรยายทั่วไป เพราะการบรรยายสรุปเป็นการเสนอส่วนประกอบที่สำคัญของเรื่องที่มีขนาดยาวและซับซ้อน โดยการกลั่นกรองและจัดเรียบเรียงเนื้อหา ข้อเท็จจริง ให้กะทัดรัดที่สุดแต่ยังคงมีประสิทธิภาพในการสื่อสารอย่างดีที่สุดในระยะเวลาที่สั้นที่สุด การบรรยายสรุปอาจเป็นการพูดคนเดียวหรือเป็นคณะก็ได้ ผู้กล่าวรายงานสรุปจะต้องมีการวิเคราะห์และจะต้องมีความรู้พอที่จะตัดสินใจได้ว่าตอนใดของเรื่องที่จะพูดนั้นสำคัญ และตอนใดไม่สำคัญ

7.3 วัตถุประสงค์ของการบรรยายสรุป

วัตถุประสงค์ของการบรรยายสรุปมีดังนี้

7.3.1 เพื่อบอกเล่า วัตถุประสงค์ข้อนี้มุ่งให้ผู้ฟังการบรรยายสรุปได้ทราบผลงาน สถานการณ์ หรือเหตุการณ์โดยการพูดอย่างแจ่มแจ้ง ในระยะเวลาอันสั้น เช่น ในกรณีที่เสนานิติกรทหารต้องการทราบความคืบหน้าของสถานการณ์ในการรบ หรือหัวหน้าหน่วยงานต้องการทราบความก้าวหน้าของโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ เป็นต้น

7.3.2 เพื่อให้ความรู้ การบรรยายสรุปที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ นั้น ก็เพื่อต้องการให้ผู้ฟังที่มาเยี่ยมชมกิจการหรือหน่วยงานที่เขาสนใจได้รู้จัก และได้รับความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น การบรรยายสรุปเพื่อให้ความรู้จะต้องใช้อุปกรณ์ประกอบการพูดอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้ฟังได้รับทั้งความรู้และความเข้าใจอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการบรรยายสรุปจะไม่ใช้เวลาพูดนาน

7.4 ลักษณะการบรรยายสรุปที่ดี

การบรรยายสรุปที่ดีควรมีลักษณะที่สำคัญ ๆ ดังนี้

7.4.1 มีเนื้อความครบถ้วน

7.4.2 มีการเสนอเรื่องที่กระจ่างชัด ตรงเป้าหมาย

7.4.3 มีการกลั่นกรองและคัดเลือกเนื้อหาให้สั้น กระชับ

7.4.4 มีเวลาให้ซักถามได้

7.5 การเตรียมการบรรยายสรุป

การพูดบรรยายสรุป เป็นการพูดที่ต้องการเนื้อหาสำคัญครบถ้วน และใช้เวลาสั้น ๆ ดังนั้น การพูดในลักษณะนี้ผู้พูดจึงต้องมีการเตรียมอย่างดี ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะพูดและการเตรียมตัวของผู้พูดเอง ซึ่งการเตรียมตัวดังกล่าวมีแนวทางดังนี้

7.5.1 การเตรียมด้านเนื้อหา ผู้ที่จะพูดบรรยายสรุปจะต้องเตรียมตัวเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะพูดให้พร้อม โดยเริ่มจากการค้นคว้า อ่าน รวบรวม แล้ววิเคราะห์และคัดเลือกเนื้อหาที่จะนำมาเสนออย่างรอบคอบ ขั้นตอนนี้ผู้บรรยายสรุปจะต้องมีความรู้เพียงพอที่จะตัดสินใจได้ว่าเนื้อหาตอนใดสำคัญควรนำมาพูดและตอนใดไม่สำคัญควรตัดทิ้ง

เมื่อตัดสินใจได้แล้วว่าจะใช้เนื้อหาตอนใดบ้าง ขั้นตอนต่อไปจึงเป็นการจัดเนื้อหาที่จะนำไปพูดให้เป็นลำดับขั้นตอน เพราะการจัดเนื้อหาที่ดีจะช่วยให้ผู้พูดบรรยายสรุปจำไปพูดได้ง่าย การจัดเนื้อหาอาจจัดเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ และหัวข้อย่อยให้สัมพันธ์กัน และควรจัดด้วยว่า เนื้อหาตอนใดจำเป็นต้องมีเครื่องโสตทัศนูปกรณ์ช่วยในการพูด หรือมีอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น กระดานดำ แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ ฯลฯ เครื่องมือเหล่านี้จะช่วยให้การพูดบรรยายสรุปชัดเจน น่าสนใจ และไม่น่าเบื่อ

7.5.2 การเตรียมตัวผู้พูด

ในการบรรยายสรุป ผู้พูดควรมีการเตรียมตัวดังนี้

7.5.2.1 ผู้บรรยายสรุปจะต้องศึกษาให้มีความรู้ในเรื่องที่จะบรรยายอย่างถ่องแท้ ความรู้ของผู้พูดบรรยายสรุปจะต้องมีความรู้รอบตัวเสริมด้วย หากมีความรู้เฉพาะเรื่องที่จะบรรยายเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอ

7.5.2.2 ผู้บรรยายสรุปจะต้องเตรียมซ้อมพูดตามร่างที่เตรียมไว้ให้คล่องแคล่ว ทั้งนี้ต้องไม่ลืมเรื่องเวลา จะต้องพูดให้พอดีกับเวลาที่กำหนดไว้ การซ้อมพูดจะช่วยให้ทราบว่าควรจะปรับเนื้อหาอย่างไรให้พอดีกับเวลา

7.5.2.3 ผู้ที่จะบรรยายสรุปควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการพูดค่อนข้างสูง มีปฏิภาณไหวพริบดี เพราะการพูดที่ใช้เวลาสั้นแต่ต้องให้ได้สาระสำคัญครบถ้วนและทำให้ผู้ฟังประทับใจนั้นเป็นการพูดที่ยาก ดังนั้นการหมั่นฝึกฝนการพูดอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นการเตรียมตัวในระยะยาว และเป็นการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้พูดที่มีความสามารถสูงได้

7.5.3 การเตรียมโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการบรรยายสรุป

การเตรียมโสตทัศนูปกรณ์ในการบรรยายสรุป ควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

7.5.3.1 วัตถุประสงค์ การเตรียมโสตทัศนูปกรณ์ จะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการพูดบรรยายสรุปโดยจะต้องเตรียมให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ที่ว่า “เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้และความเข้าใจในเวลาอันรวดเร็ว” เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้จึงต้องมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ไม่ควรบกพร่องแม้แต่เรื่องเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้พูดบรรลุวัตถุประสงค์ของการบรรยายสรุปอย่างแท้จริง

7.5.3.2 ลักษณะเนื้อเรื่อง ถ้าเนื้อเรื่องต่างกันจะต้องเตรียมอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่จะพูดบรรยายสรุปเช่น เนื้อเรื่องที่มีลักษณะของการเคลื่อนไหว หรือเป็นเรื่องลึกลับ มนุษย์ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา ควรใช้ภาพยนตร์ในการนำเสนอเรื่องราวจะเหมาะสมกว่าสื่อประเภทอื่น ส่วนโทรทัศน์นั้นสามารถนำเสนอเรื่องราว เนื้อหาสาระ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยที่ไม่ต้องกังวลเรื่องเวลาและระยะทาง และยังสามารถใช้ร่วมกับวัสดุอุปกรณ์และสื่อประเภทอื่นในรูปผสมได้อีกด้วย นอกจากนี้หากผู้บรรยายสรุปต้องการเสนอเรื่องราวที่มีขั้นตอนซับซ้อนมาก ๆ ก็ควรเตรียมสื่อประเภท สไลด์ फिल्मสคริป และภาพนิ่งประกอบการบรรยายสรุป เพราะผู้ฟังไม่ต้องพะวงในการติดตามความเคลื่อนไหวต่าง ๆ มากเกินไป และมีโอกาสได้ทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่พูดได้อย่างถ่องแท้ยิ่งขึ้น

การที่ผู้พูดบรรยายสรุปจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพียงใดนั้น ผู้พูดจะต้องมีการวางแผนและเตรียมโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ทั้งนี้ผู้พูดจะต้องวิเคราะห์ลักษณะของเรื่องที่พูดได้ว่ามีลักษณะเช่นไรเสียก่อน

7.5.3.3 สถานการณ์ การเตรียมโสตทัศนูปกรณ์ เพื่อการพูดบรรยายสรุป ควรคำนึงสถานการณ์ และสภาวะแวดล้อมในขณะที่พูดด้วย กล่าวคือ ควรศึกษาสภาวะแวดล้อมหรือประเมินสถานการณ์ล่วงหน้า แล้วจัดเตรียมเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ที่จะใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และสภาวะแวดล้อมนั้น ๆ ได้อย่างกลมกลืน โดยผู้พูดจะต้องรู้จัก และเข้าใจถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวของสื่อแต่ละประเภท ข้อดี ข้อเสีย ที่จะใช้ได้กับกลุ่มผู้ฟังประเภทใด เมื่อใด และที่ไหนบ้าง ตลอดจนอุปสรรคหรือข้อขัดข้องอันอาจเกิดขึ้นได้ในสถานการณ์นั้น ๆ

7.5.3.4 เวลา เป็นสิ่งสำคัญมากที่จะต้องคำนึงถึง เนื่องจากการพูดบรรยายสรุปใช้เวลาพูดไม่มากนัก การเตรียมโสตทัศนูปกรณ์จึงต้องทราบช่วงเวลาที่ใช้บรรยายสรุปว่าใช้เวลาเท่าใด และมีเวลาจัดเตรียมเท่าใด เนื่องจากโสตทัศนูปกรณ์ทุกชนิดมีคุณลักษณะและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน บางชนิดไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ประกอบการพูดบรรยายสรุป เช่น ใช้เวลาในการจัดเตรียมมาก มีขั้นตอนในการใช้ซับซ้อน เป็นต้น

7.5.3.5 สถานที่ การเตรียมโสตทัศนูปกรณ์ ในการพูดบรรยายสรุป ควรคำนึงถึงสถานที่ด้วยว่ามีลักษณะอย่างไร เช่น เป็นสถานที่โล่งแจ้ง เป็นห้องกว้าง เล็ก มีเสียงรบกวน หรือมีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ด้วยหรือไม่ เช่น เครื่องฉายข้ามศีรษะ ปลั๊กไฟฟ้า โต๊ะสำหรับวางอุปกรณ์ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้พูดบรรยายสรุปควรจะได้มีโอกาสทราบล่วงหน้าว่าจะใช้สถานที่ใด เพื่อจะได้จัดเตรียมอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม

7.5.3.6 กลุ่มผู้ฟัง ขนาดของกลุ่มผู้ฟังเป็นสิ่งที่ผู้พูดบรรยายสรุปจะต้องทราบล่วงหน้าเมื่อจะจัดเตรียมโสตทัศนูปกรณ์ เนื่องจากกลุ่มผู้เข้าฟังการบรรยายสรุปที่มีขนาดใหญ่หรือเล็กต่างกัน การเลือกจัดเตรียมอุปกรณ์ก็จะต้องแตกต่างกันไปด้วย กลุ่มผู้ฟังขนาดใหญ่อาจไม่เหมาะสมที่จะใช้เพียงเอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีภาพประกอบและคำอธิบายที่เขียนด้วยตัวอักษรขนาดเล็ก หรือกลุ่มผู้ฟังที่มีขนาดเล็กก็ไม่จำเป็นต้องเตรียมเครื่องเสียงและไมโครโฟน เป็นต้น

อย่างไรก็ดี แม้จะเตรียมเครื่องมือสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้พร้อมพร้อมแล้วก็ตาม บางครั้งก็ไม่อาจสรุปได้ว่าสื่อประเภทใดเป็นสื่อที่เหมาะสมที่สุด หรือดีที่สุดสำหรับเนื้อหาในการบรรยายสรุป ผู้บรรยายสรุปจะต้องเป็นผู้มีความสามารถเฉพาะตัวในการพูดและสามารถนำเอาประสบการณ์อื่น ๆ มาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อให้การบรรยายสรุปแต่ละครั้งบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

7.6 วิธีการบรรยายสรุป

เมื่อผู้พูดบรรยายสรุปได้เตรียมตัวทุกอย่างพร้อมแล้ว ก็เริ่มพูดให้ตรงเวลา และจบลงในเวลาที่กำหนดไว้ เนื่องจากการบรรยายสรุปที่กระทำกันอยู่ในปัจจุบันมีเนื้อหาสาระหลากหลายบางเรื่องง่ายและบางเรื่องมีเนื้อหาซับซ้อนมีรายละเอียดมาก แนวทางหรือวิธีการบรรยายสรุปจึงควรปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับเรื่องที่ผู้บรรยายสรุปจะพูดแต่ละครั้ง ในที่นี้จะเสนอวิธีการพูดบรรยายสรุปซึ่งมีแนวทางกว้าง ๆ ดังนี้

7.6.1 เริ่มต้นด้วยการกล่าวต้อนรับผู้ฟัง สร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองโดยกล่าวนำอย่างสั้น ๆ การกล่าวนำอาจกล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่จะบรรยายว่ามีที่มาอย่างไร ได้ดำเนินการไปแล้วอย่างไรบ้าง หรือเคยมีข้อตกลงใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นอย่างไรบ้าง

7.6.2 ใช้หลักการพูดเช่นเดียวกับการพูดแบบอื่น ๆ กล่าวคือ ต้องวิเคราะห์ผู้ฟังและโอกาสที่พูด เพื่อจะได้ปรับเปลี่ยนวิธีการเสนอเนื้อหาให้เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับผู้ฟัง

7.6.3 อย่าประหม่าหรือแสดงอาการตื่นตระหนกตกใจ เพราะจะทำให้ผู้ฟังหมดศรัทธาที่จะฟังการเตรียมการเป็นอย่างดีจะทำให้มีความมั่นใจในเรื่องที่จะบรรยายสรุป

7.6.4 ในขณะที่พูดบรรยายสรุปต้องคำนึงถึงผู้ฟังให้มาก การใช้ถ้อยคำสำนวนโวหารควรนำมาใช้เท่าที่จำเป็นและใช้อย่างเหมาะสม สอดแทรกอารมณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหา พูดให้มีเสียงดังชัดเจน อย่าพูดโดยใช้เสียงระดับเดียวตลอดเวลา เพราะจะทำให้ผู้ฟังไม่สนใจ

7.6.5 พยายามบรรยายสรุปตามลำดับเนื้อหาที่ได้จัดเรียงไว้เป็นขั้นตอน ไม่ควรพูดกลับไปกลับมา หรือเล่าเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องจนยืดเยื้อ

7.6.6 ผู้บรรยายสรุปต้องพูดให้สาระของเรื่องทั้งหมดสัมพันธ์กัน ผู้บรรยายจึงต้องมีความสามารถพูดเชื่อมโยงเรื่องให้กลมกลืนกันได้

7.6.7 หลีกเลี่ยงวิธีพูดไปเรื่อย ๆ ไม่เน้นประเด็นที่ควรเน้นโดยปล่อยให้ผู้ฟังจับประเด็นเอาเอง วิธีพูดดังกล่าวจะทำให้ผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจได้ในเวลาอันจำกัด

7.6.8 เวลาบรรยายสรุป ผู้พูดควรเลือกประเด็นที่สำคัญ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะต้องเสนอเนื้อหาให้กระชับ สั้น และเข้าใจง่ายในเวลาอันสั้นที่สุด ส่วนรายละเอียดนอกเหนือจากการบรรยายสรุป ผู้พูดควรจัดเตรียมทำเป็นเอกสารประกอบการบรรยายแจกผู้ฟังอีกส่วนหนึ่ง

7.6.9 การพูดบรรยายสรุปมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้อุปกรณ์ช่วยเสริมความเข้าใจ เช่น แผนภาพ แผนภูมิ ตัวเลข สถิติ แผนที่ ภาพนิ่ง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังได้มีโอกาสสัมผัสกับอุปกรณ์ในรูปแบบอื่นต่าง ๆ กันไป แทนที่จะฟังการพูดเพียงอย่างเดียว และช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้ในเวลาอันสั้น

7.6.10 เมื่อจบการบรรยายสรุป สิ่งที่ไม่ควรลืมคือการสรุปเพื่อเป็นการเน้นย้ำ และสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ฟังในตอนจบอีกครั้งหนึ่ง การสรุปอาจทำได้โดยเสนอแนะแนวทางปฏิบัติหรือทางเลือก ที่ดีที่สุดให้ผู้บังคับบัญชาในกรณีที่ต้องมีการตัดสินใจสั่งการ

7.7 การบรรยายสรุปเป็นคณะ

การบรรยายสรุปเป็นคณะ เป็นการบรรยายสรุปอีกลักษณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้บรรยายหลายคน

หลักการบรรยายสรุปเป็นคณะ ใช้หลักเหมือนกับการบรรยายสรุปคนเดียว
โอกาสที่ใช้การบรรยายสรุปเป็นคณะ มักจะใช้กับองค์กรที่มีขนาดใหญ่ มีขอบข่าย
ของงานกว้างขวาง หรือใช้กับหน่วยทหาร

วิธีการบรรยายสรุปเป็นคณะ

เนื่องจากการบรรยายสรุปเป็นคณะมักจะใช้กับหน่วยงานที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งจะต้อง
ใช้ผู้บรรยายสรุปที่เป็นผู้เชี่ยวชาญหลายคน ย่อมมีวิธีการพูดที่แตกต่างจากการพูดบรรยาย
สรุปคนเดียวไปบ้าง วิธีการบรรยายสรุปเป็นคณะมีวิธีการดังนี้

7.7.1 ผู้บรรยายสรุปแต่ละคนพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาที่ได้รับมอบหมายให้พูดมา
เสนอต่อคณะผู้พูดทั้งหมด เพื่อเตรียมเนื้อหาของทุกคนให้พอเหมาะกับเวลา

7.7.2 ผู้พูดบรรยายสรุปแต่ละคนจะต้องพูดให้เนื้อหาแต่ละตอนมีความสัมพันธ์กัน
เรื่องที่พูดบรรยายสรุปจะต้องมีเอกภาพ ไม่มีลักษณะเป็นท่อน ๆ หรือขาดจากกันโดยสิ้น
เชิง

7.7.3 หัวหน้าคณะที่พูดบรรยายสรุปควรทำหน้าที่พูดสรุป และเชื่อมโยงระหว่างผู้
พูดบรรยายสรุปแต่ละคน เมื่อผู้บรรยายสรุปแต่ละคนพูดจบแล้ว

7.7.4 เมื่อผู้พูดบรรยายสรุปแต่ละคนพูดจบ ในตอนท้ายของการบรรยาย หัวหน้า
คณะจะเป็นผู้พูดสรุปให้ชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

7.7.5 ควรมีการฝึกซ้อมบรรยายสรุปร่วมกันก่อนที่จะบรรยายจริงทุกครั้ง เพื่อให้
แน่ใจว่า ลำดับการพูดและเนื้อเรื่องที่นำเสนอ สอดคล้องต่อเนื่องกันโดยราบรื่น

ตัวอย่างการพูดบรรยายสรุป ร่างคำบรรยายสรุปของกองทัพบก¹

ความมั่นคงของชาติขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา เทคโนโลยี และการทหาร ในปัจจุบันความขัดแย้งด้านลัทธิต่าง ๆ ได้ลดระดับลงไป แต่การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาในเรื่องเส้นเขตแดน และผลประโยชน์ของชาติ ตลอดจนการต่อสู้ทางด้านเชื้อชาติและกลุ่มชนยังคงปรากฏอยู่ทั่วไปในภูมิภาคส่วนนี้ ดังนั้น ประเทศชาติจึงจำเป็นต้องมีกำลังกองทัพบกที่เข้มแข็งเพื่อเป็นหลักประกันในการป้องกันราชอาณาจักร และรักษาผลประโยชน์ของชาติ รวมทั้งเป็นพลังอำนาจที่จะช่วยเสริมการเจรจาต่อรองทางการเมืองระหว่างประเทศด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตราที่ 61 ได้กำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติว่า “รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้ เพื่อรักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ และผลประโยชน์แห่งชาติ กำลังทหารพึงใช้เพื่อการรบหรือการสงคราม และการป้องกันมิให้เกิดสงครามเพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อปราบหรือป้องกันการกบฏและการจลาจล เพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ และเพื่อการพัฒนาประเทศ”

ดังนั้นกองทัพบกซึ่งเป็นพลังอำนาจทางทหารของชาติ จำเป็นต้องมีอำนาจกำลังรบที่พอเพียงเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้สามารถเผชิญภัยคุกคามในทุกลักษณะและทุกระดับของความขัดแย้งได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

บทบาทและภาระหน้าที่ของกองทัพบก ตามพระราชบัญญัติการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม ปีพุทธศักราช 2503 ได้กำหนดไว้ว่า “กองทัพบกมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบกและป้องกันราชอาณาจักร มีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชา” ดังนั้นกองทัพบกจึงมีหน้าที่หลักอยู่ 2 ประการคือ การเตรียมกำลังกองทัพบก ตั้งแต่ยามปกติ และการป้องกันราชอาณาจักร เมื่อมีสถานการณ์

ในด้านการเตรียมกำลังนั้น กองทัพบกได้จัดเตรียมกำลังให้พร้อมตั้งแต่ยามปกติไว้จำนวนหนึ่งเพื่อให้สามารถเผชิญภัยคุกคามได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ โดยได้ปรับปรุงและพัฒนากองทัพบกให้มีขีดความสามารถสูงทั้งในด้านโครงสร้างกำลัง ความพร้อมรบ ความสามารถที่จะทำการรบได้อย่างต่อเนื่องและความทันสมัย

¹ กรมยุทธการทหารบก. (ม.ป.ป.). ร่างคำบรรยายสรุปของกองทัพบก. หน้า 1-6.

ในการกำหนดโครงสร้างกำลัง กองทัพบกได้พิจารณาปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วย และปรับลดกำลังให้มีขนาดเล็กกะทัดรัด แต่มีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีกำลังประเภทต่าง ๆ อย่างสมดุล เช่น หน่วยทหารราบที่สามารถปฏิบัติการกิจได้ทุกสภาวะแวดล้อม หน่วยยานเกราะที่มีอำนาจกำลังชนและมีความคล่องแคล่วในการเคลื่อนที่ หน่วยทหารปืนใหญ่ที่มีอำนาจการยิงสนับสนุนที่รุนแรง หน่วยรบพิเศษที่มีความทรหดอดทน หน่วยทหารช่างที่ใช้ในงานก่อสร้าง รวมทั้งหน่วยทหารของเหล่าต่าง ๆ และกำลังประจำถิ่นประเภทหน่วยทหารพราน ตลอดจนหน่วยกำลังสำรองหรือกองหนุน เป็นต้น

การจัดหน่วยงานของกองทัพบก แบ่งตามภาระหน้าที่ออกเป็น 7 ส่วน ได้แก่ ส่วนบัญชาการ ส่วนกำลังรบ ส่วนสนับสนุนการรบ ส่วนส่งกำลังบำรุง ส่วนภูมิภาค ส่วนการศึกษาและส่วนช่วยพัฒนาประเทศ สำหรับหน่วยทหารระดับกองพล ประกอบด้วย 7 กองพลทหารราบ 2 กองพลทหารม้า 4 กองพลทหารราบกองหนุน 2 กองพลรบพิเศษ 1 กองพลทหารปืนใหญ่ 1 กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน 1 กองพลทหารช่าง และ 4 กองพลพัฒนา ซึ่งกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยมีกองพลที่ขึ้นตรงกับกองทัพบก ดังนี้

กองทัพบกที่ 1 รับผิดชอบพื้นที่ภาคกลางของประเทศ ประกอบด้วย กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ กองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ กองพลทหารราบที่ 9 กองพลทหารราบที่ 11 และกองพลพัฒนาที่ 1

กองทัพบกที่ 2 รับผิดชอบพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย กองพลทหารราบที่ 3 กองพลทหารราบที่ 6 กองพลทหารราบที่ 12 และกองพลพัฒนาที่ 2

กองทัพบกที่ 3 รับผิดชอบพื้นที่ภาคเหนือของประเทศ ประกอบด้วย กองพลทหารราบที่ 4 กองพลทหารม้าที่ 1 และกองพลพัฒนาที่ 3

กองทัพบกที่ 4 รับผิดชอบพื้นที่ภาคใต้ของประเทศ ประกอบด้วย กองพลทหารราบที่ 5 และกองพลพัฒนาที่ 4

นอกจากโครงสร้างกำลังที่ได้กล่าวไปแล้ว กองทัพบกยังเฟื่องฟูในเรื่องความพร้อมรบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาเสริมสร้างกำลัง โดยกองทัพบกได้พัฒนาความพร้อมรบให้เกิดขึ้นทั้งในด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และการฝึกศึกษา ดังนี้

ด้านกำลังพลถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของความพร้อม กองทัพบกได้บรรจุกำลังพลให้มีจำนวนที่เพียงพอ และพัฒนาให้มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ อดทนอดกลั้น และจุดยืนประชาธิปไตย นอกจากนั้นยังได้เร่งรัดดูแลด้านสวัสดิการและความเป็นอยู่ของกำลังพล เพื่อยกฐานะความเป็นอยู่ให้ดียิ่งกว่าสังคมอื่น ๆ รวมทั้งส่งเสริมด้านการกีฬาและการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ปัจจุบันกำลังพลของกองทัพบกมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ

สำหรับด้านยุทธโศปกรณ์นั้น กองทัพบกได้พยายามปรับปรุงและพัฒนายุทธโศปกรณ์ที่มีอยู่ให้มีขีดความสามารถสูงขึ้น หรือมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน พร้อมทั้งพิจารณาจัดหายุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อแจกจ่ายให้กับหน่วยตามอัตรา ไม่ว่าจะเป็นการจัดซื้อจากต่างประเทศ การจัดหาภายในประเทศ หรือการผลิตขึ้นใช้เอง ด้วยงบประมาณประจำปีที่มีอยู่ หรือที่ขออนุมัติเพิ่มเติมจากรัฐบาลตามโครงการต่าง ๆ โดยสรุปแล้ว กองทัพบกมีความพร้อมรบทางด้านยุทธโศปกรณ์เพียงพอที่จะดำรงขีดความสามารถในการเผชิญภัยคุกคาม ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศได้ในระดับที่เหมาะสม

ทางด้านการฝึกนั้น กองทัพบกดำเนินการทั้งกำลังประจำการ กำลังสำรอง กำลังกึ่งทหาร และกำลังประเภทอื่น ๆ ด้วยการฝึกเป็นบุคคล และการฝึกเป็นหน่วย เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถและประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการฝึกตามวงรอบ การฝึกประจำปี และการฝึกพิเศษต่าง ๆ รวมทั้งการฝึกร่วมกับเหล่าทัพอื่นและการฝึกผสมกับกองทัพบกมิตรประเทศ กองทัพบกได้จัดตั้งศูนย์ฝึกทางยุทธวิธีของกองทัพบก และศูนย์ฝึกทางยุทธวิธีของกองทัพบกภาค โดยจัดให้มีการฝึกที่สมจริงและทันสมัย เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการรบได้จริง นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งศูนย์ฝึกวิชาชีพของกองทัพบก เพื่อฝึกวิชาชีพให้แก่ทหารกองประจำการ เพื่อนำไปประกอบอาชีพเมื่อปลดประจำการไปแล้ว สำหรับด้านการศึกษา นั้น กองทัพบกได้มุ่งให้การศึกษากว่ากำลังพลในหลักสูตรตามโรงเรียนทหารต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยกำหนดแนวความคิดและพัฒนาการศึกษาเพื่อมุ่งสู่การใช้งาน รวมทั้งได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาตามโรงเรียนทหารต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

ในด้านการพัฒนาขีดความสามารถที่จะทำการรบให้ได้อย่างต่อเนื่องนั้น กองทัพบกได้มีการเตรียมการตั้งแต่ยามปกติ ที่จะทำให้องค์ทัพสามารถทำการสู้รบได้ตลอดไปจนกว่าจะประสบชัยชนะ โดยจัดให้มีขีดความสามารถในการส่งกำลังบำรุงอย่างต่อเนื่อง ด้วยการสะสมชิ้นส่วนซ่อม การจัดตั้งคลังสะสมสิ่งอุปกรณ์สำรองสงคราม โดยร่วมมือกับมิตรประเทศเพื่อสะสมกระสุนและสิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็น การพัฒนาระบบการขนส่ง การปรับปรุงระบบการส่งกลับ และการรักษาพยาบาล การพัฒนาระบบกำลังสำรอง และการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตยุทธโศปกรณ์ และสิ่งอุปกรณ์บางประเภทขึ้นใช้เอง

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการพัฒนาเสริมสร้างกำลังคือ ความทันสมัย กองทัพที่ทันสมัยคือ กองทัพที่มีความพร้อมรบในอนาคต กองทัพบกได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาทั้งทางด้านหลักการ ซึ่งได้แก่ หลักนิยมในการรบต่าง ๆ และทางด้านยุทธโศปกรณ์ ซึ่งได้แก่ อาวุธ เครื่องมือสื่อสาร ยานพาหนะ และสิ่งอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างสอดคล้องกับวิทยาการและ

เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้การพัฒนากำลังพลของกองทัพบกดำเนินไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาทางด้านหลักนิยมและยุทธโธปกรณ์

นอกเหนือจากบทบาทในด้านการเตรียมกำลังตามที่กล่าวไปแล้ว กองทัพบกยังมีบทบาทสำคัญในด้านการป้องกันราชอาณาจักรและรักษาผลประโยชน์ของชาติ ด้วยการใช้อำนาจที่ได้พัฒนาเสริมสร้างขึ้นมา กองทัพบกมีแนวความคิดในการใช้อำนาจตามยุทธศาสตร์การต่อสู้เบ็ดเสร็จอย่างอ่อนตัว โดยเป็นไปตามขั้นตอนของการใช้อำนาจตามลำดับจากการใช้อำนาจส่วนน้อย ไปถึงการใช้อำนาจเต็มขนาด ในลักษณะของการผนึกกำลังตามลำดับจากการใช้อำนาจส่วนน้อย ไปถึงการใช้อำนาจเต็มขนาด ในลักษณะของการผนึกกำลังรบหลักทุกเหล่าทัพ กำลังประจำถิ่นและกำลังประชาชนเข้าด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจทั้งหมดได้พร้อมกันอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศ ในปัจจุบันกองทัพบกได้ใช้อำนาจปฏิบัติการหน้าที่ 4 ประการ ซึ่งได้แก่ การป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และการพัฒนาประเทศ ดังต่อไปนี้

ในด้านการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามภายนอก ปัจจุบันสถานการณ์ชายแดนในทุกด้านไม่มีปัญหาที่น่าวิตก ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาการรุกราน และล่วงละเมิดอธิปไตยตามแนวชายแดนด้วยกำลังขนาดเล็ก ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหาการลักลอบค้าขายสินค้าผิดกฎหมาย ปัญหาโจรติดอาวุธและอื่น ๆ ซึ่งกองทัพบกได้พยายามดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา โดยมุ่งสู่การสถาปนาความมั่นคงตามแนวชายแดน เพื่อควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ และคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรไทย ในพื้นที่ชายแดนโดยรอบประเทศอย่างเหมาะสม

ในด้านการรักษาความมั่นคงภายใน กองทัพบกได้ส่งกำลังเข้าปฏิบัติการตามสายงานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน โดยมุ่งเข้าสู่หมู่บ้านในชนบทเป็นสำคัญด้วยการเข้าร่วมในการพัฒนาตามโครงการต่าง ๆ และได้ส่งหน่วยสันตินิมิตเข้าปฏิบัติการตามหมู่บ้านชนบท ด้วยการให้ความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแก่ประชาชนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาให้เป็นพลังประชาธิปไตยที่เป็นปึกแผ่นและมั่นคงต่อไป

ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ซึ่งหมายถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และการควบคุมมิให้เกิดสถานการณ์รุนแรง จากการก่อความไม่สงบในรูปแบบต่าง ๆ นั้น กองทัพบกให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเจ้าหน้าที่บ้านเมืองและตำรวจตามที่รัฐบาลมอบหมาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในพื้นที่และความปลอดภัยแก่ประชาชน รวมทั้งสนับสนุนให้รัฐบาลสามารถบริหารราชการแผ่นดินได้ด้วยความเรียบร้อย เพื่อพัฒนา

ประเทศให้เจริญรุ่งเรือง พร้อมกันนี้กองทัพบกได้เตรียมหน่วยปฏิบัติการพิเศษไว้พร้อมที่จะให้การสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาด้านการก่อการร้ายสากลด้วย

ในด้านการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นบทบาทของกองทัพบก ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กองทัพบกได้ร่วมกับส่วนราชการอื่น ในการดำเนินการตามโครงการพระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทั่วทุกภูมิภาค รวมทั้งมีการดำเนินการตามโครงการพัฒนาในพื้นที่ชายแดน และพื้นที่ที่เคยมีปัญหาด้านความมั่นคง เพื่อนำความอยู่ดีกินดีไปสู่ประชาชน พร้อมกับเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้เกิดขึ้นอย่างถาวรในที่ห่างไกลเหล่านั้นตลอดไป

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันจากความไม่แน่นอนของสถานการณ์ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยี ทำให้กองทัพบกจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชาติตามนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติในลักษณะที่ไม่ใช่การทำสงคราม เช่น การปฏิบัติการกิจรักษาสันติภาพร่วมกับองค์การสหประชาชาติ การปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ต่อประชาชนในชาติเพื่อสร้างความไว้วางใจ และให้เห็นความสำคัญของการมีกำลังทหารในทุกสภาวะของชาติ การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติหรืออุบัติเหตุต่าง ๆ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมต่อราษฎรของประเทศเพื่อนบ้านที่ได้รับบาดเจ็บ หรือหลบหนีภัยจากการสู้รบ การปราบปรามยาเสพติดติดตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมพิเศษ ร่วมกับหน่วยงานอื่นเช่น กิจกรรมเพื่อการบริจาคเงินสมทบทุนในวาระต่าง ๆ กิจกรรมด้านการกีฬาและกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ในปัจจุบันกองทัพบกภายใต้การนำของผู้บัญชาการทหารบก ได้พยายามปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีศักดิ์ศรี ตามบทบาทและภาระหน้าที่ต่าง ๆ ถึงแม้จะมีขีดจำกัดทางด้านงบประมาณอยู่บ้าง แต่กองทัพบกก็ได้พยายามที่จะเพิ่มพูนขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กองทัพบก ซึ่งเป็นกำลังรบหลักในการป้องกันราชอาณาจักร สามารถให้การสนับสนุนรัฐบาลได้อย่างเต็มที่และเป็นเสาเอกที่จะค้ำจุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งเป็นภาระหน้าที่อันสูงส่ง พร้อมทั้งเป็นหลักประกันในการป้องกันเอกราชและอธิปไตยของชาติ ตลอดจนสันติภาพในภูมิภาคส่วนนี้ไว้ให้ได้ตลอดไป

คำถามท้ายบท บทที่ 7

1. “การพูดบรรยายสรุป” คืออะไร แตกต่างจากการพูดบรรยายหรือไม่ อย่างไร
2. เหตุใดจึงต้องมีการพูดบรรยายสรุป
3. ถ้าท่านจะต้องพูดบรรยายสรุป ท่านจะเตรียมการบรรยายสรุปอย่างไร
4. โสດทัศนูปกรณมีความสำคัญต่อการพูดบรรยายสรุปอย่างไร อธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบให้เข้าใจ

บทที่ 8

บทสรุป

การพูดเชิงวิชาการ เป็นการพูดที่มีเนื้อหาแน่นหนักไปในทางวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ หรือมีเนื้อหาที่ให้สาระและความรู้แก่ผู้ฟังเป็นสำคัญ ลักษณะของการพูดเชิงวิชาการจึงต้องมีการนำเสนออย่างมีระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน ถูกต้องตามหลักวิชา เนื่องจากการพูดเชิงวิชาการมีลักษณะเนื้อหาดังกล่าว ความมุ่งหมายของการพูดเชิงวิชาการจึงมุ่งเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ที่เป็นสาระประโยชน์ เป็นประการสำคัญ เมื่อผู้ฟังได้ฟังแล้วอาจได้รับความเพลิดเพลินอันเนื่องมาจากผู้พูดมีเทคนิคในการพูดดี หรืออาจมีความคิดคัดค้าน หรือเห็นคล้อยตามผู้พูดก็ย่อมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ฟัง

การพูดเชิงวิชาการแม้จะมีลักษณะแตกต่างจากการพูดประเภทอื่นในเชิงเนื้อหาสาระ แต่การพูดประเภทนี้ก็ต้องอาศัยหลักการพูดเบื้องต้นเช่นเดียวกับการพูดประเภทอื่น นอกจากนี้ผู้พูดยังต้องใช้หลักการพูดเฉพาะแบบ ได้แก่ หลักการพูดเชิงวิชาการแต่ละประเภท เช่น ปาฐกถา การพูดรายงาน การพูดวิจารณ์ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งหลักการพูดแต่ละประเภทจะมีหลักการและวิธีการพูดแตกต่างกันไป

ผู้ที่จะฝึกพูดเชิงวิชาการ ควรได้ผ่านการฝึกฝนการพูดตามหลักการพูดเบื้องต้นมาแล้ว เช่น การวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟัง การเตรียมเรื่อง การใช้ภาษาในการพูด การใช้เสียง การใช้สายตา การแสดงสีหน้าท่าทาง การแต่งกาย และการเตรียมตัวของผู้พูด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีพื้นฐานการพูดที่ดี พร้อมทั้งจะเรียนรู้และฝึกฝนการพูดประเภทอื่นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การพูดเชิงวิชาการ นอกจากผู้เรียนจะต้องมีความรู้หลักการพูดเบื้องต้นแล้ว ยังจะต้องศึกษาหลักการพูดเชิงวิชาการ เพื่อช่วยให้การพูดบรรลุวัตถุประสงค์ คือให้ผู้ฟังได้รับความรู้และความเข้าใจเป็นอย่างดีอีกด้วย

หลักในการพูดเชิงวิชาการที่สำคัญประการแรกคือ จะต้องมีความชัดเจนในเรื่องเนื้อหาที่จะนำมาพูด ซึ่งผู้พูดควรมีหลักในการสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับเนื้อหาอันได้แก่ ศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องที่จะพูดให้ชัดเจน กำหนดประเด็นที่จะพูดให้พอดีกับเวลา คัดเลือกและจัดหัวข้อย่อยให้สัมพันธ์กับหัวข้อใหญ่ จัดประเด็นเนื้อหาให้เป็นไปตามลำดับ เตรียมอุปกรณ์ที่จะช่วยพูดให้พร้อม และใช้ถ้อยคำภาษาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย

หลักประการที่สองคือผู้พูดจะต้องมีหลักและวิธีการอธิบาย ในการพูดเชิงวิชาการ ผู้พูดควรมีพื้นฐานเรื่องการอธิบายเป็นหลัก เนื่องจากการอธิบายเป็นการชี้แจงแสดงสารหรือให้ความรู้แก่ผู้ฟัง หลักการอธิบายที่สำคัญมี อาทิ กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ ศึกษากลุ่มผู้ฟัง เตรียมเนื้อเรื่อง ตลอดจนค้นคว้ารายละเอียดให้สมบูรณ์ที่สุด ผู้พูดควรเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ประกอบการพูดให้พร้อม แล้วจึงเลือกวิธีการอธิบายว่าวิธีใดจะเหมาะสมกับเนื้อหา ผู้พูดอาจเลือกใช้วิธีอธิบายมากกว่าหนึ่งวิธีในการพูดเชิงวิชาการเรื่องหนึ่ง เช่น อธิบายโดยใช้วิธีวิเคราะห์ วิธีเปรียบเทียบ และยกตัวอย่าง หรือใช้วิธีอธิบายโดยการเรียงตามลำดับเวลา และการใช้อุปกรณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ในการอธิบายผู้พูดยังต้องรู้หลักการใช้ภาษาที่จะสามารถ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจและรับรู้เรื่องราวได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกประการหนึ่งด้วย

หลักประการที่สามในการพูดเชิงวิชาการ คือ ผู้พูดควรจรรู้จักเชื่อมโยงความคิดใหม่ กับความคิดเดิมที่ผู้ฟังคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์อยู่ก่อนแล้ว ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งใหม่ ได้ง่ายและเร็วขึ้น

นอกจากนี้ผู้พูดควรหลีกเลี่ยงการพูดในเชิงนามธรรมให้มากที่สุด หากจำเป็นต้องพูด ผู้พูดจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อให้ผู้ฟังสามารถใช้จินตนาการสร้างภาพขึ้นมาได้

หลักประการสุดท้ายที่จะทำให้การพูดเชิงวิชาการสัมฤทธิ์ผล ได้แก่ การใช้เทคนิค หรือกลวิธีในการพูดเพื่อให้ผู้ฟังสนใจติดตามเรื่องอย่างสม่ำเสมอ ไม่เบื่อหน่าย หรือเครียดจนเกินไป เนื่องจากต้องฟังเนื้อหาที่เป็นเชิงวิชาการเป็นเวลานาน

ด้วยเหตุที่การพูดเชิงวิชาการ เป็นการพูดที่มีเนื้อหาแน่นหนักไปในทางวิชาการ หรือมีสาระเป็นส่วนใหญ่ และการพูดประเภทนี้ก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ความเข้าใจ เป็นสำคัญ การพูดถ่ายทอดเรื่องราวที่มีลักษณะดังกล่าว จึงไม่ใช่เพียงแค่ผู้พูดรู้หลักการหรือวิธีการพูดเท่านั้น ผู้พูดควรมีเทคนิค หรือกลวิธีต่าง ๆ ประกอบการพูดแต่ละประเภท เพื่อช่วยให้การพูดสัมฤทธิ์ผลอีกด้วย

เทคนิคหรือกลวิธีประกอบการพูดที่นิยมใช้กันมีหลายวิธีเช่น การวิเคราะห์ประเด็นที่พูดอย่างละเอียดลึกซึ้งและมีระบบเป็นการช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องที่มีเนื้อหายาก ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น การใช้วิธีเปรียบเทียบในกรณีที่เนื้อหาเป็นเรื่องนามธรรม หรือเรื่องไกลตัว ซึ่งผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจได้ทันที ผู้พูดอาจเลือกวิธีการพูดเปรียบเทียบวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือใช้มากกว่าหนึ่งวิธีก็ได้ เช่น เปรียบเทียบกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม เปรียบเทียบกับประสบการณ์ของผู้พูด เปรียบเทียบกับสิ่งใกล้ตัวและเปรียบเทียบกับบทเรียนที่เรียนมาแล้ว เป็นต้น เทคนิคประกอบการพูดที่ใช้ได้ผลอีกวิธีหนึ่งคือ การขยายความเข้าใจ ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น ขยายความเข้าใจโดยใช้ความจริง ขยายความเข้าใจโดยใช้ตัวอย่าง โดยการเปรียบเทียบและขยายความเข้าใจโดยการให้คำจำกัด

ความ นอกจากนี้ การใช้อุปกรณ์ประกอบการพูดเชิงวิชาการก็เป็นเทคนิคอีกประการหนึ่งที่ผู้พูดนิยมใช้เนื่องจากเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้ฟังเห็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมได้ง่าย อุปกรณ์บางชนิดยังช่วยเสริมให้ผู้ฟังอยากติดตามเรื่องที่พูดได้อีกด้วย อย่างไรก็ตามการที่ผู้พูดจะใช้อุปกรณ์ประเภทใดได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหา นั้น ผู้พูดจะต้องรู้จักอุปกรณ์แต่ละชนิดที่นำมาใช้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังต้องศึกษาหลักและวิธีการใช้อุปกรณ์นั้น ๆ อย่างถ่องแท้ เพื่อจะสามารถนำมาใช้ได้มีประสิทธิภาพ เทคนิคอีกประการหนึ่งซึ่งผู้พูดมักจะไม่น่าจะได้คำนึงถึงคือ การใช้อารมณ์ขัน เนื่องจากการพูดเชิงวิชาการ ซึ่งผู้พูดมักจะใช้วิธีการพูดแบบเอาจริงเอาจัง มุ่งเสนอเนื้อหาที่มีสาระ วิธีการเช่นนี้อาจทำให้ผู้ฟังเครียด และเกิดเบื่อหน่ายขึ้นได้ เมื่อผู้ฟังเบื่อก็จะฟังแล้วยอมทำให้การพูดไม่ประสบความสำเร็จได้ การใช้อารมณ์ขันแทรกในเนื้อหาบางตอนอย่างเหมาะสม จะช่วยให้บรรยากาศในการฟังดีขึ้น เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศจากการฟังเรื่องเคร่งเครียดมาเป็นเวลานาน ๆ เทคนิคประการสุดท้ายคือ การใช้ภาษาท่าทางหรืออากัปกริยาอาการประกอบการพูด ซึ่งหมายถึง กิริยาอาการเคลื่อนไหวทางร่างกาย น้ำเสียง สีหน้า แววตา ฯลฯ ที่บ่งบอกความรู้สึก อารมณ์ และลักษณะท่าทีของผู้ใช้ที่สามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ สิ่งเหล่านี้จะช่วยเสริมให้การสื่อสารระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังมีความหมายเด่นชัดขึ้นมากกว่าการใช้ภาษาพูดเพียงอย่างเดียว

การจะใช้เทคนิคประเภทใดประกอบการพูด ผู้พูดจะต้องศึกษาวิธีการใช้และรายละเอียดแต่ละประเภทให้เข้าใจ และใช้ดุลยพินิจในการเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ช่วยประกอบการพูดอย่างเหมาะสม

เนื่องจากการพูดเชิงวิชาการมีหลายประเภท แต่ละประเภทจะมีหลักการและวิธีการพูดแตกต่างกันออกไป เช่นหลักการแสดงปาฐกถา หลักการพูดรายงาน หลักการพูดวิจารณ์ การพูดบรรยาย และการพูดบรรยายสรุป เป็นต้น การพูดเชิงวิชาการบางประเภท ผู้พูดจะต้องมีความรู้ในศาสตร์สาขานั้นเป็นอย่างดี เช่น การพูดวิจารณ์ ผู้พูดควรศึกษาหลักการวิจารณ์เกี่ยวกับสิ่งที่จะนำมาวิจารณ์ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังได้รับสาระและความรู้ที่ถูกต้อง

ผู้พูดควรทำความเข้าใจว่า การพูดเชิงวิชาการแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะอย่างไร เพื่อจะได้ช่วยให้การเรียนรู้และฝึกฝนดำเนินไปอย่างถูกวิธี และมีประสิทธิภาพ ไม่เสียเวลา เช่น การพูดบรรยายสรุป ผู้ที่จะบรรยายสรุปควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการพูดค่อนข้างสูง มีปฏิภาณไหวพริบดี เพราะเป็นการพูดที่ใช้เวลาสั้นแต่ต้องได้สาระสำคัญครบถ้วน และทำให้ผู้ฟังประทับใจ การพูดบรรยายสรุปจึงเป็นการพูดเชิงวิชาการประเภทหนึ่งที่พูดยาก และหากผู้พูดมีความสามารถเฉพาะตัวสูงก็จะทำให้การพูดประเภทนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ดังนั้นผู้เรียนจึงควรศึกษาลักษณะ หลักการ วิธีการของการพูดเชิงวิชาการแต่ละประเภทให้

เข้าใจเพื่อจะได้ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอตามหลักการและวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ผู้พูดจะฝึกพูดเชิงวิชาการทุกประเภท ควรจะได้เตรียมเรื่องที่จะพูดอย่างละเอียดและเขียนร่างเพื่อฝึกพูด ศึกษาข้อมูลและเนื้อหาทุกตอนที่จะพูดให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เตรียมตอบคำถามและอุปกรณ์ที่จะช่วยประกอบการพูดให้พร้อมที่จะใช้ได้ทันที ทั้งนี้ผู้พูดควรเข้าใจลักษณะสำคัญของการพูดเชิงวิชาการว่านอกจากผู้พูดจะมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ดีแล้ว เนื้อหาของการพูดประเภทนี้จะต้องมีความชัดเจนและถูกต้องตามหลักวิชาด้วย

อาจกล่าวสรุปได้ว่า การพูดเชิงวิชาการเป็นการพูดเพื่อบ่มเพาะความรู้ และสาระประโยชน์แก่ผู้ฟัง การพูดจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับผู้พูดซึ่งจะต้องมีความรู้เป็นอย่างดี มีความเข้าใจในหลักการและวิธีการพูด และรู้จักใช้เทคนิคหรือกลวิธีการพูดได้อย่างเหมาะสม เพื่อจะได้ถ่ายทอดเรื่องราวซึ่งค่อนข้างจะเป็นวิชาการ ไปสู่ผู้ฟังอย่างมีระบบ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ความเข้าใจตามที่ผู้พูดต้องการ

บรรณานุกรม

- " '5 นักศึกษา' ก่อการร้ายฆ่าฮี้มใส่ 'สนั่น' อ้างโลกสันติ รับไม่ได้," (2542, 4 ตุลาคม).
- มติชน. หน้า 1.
- กรมยุทธการทหารบก. (ม.ป.ป.). *ร่างคำบรรยายสรุปของกองทัพบก*. กรุงเทพฯ.
- ม.ป.พ. . (เอกสารประกอบการบรรยายสรุป).
- "กรณีกา วิริยะกุล หัวหน้ากอง บ.ก. เผยนาที 'เด็กไตรรงค์' บุก 'ไทยโพสต์'," (2542, 16 กรกฎาคม). *มติชนรายวัน*. หน้า 20.
- กาญจนา นาคสกุล และคนอื่น ๆ. (2521). *การใช้ภาษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2534). *ยิว*. กรุงเทพฯ : สยามรัฐ.
- จินดา จินตนเสรี. (2517). *ศิลปะการพูดในที่ประชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- จัตรา บุณาค, สุวรรณ อุดมผล และวรรณ พุทธเจริญทอง. (2522). *ศิลปะการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันและทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : ปรกาศพริก.
- จัตราวรรณ ตันนะรัตน์. (2519). *หลักวาทกรรม*. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด
- กรมประชาสัมพันธ์.
- _____. (2538). *การพูดในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2539). *การเตรียมเพื่อการพูดและการเขียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- "แจ๊คเก็ตแคชเมียร์สีสระ ปลอดทหารมุสลิมแล้ว," (2542, 19 กรกฎาคม). *มติชนรายวัน*. หน้า 18.
- "ชื่อใหม่เวนเชอเลา," (2542, 24 กรกฎาคม). *มติชนรายวัน*. หน้า 18.
- " 'ตกเขี้ยว' ทุกข์ของคนแสวงชีวิตจริง." (2542, 1-7 สิงหาคม). *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*. 46(9) : 16-17.
- "ถ้าไม่ไหวขอให้บอก," (2542, 4 สิงหาคม). *ไทยรัฐ*. หน้า 3.
- ธมมวาท โภท. (2541). *พุทธวิธีชนะความโกรธ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- น. รินี เรื่องหนู. (2542, 18 กรกฎาคม). "ป้าชายเลนบางขุนเทียน พื้นที่แห่งเดียวของโลกที่กำลังจะกลายเป็นทะเล," *มติชนรายวัน*. หน้า 10.
- "นากา 'พลึงใจ' ทิศทางใหม่เพื่อชีวิต," (2542, 28 กรกฎาคม). *มติชนรายวัน*. หน้า 14.

- นายหนัง (นามแฝง). (2542, 15 สิงหาคม). "โลกของการ์ตูน," มติชนรายวัน. หน้า 18.
- นิพนธ์ ศศิธร. (2528). หลักการพูดต่อชุมชน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญศรี สุธรรมานุกวัฒน์. บรรณาธิการ. (2541, พฤษภาคม-สิงหาคม). *แม่บ้านที่รัก ตำรับอาหารและการเรือน เล่ม 58*. กรุงเทพฯ : อายโนะโมะโตะ (ประเทศไทย) จำกัด
- บุญเสริม ฤทธาภิรมย์. (2525). *สิงคโปร์แดนเนรมิต*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2517). *วิเคราะห์สวรรณคดีไทย*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2539). *แว่นวรรณกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โครงการหนังสือวิชาการ ในเครือ อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง ร่วมกับกองทุนหม่อมหลวงบุญเหลือ.
- บุษบา สุธีธร และคนอื่น ๆ . (2539). *เอกสารการสอนชุดวิชา การผลิตงานประชาสัมพันธ์ หน่วยที่ 1-8*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประภาศรี สีหอำไพ และคนอื่น ๆ. (2539). *ภาษาไทย 4*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประมณฑ์ ผลาสินธุ์. (2538). *คำบรรยายเรื่อง ประสบการณ์ในการทำงานในหน้าที่ฝ่ายเสนาธิการ ณ ห้องประชุม อาคาร 601 สนามเสือป่า วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2538*. กรุงเทพฯ : กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด.
- ประยุทธ์ (ปยุตโต). (2539). *ความตายคือ คติธรรมแห่งชีวิต*. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
- ประสงค์ ราชณสุข. (2528). *การพูดเพื่อประสิทธิผล*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ มศว งานส่งเสริมวิจัยและตำรา กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปริศนา (นามแฝง). (2542, 3 พฤศจิกายน). "จับตายวายร้ายสายสมร," *สกุลไทย*. 45(2298) : 101.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (ม.ป.ป.). *ศิลปะการพูด*. กรุงเทพฯ : วิชาการ.
- ปานใจ สุภาพ. (ม.ป.พ.). *ตัวอย่างและแนวทางการพูด*. นครปฐม : ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.

- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ ปยุตฺโต). (2539). “ความต้องการ ดัดดองมาจากเศรษฐศาสตร์ตาม
แนวพุทธศาสตร์,” ใน *ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ นางสอึง เหง้าพรหมมินทร์
เป็นกรณีพิเศษ*. หน้า 77-84. กรุงเทพฯ : ณ ฌาปนสถานวัดโสมนัสวิหาร
กรุงเทพมหานคร วันพฤหัสบดีที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539.
- _____. (2542). “ธรรมกับไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน,” ใน *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ
นางชวนลิ้ม ต้นสกุล เป็นกรณีพิเศษ*. หน้า 1-4. กรุงเทพฯ : ณ ฌาปนสถานวัดโสมนัส-
วิหาร กรุงเทพมหานคร วันพฤหัสบดีที่ 25 มีนาคม 2542.
- _____. (2542). *กรณีธรรมกาย*. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต. (2540). “พรหมจรรย์เพื่ออะไร,” ใน *ชั้นระวิมุตติสะมังคีธรรมะและได้ร่ม
กาสาวพัตร*. กรุงเทพฯ. กองทัพบกพิมพ์เป็นที่ระลึกในงานกุศลพระราชทาน ณ
วัดโสมนัสวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 4 พฤศจิกายน 2540.
- พัชรา (นามแฝง). (2538, 10 ธันวาคม). “มูมที่วี,” *สตรีสาร*. 48(39) : 50-51.
- พีแวน (นามแฝง). (2535, 2 สิงหาคม). “ฝนหลวง,” *สตรีสาร*. 45(20) : 10-12.
- พานิชย์ นิยมสวน. (2542, 18 กรกฎาคม). “ไม้ตระกูลระกำ ปลุกประดับสวย,” *มติชนรายวัน*.
หน้า 10.
- “ ‘พี่มาก...ชา’ พี่เวอร์ ลุ้น ‘นางนาก’ แข่ง ‘สตาร์วอร์ส’,” (2542, 28 กรกฎาคม). *มติชนรายวัน*.
หน้า 19.
- เฟนเบอร์ก, มอร์ติเมอร์ อาร์. (2527). *รู้เขารู้เรา. เริงศักดิ์ ปานเจริญ แปลและเรียบเรียง*.
กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์, นภลัย สุวรรณธาดา และวรรณ บัวเกิด. (2532). *เอกสารการสอนชุดวิชา
ภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู) หน่วยที่ 9-15. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2536). *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร
หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 9. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- _____. (2538). *เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-8 การใช้ภาษาไทย (ฉบับปรับปรุง). นนทบุรี
: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- _____. (2539). *เอกสารการสอนชุดวิชาหน่วยที่ 1-8 การผลิตงานประชาสัมพันธ์. นนทบุรี :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.

รัฐจวน อินทรกำแหง. (2521). *วรรณคดีวิจารณ์ เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525*.

กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

ลักษณะ สตะเวทิน. (2537). *หลักการพูด*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

“ลือชญาโต้เสียชีวิต ตลาดหุ่นอินโดโยม,” (2542, 22 กรกฎาคม). *มติชนรายวัน*. หน้า 18.

“วิเคราะห์.” (2542, 30 พฤษภาคม). *มติชนรายวัน*. หน้า 3.

วิจิตรวาทการ, หลวง. (2515). *รวมปาฐกถา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : องค์การคำคุณุสสา.

_____. (2516). *ปาฐกถาและคำบรรยาย*. กรุงเทพฯ : เสริมวิทย์บรรณาการ.

วิจิตร อาวะกุล. (2527). *เพื่อการพูด การฟัง และการประชุมที่ดี*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ส. พลายน้อย. (2513). *พจนานุกรม*. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา.

สวณิต ยมาภัย. (2512). *ปาฐกถาและได้ว่าที่ปี 2520*. พระนคร : บพิธการพิมพ์.

สวณิต ยมาภัย และถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. (2533). *หลักการพูดขั้นพื้นฐาน สังเขปสาระสำคัญ*.

พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สันทัต ภิบาลสุข. (2521). *การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ :

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน. อัดสำเนา.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี. (2535). *แนวคิดและการบริหารงาน*

ของ นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี. โรงพิมพ์ยูเนียนโปรดักชั่น จำกัด.

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. (2535). *เทคโนโลยีการทำและการใช้แผ่นภาพโปร่งใส*. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : ดวงกมล.

สิทธิ พิณภูวดล. (2514). *การเขียนและการพูด*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบ

นายกรัฐมนตรี.

_____. (2532). *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู)*

หน่วยที่ 9-15. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

“สื่อโลกตะวันตกทะเลาะ-อาลัยการสูญเสีย ‘เจเอฟเค’,” (2542, 20 กรกฎาคม). *มติชนรายวัน*.

หน้า 18.

“ให้กำลังใจ,” (2542, 21 กรกฎาคม). *มติชนรายวัน*. หน้า 16.

- อัมพร สุขเกษม. (ม.ป.ป.) *การพูดเพื่อประสิทธิผล*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. อัดสำเนา.
- อารีย์ สหชาติโกสีย์. (2517). *หลักวาทศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การซื้อแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2520). *ศิลปะการพูด*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- “แอนแทรกซ์,” (2542, 23 กรกฎาคม). *มติชนรายวัน*. หน้า 18.

ภาคผนวก

การประเมินผลการพูดโดยมีผู้วิจารณ์
แบบวิจารณ์การฝึกพูด

ชื่อผู้ฝึกพูด..... วันที่.....
เรื่อง..... สถานที่.....
เวลาที่พูด..... นาที ชื่อผู้วิจารณ์.....

หัวข้อวิจารณ์	รายละเอียดของการวิจารณ์	ความคิดเห็นของผู้วิจารณ์
บุคลิกภาพ	การแต่งกาย (สะอาดเรียบร้อยเหมาะสม) กิริยาท่าทางของผู้พูด - เมื่อแรกปรากฏตัว (หน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใส ท่าทางกระฉับกระเฉง มั่นใจ สง่า เป็นกันเอง) - ขณะพูด (การทรงตัว การแสดงสีหน้า ใช้สายตา และการแสดงท่าทางประกอบการพูดเหมาะสม) การใช้เสียง - ความดัง - ค่อย - ความเร็ว - ช้า - น้ำหนักของเสียง (การเน้นหนัก-เบา) - คุณภาพของเสียง (แจ่มใส-แหบเครือ ฯลฯ ๑) - ความชัดเจนถูกต้องในการออกเสียง	
เนื้อหา	การเริ่มเรื่อง การลำดับความ การขยายความ การสรุปเรื่อง สาระของเรื่อง	

หัวข้อวิจารณ์	รายละเอียดของการวิจารณ์	ความคิดเห็นของผู้วิจารณ์
การใช้ถ้อยคำ ภาษา ความคิดเห็น เพิ่มเติม (ถ้ามี) 1. 2. 3. 4 5.	เหมาะสมกับผู้พูดผู้ฟังและโอกาส ถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย ประทับใจ ชวนสนใจ มีความ หลากหลาย (ไม่ซ้ำซาก จำเจ)	สรุปผลการวิจารณ์ () ดีมาก () ดี () ปานกลาง () พอใช้ () ควรปรับปรุง

การประเมินผลการพูดโดยตนเอง

การประเมินผลการพูดของตนเองเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับผู้เริ่มฝึกพูด เนื่องจากผู้พูดอาจจะได้พบข้อบกพร่องของตนเองเพิ่มขึ้นหลังจากให้ผู้อื่นวิจารณ์การพูดแล้ว การประเมินผลการพูดของตนเอง มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. การประเมินผลตนเองก่อนพูด

ก่อนการพูด ผู้พูดควรสำรวจตนเองว่าเตรียมพร้อมที่จะพูดหรือไม่ โดยการตอบคำถามต่อไปนี้

หัวข้อคำถาม	คำตอบ
1. ตัวผู้พูด มีสุขภาพดีหรือไม่ เครื่องแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ และโอกาสในการพูดหรือไม่ ฝึกซ้อมเพียงพอหรือไม่	
2. ผู้ฟังเป็นใคร มีจำนวนมาก-น้อย เท่าใด มีความรู้มาก-น้อยเพียงใด	
3. เรื่องที่พูด เหมาะสมกับผู้ฟังหรือไม่ มีการเตรียมร่างบทพูดเช่น อารัมภบท บทสรุป ที่ทำให้ผู้ฟังประทับใจหรือไม่ เนื้อเรื่องมีเนื้อหาสาระเพียงใด จะใช้คำขึ้นต้น ลงท้ายอย่างไร	
4. สถานที่ อยู่ที่ไหน มีสภาพเป็นอย่างไร	

หัวข้อคำถาม	คำตอบ
5. เวลา ผู้พูดจะสามารถพูดได้ตามกำหนดเวลาหรือไม่	

2. การประเมินผลตนเองหลังการพูด
 หลังจากการพูดเสร็จสิ้นลงแล้ว ผู้พูดควรทบทวนการพูดของตัวเองในขณะพูด
 ดังนี้

หัวข้อคำถาม	คำตอบ
1. ผู้พูด ขณะพูดมีความมั่นใจในตนเองเพียงใด	1.
2. ผู้ฟังพอใจ ไม่พอใจ สนใจที่จะฟังต่อหรือไม่ หรือนั่งหลับ	2.
3. ภาษา ใช้ภาษาพูดได้ตรงตามที่เตรียมไว้หรือไม่	3.
4. อากัปกริยา แสดงอากัปกริยาได้เหมาะสม และเป็นธรรมชาติหรือไม่ เช่น การใช้มือ การใช้สายตา ฯลฯ	4.

หัวข้อคำถาม	คำตอบ
5. น้ำเสียง เป็นธรรมชาติหรือไม่ คุณภาพของเสียงเป็นอย่างไร เช่น ดัง-ค่อย เล็กแหลม สั่นเครือ ฯลฯ	5.
6. การพูดครั้งนี้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ เพียงใด	6.

เอกสารคำสอน

วิชา วก 314

การพูดเชิงวิชาการ

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก

คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ISBN 974-522-972-5

9 789745 229723